

BANCROFT LIBRARY

DE

VEREENIGDE STATEN

VAN

NOORD-AMERIKA.

II.

DE

VEREENIGDE STATEN

VAN

NOORD-AMERIKA,

DOOR
Friedrich
F. von Raumer,

Ludwig Georg von
1781-1873

NAAR DE NIEUWSTE BRONNEN EN BERIGTEN BIJ- EN OMGEWERKT.

*Wie schetst ons, wat gij worden zult,
Wat nieuwe toekomst u gaat blinken,
Als reeds Euroop in 't graf zal zinken,
Schoon de oude wereld onderga? —
O Jong en schoon Amerika!*

TER HAAR

TWEEDE DEEL.

TE DEVENTER,
BIJ A. TER GUNNE.

1849.

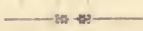

E165-

.P3

v. 2

I N H O U D.

	Bladz.
1. OPROEREN EN PARTIJSCHAPPEN	1
2. SCHOLEN EN UNIVERSITEITEN	28
3. LETTERKUNDE EN SCHOONE KUNSTEN.	68
4. GODSDIENST EN KERK.	102
1. DE KATHOLIEKEN	107
2. DE EPISCOPALEN	111
3. DE METHODISTEN.	115
4. DE PRESBYTERIANEN	117
5. DE CONGREGATIONALISTEN	118
6. DE DOOPSGEZINDEN (BAPTISTEN)	119
7. DE KWAKERS	—
8. DE SHAKERS (BEVERS).	—
9. DE RAPPISTEN.	120

Refoid 9174

I N H O U D.

	Bladz.
10. DE MORMONEN	120
11. DE UNIVERSALISTEN	124
12. DE UNITARIERS	—
ALGEMEENE OPMERKINGEN	127
3. DE STAAT OHIO	147
6. BUITENLANDSCHE BETREKKINGEN	174
7. STAATSREGT EN OPENBAAR LEVEN	193
FRAGMENTEN UIT REISBRIEVEN VAN F. VON RAUMER	251

1. Oproeren en partijschappen.

Wanneer, uit de reeds aangewezen oorzaken, in de binnenlanden en de pas ontgonnen westelijke streken meer afzonderlijke daden van geweld gepleegd zijn, zoo heeft men, helaas! in de snel toenemende zeesteden over groote ongeregeldheden en opstanden te klagen: als te Boston de vernieling van een klooster, te Baltimore van een huis, te Philadelphia van eene negerschool en eene zaal, waar de Abolitionisten vergaderd waren. Het is hier de plaats niet op deze oudere, reeds verjaarde onbehoorlijkheden terug te komen, maar wel moet ik over eenige nieuwere misdrijven en onlusten iets naders mededeelen, om hieruit algemeene beschouwingen en besluiten af te leiden.

1. DE VERMOORDING DER MORMONISCHE PROFETEN.

Van de secte der Mormonen en hare lotgevallen wordt in een ander hoofdstuk gesproken; hunne leer daargelaten, blijft echter de moord dier gewaande profeten eene des te verfoeijelijker misdaad, daar zij wegens bijzondere aanklagt reeds in hechtenis waren, een onpartijdig vonnis te wachten stond, en de stedehouder van Illinois zich borg had gesteld voor hunne veiligheid. Onwaar is de

bewering, dat de Mormonen de gevangenen met geweld bevrijden wilden, het eerst geschoten en daardoor eenen bloedigen strijd veroorzaakt hadden. De stedehouder legt in latere ambtelijke verklaringen de vooroverlegde misdaad alleen hun te laste, die zich hiertoe als Indianen hadden verkleed, en laat zich met kracht en nadruk tegen die wandaad uit. Het is zeer te wenschen dat zijn voornemen, om de misdadigers uit te vorschen en voor 't geregt te stellen, in de heerschende hartstogten geen hinderpaal moge vinden.

2. DE RENNELAER-ONLUSTEN IN DEN STAAT NEW-YORK.

Nog tijdens de Hollandsche regering werden aan de familie Rensselaer groote streken lands afgestaan, onder voorwaarden, die eene soort van leenbetrekking vestigden. De familie verdeelde het land verder onder vele opgezetenen, die zekere uitkeeringen (b. v. in koren, hout, hoenders enz.) op zich namen, en in geval van verkoop den heer een vierde van den koopprijs als *laudemium* beloofden uit te keeren. Die uitkeeringen waren aanvankelijk niet hoog, en konden bij de ongemeen stijgende prijzen der landerijen in latere tijden nog minder drukkend genoemd worden. Bovendien had de voorlaatste rijke bezitter die volstrekt niet streng ingevorderd, maar groote achterstallen laten oploopen. Toen nu zijne erfgenamen de voldoening der achterstallige en loopende vorderingen, volgens hun wettig regt, opeischten, kwam het tot tegenspraak en processen, welke de eischers, naar den duidelijken letter der oude wetten en verdragen, wonnen. Zoodra echter de geregtsbeambte het vonnis ten uitvoer leggen en tot de uitwinning over-

gaan wilde, vond hij niet alleen weêrstand, maar werd ook ter afschrikking door verkleede personen geteerd en gevederd. Zulk een vergrijp aan een overheidspersoon verdient ernstige straf en is 't te wenschen dat het die weldra zal vinden, want anders laat zich voorzien dat mishandeling en willekeur toenemen, en den onschuldigen even als der weifelende overheden dubbel leed en moeite berokkenen zullen. Met halve maatregelen komt men in dergelijke omstandigheden nimmer ten doel.

Het onregt daargelaten, bieden deze onlusten nog eene andere zijde ter beschouwing aan, en toonen, hoe nuttig en noodzakelijk het is in alle landen, dat ongepaste en niet met den geest des tijds overeenkomende inrigtingen met moed, beradenheid en gematigdheid worden veranderderd. De voorliefde tot een volkomen vrij, onbelast en onbezwaard eigendom, is in de Vereenigde Staten zoo bovenmatig groot, dat zelfs eene onbeduidende uitkeering als een drukkende last, ja de betaling daarvan als vernedering en schande wordt beschouwd. Grondstukken op deze wijze belast, vinden om die reden ook naar evenredigheid minder liefhebbers en koopers. Deed zich echter een koper op, dan vond de verkooper het ondragelijk, dat hij van de koopwaarde (die door aanwending van kapitaal en vlijt ongelijk hooger was geworden) 23 percent als leenschat moest afstaan. In vorige tijden, toen grondeigendom uiterst zeldzaam in vreemde handen overging, werd deze laatste uitkeering dus ook niet geheven; in onze dagen van veelvuldigen overgang daarentegen, kon bij viervoudige vervreemding ligt de volle waarde aan den leenheer terug komen. Zoodanige beschouwingen en omstandigheden zijn althans een bewijs van den weerzin en de tegenspraak der

betalingplichtigen, en men mag hopen en wenschen dat een minnelijk vergelijk spoedig moge getroffen worden.

5. OPROER IN PHILADELPHIA.

Wel onderrigte personen beweren, dat de opstand in Philadelphia geene plotselinge uitbarsting van hartstogtelijk geweld geweest is, maar het gevolg van sinds lang werkende oorzaken en eene verslapping van zedelijke beginsels en verbindtenissen.

In dit opzigt zijn de hooger geplaatsten, de regering zelve, met een slecht voorbeeld voorgegaan; zoo door hare ingenomenheid met het verachtelijke, bedriegelijke bankwezen, door de bij toereikende middelen dubbel baatzuchtige, verfoeijelijke staking der rentebetalingen, door lichtzinnigheid en willekeur van allerlei aard. Hoe dit ook zij, zoo vindt men echter bij deze laatste daadzaak, het oproer, aan alle kanten en in alle opzigten, dwaling, schuld en misdrijf. Geen deel kan onschuldig verklaard en volledig vrijgesproken worden, wanneer in eene stad (die zich op rust, orde en broederlijke liefde beroemt) drie dagen lang plundering, moord en brand onbeteugeld heerschen. Verbaasd moet men vragen: hoe was dit mogelijk? en het antwoord verklaart de daadzaken, bewijst de schuld, toont eenige verontschuldiging en sluit met hoop op betere uitzigten.

In Philadelphia hadden zich allengs een groot aantal Ieren nedergezet. Hunne mededinging bij velerlei arbeid werd door menigeen met leede oogen aangezien, en hunne soms tot overmoed stijgende vreugde over de nieuw verworven vrijheid door velen gelaakt. Den grootsten aanstoot gaf hun ijverig Katholicismus, hun vertrouwen op en hunne

afhankelijkheid van de priesters. Zij zonden, even als de Protestanten, hunne kinderen naar de scholen, en hier werd de vraag over het lezen van den bijbel, voorwendsel en wortel van allen lateren twist en wrevel. In plaats van uit het boek van liefde en godsvrucht zich eendragtig te stichten, en over ondergeschikte twijfelingen zich waarlijk christelijk te verstaan, grepen onbevoegde ijveraars dit gevaarlijk thema aan, om eveneensdenkenden op te ruijen en te beheerschen. Vooreerst vorderden de Katholieken, dat, wanneer zij naar hun vermogen tot de schoolbelasting bijdragen *moesten*, men het protestantsch godsdienstig onderwijs den Katholieken kinderen geenszins opdringen, noch hen tot het zingen van protestantsche gezangen verplichten mogt (*). Het schoolbestuur was het ten vollen eens met deze meening, die vooral met de Amerikaansche godsdienstvrijheid strookte, doch de gemaakte verordeningen werden op verre na in alle scholen niet gewillig opgevolgd.

Hiernevens ging de vraag gepaard: in welke overzetting men den Bijbel lezen zoude? Inderdaad is het verschil tusschen de katholieke en de protestantsche vertalingen niet zeer aanmerkelijk of voor scholen gewichtig; maar toen de Protestanten, te regte of onregte, volstrekt aan hunne overzetting vast hielden, zoo is het niet te verwonderen, dat de Katholieken van hunnen kant even zoo deden. Weldra verbreidden zich deze twisten buiten den kring van schoolbesturen en beambten; van den kansel ijverden onverdraagzame geestelijken, in de nieuwsbladen hartogtelijke schrijvers, en het was geen wonder dat de menigte eveneens in drift ge-

(*) Over dergelijke eischen en twisten in New-York, zie men het hoofdstuk: Godsdienst en Kerk, Katholieken.

raakte, zoodra de eene partij de andere voor ketters, voor bij- of ongeloofigen uitmaakte, die óf het volk den Bijbel ontrooven, óf het eene geloofsbelijdenis opdringen wilde.

Eenige *natives* (te New-York geboren) tergden, op hunne overmagt vertrouwend, de prikkelbare Ieren; van bittere, grove verwijten kwam het tot kloppartijen, schieten, moord en brand. De uitspraken en getuigenissen der ambtenaren zelve bewijzen, dat het overal ontbrak aan orde, spoed, samenhang en gehoorzaamheid. De burgemeester der eigenlijke stad Philadelphia had geen regtstreeksch gezag over de voorsteden, terwijl de overheden der voorsteden niet buiten dezelve mogten gaan. Men wist, dat er ongeregeldheden ondernomen zouden worden en men voorkwam die niet. Men beraadslaagde over den zin van bestaande en den inhoud van toekomstige wetten, terwijl het gepeupel kanonnen plantte, en alreeds de kerken verwoestte. De opgeroepenen ter bescherming bleven uit, of twistten hoe zij zouden optreden, als burgers of als gevolmagtigden van den Sherif. Ja, nadat een hoofdman Hill ter neder geworpen en onder den voet getreden, nadat men landweermannen de ribben gebroken, en zelfs eenen het hoofd afgesneden had, waren er nog, die dit gespuis van roovers en brandstichters beschouwden als het souvereine volk, tegen welks geheiligden wil men geen geweld gebruiken mogt.

Voorzeker is het hoogst gevaarlijk, wanneer iemand het waagt, zich boven de wet te stellen, of eigenmagtig beslist wat wettig is of zijn moet. Maar er zijn oogenblikken, waar slechts redding van zulken moed, die vrijwillig de grootste verantwoordelijkheid op zich neemt, mogelijk is. Was er

in Philadelphia een man geweest met de geestkracht en inborst van generaal Jackson, in één kwartier had hij al de muitelingen verstrooid, de wet doen eerbiedigen en den hoogsten dank verdiend.

Nieuwsbladen roemden er op, en aanzienlijke mannen in Philadelphia bevestigden het, dat tijdens den bloedigen opstand, alles in de meest bezochte straten in volkomene rust was, en heeren en dames onbezorgd gingen wandelen. Andere ooggetuigen verhalen, dat op het gerucht van het voornemen om eene kerk te verbranden, zich heeren met hunne dames als toeschouwers verzamelden, en zeiden dat ze naar huis zouden gaan zoo er niet spoedig iets gebeurde. Eindelijk zag men, dat straatjongens de glazen insloegen, en van binnen vuur aanlegden — en nu hield men het geraden zich te verwijderen.

Ik hoop en wensch, dat deze berigten onjuist zijn, want waren zij juist, zoo zouden zij slechts bewijzen, dat hier die veroordeelenswaardige partijloosheid plaats had, welke Solon met regt afkeurde; of veeleer, dat onverschillige gevoelloosheid hier, waar het welzijn van zoovele medeburgers op 't spel stond, de overhand had. 't Was thans voor de jonge heeren de tijd niet om hunne lokken te krullen, hunne manchetten uit te halen, met wandelstokjes te spelen en de dames hun hof te maken; — maar om hunne pligten als mensch en burger te betrachten; om, nog vóór de oproeping der angstig dralende overheden, ijverig en aanmoedigend op te treden, en zich ter handhaving van orde en wet aan te bieden. Dat men later zijne handen in onschuld wascht, of zelfs zich gelukwenscht over de rustige houding, is voorzeker het ware gedrag en gezindheid niet, om weder op den weg van regt en deugd te geraken.

Laat ons, na deze gewigtige beschuldigingen, nog eenige verontschuldigungen aanvoeren. De inrigtingen en werkkringen der stad Philadelphia en hare voorsteden kwamen volstrekt niet overeen, waardoor men, zoo in 't besluiten als uitvoeren, zeer belemmerd werd. De wetten waren niet duidelijk omtrent de regten der overheid of de pligten der burgers, en angstvallige twijfel is, zoo al niet prijsse-lijk, evenwel natuurlijk, bij de tot hiertoe nimmer voorgekomene vraag: of en wanneer de eene burger den anderen mag nederschieten?

Belangrijker nog en troostelijker zijn andere omstandigheden. Zoo hield zeer spoedig de verkeerde deelneming op, die aanvankelijk werd aan den dag gelegd vóór de oproerigen en tegen de wetten, die de burgers zelve gemaakt, en tegen de overheid die zij zelve gekozen hadden, en die niets misdaan had.

Eveneens trad de drukpers — met zeer weinige en onbeduidende uitzonderingen, — nadrukkelijk voor regt en orde op, en ten gevolge van nieuw genomene, dringend noodwendige besluiten, werd de poging tot een tweeden verfoeijelijken opstand spoedig met goed gevolg onderdrukt. Eene herhaling van dergelijke tooneelen is derhalve niet te vreezen, en zooveel te minder daar de regtbanken de schuldigen opgespoord, de gezworenen hen veroordeeld, en het regt op schadevergoeding voor de onschuldig lijdenden erkend hebben (*).

4. ONLUSTEN IN RHODE-ISLAND.

De eerste vrijbrief van Rhode-Island van 't jaar 1645 gaf allen inwoners staatkundige regten, en de

(*) Het is te hopen, dat het berigt onjuist is, dat alleen Ieren veroordeeld werden, en men tegen de althans even schuldige inboorlingen geene bewijzen heeft kunnen of willen vinden.

bevoegdheid om deze grondwet naar het besluit der meerderheid te veranderen. Na de restauratie bepaalde een nieuw charter van 1665, dat alleen de grondeigenaren en vrijbezitters (*freeholders*) staatkundige regten zouden hebben, en beslissen wie geregigd waren in hunne gemeenschap te worden opgenomen. De vereischten voor eenen vrijbezitter waren niet steeds dezelfde; gedurende den langsten tijd vorderde men eenen eigendom van 154 pond sterling waarde. Zoolang landbouw het hoofdbedrijf, en het getal uitgeslotenen zeer gering was, hoorde men geene klagten; zoodra echter de steden en fabrieken toenamen, en het getal der van staatkundige regten uitgeslotenen met den dag grooter werd, waren deze ontevreden dat kleine grondeigenaren alles beslisten, en zich boven rijkeren en beschaafderen verhieven. Van de inwoners stonden 108,000 onder de magt van 5,558, en het graafschap Providence met $\frac{3}{5}$ der bevolking zond slechts 21 vertegenwoordigers, de overige $\frac{2}{5}$ daarentegen 50. Tegen de bewering, dat ieder ligt land koopen en hierdoor stemregt verwerven kon, werd ingebracht, dat zulk een aankoop bijna onmogelijk en althans hoogst lastig is, voor hen die niet zelf landbouw drijven willen of kunnen. Ook heeft de vergadering van vrijbezitters zelfs grondeigenaren teruggewezen, die hun niet bevielen. De bewering, dat geene praktische bezwaren zich voordeden, dat de eigendom beschermd en het regt gehandhaafd werd, doet hier niets ter zake. Dit een en ander heeft onder alle ordelijke regeringsvormen plaats, maar het geldt hier de uitoefening der staatkundige regten, welke al de overige Noord-Amerikaansche Staten hunnen meerderjarigen inwoners toestonden, doch de monopolisten van Rhode-Island, in tegenspraak

met alle nieuwere grondstellingen van staatsregt, in strijd met alle ervaring, hun onbillijk onthielden. Hierbij komt, dat de staatkundig uitgeslotenen ook ten opzichte van menigerlei bijzondere regten verkort werden; zoo konden zij geen gezworen worden, en geen proces voeren, wanneer niet een vrijbezitter de aanklagt medeonderteekende.

Over al deze bezwaren waren reeds aan de regering verzoeken ingeleverd in 1797, 1811, 1820, 1824, 1829, 1852 en 1854. De regering sloeg echter geene acht hierop, deels wijl zij van de zoo lang uitgeoefende regten geen afstand doen wilde, deels wijl zij meende dat het geschreeuw slechts door eenige ijdel en onrustigen werd aangeheven. Eindelijk meenden ook velen, dat de bestaande inrigtingen beter waren dan de voorgedragene, en dat uit het algemeen stemregt veel kwaads en nauwelijks iets goeds zou voortkomen. In allen gevalle, meende men, zou eene beperking van het stemregt geene reden geven tot eene gewelddadige omwenteling.

Dorr en zijne aanhangers waren van een geheel ander gevoelen. Zij zeiden: wanneer het volk alleen uit de oudgerechtigden bestaat, zoo is het veel grooter getal der uitgeslotenen volstrekt niets, en men komt tot dat stelsel van onbeperkte regten der overheid, waartegen zelfs volkomene eenstemmigheid van alle inwoners zonder regt en kracht blijft. Dit is echter in strijd met alle leer van Amerikaansch staatsregt, van Washington en Hamilton tot Quincy Adams en Tyler; in strijd met alle uitspraken van regtsgeleerden, met alle Amerikaansche staatsregelingen. Derhalve moet thans het volk zelf de zaak ter hand nemen, en zich eene nieuwe staatsregeling geven.

De ontevredenen beweerden, dat verre de meer-

derheid des volks zich verklaard had vóór een nieuw ontwerp van staatsregeling, hun in eene wettige vergaderingen voorgelegd, terwijl hunne tegenstanders het loochenden, en hen beschuldigden van groote misbruiken bij het stemmen. Vraagt men de meerderheid: of zij het monopolie der minderheid opheffen en zich zelve hare regten toeëigenen wil? zoo is 't niet te vermoeden dat zij »neen" zal antwoorden. Belangrijker is de vraag: of, wanneer alle verbetering geweigerd, alle vreedzaam verzoek afgeslagen werd, het volk het regt had, om tegen de regering, (die bij de minderheid, de tegenpartij was), op te komen? Of dergelijke pogingen en bewegingen niet tot eindelooze, willekeurige omwentelingen zouden leiden? Of eindelijk de bloote hoofdelijke meerderheid toereikend is, om het oude af te schaffen en iets nieuws in te voeren? Reeds Washington zeide: Wanneer eene staatsregeling gebrekkig is, mag men die verbeteren, maar niet duldèn dat zij gedurende haar bestaan overtreden wordt (*).

Ofschoon de regering van Rhode-Island voor zulk een uiterst geval van geweldadigen opstand op de hulp der Bondsregering kon rekenen, hield zij zich echter overtuigd, dat het beter ware het verstandig

(*) Door Amerikaansche schrijvers is beweerd, dat elke omwenteling, zonder toetreding, ja leiding der regering, te veroordeelen is; en zulks is buiten twijfel, waar deze regering uit de keus der meerderheid (als in Massachusetts) haren oorsprong heeft. Alsdan zijn allen gehoord, en de meerderheid beslist voor en door de regering. In plaats van eene omwenteling, komt dan eene verbetering (*amendment*). Maar wanneer de hoogste magt van eene geringe meerderheid uitgaat, welke alle verbeteringen hardnekkig wederstreeft, zoo is er geen andere keuze dan òf onvoorwaardelijke gehoorzaamheid, òf tegenstand. Voorzeker is de Amerikaansche omwenteling niet *met* en *door* de Engelsche regering tot stand gebragt.

voorbeeld van Connecticut te volgen, 'twelk in dergelijke omstandigheden in 1818 zijne grondwet veranderde en daardoor alle gemoederen bevredigde. De eerste, van de zijde der geregtigden ontworpenen staatsregeling voor de grondbezitters (*Landholders constitution*) werd, in weerwil harer vrijzinnigheid, door oude en nieuwe ijveraars verworpen, en tegen eene nog gunstiger door de regering voorgestelde staatsregeling werd ingebracht: dat men onder invloed der vreesinboezemende krijgswet had doen stemmen, en daardoor eene gekunstelde, onware meerderheid verkregen had.

Thans ware het voor Dorr gepast geweest de aangeboden staatsregeling aan te nemen, welke in alle wezenlijke punten met zijne eigene voorstellen overeenstemde, en in plaats van tot eene gewelddadige omwenteling, tot de vreedzame verbetering van 't *amendment* leidde. Hij zou, bij gematigder, liefderijker bemiddeling, als weldoener zijns vaderlands erkend, en waarschijnlijk aan 't hoofd van 't bestuur geplaatst zijn. In plaats daarvan liet hij uit hartstogt, ijdelheid of verblindheid het juiste oogenblik ongebruikt, en meende dwaselijk, dat het volk om kleine verschilpunten in de staatsregeling of om afgetrokken regtsvragen, eenen burgerkrijg beginnen, en het door de regering wel laat maar toch loffelijk aangeboden vergelijk van de hand wijzen zou. Zoodra Dorr met krijgsmagt en kanonnen zijne plannen wilde doorzetten, smolt de groote meerderheid zijner aanhangers tot eene zeer kleine minderheid; hij moest vlugten en de nieuwe grondwet werd door de groote meerderheid der oud- en nieuwgeregtigden aangenomen. Zij bepaalt, dat iedere stad eenen senator kiest, en ieder district, naar de bevolking afgedeeld, eenen afgevaardigde.

Stemregt heeft elk die 21 jaren oud, en twee jaren in den Staat gevestigd is, minstens eenen dollar belasting betaalt of dienst doet bij de landweer. De regters werden door de meerderheid der beide kamers gekozen en ontslagen. Zonder bepaalde vormen in acht te nemen, en zonder toestemming van drie vijfden der kiezers, kan geene verandering der grondwet plaats hebben.

Toen Dorr weder naar Rhode-Island terugkeerde, werd hij gevat en voor het geregt gebragt, als beschuldigd aan hoogverraad en verwekking van burgerkrijg. Met zijne theoretische bewijzen, dat hij regt had, en de beslissende meerderheid met hem instemde, lieten regters en gezworenen zich niet in, en hielden vooral zijne laatste stappen en maatregelen in 't oog. Men leide de oude vormen en regten als onwraakbaar ten grondslag, en besloot daaruit tot de schuld des aangeklaagden. Of dit, na de aanneming der nieuwe grondwet, regtvaardig was, en of zekere regtsvormen, b.v. bij de benoeming van het gezworenen-geregt, ook gekrenkt werden, kunnen wij hier niet onderzoeken. Is werkelijk de meerderheid der nieuwe burgers op zijne zijde, oordeelt zij, dat hij meer volgens Europesche dan Amerikaansche denkbeelden veroordeeld, en de uitgesprokene straf te hard zij, zoo zal het haar niet moeilijk vallen, door de naastvolgende verkiezingen zijne bevrijding te veroorzaken.

Het zij ons vergund, aan het medegedeelde eenige algemeene opmerkingen toe te voegen. Gewis verleidt de Amerikaansche volksheerschappij (*democratie*) menigmaal tot onregt en overmoed. Het soevereine volk acht zich soms geregtigd en verplicht, in plaats der wettelijk daartoe aangestelde regters en ambtenaren, zelf te regeren en te be-

slissen; even als, niet minder verkeerd, Europesche heerschers, door kabinetsbevelen, *lettres de cachet*, *ordonnances* enz., maar al te dikwijls in den wettigen gang van 't bestuur grepen. Zij, die dergelijke verkeerdheden als natuurlijke noodzakelijkheid, als onvermijdelijk gevolg van republikeinsche inrigtingen beschouwen, staan op een eenzijdig, verkeerd standpunt, en verwisselen krankheid en ont-aarding met gezondheid. Ook ontstonden de Amerikaansche onlusten bijna nergens uit de democratie, maar uit dweepzucht (*fanatismus*) en uit onvolkomene inrigtingen, welke meer den aanzienlijkeren en beschaafderen, dan het algemeen ten laste komen. Daarbij moet men een' oloop van 't gemeen niet met natuurlijke en geoorloofde volksbewegingen verwisselen; de eerste kunnen slechts plaats hebben, waar men het gemeen vreest, of aanbidt, of waar men het tot partij-oogmerken gebruiken wil. Hoe verfoeijelijk dergelijke opstanden ook zijn, hoe noodzakelijk het is die krachtig te onderdrukken, houd ik ze evenwel voor minder gevaarlijk, schadelijk en onzedelijk, dan de bank- en tarief-zwandelarijen, en zekere bankeroeten, waaraan het gemeen geen deel heeft, maar die in hoogere kringen te huis hooren. Erger eindelijk dan de misdrijven zou hunne straffeloosheid zijn, wanneer door verkrachting der waarheid geene bewijzen zouden te vinden zijn, en geene jury die regt en wet hooger achtte dan vooroordeelen en hartstogten. In allen gevalle is het zeer prijsselijk en afschrikkend, dat elke gemeente de schade moet vergoeden, welke onschuldigen lijden door onwettelijke onlusten.

Wanneer de Engelsche pers zegt, en anderen het napraten, dat Amerika door drie, vier opstanden als de beschrevene te gronde gaat, zoo kan men

antwoorden: de brandstichtingen gedurende één jaar in Engeland, de gewelddadigheden in Bristol en Manchester, de rooverijen der Rebeccaïten in Wales, de zoo lang door de overheid gedulde misdrijven der Orangisten in Ierland, en de tot burgerkrijg aangroeijende schandalen in het naburig Kanada, wegen veel zwaarder dan alles waaraan de Amerikanen zich ooit schuldig maakten. Ook moet men niet vergeten, hoe uitgestrekt hun land is; niet vergeten dat sedert 1787 in de steden van Europa, ja in Parijs alleen, meer gruwelen werden bedreven dan in de Vereenigde Staten te zamen. Zoo moge men dan overal, met ernst en liefde, de oorzaken van burgerlijke ontevredenheid uit den weg ruimen, en de onwettige rigtingen en pogingen van hoog of laag gemeen tegen gaan, maar nimmer lafhartig vertwijfelen en de handen in den schoot leggen, omdat het kwaad óf te groot óf te onbeduidend schijnt.

Een groot staatsman heeft aangemerkt: »in vrije Staten kan men 't kwaad niet voorkomen.» Geheel juist: men wil geene wet geven, vóór ze dringend noodig is, en mag ze, wanneer ze gegeven is, niet aanwenden om de gewaande meerdere vrijheid te handhaven. Heeft echter de dikwijls bittere ervaring eerst de noodzakelijkheid en nuttigheid eener wet werkelijk bewezen, zoo gaat die in aller meening en gevoel over; er blijft dan geene tegenstelling tusschen bevelenden en gehoorzamenden, tusschen hoog en laag, geen argwaan, nijd en tegenkanting. Maar bezitten dan onbeperkter regeringen inderdaad het voorregt van heilzaam vóórkomen? Hebben zij ongehoorzaamheid en opstand verhinderd, van Napels af tot Rusland en Turkije toe.

Hoe verfoeijelijk, als gezegd is, oproeren en ge-

welddadigheden als de beschrevene zijn, hoe zeer men wenschen, ja eischen mag, dat alle burgers, dat inzonderheid regters en gezworenen ze met ernst tegengaan en met den meesten nadruk bestraffen; zoo zijn het toch slechts plaatselijke rampen (*), die aan enkele oorden uitbreken en, naar mijn gevoelen, geenszins het gansche verbond besmetten en in gevaar brengen. Of echter dit grooter, algemeener gevaar niet voor de deur staat, of zelfs reeds is binnen geslopen door de heftige, over den ganschen Bondsstaat verbreide *partijschappen*, is

(*) De billijkheid vordert, aan het medegedeelde een lofwaardigen tegenhanger toe te voegen. Toen ik (zegt Ferral) op zekeren avond te New-York naar mijn logement terugkeerde, hoorde ik rumoer in een kroeg, en ging er met eenige anderen in, om te zien hoe men hier wederspannige burgers gevangen neemt. Een konstabel kwam geheel alleen, en het scheen mij zedelijk onmogelijk, dat hij een half dozijn kerels zou vatten, die slechts met moeite werden weerhouden van met elkander te kloppen. Evenwel scheen zijn arm zoo magtig te zijn als Armida's tooverstaf; want pas had hij hun zijne hand op den schouder gelegd, of zij gingen zoo rustig als schapen met hem heen. De reden van de zaak is deze: die lieden hadden allen het kiesregt uitgeoefend, zoo al niet jegens dezen konstabel, dan toch jegens anderen, en zoo achtten zij zich niet alleen verplicht, zijn aanzien te ondersteunen, maar waren ook zeer genegen het te doen. Zij wisten, dat de magt, die hij uitoefende, hem door hen zelven was opgedragen, en dat, zoo zij hem weerstand boden, zij dit hunne eigene souvereiniteit deden. Zoo vindt de overheid overal in de burgers zelven de sterkste bondgenooten." — Alle kleine gebreken, alle groote kwalen of gevaren van Noord-Amerika zijn niets, zij verliezen alle belang en gewigt, in vergelijking bij hetgene Middel- en Zuid-Amerika in ontzettende grootte opleveren: ruwheid, hoogmoed, onkunde, bijgeloof, dweeperij, wraakzucht, bloeddorst, vervolgzucht, moord, roof, burgerkrijg, in de afschuwelijkste vermenging, en vreesselijk geweld. Op dien weg neemt al het waarlijk menschelijke een einde, en men zou, in vergelijking daarmede, het natuurleven der dieren hooger kunnen stellen.

eene hoogst gewigtige vraag, die wij eenigzins nader in oogenschouw willen nemen.

In elken Staat, waar geene dwingelandij de inwoners noodzaakt ééne meening te hebben, of ten minste slechts ééne te erkennen en te uiten, zullen en moeten vrije burgers over ontelbare onderwerpen verschillende meeningen hebben en die verdedigen. Deze vrijheid, deze verscheidenheid is het levensbeginsel hunner vooruitgaande ontwikkeling; en al het voorschrijven, al het eenzijdige besturen, aankweken, regelen van meeningen en overtuigingen, door overmoedige koningen, pausen, vorsten, ministers, ambtenaren, biechtvaders, censors, pastoors, inquisiteurs en dergelijken, heeft ten allen tijde meer nadeel dan voordeel aangebragt, heeft koningen, regeringen en volken verlamd, hun bloesem geknakt, hun wasdom belemmerd, hen aan het latwerk van zwakke wetten gebonden, om zich daarna te verheugen in derzelfver misvorming tot nietige leiboompjes.

Omgekeerd echter heeft de vrijheid, zoo wel als de edelste zegepraal, ook de grootste gevaren; slechts zijn het gevaren van een' anderen, eigendommelijken aard. Vooreerst berust de ware vrijheid niet op *willekeur*, maar op *zelfbeheersching*, en deze deugd is overal schaarsch.

Vorderde Solon, dat ieder burger eene partij moest kiezen; zoo lag stilzwijgend de strikte voorwaarde ten grondslag, dat dit geschiedde na het ernstigst onderzoek, en volgens beste kennis en geweten. Hij wilde in zijn gemeenebest geene laffe, domme nullen, maar even zoo min dweepers voor onbeduidende personen en verfoeijelijke oogmerken. Het partij kiezen kan goed of slecht, wijs of dwaas zijn. Diegenen, welke zich beroemen, dat zij on-

voorwaardelijk eene partij kiezen, of dat zij er geene kiezen, zijn beide evenzeer te veroordeelen. Het is laakbaar, om (zonder nader inzicht) elk vasthouden aan overtuigingen, elk volhardend werken tot bepaalde doeleinden als afkeurenswaardige partijschap aan te merken; of omgekeerd elk hartstogtelijk optreden, elk gemis aan verdraagzaamheid en matiging te hoog aan te slaan.

Bijna nimmer had *de eene* partij de *geheele* waarheid aan hare zijde, die is slechts te vinden in God daar boven; bijna nimmer vertegenwoordigde *de eene* alleen leugen en onregt, anders ware de duivel haar onvoorwaardelijk opperhoofd. Van daar zeide Jefferson in zijne boodschap: »Elk verschil van meeningen is geen verschil van grondstellingen. Wij hebben broeders van wezentlijk gelijke overtuiging met verschillende namen bestempeld. Wij zijn *allen* republikeinen, *allen* federalisten.» In gelijken zin waarschuwden Washington, Jackson, Quincy Adams en alle groote Amerikanen voor de overmaat van hartstogtelijke partijschap; zij heeft overal de slechtste vruchten gedragen, en inzonderheid de republikeinsche vrijheid telkens vernietigd. Zoo stout heftige partijschap zich aan den eenen kant voordoet, zoo laf vernedert zij zich van den anderen kant tot dubbelzinnigheden, uitflugten, vleijerijen, waaruit dan eindelijk onverschilligheid voor regt en wet, trotschheid en overmoed voortkomt.

»Het is (zegt Clay) een ongeluk voor vrije Staten, dat in tijden van groote partijwoeling, de regering maar al te dikwijls overhelt, om alles aan te grijpen, wat de eene partij versterken en de andere verzwakken kan.» — Met even veel regt verklaart hij zich tegen eene eeuwig en altijd weerstrevende oppositie, welke zich ten onregte eene stel-

selmatige pleegt te noemen. »De harmonie onzer stelsels (zegt hij) kan alleen worden onderhouden door verdraagzaamheid, vrijzinnigheid, praktisch gezond zin en wederzijdsche inschikkelijkheid. Brengt men dezen geest in het bestuur onzer menigvuldige instellingen, zoo zullen alle bekommernissen over botsing en strijd der overheden en staatsligchamen als droomen verdwijnen (*).»

Hoort men Amerikaansche ijveraars, zoo zou men gelooven, dat het heil des vaderlands enkel en alleen van hunne meeningen afhing — en echter, hoe afwisselend, hoe weinig duurzaam zijn zij. Voorzeker heeft de overmaat van Noord-Amerikaansche partijschap reeds menige schade berokkend, de waarheid verdonkerd en eenzijdige meeningen op den voorgrond gesteld. Gewis waren *die* tijden niet de slechtsten, toen bij de presidentskeuze zich allen, althans verre de meerderheid, met ter zijde stelling van ieders partij-meeningen en doel, om één groot man schaarden. Waar echter tegenstellingen zich voordeden en levendig deden gelden, volgde tot nu toe in de Vereenigde Staten dadelijk na de beslissing de grootste rust, en het viel niemand in, de magt zijner partij tegen de wet in beweging te brengen. Zoo werd in 1840 in Massachusetts een democratisch stedehouder met de meerderheid van slechts ééne enkele stem (51,054 van 102,066) verkozen, en zijne wettigheid zonder eenige tegenkanting erkend. Zij die de Noord-Amerikaansche partijwoelingen zoo zwart mogelijk afmalen, moesten eens den blik wenden naar de Middel-Amerikaansche, waarvan Stephens verhaalt: »beide partijen hebben hier een uitmuntend middel

(*) Ook de vrees van Clay voor de magt van het *veto* en voor de belastingwet zal dan verdwijnen.

om eenstemmigheid te bevorderen, doordien zij allen, die niet van hun gevoelen zijn, het land uit drijven. Dien ten gevolge zag ik in Leon paleizen, waarin eens adellijken woonden, zonder dak, meest verwoest en door uitgehongerde schooijers bewoond; ja de halve stad toonde slechts een onmetelijk veld van bouwvallen.”

Laat ons na deze algemeene opmerkingen, de grondstellingen en den toestand der groote Amerikaanse partijen van naderbij beschouwen. De aan Engeland vasthoudende Loyalisten werden, in den loop van den omwentelings-oorlog, door de voorstanders van den nieuwen Bondsstaat onderworpen of verdreven. Hoezeer ook de overwinnaars (de Federalisten) Amerika's onafhankelijkheid beoogden, zoo koesterden zij toch achting en eerbied voor vele Engelsche instellingen, en meenden, dat men die, als de volkomenste, moest behouden. Van daar bevalen Hamilton en zijne medestanders: levenslange presidenten en senatoren, uitbreiding van de magt der Bondsregering, een *veto* van den president ten opzichte der Staten en dergelijke instellingen aan. Ja menigeen wenschte het erfregt der eerstgeborenen, en eene staatskerk. Al deze en dergelijke meeningen werden door Jefferson en zijne vrienden ten volle overwonnen; de leiding van alle aangelegenheden kwam in de handen der republikeinen, en wanneer Madison, Jefferson's vriend en opvolger, als vrijgeviger geroemd wordt, moet men niet vergeten dat tijdens zijn presidentschap de strijd zegerijk geëindigd was. Madison stond tot Jefferson, als Melanchton tot Luther. Gemakkelijk is het, Amerikaansche gebreken op te sporen, en die kortweg uit de republikeinsche strekking af te leiden; maar het is buiten eenigen twijfel, dat uit de

zegepraal der federalistische meening nog meer kwaads ontstaan, en het staatsverbond in zijne spoedige en wezenlijke ontwikkeling gestremd zoude zijn. De republikeinsche strekking is het eigenlijk levensbeginsel der Vereenigde Staten, het karakteristieke, het eigendommelijke, welks eenzijdigheden men regelen, welks overdrijvingen men beteugelen mag, maar 't welk uit te roeijen echter onmogelijk is en onzinnig zijn zoude.

Alle partijen noemen zich thans Democraten (*); de eene (de locofoco's) kortaf zonder eene nadere aanduiding, terwijl de andere aan de benaming Whig-Democraten de voorkeur geeft. Beide erkennen Jefferson als hun leeraar en meester; geene van beiden beroept zich thans op Hamilton en de federalisten, en de meeningen loopen slechts hieromtrent uiteen: hoe zekere uitspraken en daden van Jefferson moeten worden opgevat, en welke maatregelen hij onder de gegevene omstandigheden goedkeuren of verwerpen zoude? Zeker zoude hij, mijns bedunkens, datgene afkeuren, wat *beide* tegenwoordige partijen schadelijk voorkomt; ten opzichte van zaken welke door slechts ééne partij worden goedgekeurd en aanbevolen, zoude hij daarentegen, met zeer weinige uitzonderingen, niet de zijde der Whigs, maar die der Democraten kiezen. Zoo lang evenwel de partijen zich tot algemeene uitdrukkingen en spreekwijzen bepalen, is er eigenlijk geene reden van strijd voorhanden: goede regering, gezond geldwezen, verstandige tolbepalingen

(*) Men verhaalt: Toen in eene vergadering der democraten te New-York een lid der minderheid de kraan der gasleiding digt draaide om de beraadslaging af te breken, stak een ander het gas met een zwavelstok (*locofoco*) weder aan. Van daar de benaming, die weldra aanleiding gaf tot spottende uitleggingen.

en dergelijken, prijzen en bedoelen allen. Met deze lokvogels kan men echter op den duur geene stemmen vangen, en de zaken niet vooruit brengen. Die algemeene theoretische uitdrukkingen moeten door toepassingen op het bijzondere, door te doen uitkomen wat daar achter verborgen is, eerst beteekenis en karakter verkrijgen. Laat ons daarom eenige verschilpunten in scherper trekken tegenover elkander stellen. De Democraten verwerpen de uitbreiding der magt van 't Congres, en vorderen eene stipte uitlegging en uitvoering der verbondsacte. Zij willen dat het veto-regt van den president, en de vrijheid om dien te herkiesen, ingevolge de grondwet onverkort in stand gehouden worde. Zij zijn tegen de beperkingen van vreemden en landverhuizers, als ook tegen de herstelling eener groote, magtige bank; zij zijn tegen de verdeeling onder de bijzondere Staten der ontvangst van landverkoop; zij zijn vóór de vereeniging met Texas, vóór zoo veel mogelijk vrijen handel, en tegen hooge beschermende regten enz. Ten opzichte van deze en vele andere onderwerpen koesteren de Whigs, zoo al niet geheel tegengestelde, dan toch zeer afwijkende gevoelens.

Daar over deze punten reeds ter behoorlijker plaats gesproken werd, is een herhaald onderzoek overbodig, maar ik mag hier niet onvermeld laten, dat vele Whigs mij zeiden, dat alle deze zaken inderdaad slechts van geringe beduidenis en slechts door de intrigues bij de verkiezingen boven hare eigenlijke waarde opgevijseld werden. Dat partijdrift alles scherper voorstelt en beoordeelt, is zeker, maar dat de genoemde onderwerpen op zich zelve van geen zeer groot gewigt zouden zijn, daarvan kan ik mij moeijelijk overtuigen. Zij zijn

de belangrijkste waarover thans te beslissen is; of zijn ze niet belangrijk, waarom twist men er dan over? Clay zeide: »de Whigs staan thans daar, waar de republikeinen van 1798 stonden; zij kampen voor de vrijheid van het volk, voor vrije instellingen, tegen magt, verderf, aanmatiging van uitvoerende personen en alleenheersching!» Maar was hij, toen hij deze beschuldiging uitsprak, niet zelf van den partijgeest bevangen, dien hij met regt berispt?

Achter de op den achtergrond geschovene geschilpunten (varen de bovenvermelde Whigs voort) liggen veel grootere gevaren verborgen, die zonder onze bestendige opmerkzaamheid, zonder rusteloozen strijd losbreken en ons te gronde rigten zouden. De Locofoco's zouden ten laatste alle wetten aan de willekeur van 't gemeen willen onderwerpen, alles 't onderste boven keeren, en den eigendom opheffen. Wij Whigs zijn behoudend, *conservatif*, onze tegenstanders verwoestend, *destructif*.

Hierop kan men antwoorden: het is mogelijk, dat onder de Democraten zich enkelen bevinden, die alle redelijke maat te buiten gaan, en hunne dwaasheden als heilaanbrengende openbaringen zouden willen binnensluiken of opdringen; — zoo als het ook mogelijk is, dat enkele Whigs in tegengestelde en toch gelijksoortige dwaasheden vervallen. Maar nooit heeft eenig Democraat van naam, eenig achtbaar orgaan van hunne partij, die veroordeelde grondstellingen in 't algemeen geleerd of in toepassing willen brengen. De regten des volks zijn zoo groot als zij kunnen wezen, en deswege is 't in Amerika niet noodig eene omwenteling te maken, en even zoo weinig is er toereikende grond, het volk voor 't gemeen of het gemeen voor 't volk te houden. Wanneer monopolïën, overmatige bescher-

mende regten, onregtmatige bankprivilegiën tot de onaantastbare eigendommen gerekend worden, zijn de Democraten wel tegen *deze* soort van eigendom, juist wijl zij den eigendom in hooger en algemener zin heilig achten. De bezorgdheid, dat eene groote Amerikaansche partij eenmaal den eigendom in 't algemeen zou willen en kunnen opheffen, is zonder eenigen grond. In Europa werd die veel heftiger en gevaarlijker aangerand, en de hersenschimmen van St. Simon, Fourier en de Communisten zijn niet uit de Amerikaansche democratie voortgesproten. In 't algemeen is de eigendom eene zoo volstrekt natuurlijke en noodwendige betrekking, dat die, door zijne eigene onverstoorbare kracht, zich altijd zal handhaven, en wel in bijzonderheden gekrenkt, maar nooit in zijn geheel omvergeworpen kan worden. De burgerregten en uitoefening aan den persoon, en niet aan zekere mate van eigendom te verbinden, heft overigens den laatsten in alle andere opzigten niet op, ja in de meeste landen der wereld staat de bijzondere eigendom met de staatsregten volstrekt in geen verband. Waarom de Whigs zich bij uitsluiting behoudend noemen, is moeilijk in te zien, daar zij de grondwet willen *veranderen* in vele belangrijke punten, die door de Democraten willen behouden worden, b.v. de keus van den President, het veto, de ontvangst uit landverkoop enz. Wilde men echter beweren, dat dit veranderen in hooger zin een maatregel van behoud is, zoo zouden daarvoor veel sterker bewijzen moeten worden geleverd, dan tot hiertoe geschied is.

In Mei 1844, tijdens de groote bijeenkomst te Baltimore, hadden de Whigs, zoo 't scheen, zoo zeer het overwigt, en zoo veel zelfvertrouwen, dat

zelfs de hoofden der Democratische partij den kiesstrijd verloren achtten. In plaats echter van te vertwijfelen of werkeloos de handen in den schoot te leggen, erkenden de Democraten den grond hunner zwakte, stelden de onderscheidene mededingers ter zijde, en vereenigden zich voor Polk. Hierdoor, en door de terugtrekking van den president Tyler, kwam er eenheid in hunne gelederen, en wat men wel als uitweg der zwakte, of als het uitwerksel van onedele kuiperijen heeft uitgekreten, was 't werk van echte schranderheid en lofwaardige vaderlandsliefde. Inderdaad echter is de zegepraal der Democraten hierdoor ontstaan, dat binnen zes maanden de grondstellingen en gevoelens van beide partijen het openlijkste, scherpste onderzoek ondergingen, en eene overtuiging der meerderheid daardoor gegrondvest werd. Hoe onwaar en belagchelijk het is, te beweren, dat de groote beslissing door de stemming van eenige weinige landverhuizers er doorgehaald zou zijn, heb ik reeds vermeld. Voorzeker strekt het dezen landverhuizers niet ten blaam (*), wanneer zij de stelsels van beide partijen onderzochten, naar hunne beste overtuiging eene keuze deden, en zich aan die zijde schaarden, waar de meeste *geboren* Amerikanen reeds stonden. Antwoordt men: »wij spreken niet van de landverhuizers der laatste jaren, maar van de vijf millioen Amerikaansche burgers van Duitsche afkomst,» zou zoude zulk eene aanmerking te dwaas en te hatelijk zijn, om daaraan eenig gewigt te hechten.

De gematigde, verzoenende, wijze verklaring van Polk, dat hij de groote grondstellingen der Demo-

(*) Dat Duitsche landverhuizers geene heftige ijveraars zijn voor papieren geld, hooge beschermende regten enz. is zeer natuurlijk.

craten handhaven, maar geene ambtenaren wegens afwijkende gevoelens afzetten zoude, dat hij niet president eener partij wilde wezen, maar het welzijn van 't geheel behartigen, — zal en moet de scherpte der geschilpunten verzachten en tot eene heilzame verdraagzaamheid leiden.

Het vrijwillig of gedwongen gemis aan belangstelling en deelneming van vele inwoners der Europeische staten aan de openbare aangelegenheden, kan den Amerikaanschen vrijen burgeren niet worden aanbevolen; zij zouden de vrees der angstvalligen slechts kunnen belagchen, en den wrok der vijandelijken verachten. Maar welligt moesten zij de opmerking van wezentlijke vrienden niet in den wind slaan, dat men zich ook te veel met de staatkunde kan inlaten en zich daarvoor beijveren, als wanneer de tallooze bijeenkomsten en redeneringen, het onophoudelijk krantenlezen geen tijd, kracht en lust voor andere bezigheden overlaat. Er is ook een te hoog geschat staatkundig exerceerveld en slopkousen-dienst, welke den gezigtskring vernaauwt en algemeene beschaving belemmert. Er is eene staatkundige liefhebberij, die zich zeer veel laat voorstaan, maar den staat even zoo weinig baat, als de aanmatiging der dilettanten de schoone kunsten doet. Soms gelukt het zulken liefhebbers wezentlijk, dat zij in het Congres komen en daar groote mannen naäpen; vaak is hun dit echter te moeilijk, en het is dan goed, dat zij tegenzin in de staatkunde krijgen, en tot andere bezigheden naar hunne woonplaats terugkeeren.

De dikwijls herhaalde bewering, dat de persoonlijkheid in onze dagen alle gewigt verloren heeft, is in Amerika even onwaar als in Europa. Ook daar regeren, niettegenstaande de magt des volks,

slechts weinige uitstekende mannen, en 't is zeer verblijdend te zien, hoe dit volk gevoel van eigenwaarde met geestdrift voor hoogbegaafden weet te vereenigen. Iedereen staat de baan open; slechts enkele bevooroordeelde reizigers verlangen naar splitting in kasten, om de geschiktste aan de spits te brengen. De denkbeelden der leidende personen hebben invloed op het volk, en de openbare meening werkt wederkeerig op de leiders; beide verdient meer lof dan berisping. Evenzoo is het te billijken dat men eene botsing van beide partijen, in vergaderingen, optogten, beraadslagingen, redevoeringen enz. door minnelijke schikkingen zoekt te verhinderen, voor zoo verre dergelijke voorbehoedselen de klove der partijen niet verwijden, en steeds grootere eenzijdigheid van beschouwing veroorzaken. Eindelijk toch is de verwijdering tusschen de Amerikaansche partijen minder, en eene onderling goede verstandhouding veel meer mogelijk, dan onder de Europesche, elkander lijnregt tegensprekende, meeningen (*).

Moge de zin en de achting voor reine eenvoudige waarheid niet door partij-overdrijvingen worden vernietigd, wet en overheid, na plaats gehad hebbende opgewondenheid, niet in minachting geraken, en geene slechte middelen tot gewaande goede doeleinden worden aangewend. Die zin voor waarheid, regt, gematigdheid en eensgezindheid, is oneindig meer waard, dan de dikwijls zoo voorbarig bewonderde welsprekendheid, het rhetorisch blanketsel, 'twelk verblindt en tot onbehoorlijken hartstogt vervoert.

(*) Hoe zou het zijn, wanneer in Europa alle inwendige vraagstukken met de keuze van een koning in verbinding zouden staan?

2. Scholen en Universiteiten.

Reeds meermalen heb ik van het verwijt ge-
waagd, dat de zin en ijver der Noord-Amerikanen
alleen op het stoffelijke, handtastelijke, onmiddelijk
nuttige gerigt zijn zoude; dat zij daarin voorzeker
grootte vorderingen gemaakt, maar voor de meer
algemeene verstandelijke ontwikkeling niets gedaan,
daarvoor niets opgeofferd, daartoe geen' tijd noch
kracht aangewend hebben. Deze verwijtingen van
Europeanen worden, zoo 't schijnt, door vele Ame-
rikanen bevestigd; want zij klagen, met betrekking
tot opvoeding en schoolwezen, over onverschilligheid
der ouders, over onbekwaamheid, te veelvuldige
verwisseling of grootte jongheid der onderwijzers,
over te korten schooltijd, veronachtzaming van 't
bezoeken der school, gebrekkige leerboeken, slechte
leerwijzen, slappe tucht, verkeerd streven naar wel-
gevallen, afhankelijkheid van bijdragen en toelagen,
onvoegzame geldbesteding, nuttelooze pracht in ge-
bouwen, opwekking van valsche eerezucht, verkeer-
delijk op den voorgrond stellen van bloot uitwendige
wereldlijke doeleinden, te veel onderwerpen van
onderwijs en daardoor oppervlakkige behandeling,
nadeeligen invloed van staatkundige partijen enz. enz.

Aan den eenen kant bewijzen deze bittere klagten

ongetwijfeld de aanwezigheid van belangrijke gebreken, maar van den anderen kant blijkt daaruit ook groote belangstelling in de zaak, en het ernstig streven naar algemeenen vooruitgang. Over 't geheel blijft elke onderscheiding of tegenoverstelling van materialismus en spiritualismus, van licht en schaduw, geheel verkeerd, en even als wij aan de tot hier toe beschouwde materiële zijde, nevens bewonderenswaardigen vooruitgang, ook dwalingen en gebreken vonden (b. v. bij de banken, de repudiatie, de slavernij, het tolwezen enz.), zoo vinden wij ook omgekeerd aan de verstandelijke zijde grondstellingen, pogingen en vooruitgangen, welke den hoogsten bijval verdienen. Het *school- en opvoedingwezen* b. v. is, vooral in de noordelijke Staten, sinds de eerste vestiging ijverig voortgeschreden; en sedert de onafhankelijkheid van het Verbond heeft Washington's en Jefferson's luid uitgesproken woord algemeenen weerklank gevonden: »hoe grootere regten een vrijstaat zijnen burgeren verleent, des te meer zorg moet voor hunne opvoeding en geestbeschaving gedragen worden.» Reeds in zijne eerste boodschap aan 't Congres zeide Washington: »Gij zijt gewis met mij overtuigd, dat niets uwe bescherming meer verdient, dan de bevordering van wetenschap en letterkunde. In *ieder* land zijn zij de zekerste grondvesten des openbaren welzijns: in een land echter als het onze, waar de maatregelen der regering zoo onmiddellijk door de algemeene denkwijze bepaald worden, zijn zij dubbel noodzakelijk. Het volk moet leeren zijne regten en derzelve waarde te erkennen, onderdrukking te onderscheiden van uitoefening van wettelijk gezag, noodzakelijke opbrengsten van willekeurig opgelegde lasten, en den echten geest der vrijheid van dien

der teugelloosheid, opdat het genen beminne en dezen verfoeije enz.” In gelijken zin verklaarde de Witt Clinton: »Kundigheden zijn even zoo wel oorzaak als uitwerksel eener goede regering.” En in een schoolverslag van New-York (1840) wordt gezegd: »Het opkomend geslacht is bestemd eenmaal het land te regeren, daarom moet men het vormen en opvoeden, opdat het beschermd zij tegen de lagen der volksmenners, en zijne onschatbare regten zoo uitoefene, dat zij niet door misbruik verloren gaan.”

De algemeene Bondsregering kan, ingevolge de wetten en de bovengenoemde meening, niet onmiddellijk het opvoedingswezen leiden, weshalve er dan ook geen ministerie van openbaar onderwijs, geene algemeene schoolwet, geene algemeene schoolkas bestaat; veeleer gaan alle bewegingen met goed gevolg van de bijzondere Staten en van enkele personen uit. Eenzijdige inmenging en gedwongene overeenstemming vreest men veel meer, dan enkele gebreken van inzicht en verband. Den onderwijzers staat gewoonlijk eene schoolcommissie (*trustees*) ter zijde, welker leden door de gemeente ter leiding der eigenlijke werkzaamheden verkozen worden. Ofschoon de eene over de andere soms met reden klaagt, zoo is toch deze inrigting beter dan of alle magt en beslissing in ééne hand is gesteld.

Doordien de Bondsregering (zoo als wij gezien hebben) $\frac{1}{36}$ van alle staatslanderijen voor de scholen beschikte (*) heeft zij deze een verbazend groot, dagelijks in waarde stijgend geschenk gemaakt. De regeringen der Staten wachten zich intusschen dezen

(*) Ingevolge hiervan zullen in de westelijke Staten ongeveer 2,166,000 akers land aan de scholen toebehooren, waarvan de waarde reeds voor jaren op 4,332,000 dollars begroot werd.

schat overijld te verspillen, veelmeer vorderen zij, dat zich de gemeente vóór alle toelagen zelve offers oplegge, onderwijzers aanstelle, en het viervoud, of althans het dubbel bijdrage van 'tgeen de overheid geeft. Bijna alle grondwetten bevatten zeer loffelijke bepalingen over de waarde der opvoeding, en wijzen middelen aan, om de daarmede noodwendig verbondene uitgaven te bestrijden. Dat in de Vereenigde Staten (vooral in 't zuiden) niet alle kinderen ter schole gaan; dat vooral in de westelijke Staten (bij dun verspreide bevolking) nog gebrek aan scholen bestaat, is ligt te begrijpen; er is toch geen land ter wereld, wat in dit opzigt alle eischen en wenschen bevredigt. Evenwel betuigt M'Gregor, dat het landvolk in Amerika niet zoo onbeschaafd, en zeker niet zoo onkundig is als in Engeland; — en een ander Engelschman, Caswall, zegt: »de opvoeding in Amerika is algemeener, schoon ook niet zoo grondig en naauwkeurig, als in Engeland.»

Dit gemis van grondigheid en naauwkeurigheid heeft hoofdzakelijk betrekking op het aanleeren van oude talen en de geschiedenis, als ook op de, meer in het noorden dan in de slavenstaten heerschende, neiging om spoedig in het werkdadig leven te treden. Deze neiging ontstaat echter zeer natuurlijk uit de gemakkelijkheid om een zelfstandig voordeelgevend bedrijf op te vatten. De Amerikaan heeft eene menigte praktische kundigheden noodig, waaraan de Europeër naauwelijks denkt, en menigvuldiger oefeningen daartoe zijn genen dienstiger, dan het navorschen eener enkele zaak. Daar reeds in Europa tegen de leerwijze en het nut der geleerde en philologische opvoeding tegenwerpingen zijn gemaakt, zoo is het nog ligter te regtvaardigen, dat de Amerikanen niet juist denzelfden weg inslaan.

Voor zoo ver die voor hoogere trappen van beschaving noodzakelijk zal blijken, zal hij evenwel niet onbetreden blijven, ja is dit reeds met goed gevolg geschied.

Over gang en doel van 't onderrigt in Yale-College te New-Haven (eene der beroemdste opvoeding-inrigtingen van Noord-Amerika) laat de besturende overheid zich op volgende wijze uit: »Onze inrigting stelt zich niet ten doel, eenzijdig onderrigt (*partical education*) over slechts enkele onderwerpen te geven; maar van den anderen kant ook niet, om van alle zaken eenige oppervlakkige kennis mede te deelen, of alle bijzonderheden voor een bepaald beroep te leeren, — maar eene veelomvattende opleiding en beschaving aan te vangen, en die zoo ver te brengen als gedurende het verblijf der scholieren en studenten mogelijk is. Onze bedoeling is, eene evenredigheid tusschen de verschillende takken van letterkunde en wetenschappen te vestigen, welke eene eigenaardige gelijkmatigheid en een evenwigt van het karakter veroorzaakt. Om zulk eene doortastende opvoeding te grondvesten, is het noodig *alle* vermogens des menschen in werkzaamheid te brengen; want wanneer eenige van dezelve veel sterker worden ontwikkeld dan de anderen, bekomt het wetenschappelijk karakter eene scheeve rigting. De krachten van den geest worden niet in de schoonste evenredigheid ontwikkeld, wanneer men *alleen* talen, of wiskunde, of natuur-, of staats-wetenschappen leert. Het doel onzer inrigting is niet, datgene te onderwijzen wat tot een of ander bepaald beroep wordt gevorderd; maar den grond te leggen tot hetgeen aan allen gemeen is, en waarop het overige moet worden gebouwd. De grondbeginselen van wetenschap en letterkunde geven de stof, den vorm,

de verheffing van den geest, welke het best tot de studie van elk bijzonder vak geschikt maken.”

Verstand en wetenschap is op en om zich zelve eene bezitting, even als gezonde ledematen, zinnen, menschheid in 't algemeen. Zonder wetenschap was de mensch aan het dier gelijk, en wordt zij al niet als hoogste wijsheid en deugd aangemerkt of daarmede vereenzelvigd, zoo gaat toch onwetendheid nog veel minder met deze gepaard. De gevaren van eenzijdige, zelfzuchtige ontwikkeling van den geest, zijn intusschen voortreffelijk ontvouwd in een schoolverslag des heeren Dwight voor Albany (1844). Onder anderen zegt het: »De zedelijke invloed der scholen heeft zonder twijfel onze maatschappelijke betrekkingen verbeterd, maar nog niet aan de deugd die vastheid en sterkte gegeven, welke voor veiligheid en geluk zoo onmisbaar is. De gewone deugden zijn meest bloote schrandereid, zij ontspringen uit eigenbaat, voeren tot rijkdom en roem, maar niet in gelijke mate tot waarwelzijn en geluk. Vele menschen hebben het geloof aan den mensch verloren; de welgelukte schelmerij gaat onder den dekmantel van bekwaamheid onbeschaamd door de straten, en vergt de goedkeuring van 't algemeen.»

Dergelijke juiste teregtwijzingen, ondersteund door zeer bittere ervaringen, zullen tot den regten weg terug brengen, en tevens het gewigt van hiermede verbondene klagten verminderen. De Amerikanen (zegt namelijk menigeen) hebben te weinig vereering voor eigenlijke wetenschap, beschouwen die als een Aristocratismus, dat geschuwd moet worden, vragen altijd slechts: wat nut brengt het aan? houden de geleerden voor schadelijke windbuilen, zijn overal aan het middelmatige in het letterkundige gewoon,

en hebben geene behoefte aan, geene kennis van het hooger beschaafde; en nog minder geestdrift daarvoor. — Voorzeker is hiermede eene zwakkere zijde van den Amerikaanschen toestand aangetoond, maar kon dan een met de Europesche opvoeding bekend Amerikaan niet antwoorden: Ongetwijfeld leeren de scholieren, zoo niet in 't algemeen in Europa dan toch in Duitschland, meer Grieksch en Latijn dan in Amerika; maar hoe velen (onderwijzers en philologen van professie uitgezonderd) lezen echter, na het verlaten van scholen en universiteiten, nog de klassische schrijvers? hoe velen zijn voor hen inderdaad met geestdrift bezielde? Bijna alleen toekomstige ambtenaren bezoeken de hoogeschoolen, en na die te hebben verlaten, vinden ze hunne verdere vorming in de waarneming van meestal beuzelachtige bezigheden. De groene tafel vormt echter naauwelijks hen die er aan zitten, maar niet die er over heen kijken, en nog veel minder anderen door tallooze besluiten en beschikkingen. Ons praktisch, ons politiek leven vordert voor alle inwoners des lands eene veelvuldige, onafgebrokene werkzaamheid van den geest, en er komt daardoor een geheel ander en grootscher resultaat der gezamenlijke levens-opvoeding aan 't licht, dan uit de Europesche schoolmeesterij en het bestendig aan den leiband loopen. Hoe velen zijn in Europa reeds oud en pedant in de jeugd; bedillers zonder geestverheffing, alles beter wetende en toch niets wetende; immer ontevreden, als of tevredenheid eene flaauwe, geesteloosheid aanduidende eigenschap ware; zonder geloof of vertrouwen jegens ouders, opvoeders en onderwijzers; hoogmoedige berispers der geheele wereld en alle maatschappelijke betrekkingen, zonder ootmoedig met de verbetering bij zich zelve te

beginnen; zonder hoop, troost of verlossing, dan die uit eigene algenoegzaamheid en geringschatting van al het bestaande en verledene moet voortvloeijen.

Wanneer, zoo als men berigt, de Duitsche landverhuizers in eenige Staten van Noord-Amerika zich omtrent school-inrigtingen en verbeteringen onverschilliger toonen dan de prikkelbare Yankees, zoo is gewoonte, traagheid en domheid wel niet de eenige oorzaak. Zij vermoeden, of gevoelden veeleer, datgene, 'twelk uit genoemde eenzijdigheid der Europeesche rigting voortvloeit, en dat lezen en schrijven op zich zelf het oordeel weinig scherpt, en het karakter ongevormd laat. In dezen zin zeide zelfs Pestalozzi: »zeer groot acht ik het kwaad, dat uit het vroege schoolgaan, uit al wat buiten de woonkamer aan de kinderen gekunsteld wordt, is voortgevloeid.» Deze gevaren van verkunsteling doen zich evenwel in Amerika veel minder voor dan in Europa, omdat op den school- en opvoedingstijd een frisch, vrij, werkdadig leven volgt, en de ontevredenheid over staat, grondwet, kerk en maatschappij bij voorkeur (of ongelukkiglijk) eene krankheid van 't oude Europa is.

Wij vinden in Amerika zondagsscholen, volks- of elementaire scholen, eenigzins hooger opleidende taalscholen (*grammar schools*), colleges (met onze gymnasiën te vergelijken) en hoogescholen (*universiteiten*) met ééne tot vier faculteiten. Zeer natuurlijk en volstrekt republikeinsch toont zich de belangstelling voor en het nauwlettend toezigt over de *volksscholen*; te regt evenwel heeft men er opmerkzaam op gemaakt, dat eene verwaarloozing der hoogere beschaving ook den vooruitgang en de veredeling van 't algemeen zou verhinderen.

De gymnasiën en universiteiten, wier getal genoegzaam groot is, zijn op verschillende plaatsen op verre na niet gelijk aan elkander; doordien eenige pas beginnen en nog maar weinig onderwijzers, scholieren en boeken tellen, terwijl andere (als Cambridge in Massachusetts en Yale-College te New-Haven in Connecticut) met professoren, studenten, bibliotheken en andere verzamelingen ruim en doelmatig voorzien zijn. Volgens Europesche wijze van zien, zoude men aan weinige volkomene inrigtingen de voorkeur geven boven een grooter aantal onvolkomene; bij de uitgestrektheid der Bondsstaten en de verspreide bevolking, wenscht echter elk huisvader zeer natuurlijk eene hoogere inrigting voor opvoeding in zijne nabijheid te hebben; ook wordt het een zeker punt van eer, in dit opzigt niet achter te blijven bij dezen of genen naburigen Staat.

Op de collegies of gymnasiën vertoeven de scholieren gewoonlijk vier jaren, van 14 tot 18, of in andere hooger opleidende, van 16 tot 20. Gewoonlijk vordert men bij de opneming meer of min kennis van Engelsche taalkunde, rekenen, aardrijkskunde, beginselen van Latijn, ook wel van Grieksch. Deze beide talen worden dan verder onderwezen, hier en daar Hebreeuwsch of nieuwere talen, mathesis, rethorica, bespiegelende en natuurlijke wijsbegeerte, als ook iets over Amerikaansch en volken-regt. Het onderwijs in de geschiedenis is dikwijls gebrekkig, ja ontbreekt soms geheel. Bij het verlaten van het collegie bekomen de meeste scholieren den graad van *Baccalaureus* van kunsten of wetenschappen, en gaan dan gewoonlijk voor twee, drie jaren over tot eene inrigting ter opleiding in godgeleerdheid, regtsgeleerdheid of geneeskunde.

Van een onderscheid der standen en hunne behandeling is natuurlijk nergens sprake; een des te sterker tegenstelling doet zich echter tusschen blanken en zwarten voor. Terwijl vele negervrienden voor beiden een gemeenschappelijk onderrigt aanbevelen, wenschten anderen, om vroeger vermelde redenen, de negerkinderen zoo al niet geheel van onderwijs te onthouden, dan toch (reeds alleen om de onaangename uitwasemingen) bijzondere inrigtingen voor hen daar te stellen. Den laatsten uitweg heeft men meestal gekozen.

Op de onzalige gevolgen, welke de ongelukkige twist over het bijbellezen in de scholen gehad heeft, zal ik later terug komen, en merk ik hier slechts in 't algemeen aan, dat de gevoelens over het godsdienstig onderwijs op de scholen zeer verschillen. Vele sekten willen hierbij alleen hun eigen geloof ten grondslag leggen; anderen slechts die godsdienstige grondstellingen voorgedragen hebben, over welke onder de Christenen geen verschil bestaat; nog anderen willen het wetenschappelijk onderrigt geheel en al van het kerkelijke scheiden, en dit alleen aan de geestelijken der onderscheidene gezindten overgelaten hebben. In dezen zin bepaalt eene wet van den Staat Illinois: aan geene opvoeding- of school-inrigting mag eene theologische afdeeling worden toegevoegd.

Met goed gevolg heeft men zeer vele vrouwen als *onderwijzeressen*, zelfs in jongensscholen, aangesteld. Zij maken in Ohio ongeveer de helft, en in Massachusetts zelfs twee derde van het geheele aantal onderwijzenden uit. Voor de lagere klassen stelt men ze algemeen boven de mannen, want zij zijn liefderijker, geduldiger, zediger en meer geëijnd aan het gekozen beroep, indien zij althans

niet door verandering van levensplan worden gestoord.

Eene andere eigenaardige inrigting in vele scholen, vooral in de westelijke Staten, is de verbinding van wetenschappelijk onderrigt met ligchamelijken *arbeid*. De scholieren besteden hiertoe gewoonlijk drie uren daags (als drukkers, boekbinders, timmerlieden, landbouwers enz.), versterken hierdoor hunne gezondheid, en verdienen een groot gedeelte hunner kosten van onderwijs. Eene inrigting bij Palmyra in Missouri bezit land, 'twelk de scholieren in pacht nemen, bearbeiten en hierdoor zich zelve onderhouden.

Ofschoon het onmogelijk, althans zeer vermoeyend zijn zoude, de schoolinrigtingen van 50 Staten in alle bijzonderheden voor te stellen, zoo blijft het toch noodig een en ander als ten voorbeelde mede te deelen; mede tot een bewijs hoe onregtmatig het verwijt is van den tegenzin of de onverschilligheid der Noord-Amerikanen omtrent verstandelijke beschaving en opleiding.

1. In *Alabama* is het 56ste deel van den grondeigendom van elk landschap, en buitendien 46,000 akers voor eene universiteit bestemd, welke thans reeds een millioen dollars waard zijn.

2. In *Noord-Carolina* behoorden in 1858 aan de scholen 1½ millioen akers land, 'twelk ten minste gedeeltelijk tot bebouwing geschikt is. De overige schooleigendom bedraagt circa 1 millioen dollars.

5. In *Zuid-Carolina* zijn geestelijken en schoolonderwijzers vrij van patentbelasting. Van tijd tot tijd werden toegestaan:

voor de bibliotheek . . .	kapitaal	2,000	dollars
» » » . . .	jaarlijks	610	»
» den bibliothecaris . . .	»	600	»

voor elken professor der hoogere school	2,500 dollars.
(slechts 1,000 dollars voor ieder minder dan de stedehouder.)	
» verscheidene beurzen voor studenten, elk van	400 »
» vrijescholen jaarlijks	57,000 »
» een gebouw tot physische verzamelingen en proeven	6,000 »
» een doofstommen-instituut . . .	25,000 »

Het stelsel van vrijescholen heeft, om redenen, tot wier ontwikkeling hier de plaats niet is, nog geen bevredigenden voortgang gehad.

In 1801 werd te *Columbia*, de hoofdstad van Zuid-Carolina, een hooger gymnasium opgerigt. De Staat gaf het geld tot den aanleg der groote gebouwen en tot de (wegens de duurte der plaats noodzakelijke) ruime bezoldigingen. Eene door de wetgeving gekozene commissie, met den stedehouder aan het hoofd, bestiert de eigenlijke werkzaamheden, terwijl de meer wetenschappelijke leiding meest in handen van den directeur en de professoren van 't gymnasium gesteld is. Echter benoemt gemelde commissie alle professoren, en heeft ook het regt hen te ontslaan. Er zijn zeven professoren:

1. Voor fraaije letteren en logica.
2. Voor wiskunde en natuurlijke wijsbegeerte.
3. Voor bijbelsche letterkunde en waarheden des Christendoms.
4. Voor Grieksche en Latijnsche letterkunde.
5. Voor chemie, geologie en mineralogie.
6. Voor geschiedenis en volkshuishoudkunde.
7. Voor bovennatuurkunde en zedekundige wijsbegeerte.

Bij de aanvaarding van zijn ambt moet elk professor eene tot zijn vak betrekkelijke rede houden.

De scholieren (*gymnasiasts*) worden, even als in alle dergelijke inrigtingen, in vier klassen verdeeld, die vrij zonderling genoemd worden: *Freshmen*, *Sophomores*, *Juniors* en *Seniors*. Met het 14de jaar worden zij opgenomen. Alle half jaar heeft een examen, alle jaar eene promotie plaats. De gymnasiasten wonen, even als de professoren, in het algemeene gebouw. Elken professor is een bepaald getal van hen ten opzigt overgegeven, wier kamers hij dagelijks ten minsten éénmaal bezoekt. Insgelijks hebben de professoren bij afwisseling het opzigt aan tafel. De gymnasiasten dragen eene eenvoudige gelijke kleeding van donkergrijs laken. Hun is verboden: tabak te kaauwen, honden te houden, sterke drank te drinken, zondags instrumenten te bespelen of andere gewone oefeningen of verstrooiingen te bedrijven. Al het geld voor de gymnasiasten gaat door de handen eens schatmeesters. Geen hunner mag jaarlijks meer dan eene bepaalde som (circa 900 guldens) uitgeven, omdat de ervaring leert, dat dit de nadeeligste gevolgen heeft. De cursus duurt van den eersten Maandag in October tot den eersten Julij. Dagelijks worden slechts drie leeruren gegeven, één na het morgengebed, één om elf en één om vier uur; er bestaan echter naauwkeurige voorschriften over de verdere verdeling en besteding van den tijd. Tot naauwkeurige beoordeeling van het schoolplan, dat van Duitse inrigtingen zeer verschilt, ontbreekt hier de ruimte.

4. Te *Georgetown*, (bij Washington, district Columbie), hebben de Jesuïten in een bekoorlijk oord eene stichting gevestigd, welke het onderwijs van een gymnasium met eene gedeeltelijke universiteit tracht te verbinden. Overal zijn de grond-

stellingen in beoefening gebragt, welke de *ratio atque institutio studiorum societatis Jesu* voorschrijft, en welke het dus onnoodig schijnt hier over te nemen. Er wordt gewaarschuwd tegen niet onderzochte nieuwigheden en onkerkelijke rigtingen; veel-leeren, veel-weten en loutere aardigheden worden gelaakt; de studie der klassieken daarentegen, als eeuwige voorbeelden van juist denken en schoon schrijven, meer op den voorgrond gesteld dan gewoonlijk in Amerika. Echter is menige verandering in den ouden cursus noodig, om voor natuurwetenschappen, nieuwere talen en moedertaal den vereischten tijd te vinden. Daarom wordt dagelijks 1¼ uur besteed aan Mathesis, Fransch enz. De cursus duurt van 15 September tot 31 Julij. Na vierjarig verblijf in de klassen van het gymnasium, gaat men over tot de hogere klassen, die nog de oude namen poëtica, rhetorica en philosophia dragen.

Ieder scholier moet den geheelen cursus doorloopen, en vrijstelling van deze of gene onderwerpen wordt niet verleend. Men mag alleen ouders of voogden bezoeken. Alle brieven, die niet van ouders komen, opent de bestuurder der inrigting; ook beslist hij, welke boeken de scholieren mogen lezen. De jaarlijksche kosten voor woning, onderwijs, opzigt, bewasschen en geneeskundige hulp, beloopt 200 dollars. Al het overige wordt afzonderlijk betaald; bovenmatig hoog zakgeld wordt echter niet geduld. Ook Protestanten worden in de stichting opgenomen. Het tabak kaauwen is verboden, maar van rooken wordt niet gesproken.

De theologie (welke als toelichting voor de philosophie wordt aangewezen) moet men vier jaren bestuderen, goddelooze leeringen geheel onopgemerkt aten, en zich in alles aan Thomas Aquinus aansluiten.

5. In *Connecticut* ontstond uit oude landverkrijgingen allengs een schoolfonds van omstreeks 2 millioen dollars, hoog verrent, kapitaal, waarbij buitendien door belastingen nog eene jaarlijksche toelage van 12,000 dollars komt. De gezamenlijke ontvangst wordt over 80—84,000 kinderen verdeeld, maar evenwel nog niet al het wenschelijke bereikt. Een schoolgebouw, dat ik te New-Haven bezocht, was ruim en doelmatig, en de leerlingen, volgens de leerwijze van Lancaster onderwezen, vermenigvuldigden onder anderen getallen van vijf cijfers uit het hoofd.

Yale-College te New-Haven, gesticht in 1701, en allengs zeer uitgebreid en verrijkt (*) wordt met regt onder de beste wetenschappelijke inrigtingen van Noord-Amerika gesteld, en verbindt het doel van een gymnasium met dat eener universiteit. De wetten voor scholieren en studenten bevatten de gewone verordeningen, echter verdienen de volgende eene bijzondere vermelding: zij mogen geene schulden maken; en slechts dan, met verlof van hunne bestuurders, in de stad wonen, wanneer alle vertrekken van 't algemeen gebouw bezet zijn. Wie uit blijft of te laat op de leeruren komt, wordt afkeurend aangeteekend. Bijzondere opzieners (*tutors*) hebben het toezigt over vlijt en gedrag. Niemand mag vrouwenkleederen aantrekken, den schouwburg bezoeken of mede spelen, ook geen ander spel spelen, of binnen het schoolgebouw koek of vruchten koopen. Die huwt kan geen student blijven. Ieder moet Zondags te kerk gaan, en dien dag op 't strengst vieren (†). Die luide het goddelijk gezag

(*) De stichting bekam den naam naar den stedehouder Yale, die haar grootelijks begunstigde en in 1721 stierf.

(†) De wet zegt: wie den Zondag ontheiligt door noodeloos

(*the divine authority*) van de Heilige Schrift of een deel derzelve ontkent, zal worden weggezonden. Het beheer van 't vermogen, de aanstelling der onderwijzers, en de algemeene zaken worden door eene bijzondere commissie geregeld; een president, de professoren en tutoeren daarentegen vormen de faculteit voor onderwijs en tucht. Er zijn professoren aangesteld:

voor mineralogie, chemie en geologie,

» Latijnsche letterkunde,

» Grieksche letterkunde,

» wiskunde,

» natuurlijke wijsbegeerte en sterrekunde,

» welsprekendheid en Engelsche letterkunde,

» godsdienst,

een lector voor Latijn en Grieksch,

zeven tutoeren.

Nadat een scholier in vier jaren den zeer eigenaardig gestelden schoolcursus heeft doorloopen, en baccalaureus is geworden, gaat hij over tot de faculteiten der universiteit. Bij de theologische faculteit zijn vier professoren aangesteld, en voor den driejarigen cursus wordt geen honorarium betaald. De medische afdeeling heeft vijf professoren en een' driejarigen cursus; de regtgeleerde drie professoren en een' tweejarigen cursus: beide faculteiten nemen honorarium, daar oude stichtingen hier niet toereikend zijn. De vacantiën (zomer-, kers- en paasch-) duren omstreeks 12 weken. De bibliotheek van 't gymnasium telt 12,000, die van 't studenten-genootschap 20,000 boekdeelen. Er waren tegenwoordig 111

werk, onderhoud of uitgaan, wie dien dag zijne kamer verlaat, of eenen anderen student, of eenen vreemde binnen laat enz., zal bestraft worden, naar den aard van het misdrijf.

freshmen, 88 sophomores, 77 juniores, 107 seniores, 60 medici, 44 juristen, 66 theologanten.

Tot eene proef geef ik de onderwerpen van eenige rede-oefeningen: Over vastheid van grondstellingen; natuur; de bedrieger; Washington's bestuur; de spraak van het zwijgen; zedelijke moed; over de beoefening der Amerikaansche geschiedenis; over dichtkunst; de heidensche mythologie; *vox populi vox Dei*; onze politieken geene staatsmannen; hardnekkigheid; dwingelandij der mode; over de achtting, die de wijsbegeerte aan de godsdienstleer verschuldigd is; over de geneigdheid der menschen tot vrije staatsregelingen; de bestemming der vrouw.

6. In *New-Hampshire* wordt jaarlijks ruim 90,000 dollars, meest door eene belasting op de bezittingen, voor de scholen opgebracht. Insgelijks moet elke bank $\frac{1}{2}$ percent van haar kapitaal hiervoor betalen. Voor schoolgebouwen en gymnasiën bestaat nog een bijzonder inkomen. Eene gekozene commissie examineert de schoolonderwijzers en kiest de schoolboeken. Er wordt geen genomen, dat in den geest eener bijzondere gezindte of belijdenis geschreven is.

7. In *Illinois* bedroegen reeds in 1859 de tractementen aan schoolonderwijzers betaald 44,000 dollars, en een deel der ontvangst van landverkoop is voor de scholen aangewezen.

8. Te Lexington (*Kentucky*) bevindt zich een gymnasium, eene school voor regtsgeleerdheid en eene inrigting voor geneeskundig onderwijs. De cursussen duren van November tot Maart en van April tot Augustus. De scholieren staan onder bepaald opzigt en wonen in het openbaar gebouw, of met goedkeuring hunner bestuurders, in de stad. De schooluren zijn van 9 tot 12 en van 2 tot 5 uur.

Het leergeld voor een half jaar bedraagt 10 à 20 dollars.

Te Louisville is eene voortreffelijke inrigting gesticht voor geneeskundig onderwijs. De stad gaf daartoe 115,000 dollars. De gehoorzalen in het groote, schoone gebouw zijn doelmatig en wel verlicht; voor natuur-, schei- en ontleedkunde zijn verzamelingen aangelegd; de bibliotheek telt reeds 4 à 5,000 banden, en acht professoren onderwijzen sedert zes jaren 1,060 studenten. De lessen duren slechts van den eersten November tot den laatsten Februarij, maar dan dagelijks zes uren. Het honorarium voor elken professor bedraagt 10 à 15 dollars, de inschrijving en bibliotheek 5 dollars, de doctorale graad 20 dollars.

9. In *Louisiana* besteedde men reeds in 1827 40,000 dollars voor de opvoeding der armen. In 1841 werden zeer doelmatige besluiten genomen tot het stichten en uitbreiden van scholen, en de aangestelde onderwijzers (grootendeels vrouwelijke) zeer goed bezoldigd.

10. In *Maine* heeft elke plaats zijne vrijschool, welke meestal uit algemeene vermogen-belasting onderhouden wordt. Evenwel komt de gezamenlijke staatskas met eene belangrijke som te hulp. Ook voor gymnasiën en inrigtingen ter godgeleerde opleiding heeft men reeds zorg gedragen.

11. In *Maryland* en vooral te Baltimore is het schoolwezen insgelijks sterk vooruitgegaan; jaarlijks worden b.v. 15 schoolcommissiën verkozen, en $1\frac{5}{8}$ cent schoolbelasting van 't vermogen geheven.

12. *Michigan* bezit omstreeks een millioen akers land voor de scholen en brengt buitendien eene schoolbelasting op. De geheele uitgave voor de scholen belooft 87,000 dollars, en bedraagt meer

dan de kosten der geheele regering. Het aantal scholieren klom in 1844 tot 66,000. In 1857 vaardigde men eene wet uit over de stichting eener nieuwe hoogeschool met drie afdeelingen voor rechten, geneeskunde, kunsten en wetenschappen. Men wees haar 48,000 akers land toe, en hare verzamelingen voor botanie, mineralogie, geologie en zoölogie zijn reeds zeer talrijk.

13. *Missouri* bezit 1,114,000 akers onverkocht schoolland en beurde uit den verkoop van 54,000 akers ruim 400,000 dollars. Reeds in 1858 betaalde men aan de schoolonderwijzers meer dan 50,000 dollars, maar klaagde tevens over het gebrek aan geschikte personen.

14. Over het schoolwezen in *Ohio* geef ik elders berigt.

In *New-Jersey* is een schoolfonds van 550,000 dollars en eene jaarlijksche toelage uit publieke fondsen van 50,000 dollars.

15. In *Pennsylvania* klaagt men dat fabriekarbeid reeds vele kinderen van de scholen afhoudt; echter heeft het onderwijs in de laatste tijden verbazende vorderingen gemaakt. De onverschilligheid, de vooroordeelen, ja de tegenstand zelfs tegen kosteloos onderwijs, zijn meest verdwenen, en de gelden voor de scholen benoodigd, worden gewillig opgebracht. In de plaats der goedkoopere leerwijze van Lancaster komt allengs, naar mate meer onderwijzers zich vormen, de gewone; nieuwe schoolhuizen worden gebouwd, de bibliotheken en verzamelingen worden vermeerderd, en ook voor kinderen van kleurlingen zorgde men. In 1859 werden ruim 500,000 dollars uit publieke kassen voor scholen besteed. Er waren 4,488 mannelijke en 2,050 vrouwelijke onderwijzers; de eerste ontvingen maandelijks gemiddeld

20, de laatste 12 dollars. Er waren 5,494 scholen in gebruik, 887 in aanbouw. De graafschaps-commissiën, en een persoon voor ieder schooldistrict, bepalen het bedrag der op te brengen schoolbelasting. Zij moet ten minste het dubbel der staatstoe-lage opleveren.

In het stadsdistrict van Philadelphia waren in 1845, 214 scholen, waaronder eene hooge school (*high school*), 40 taalscholen, 18 lagere scholen, 76 aanvangscholen (*primer schools*) en 80 in de buitenwijken, met 499 onderwijzers, waarvan 87 mannelijke en 412 vrouwelijke. Het inkomen bedraagt gemiddeld circa 275 dollars, de geheele uitgave voor de scholen bijna 192,000 dollars. Het aantal leerlingen bedraagt 55,150, en is in 1½ jaar 5,222 toegenomen. Gaat Philadelphia op deze wijze volhardend voort, zoo zullen woeste en verfoeijelijke oproeren niet ligt terugkeeren (*).

16. *Rhode-Island* besteedde in 1845 uit openbare en bijzondere bronnen 48,000 dollars. Er waren 542 mannelijke, 175 vrouwelijke onderwijzers, en scholieren 11,960 jongens en 8,151 meisjes.

Ook in *Tennessee* bestaan doelmatige wetten en inrigtingen.

17. *Vermont* bestemde 80,000 akers en een aanzienlijke som voor de scholen; buitendien wordt er eene schoolbelasting volgens het vermogen geheven. De universiteit of het gymnasium te Burlington (Staat Vermont) staat onder de leiding van 16 personen, die bij onderlinge keuze benoemd worden. Zij kiezen uit de personen, die hun door de pro-

(*) Voor 1843 vind ik de volgende opgaven: 6,156 scholen, 5,264 mannelijke en 2,330 vrouwelijke onderwijzers, 161,000 schoolgaande jongens en 127,000 meisjes, staatstoe-lage 272,000 dollars, schoolbelasting 419,000 dollars.

fessoren worden voorgesteld, de benoodigde onderwijzers. Met den Staat heeft de inrigting weinig of geene betrekking. Voor het onderwijs betaalt ieder scholier circa 67 gulden. Zij zijn verplicht het morgen en avondgebed bij te wonen, en zondags ter kerk te gaan. Tabakrooken en muziekmaken, gedurende den leertijd, is verboden. Na geëindigde schooljaren en afgelegd examen, verkrijgen de leerlingen den graad van baccalaureus of magister. De vacantiën duren 15 weken.

18. In *Virginie* klaagt de waardige stedehouder M. Dowell, dat vele kinderen nog geheel niet ter schole gaan, of die slechts korten tijd en onregelmatig bezoeken. De ouders, zegt hij in zijn verslag, moesten door overtuigende gronden aangespoord worden, hunne kinderen naar de scholen te laten gaan. Evenwel neemt belangstelling en deelneming in het schoolwezen allengs toe, en er werden reeds jaarlijks circa 64,000 dollars voor de volksscholen besteed.

Reeds zeer vroeg zag de edele Jefferson in, hoe noodwendig volksbeschaving en hogere beschaving in een republikeinsch statenverbond is. »Voedt men (zeide hij) het geheele volk op, onderrigt men het, stelt men het in staat om te beseffen, dat het zijn belang is, vrede en orde te handhaven; zoo zal het zulks doen.» Hij ijverde daarom voor scholen, en stichtte de universiteit te *Charlottville*. Men heeft hem, hoewel veel goeds erkennende, echter in dit opzigt twee aanmerkingen gemaakt:

Vooreerst, dat hij de universiteit in het eenzame *Charlottville* en niet in de hoofdstad *Richmont* geplaatst had. De redenen vóór en tegen komen overeen met die, welke in Duitschland en elders vóór en tegen de vestiging van hoogeschoolen in

groote of kleine steden werden aangevoerd. Waarschijnlijk wilde Jefferson de wetenschap niet blootstellen aan het gevaar, van door de overmagt van bloot praktische strekking, en door de voorliefde tot winstbejag en gezelligheid overvleugeld te worden.

Ten anderen, werd Jefferson bitter verweten, dat hij de geestelijken van allen onmiddellijken invloed op zijne stichting uitgesloten had; dat hieruit zijn ongeloof en zijne vijandschap tegen het Christendom bleek. — Godsdienst en leerstellingen hebben echter onmiddellijk volstrekt niets te maken met het onderwijs in Latijn en Grisksch; maar hebben haar eigen gebied, dat door deze inrigting op geenerlei wijze benadeeld is. Hij wilde voor iedereen de vrije keuze en ontwikkeling openhouden; want welke van de vele gezindten zou hij anders als de heerschende in zijne stichting hebben moeten aannemen, en de onvoorwaardelijke leiding toevertrouwen? Of was het mogelijk, voor iedere belijdenis eenen geestelijke aan te stellen, en daarbij bestendigen vrede te bewaren? Om echter het geschreeuw tegen te gaan, en het gevaar van onbemindheid af te wenden, benoemt men thans voor zekeren tijd eenen universiteits-geestelijke, volgens bepaalde volgorde, uit eenige begunstigde of meest talrijke belijdenis. Even als men zulks weleer van de planeten geloofde, heerschen hier dus thans gedurende eenige jaren zekere godsdienstige gevoelens, en maken plaats voor anderen, wanneer hun tijd is afgelopen. — Geheel in Jefferson's geest schrijven daarentegen de wetten van New-York voor: geene school, in welke eene of andere godsdienstige sekte of leerstuk (*tenet*), wordt geleerd, ingeprent of beoefend, bekomt eenig deel van het openbare schoolgeld. — En in een ander voortreffelijk werk leest men: te

vele onzer wetenschappelijke inrigtingen, schijnen sekten-meeningen te begunstigen. Zij moesten op den breedsten grondslag des Christendoms gevestigd zijn, zonder de minste betrekking tot eenige der verschillende sekten, in welke de Christenheid verdeeld en weder verdeeld is.

De universiteit ontvangt, als toelage van den Staat, jaarlijks circa 14,000 dollars. Eene commissie van zeven leden, door den stedehouder benoemd, bestiert vele zaken, en nevens haar de jaarlijks gekozene rector, als ook een boekhouder, die van alle ontvangsten en uitgaven der studenten boek houdt. Er zijn negen professoren aangesteld, voor wis- kunde, natuurlijke en zedekundige wijsbegeerte, chemie en materies medica, ontleed- en heekunde, geneeskunde, regten, oude en nieuwere talen. De geschiedenis (zoo als maar al te dikwijls in Ame- rika) heeft geen afzonderlijken leerstoel. Ieder professor heeft gemiddeld 1000 dollars inkomen, vrije woning en collegie-gelden. Het honorarium be- draagt, wanneer de student

bij slechts éénen professor collegie houdt:	50 doll.
bij twee, voor ieder	50 »
bij drie of meer, ieder	25 »
sommige collegiën kosten	15 »
voor de bibliotheek en tijdschriften is toe- gestaan	550 »
voor de anatomie	50 »
» » chemie	50 »
» den bibliothecaris	250 »

De studenten, circa 160 in getal en minstens 16 jaren oud, staan onder opzigt der professoren, worden door hen streng geëxamineerd, en, voor zoo ver zij bekwaam bevonden worden, tot bacca- laureus of magister benoemd. Zij mogen, zonder

bepaald verlof, niet buiten het universiteits-gebouw wonen, en dragen gelijke eenvoudige zomer- en winterkleeding. Geen student mag meer dan eene bepaalde som ontvangen en uitgeven, de aankoop van boeken alleen is onbeperkt. De wetten ter handhaving van tucht en goede orde zijn streng, en de misbruiken is men eindelijk altijd meester geworden. De geheele inrigting draagt het karakter van eene middelschool tusschen gymnasium en universiteit, en mogt wel naar de behoefte van den tegenwoordigen tijd worden uitgebreid.

19. *New-York.* Meermalen herhaalt zich de treurige, maar tevens verblijdende ervaring, dat, hoe meer eene inrigting vooruit gaat, en zich der volkomenheid nadert, des te scherper de nog bestaande gebreken opgemerkt, des te bitterder gewraakt worden. Zoo gaat het met het schoolwezen, vooral in New-Engeland en New-York. Wij zullen dus lof en berisping elkander doen verzellen, zoo als waardige mannen beide uitspraken, of zij zich aan den waarnemer opdoen.

De eerste groote prikkel tot verbetering van het schoolwezen, werd in 1795 door den stedehouder Clinton gegeven, die in zijne boodschap uitriep: »ik beschouw het stelsel onzer scholen als het Palladium onzer vrijheid!» — Meerdere stedehouders, als Gideon Hawley, werkten met onverflauwd ijver in denzelfden geest. In 1805 vereenigde zich een genootschap ter verbetering van het schoolwezen, en in hetzelfde jaar vond de eerste groote toewijzing van land voor de scholen plaats. Thans nog bedraagt de onverkochte oppervlakte meer dan 400,000 akers. In 1812 vaardigde men eene gewichtige wet uit over de scholen, welke echter in 1858 en 1844 wezenlijke veranderingen en verbe-

teringen onderging. De behandeling voor stad en land is thans in overeenstemming gebragt, en door gekozene plaatselijke en graafschaps-beambten wordt in kleinere kringen zeer nuttig gewerkt. Opper-toezigt en leiding van 't geheel is in handen van eenen super-intendent van 't opvoedingwezen. Zoo is het schoolwezen in een volledigen samenhang, en voorrang noch gebrek, ijver noch nalatigheid kunnen onopgemerkt blijven. Tot het meestal half-jarig schoolbezoek, alsmede tot het examineren der aan te stellen onderwijzers, benoemt men geschikte personen, en het is slechts te wenschen, dat staatkundige partijschap dezen onafhankelijken kring niet binnendringe en store.

In de laatste jaren werd uit openbare kassen aan de onderwijzers in den Staat uit-

betaald	565,000	dollars.
Voor boeken aan de districts-		
bibliotheken	95,000	»
Door de inwoners opgebracht .	509,000	»
	<hr/>	
	te zamen	1,169,000 dollars.

Hoe belangrijk, zeggen voorstanders van 't schoolwezen, deze som ook moge schijnen, zoo is zij echter gering in vergelijking van 't geen tot andere einden is toegestaan en besteed.

De bijdragen uit openbare kassen worden in den regel verdeeld naar het aantal leerlingen, die werkelijk de scholen bezoeken. Iedere gemeente moet even zoo veel door eene vermogen-belasting opbrengen, als zij op de eerste wijze ontvangt. Hierop is echter aangemerkt, dat de armste en kleinste gemeenten (die voor weinige kinderen eenen schoolonderwijzer moesten houden) hierbij het slechtst wegekomen, waarom dan ook reeds het voorstel tot

eene wijziging van den grondslag dier verdeeling is gedaan. Bewijsbare armen betalen geen schoolgeld; men merkt het echter als een gebrek aan, dat ook welgestelden in New-York, gedurende den tijd dat hunne kinderen van de school blijven, geen schoolgeld betalen, daar dit tot ongeregeld schoolgaan leidt; terwijl in Massachusetts het schoolgeld telkens voor den geheelen leertijd betaald wordt. Voorzeker is de bezolding der onderwijzers dikwijls nog zoo gering, dat zij gaarne tot andere bedrijven overgaan; ook zijn de schoolgebouwen ten deele in zoo slechten toestand, dat ook deze dit beroep niet aantrekkelijk maken. Eindelijk is de tijd van het schoolgaan veel te kort, en men hoort beweren: »onderwijs vormt noch het karakter, noch leert geld winnen; onwetenden komen hier even zoo ver, als die lang school gegaan hebben.» Hoezeer echter dergelijke aanmerkingen en gebreken in gewigt en grootte verliezen, blijkt intusschen uit sprekende getallen. Zoo waren er b.v. in 1816, 140,000 scholieren en de Staat gaf 48,000 dollars; in 1844 was dit: 660,000 scholieren en 565,000 dollars. Over 't geheel gaat het schoolwezen ongetwijfeld regelmatig vooruit, en de poging om het onder de verschillende sekten te verbrokkelen is, zoo als wij later zullen zien, den Hemel zij dank, geheel mislukt.

20. In *Massachusetts* en geheel New-England bestonden, van den tijd der vestiging af, zeer loffelijke wetten op het stichten en onderhouden van scholen, die echter niet ten uitvoer werden gelegd; eerst in de laatste tijden heeft men aan dit onderwerp eene verdubbelde opmerkzaamheid geschonken, die rijke vruchten draagt. Het volgende is aan de nieuwere wetten ontleend: Op elke plaats die 50 huisgezinnen telt, zal op openbare kosten,

door een' of meer beschaafde en bekwame onderwijzers, ten minste zes maanden 's jaars school gehouden, en de jeugd onderwezen worden in lezen, schrijven, rekenen, taalkunde, aardrijkskunde en goede zeden. Waar 100 gezinnen wonen, duurt het onderwijs het geheele jaar door; waar 500 gezinnen wonen, breidt het onderwijs zich uit tot geschiedenis der Vereenigde Staten, meetkunde, landmeten, algebra en boekhouden. Eene plaats van 4,000 inwoners moet een gymnasium hebben met leeraars voor Latijn, Grieksch, geschiedenis, wel sprekendheid en redekunde. — Alle onderwijzers moeten naar hun beste vermogen inprenten: de grondstellingen van braafheid en regtvaardigheid, heilige achting voor waarheid, vaderlandsliefde, menschlievendheid en welwillendheid, zelfbeheersching, vlijt, matigheid, kuischheid en alle andere deugden, welke het sieraad zijn der menschelijke zamenleving, en waarop de republikeinsche staatsregeling gegrondvest is. Ieder zonder uitzondering is gehouden, naar zijn *vermogen* tot de schoolbelasting bij te dragen, zonder in aanmerking te nemen of hij al of niet zelf kinderen ter school zendt. Zoo eene plaats achterlijk blijft in het opbrengen van het geld voor de scholen benoodigd, zoo wordt zij door zekere straffen daartoe genoodzaakt, en ontvangt geene ondersteuning uit de aanzienlijke staatsschoolkas, welke meest op inkomsten en verkoop van landerijen is gevestigd.

Jaarlijks worden op elke plaats mannen verkozen, die het schoolwezen besturen, de onderwijzers en schoolboeken kiezen, het aantal vrijscholen bepalen, het vlijtig bezoeken der scholen bevorderen en die verplicht zijn te waken, dat er geene schoolboeken worden gekocht of gebruikt, die uitsluitend de eene

of andere godsdienstige sekte trachten te bevorderen.

Sedert 1837 bestaat te Boston een opvoedingbestuur voor den ganschen Staat. De stedehouder en acht personen, van welke jaarlijks één aftreedt, ontvangen alle berigten der plaatselijke schoolbesturen, waaruit de secretaris, thans de ijverige en schrandere Horace Mann, algemeene jaarlijksche verslagen zamenstelt. Zeer belangrijk weiden zij uit over den gang der opvoeding, getal van onderwijzers en leerlingen, schoolgelden, tijd en onderwerpen van 't onderwijs enz. Zij vergelijken de inrigtingen voor onderwijs van Massachusetts met die van andere landen, (*) stellen goed- en afkeuring nevens elkander, en wijzen wegen en middelen tot verderen vooruitgang aan. Deze valt, niettegenstaande het nog bestaan van sommige gebreken, elken waarnemer in 't oog. Alles neemt toe, de bijdragen, het bezoeken der school, de duur van 't onderwijs, bekwaamheid, getal en bezolding van onderwijzers en onderwijzeressen, doelmatigheid der schoolgebouwen enz. (†)

In drie scholen, 's jaarlijks met 6000 dollars begiftigd, worden mannelijke en vrouwelijke onderwijzers gevormd; de eerste worden met hun 17e, de laatste met haar 16e jaar, tot eenen cursus van één tot drie jaren aangenomen. Volgens de laatste berigten zijn er op eene bevolking van circa 755000 zielen, 2500 mannelijke en 4282 vrouwelijke onderwijzers; voorts vier collegiën met 769 leerlingen (§), 251

(*) Bijeenkomsten van en tijdschriften voor onderwijzers doen insgelijks veel nut.

(†) In Massachusetts verscheen een zeer leerzaam geschrift over den bouw van scholen, banken, luchtverversching, verwarming enz.

(§) Met regt berispt de Hr. Mann zeer streng, dat door onbekwaamheid der onderwijzers, maar nog meer door ongehoor.

taalscholen met 16447, en 5362 lagere scholen met 160258 leerlingen, van welke men 158551 op openbare kosten, dat is uit school-kapitalen en belastingen, onderwijst. In 't laatste jaar werden namelijk 509000 dollars door schoolbelastingen opgebracht. De omslag steeg in de verschillende graafschappen van 1,10 dollar tot 6,27 dollars; gemiddeld 2,84 dollars. Voor het bouwen van nieuwe en het herstellen van oude schoolgebouwen werd in vijf jaren 654,000 dollars uitgegeven, en de bijdragen voor de bijzondere scholen, door de inwoners betaald, zullen die der openbare scholen genoegzaam gelijk komen.

Te Boston is een Latijnsch gymnasium met vijf klassen, eene industrie-school (*high school*) waar bij voorkeur mathesis, physica, Fransch en Engelsch wordt geleerd; voorts 15 taalscholen en 93 lagere scholen met 46 onderwijzers en 148 onderwijzeressen. De schooluren zijn des zomers van 8 tot 11 en van 2 tot 5, en 's winters van 9 tot 12 en van 2 tot 4 $\frac{1}{2}$ uur. Voor kinderen van kleurlingen worden bijzondere scholen opgericht. Het schoolwezen wordt bestuurd door den burgemeester, den voorzitter des gemeenteraads, en 24 uit de 12 stads-wijken (*wards*) benoemde personen. Zij kiezen en ontslaan onder anderen de onderwijzers en bepalen hun inkomen.

Eervolle vermelding verdienen de belangrijke geschenken, in Massachusetts voor het onderwijs gedaan. Zoo gaf een enkel man 20,000 dollars tot stichting van een leerstoel voor Grieksche letterkun-

zaamheid en weerspannigheid der leerlingen, dikwijls met de schuld der ouders, scholen geheel verliepen (*broken up*). Hier is eene strenge tucht hoogst noodig, anders worden uit losbandige schoolknappen, in later jaren oproermakers en misdadigers, zoo als, helaas! bij de onlusten in Philadelphia gebleken is.

de; een ander even zoo veel voor nieuwere talen; en Samuel Abbot 120,000 dollars tot het oprigten van een gymnasium te Andover.

De hoogste en met regt geroemde inrigting van onderwijs in Massachusetts is het Harward-collegie of universiteit te Cambridge bij Boston. Zij heeft haar ontstaan (in 1636) aan de giften des verdienstelijken John Harward te danken, had echter in de 17^e eeuw niet alleen met uitwendigen nood te kampen, maar werd ook op eene onaangename en belemmerende wijze in de hartstogtelijke twisten der godgeleerden van dien tijd gewikkeld. Zelfs in 't midden der 18^e eeuw waren er nog, die der wetenschappelijke inrigting de kleur eener enkele sekte wilden opdringen; die verklaarden, dat de Heilige Geest en kundigheden vijandig tegen over elkander stonden; dat gemis van de laatste meer dan vergoed werd door buitengewone genadewerkingen. Eindelijk echter zegevierden juister en vrijzinniger denkbeelden, en de inrigting werd door nieuwe stichtingen en schenkingen zoodanig uitgebreid, dat thans met het gymnasium eene universiteit is verbonden. Daar intusschen de geldmiddelen nog niet voor alles toereikend zijn, is het studeren te Cambridge kostbaar (*) en de inkomsten van 't gymnasium blijven van die der universiteit, of der faculteiten, gescheiden. De eersten bedragen jaarlijks omstreeks 41,000 dollars. Een groot deel der kapitalen was uitgezet aan banken, verzekerings-maatschappijen, fabrieken, kanalen, spoorwegen enz., waarbij men niet altijd buiten schade is gebleven. Het inkomen der professoren stijgt van 1,000 tot 2,000 dollars, de president der geheele inrigting

(*) Men zeide, dat een student jaarlijks 200 tot 600 dollars noodig had.

trekt 2,253 dollars. Taalonderwijzers bekomen omstreeks 500 dollars.

De honoraria worden van de studenten in bepaalde sommen geheven en vloeijen in de hoofdkas der universiteit. Buiten de taalmeesters, lectors en opzieners (*tutors*) zijn er te Cambridge 10 professoren van 't gymnasium (*college faculty*), 2 in de godgeleerdheid, 5 in de regten, 6 in de geneeskunde. De gymnasiasten worden, als overal in Amerika, in vier klassen verdeeld, en staan onder opzicht der reeds genoemde opzieners en der professoren. De school- en universiteits-wetten bevatten de, genoegzaam algemeene, bepalingen. Al wat lof of berisping verdient wordt nauwkeurig opgetekend, en daaruit een rooster van verdienste (*scale of merits*) gevormd. Bijna zonder uitzondering worden de afgaande gymnasiasten baccalaureus, en de studenten magister. Deze graden verleent men niet ten gevolge van examina of wegens buitengewone verdienste, maar men kan ze vergelijken met onze eenvoudige getuigschriften (*testamonia*) bij 't verlaten der scholen.

In 1842—45 waren te Cambridge:

Seniores	68
Juniores	62
Sophomores	64
Freshmen	68
Die geen aanspraak maakten op een' graad	4
	—266
Theologen	22
Medici	107
Juristen	108
Reeds gegraduëerden	2
	—259
Gymnasiasten en studenten te zamen	503

Alle moeten de morgen- en avond-godsdienst bijwonen, in de kerk en bij plechtige gelegenheden een zwarten rok met zwarte knopen dragen, naar de kerk of de lessen geen' stok medenemen, slechts daar wonen waar het universiteitsbestuur het veroorlooft, aan tafel geen tabak rooken enz. De vacantien duren, van 12 Januarij en 12 Augustus af, telkens zes weken.

In de nieuwe, smaakvol gebouwde bibliotheek, een legaat van den Heer Gore, zijn ongeveer 1,800 theologische, 1,000 medische en 6,100 juridische werken. Hierbij komen 40,000 van de bibliotheek van 't gymnasium en 9,000 van eene bibliotheek, ontstaan uit bijdragen der studenten. In den laatsten tijd werd der inrigting 21,000 dollars tot aankoop van boeken en 25,000 voor eene sterrewacht geschonken, evenwel hebben alle wetenschappelijke verzamelingen nog eene verdere verrijking noodig.

Toen in 1841 het bestuur 't besluit nam, dat het aan de keuze der ouders of voogden zou staan, of de gymnasiasten, na den eersten cursus der freshmen, mathesis, Latijn en Grieksch zouden leeren, werden hiertegen belangrijke bezwaren ingebracht. Ouders en leerlingen (zeide men) weten zelden te beoordeelen, wat en hoe men leeren en studeren moet; in den regel wanen zij, dat een karige grondslag voldoende is voor het leven, en eene eenzijdige vlugtige praktijk meer waard dan alle wetenschap. Wanneer de inrigting aan de oppervlakkige wenschen van den dag toegaf, een grooter aantal scholieren trachtte te lokken, en haar doel lager stelde, zoude zij zich zelve en niet minder het algemeen welzijn schaden.

Men antwoordde: het is onmogelijk alle wetenschappen te beoefenen; het is noodzakelijk daaruit

eene keus te doen. Daartoe zijn de ouders, na het oordeel van 't schoolbestuur te hebben ingewonnen, bevoegd en het best in staat. Mogen velen van hen ook mathesis, Latijn en Grieksch ten onregte voor overtollig houden, zoo is het toch verkeerd zich tegen de openbare meening te verzetten en die te willen dwingen. Op deze wijze wordt de inrigting steeds minder bemind en minder bezocht. Beter is 't, de ongeezinden, de tegenkanters te verwijderen, en met vrijwillige deelnemers een hooger doel te bereiken.

Ziedaar het vóór en tegen; het gevolg heeft echter beide partijen verrast. Hetgeen men (geheel volgens Amerikaansche zienswijze) niet wilde, omdat het opgedrongen was, verscheen, na vrijgelatene keuze, in zoo gunstig licht, dat het getal van hen, die mathesis, Latijn en Grieksch leeren, niet afgenomen, en de ijver vermeerderd is. Eveneens is de keuze vrijgesteld of men (Fransch is voorgeschreven) Italiaansch, Spaansch of Duitsch wil leeren; de meerderheid verklaart zich voor de laatste taal.

Van de universiteits-voorlezingen bestaat geene gedrukte verzameling, ook zou deze, bij die der Duitse hoogeschoolen, zich slechts sober voordoen, want de theologen wenden zich meest tot de leerscholen hunner belijdenis; de medische voorlezingen voor een geheel jaar duren slechts vier maanden, en de cursus der regtsgeleerden is in twee jaren afgevoerd. Ook mist men hier wijsgeerige regtsleer, Romeensch regt, regtsgeschiedenis, en staatsregt van andere rijken.

Opmerkenswaardig scheen mij de handelwijze van den verdienstelijken professor Stori in eene zijner leerrijke regtsgeleerde voorlezingen. Bij ons is de

vermeerdering der examina's van de eene zijde aanbevolen, van den anderen kant bestreden geworden, omdat daarmede veel tijd verloren gaat, of eene vermeerdering der leeruren noodig is. De heer Stori vlocht in zijne doorlopende, vloeiende voordragt enkele vragen, die hij aan verschillende toehoorders, die hij bij naam noemde, rigtte. Deze antwoordden dadelijk, en vulden als 't ware den zin aan, zoodat de voordragt niet werd afgebroken.

De *geneeskundige inrigtingen* zijn niet in alle Staten op dezelfde wijze geordend. Ten gevolge deels der republikeinsche gezindheid, deels der nog onvolkomene leerscholen, is over 't geheel het toezigt minder, en zijn de eischen zachter, dan in vele Europesche landen. Men verwacht in Noord-Amerika, dat ieder arts zich zelven zooveel mogelijk zal onderscheiden, en elke zieke zelf de beste keus doen.

Te *Washington* werden in 1857 wetten voor een geneeskundig genootschap gedrukt. Aan loffelijke voorschriften over het gedrag der artsen, paarde zich een hoog tarief voor geneeskundige hulp. Elke visite kostte een dollar, het eerste consult 5 dollars, eene nachtvisite 5—7 dollars, eene pokinenting 5 dollars, eene genes- of heelkundige operatie 40—100 dollars. Het was verboden minder geld te nemen, of voor eene vaste som eenige overeenkomst aan te gaan. Welligt vonden deze verordeningen tegenstand. Althans reikte het Congres in 1858 aan eene geneeskundige vereeniging te Columbia een bepaalden vrijbrief. Zij verkreeg het regt jonge artsen te examineren, en hun het verlof tot uitoefening der praktijk te verleenen, wanneer zij bewezen behoorlijk gestudeerd te hebben en aan het examen voldeden. Wie zonder zoodanig verlof geneeskundige

hulp verleent, mag zich daarvoor niet laten betalen. Met het vaststellen van belooning mag dat genootschap zich niet inlaten.

Te *Baltimore* bestaan soortgelijke inrigtingen. Uit al de gezamentlijke geneeskundigen en professoren worden de examinatoren der candidaten gekozen.

In *New-York* is een gezondheidsbestuur, bestaande uit den burgemeester en eenige leden van den raad. Er is een geneeskundig genootschap van den Staat, en andere van de graafschappen. In 't eerste moet ieder arts zich doen opnemen en zekere kundigheden doen blijken, anders wordt de praktijk hem verboden. Wegens slecht gedrag of grove misslagen kan zelfs de graafschapsvereeniging eene voordragt doen tot verwijdering of ontzetting van eenen geneesheer, en de regtbanken beslissen, in zoo verre de beklagde zich niet vrijwillig onderwerpt. Geen gymnasium (*college*) mag de doctorale waardigheid verleenē, en de faculteit der medische universiteit vordert driejarige studie en een wetenschappelijk opstel in de Latijnsche, Engelsche of Fransche taal. Daar echter de jaarlijksche lessen den laatsten October beginnen en den laatsten Februarij eindigen, zoo maakt deze drie maal vier maand slechts één vol jaar. Verwerpt het graafschaps-genootschap eenen doctor, zoo komt de zaak ter eindbeslissing aan het staats-genootschap. Afzonderlijke studie onder 't opzigt van eenen arts, mag soms de plaats van een gedeelte der universiteits-studiën vervangen.

De medische universiteit te *New-York* bekomt van de regering jaarlijks 3,000 dollars, maar is overigens geheel onafhankelijk. De leiding der voordrachten en werkzaamheden nemen gekozene raden en de zes professoren der faculteit op zich. Deze

worden door de raden voorgedragen en door de faculteit benoemd. Vooraf worden openbare oproepingen gedaan, om zich tot de vacante plaats aan te melden. Het getal studenten bedroeg laatstelijk 525. Het honorarium voor zes collegiën, bij elken professor eene, bedraagt 105 dollars. Eigenlijke staatsexamina vinden geene plaats.

In bijzonder goeden naam staat *Jefferson's medical college* te Philadelphia. Het telt zeven professoren en vordert drie jaren studie, maar ook hier duren de voorlezingen slechts van November tot Maart.

Volgens een algemeen overzicht waren in 1845 in de Vereenigde Staten 108 gymnasiën (*college*), 9 regtsgeleerde, 28 medische en 57 theologische scholen. Het getal onderwijzers bij een college stijgt van 4 tot 51; bij de hogere inrigtingen voor ééne enkele wetenschap of faculteit van één tot acht, het getal gymnasiasten van 10 tot 441, der studenten van 50 tot 444, der boeken in de hiertoe behorende bibliotheken van 225 tot 45,000. In 1840 werd het getal leerlingen opgegeven op 1,845,000, dat der zoogenaamde studenten op 16,258. Volgens een ander bericht waren:

in de colleges . . .	0,8	percent	der	scholieren
in de taalscholen . . .	8,1	»	»	»
in de volksscholen . . .	91,1	»	»	»

In de zuidelijke Staten staat het bezoeken der lagere tot dat der hogere scholen als 5 tot 1, in de noordelijke Staten als 12 tot 1. In de eerste is dus de beschaving der hogere klasse, in de andere die van 't volk algemeener, en aan beide zijden vertoonen zich voordeelen en gebreken.

Zien wij terug op al het medegedeelde, zoo doen zich eenige algemeene opmerkingen voor:

Vooreerst: de hoogeschole, bibliotheken, weten-

schappelijke verzamelingen (welke het eensklaps onmogelijk is daar te stellen) staan in Amerika bij de Europesche, inzonderheid de Duitsche, ten achteren; ten opzichte der volksofvoeding daarentegen, zijn vele der Vereenigde Staten aan de beschaafde Europesche landen gelijk, en verscheidene (zelfs Engeland) verre vooruit.

Ten tweede: geen volk heeft in zoo korten tijd zoo veel voor de scholen gedaan als de Amerikanen. Want oude stichtingen ontbreken bijna geheel, en schoon men ook de toekenning van land, dat althans in den beginne weinig waarde heeft, niet zeer hoog moge aanslaan, zoo hebben toch andere volken, welken het ook niet aan onbebouwd grond ontbreekt, toch niets dergelijks gedaan, en slechts met moeite heeft men hier en daar in Europa kunnen doordrijven, dat bij gemeenschapsverdeelingen een armelijk stuksken voor school en schoolmeester werd afgezonderd. Maar bovenal verdient het eene herhaalde vermelding, dat de hoofd-behoefte der scholen, niet door schoolgeld van de *armen*, maar door eene vermogen-belasting opgebracht wordt, welke hoofdzakelijk de *rijken* treft, zij mogen kinderen hebben en ter schole zenden of niet. In New-Engeland betalen b. v. de *welgestelden* (circa $\frac{1}{3}$ der inwoners) de helft van 't benoodigde, ofschoon zij nog geen $\frac{1}{6}$ der kinderen naar school zenden. Deze inrigting werkt terug op de veiligheid en het voordeel der rijkeren; zij is republikeinsch, ja geheel overeenkomstig met menschelijke regten en gevoelens.

Ten derden, is er in de Vereenigde Staten geen gevaar voor opvoeding boven stand en betrekking. Want van wege den Staat is zooveel verleend, dat niets daarboven onvoorwaardelijk verheven en on-

bereikbaar schijnt, weshalve de opvoeding dan ook de strekking heeft, niet alleen om onderdanen maar ook om bestuurders te vormen. De beschaving wordt dus te regt èn als oorzaak èn als gevolg eener goede regering beschouwd.

Ik zeide, dat geene boekerij in Amerika de groote Europesche bibliotheken gelijk komt; daarentegen zijn, vooral in de groote steden van het oosten, vele bibliotheken door eigene inspanning voor bijzondere einden (b. v. voor regtsgeleerden, geestelijken, artsen, kooplieden enz.) gesticht, die vlijtig gebruikt worden. Deze werkten echter niet op de massa des volks, en de leesbibliotheken in de steden, meest met slechte romans aangevuld, bedierven slechts tijd, smaak en goede zeden. Van daar de regtmatige klagt dat men het volk met groote moeite en tijdverlies aan 't lezen brengt, en op dit gevolg trotsch is, terwijl het daarna niets te lezen heeft. Zelfs de Bijbel wordt den Katholieken niet eens in handen gegeven, en is door Protestanten, (wien alle andere kundigheden ontbraken) dikwijls tot het ontsteken van woeste dweeperij misbruikt geworden. De boer, (beweert men vooral in Europa) heeft lust noch tijd om te lezen. De lust echter zal weldra komen, zoodra hem geschikte boeken worden aangeboden; en tijd om te lezen heeft hij meer, dan kanseliers en secretarissen, dan geheimraden en ministers. Of wat doet hij thans des winters? Hij zit aan den haard, knibbelt met zijne vrouw, ranselt de kinderen, gaat dan naar de kroeg om het aartsvaderlijk evenwigt, het, zoogenaamd door boekenwijsheid nog niet verdorven, onschuldig gemoed te herstellen (*).

(*) De schrijver schetst hier den *Duitschen* landman; of dit ook op den *Nederlandschen* toepasselijk is?...

Wel wordt de burger der Vereenigde Staten door het lezen der dagbladen meer opgewekt en onder-
 rigt dan in eenig ander land; echter is deze bron
 niet altijd rein en ten minste niet genoegzaam.
 Derhalve was het een nieuw zegenrijk en lofwaar-
 dig denkbeeld (eerst door Wadsworth en Marcy in
 New-York, en daarna ook in Massachusetts in wer-
 king gebragt), om voor ieder schooldistrict of iedere
 gemeente eene bibliotheek te stichten, en wel niet
 enkel voor scholieren, maar hoofdzakelijk voor vol-
 wassenen. De eerste keus staat aan het plaatselijk
 schoolbestuur (de *trustees*); maar de schoolambtenaar
 voor grooteren kring heeft het regt om de verwij-
 dering van slecht gekozene boeken voor te stellen.
 Volgt het plaatselijk bestuur dezen raad niet, dan
 verliest het de aanspraak op eene toelage uit de
 staatsschoolkas. Met het grootste regt zijn van deze
 boekerijen alle geschriften uitgesloten, die staatkun-
 dige of godgeleerde twisten behelzen, of eenig ka-
 rakter van sektengeest doen blijken, alsmede alle
 romans. Daar in weerwil dezer bepalingen de keuze
 moeilijk bleef, en het aan geschikte werken tegen-
 matige prijzen ontbrak, zoo zijn te New-York en
 Boston, volgens zeer doelmatige beslissing van wel-
 gezinde en zaakkundige mannen, geheele reeksen
 van boeken voor jonge en volwassene personen
 gedrukt, ja vele werken bepaaldelijk tot dit doel
 geschreven. Daaronder bevinden zich werken over
 landbouw, handwerken, natuurkunde, scheikunde,
 reisbeschrijvingen, geschiedenis, levensbeschrijvin-
 gen, vertalingen van klassieke schrijvers enz. (*).

(*) Bij voorbeeld: Prescott, Ferdinand en Isabella; Robert-
 son, Karel V; Buncroft, geschiedenis; Washington's leven;
 geschiedenis der bijzondere Staten; Homerus, Plutarchus, He-
 rodotus; Goldsmith, geschiedenis van Griekenland en Rome;

In 1843 bevatteden deze nieuwe boekverzamelingen binnen den Staat New-York reeds 875,000 banden, en de regering gaf daartoe 94,000 dollars. In 1844 was het aantal boekdeelen reeds tot een milioen gestegen. Daar nu de gemeenten ten minsten even zoo veel moeten opbrengen, zoo werden in één jaar vrijwillig aan de geestbeschaving der inwoners door het lezen van boeken meer dan 188,000 dollars besteed. Geheel overeenkomstig daarmede zijn de inrigtingen en vooruitgang in Massachusetts, en vele andere Amerikaansche Staten zullen niet lang toeven, om zoo grootsche en heilzame voorbeelden te volgen.

Slechts op deze wijze laat zich verstandelijke opvoeding buiten den beperkten kring der scholen uitbreiden, over het gansche leven verspreiden, en een geheel volk tot een' hooger trap van echte kennis verheffen. Dwaas is de bezorgdheid, dat hierdoor de godsdienstige zin verminderd zou worden, alsof godsdienst en onwetendheid steeds gepaard moesten gaan! Maar wel zal de verkregene hoogere kennis bewerken, dat niemand voortaan bekrompene dweeperij voor eene gave des Heiligen Geestes zal willen doen doorgaan, of Kalif Omars grondstelling verkondigen.

J. Müller, wereldgeschiedenis; leerboek der physiologie, handboeken voor landbouw, voor handwerken enz.

3. Letterkunde en schoone Kunsten.

De Amerikanen, zegt men (zoodra van letterkunde en kunst wordt gesproken) hebben oudheid noch gedenkstukken, jeugd noch poezij, letterkunde noch kunst; — en hiermede meent men eene onwederlegbare en tevens de bitterste beschaming, ja de regtmatigste veroordeeling te hebben uitgesproken. Maar zou echter een onpartijdig beschouwer niet kunnen antwoorden: de oudheid en gedenkstukken van Engeland behooren ook den Amerikanen; zij mogen Chaucer en Shakespeare met regt ook de hunne noemen. Wil men dit echter (ik weet niet om welke redenen) ontkennen, en den eersten dag van Amerika's onafhankelijkheid als den eigenlijken geboortedag aanmerken, zoo treedt het dan te voorschijn als Adam, die uit Gods hand kwam zonder ooit kinderschoenen te hebben gedragen, of als Minerva die uit Jupiters hoofd sprong, en geene *bonne* ter opvoeding noodig had. — Ieder, zegt men, werkt in Amerika om te *leven*, niemand om te *denken*. Welk eene eenzijdige, valsche tegenstelling! Arbeid zonder eenige gedachten bestaat niet; slechts de werkelooze (van menigen *sinecurist* tot de *Lazaroni*) is gedachteloos.

Anderen beweren dat de beschaving over 't alge-

meen in Amerika wel hooger is dan elders, maar dat het ontbreekt aan schitterende, uitstekend groote vernuften. Het laatste volgt althans niet uit het eerste, veeleer verheffen zich, naarmate de breede grondslag zich verheft, ook de uitstekende punten (binnen kort of lang) in reiner lucht.

Alles heeft zijnen tijd. Meisjes van 8 jaar en vrouwen van 80 komen niet in de kraam; maar de Amerikanen (zoo willen die berispers) moeten alles op eens, alles *gelijktijdig*, dat is *ontijdig*, doen! Hoe vele dichters heeft dan Frankrijk in 1,000 jaren voortgebracht, en welke durft Duitschland noemen tusschen den (bovendien geloochenden of ver-smaden) vervaardiger van 't Nibelungen-lied en Klopstock?

Amerika heeft geene gedenkstukken, maar het bezit eene natuur, die al het eerwaardige des ouderdoms met de volle kracht der jeugd vereenigt. En bewijzen dan pyramiden en kolyseën en roofkasteelen meer de waarde en vooruitgang der kunst, of wel de ellende, welke de dwingelandij altijd kweekt en verzelt? De poëzij der Amerikanen ligt niet in het voorledene, maar in de toekomst. Wij Europeanen dweepen ons, door het avondrood van den zinkenden dag heen, nachtwaarts; de Amerikanen verheffen zich door dageraad en morgenrood tot den hellen dag! Hun grootsch, historisch, bewezen, onbetwijfeld verleden ligt hun nabij; hunne *vaderen* deden groote daden, niet hunne *bet-achter-oud-over-grootvaders!* Athene had tijdens Miltiades, Rome ten tijde van Scipio ook nog geene *oude* geschiedenis; en het jaar 1815 is voor Pruissen schitterender, dan de tijd toen de Markgraven met de Quitzows plukhaarden. Bouwen, stichten, werken, in het tegenwoordige leven en handelen, is meer waard

dan door loonbedienden ruïnen te laten aanwijzen en verklaren. Of zoude Amerika grooter, krachtiger, bewonderenswaardiger zijn, wanneer het eenmaal in bouwvallen ligt? of zoude men Athene liever thans willen zien, dan ten tijde van Perikles, Plato en Sophokles?

De eerste voorwaarde van allen vooruitgang in kunsten en wetenschappen is, hare waarde te erkennen. Geen Europeër heeft zich hieromtrent met meer nadruk en geestdrift uitgedrukt, dan de Witt Clinton, daar hij zegt: »Vergenoegen is slechts eene schaduw, rijkdom slechts ijdelheid, magt slechts schijn; kennis daarentegen geeft het hoogste genot, den duurzaamsten roem, is onbegrensd in de ruimte, oneindig in den tijd.» Ook is dit niet de op zich zelve staande onvruchtbare meening van een enkel uitstekend man, maar alle Staten doen, (zoo als wij zagen) veel voor de scholen; en evenzeer heeft dit plaats voor de wetenschappen. Zoo hebben b.v. New-York en Massachusetts door de onbekrompenste ondersteuning, (die in New-York 20,000 dollars bedragen), gezorgd voor het opmeten des lands, het vervaardigen van kaarten, het opstellen eener volledige natuurlijke geschiedenis, het navorschen van den voortijd; en 18 Staten zijn reeds dit lofwaardig voorbeeld gevolgd. Op gelijke wijze verordende de Bondsregering een zeetogt om de wereld onder Wilkes; welke geene mindere resultaten voor de wetenschappen heeft aangebracht dan eenige andere. Ten slotte komt het er eigenlijk minder op aan, wat de regeringen zelve ondernemen en ondersteunen, dan wel dat zij der vrije ontwikkeling van geestkrachten geene hindernissen in den weg stellen. De *onvoorwaardelijke vrijheid van drukpers* is in Noord-Amerika de grootste hefboom dezer

ontwikkeling. Dat die vrijheid voor eigenlijke *boeken*, voor de echte literatuur, van groot nut is geweest en niet dan uiterst zeldzaam misbruikt werd, daarover zijn allen het eens; tegengestelde meeningen evenwel zijn over de *dag- en nieuwsbladenpers* uitgesproken. Terwijl namelijk de meesten daarin het Palladium aller waarheid en vrijheid zien, wijten eenigen bijna alle kwaad in Amerika aan de dagbladen. Voor dat ik daadzaken hiertoe betrekkelijk aanvoer, en redenen vóór en tegen mededeel, is het noodig eenige statistieke aanwijzingen te laten voorafgaan.

In 1704 werd de eerste Amerikaansche courant te Boston gedrukt.

In 1720 bestonden in de V. Staten 5 couranten.

1771 " " 25 "

1801 " " 200 "

1810 " " 559 "

1828 " " 851 "

met inbegrip der journalen

1854 " " 1250 couranten
en 140 journalen

1840 " " 14 à 1600 couranten.

In 1810 waren er in de Vereenigde Staten 26 tijdschriften, in 1854 echter 140, waaronder:

medische 8

juridische 52

theologische (kerkelijke couranten
hieronder begrepen) . . . 120

voor landbouw 12

" 't matigheidsgenootschap . 18

Van die nieuws- en dagbladen verschenen

in New-York 274

Pennsylvanië 255

Ohio 164

Massachusetts	124
Indiana	69
Virginie	52
Tennessee	50
Wisconsin	5
Jowa	5 enz.

In 't noorden en de noordwestelijke Staten, is in dit opzigt meer letterkundige levendigheid en werkzaamheid, dan in 't zuiden, en ook hier, even als in zoo vele opzigten, onderscheidt Ohio zich weder het gunstigst.

Thans ga ik tot nadere kenschetsing der nieuwsbladen over, en begin met den blaam, die daarover uitgesproken kan worden en ook meestal uitgesproken wordt. Wanneer zelfs een dagbladschrijver, de uitgever van een veelgelezen New-Yorksches blad, aanleiding en stof vindt, in het overnemen van talrijke uittreksels uit de bladen van alle partijen, onder het opschrift: »de partij-pers der Vereenigde Staten, hare losbandigheid (*licentiousness*) en zedeloosheid!» zoo moet het kwaad wel een' hoogen trap bereikt hebben. Voor partij-meeningen en doeleinden worden niet alleen goede, maar ook slechte gronden gebezigd; niet alleen waarheid maar ook leugen en laster, niet alleen vernuft maar ook grofheid in de ruimste mate. Tegen zoodanige behandeling beschermt geene hooge standplaats; van eenen mededinger naar het presidentschap wordt b.v. gezegd, dat hij is: een overtreder van al de tien geboden, een speler, zuiper, beschermer van slechte huizen, vechter enz. enz. Den grootvader eens anderen keeren andere dagbladschrijvers in zijn graf om en om, ten einde te onderzoeken of hij niet vóór de onafhankelijk-verklaring een Tory is geweest. Uit eene oude reisbeschrijving ontleende een ander blad

eene (ware of onware) anecdote van gruwzaam gebrandmerkte slaven, schoof onbeschaamd den naam van den heer Polk in de plaats des oorspronkelijken misdadigers, en verplaatste eigenmagtig de gansche gebeurtenis in den tegenwoordigen tijd.

Met regt zeide Bisschop White te Philadelphia: »Niemand, die regtschappen leeft, kan immer in Amerika door laster geheel verdrukt worden. Wat ook het oogenblikkelijk uitwerksel zijn moge, boven elken laster zal de tijd hem verheffen. Evenwel is de voorbijgaande oogenblikkelijke werking insgelijks nadeelig, en maar al te dikwijls bevestigt zich het spreekwoord: altijd blijft er iets kleeven. *Semper aliquid haeret!*» — Daar men door regtsmiddelen slechts zeer zelden, en alleen bij hoogstgewichtige lasteringen en onwaarheden iets tegen de dagbladen kan uitrigten, zoo zijn zij in waarheid eene volkomen onafhankelijke, onaantastbare magt.

Maar al wilde men ook volstrekt op zedelijkheid niet letten (*) zoo zondigt de pers maar al te dikwijls tegen den goeden smaak, en de dagbladschrijvers, die het volk moesten opleiden en onderrigten, staan vaak nog lager dan het volk zelf. Wederom kan men den dagbladschrijvers alleen allen schuld niet geven en de lezers vrijspreken; want wierden de slechte en smakelooze bladen niet gelezen, zoo zouden zij ook ongeschreven en ongedrukt blijven. De verontschuldiging van vele beschaafderen, dat zij de slechte couranten niet in de hand nemen, neemt hare slechtheid en derzelve kwade gevolgen niet weg, en wanneer het volk waarlijk vooruitgaat, moeten ook de volksleiders zich beteren.

(*) Poussin beweert, dat de Fransche dagbladpers in menig opzicht nog onzedelijker en verdorvenner is.

Nimmer moet men slechte middelen tot vermeende goede doeleinden aanwenden; en bovendien wordt, wanneer beide partijen dezen verkeerden weg betreden, het gewaande voordeel van beide zijden vernietigd en opgeheven. Geen vreemdeling is in staat, zoo veel onbillijks, onregtvaardigs, beleedigends over Amerika te zeggen of te herhalen, als de dagbladschrijvers dagelijks opdisschen. Bij 't bonte door elkander lezen van verschillende bladen wordt het iemand soms te moede, als of er in 't geheel geene waarheid, geene geschiedenis bestond.

Wien ware eerbied voor groote republikeinsche instellingen bezielt, kan nimmer gelooven, dat de gelaakte handelwijze van menig dagbladschrijver daaruit voortspruit, ja hiertoe nuttig en gepast zij; veeleer koestert hij de hoop, dat allengs een betere smaak, eene waardiger houding veld winne.

Het zoo even gewraakte kwaad is overigens reeds oud. Want niet alleen Jefferson, (de koene grondvester eener ongekende wereldontwikkeling) werd op 't heftigst aangevallen, maar ook de edele, deugdzame, gematigde Washington. Daags vóór 't nederleggen van zijn presidentschap zeide een in Philadelphia gedrukt federalistisch blad: »Nu laat gij, Heer! uw dienstknecht gaan in vrede, want mijne oogen hebben uwe zaligheid gezien; — dit was de uitroep van eenen man, die een stroom van gelukzaligheid over de menschheid zag aanbreken. Was er immer een tijd, die de herhaling van dezen uitroep veroorloofde, dan is het die van heden. De man, die de bron van alle ongeluk onzes vaderlands is, wordt dezen dag met zijne medeburgers gelijk gesteld, en heeft niet meer de magt om het onheil in de Vereenigde Staten te vergrooten. Meer dan ooit is het thans tijd zich te verheugen. Elk hart

dat voor vrijheid en volksgeluk gloeit, moet heden van verrukking kloppen, dat de naam Washington van dezen dag af ophoudt onregtvaardigheden te verspreiden en bedrog te wettigen. Er opent zich een nieuw, den volke veel belovend tijdperk. Want openbare maatregelen rusten thans op hunne eigene waarde, en schandelijke ondernemingen kunnen niet meer door eenen naam staande gehouden worden. Slaat men den blik terug op de acht jaren van Washington's bestuur, dan wekt het de grootste verbazing, dat een enkel mensch de republikeinsche beginselen bij een verlicht volk vergiftigen, dat hij zijne plannen tegen de openbare vrijheid zoo ver drijven konde, dat zelfs haar bestaan in gevaar geraakte. Dit toch zijn daadzaken, en daar dit ieder in 't oog springt, zoo moest deze dag een jubelfeest voor de Vereenigde Staten wezen."

Ten bewijze dat, althans de vorm, zich niet overal verbeterd heeft, nog een paar korte aanhalingen. Zeker blad zegt: »De gemeene beul heeft nooit zoo stinkend verraad onder de openbare galg verbrand, als vervat is in het schandelijke zamenraapsel, 'twelk zich wil regtvaardigen met het schofchtig opschrift: grondstelling der Whigs (*)."

Omtrent het laatste Congres liet een ander blad zich aldus uit: »Het Congres heeft zich gisteren verdaagd, en wij zijn nu geregtigd daarover te spreken. Onze eerste opmerking, tot welke wij voldoende grond hebben, is, dat het in verbaste-

(*) Merkwaardig is 't, dat de *waarheid* van een libel het wettelijk regtvaardigt, wanneer het tegen openbare beampten en maatregelen gerigt is. Ja, onderscheidene grondwetten veroorloven elke beschuldiging, in zoo verre die waar is en uit goede beweegredenen is uitgesproken. De gezworenen beslissen over de daad- en over de regtsvraag.

ring en onwetendheid ieder Congres overtrof, 'twelk sedert de vestiging van ons staatsbestuur bijeenkwam. Wij zijn steeds geneigd van wetgevende vergaderingen met eerbied te spreken, maar staan in twijfel of deze meer den haat, dan wel de verachting des volks verdient. Zij was karig voor nuttige, verkwistend voor onwaardige zaken, kleingeestig in groote, verachtelijk in kleine aangelegenheden; bovendien aanmatigend en eigenbelangzuchtig. De verwarring, die in 't Lagerhuis heerschte, was de eenige haar gunstige omstandigheid; want zij verborg de afschuwelijkheid van eenige zonden, en verhinderde dat de voorbeelden van goddeloosheid in hunne volledige verachtelijkheid voor de oogen van 't publiek kwamen. De beden des volks bleven onverhoord, de openbare dienst werd verwaarloosd en verminkt, verachting van staatsmannen veroorzaakt, de zedelijkheid des volks verdorven door onbehoorlijke aanwending en miskennis van wet en regt. De eenige goede handeling, welke dit staatsligchaam verrigtte, was — zich te verdagen."

Ook over de vrije pers in Kanada, (vooral te Montreal), verheffen zich luide klagten. »Door haar (meldt een gedrukte brief) is meer onheil gesticht dan door alle andere oorzaken te zamen genomen, de openbare zedelijkheid verdorven; bekrompen, verkeerde, schadelijke denkbeelden en oogmerken gekweekt.» De dagbladschrijvers, zeide mij een Amerikaan, hebben over 't algemeen de minste kennis en het oppervlakkigst oordeel over openbare aangelegenheden.

Zoo erkennen en beklagen alle edele Amerikanen de gebreken hunner pers. Deze zijn niet te verhelpen door dwang en geweld, maar (en dit hopen

en gelooven wij volgaarne) door kiescher gevoel, waarheidsliefde, afschuw van laster, tegenzin in gezwets, slechte bladen niet te lezen, en eene toenevende beschaving der vrije, zelfheerschende burgers.

Het zoude echter onbillijk en onverantwoordelijk zijn, zoo ik, tegenover die schaduwzijde, ook niet de schitterende lichtzijde schetste. Dit is zooveel te noodiger, daar de voorstanders van strenge, angstvallige censuur anders voorbarig juichen, en in het gezegde eene bevestiging vinden zouden, dat hunne regtbank van doorhalen en besnoeijen een noodwendig en volstrekt heilzaam panacé tegen alle letterkundige kwalen en gebreken is. Zonder mij hier eenigzins over het vraagstuk voor of tegen de censuur in te laten (dat trouwens in alle vrije staten reeds beslist is), bepaal ik mij alleen tot de Amerikaansche verschijnselen. Vooreerst strekt, zoo als ik gezegd heb, dat misbruik der drukpersvrijheid zich volstrekt niet uit tot de mannen die boeken schrijven, tot de letterkunde in eigenlijken zin; ieder zal veeleer moeten toegeven, dat zich in dit vak de schoonste vruchten der vrijheid vertoonen. Genoemde misbruiken treden eerst bij de dagbladpers te voorschijn; ook daar echter zijn zij geenszins algemeen, en het zoude ten hoogste onregtvaardig zijn, wegens eenige weinige hartstogtelijke en onwaardige dagbladen, het grooter aantal betere over 't hoofd te zien, of zelfs die in deze veroordeeling te doen deelen. Bovendien is 't gewis een overdreven eisch dat 1500 schrijvers voor 1500 bladen (en het eerste getal mag men veilig verdubbelen) allen mannen van uitstekend genie, en gunstelingen der Muzen en Gratiën zouden moeten zijn! Zijn dan de weinige uitverkorene dagbladschrij-

vers in censuur-landen alle zulke uitmuntende mannen? en zouden in Europa de misbruiken, welke men den Amerikanen verwijt, achterwege blijven, wanneer men hun plotseling van alle boeijen bevrijdde? Zouden de schrijvers bescheidener en gematigder, zouden de lezers onpartijdiger en kiescher van smaak zijn?

Boven den ijver van onwaarheid en laster, doet zich (en dit is van 't grootste aanbelang) de onbetugelde kracht van waarheid en regt in Amerika binnen korter of langer tijd immer gelden; terwijl in menig deel van Europa de hoofdklagt niet is, dat een en ander — moge het dan iets aanstootelijks zijn — doorgehaald wordt; maar voornamelijk, dat vele uitstekende mannen, door eene tegelijk aanmatigende en kleingeestige voogdijschap en beoordeeling worden afgeschrikt, om beter, waardiger, nuttiger te schrijven. Hoe dikwijls wordt er eene boosaardige vreugde in gevonden krachtige, stoute, eigenaardig uitgedrukte gedachten besnoeid of verminkt te hebben; en een kinderachtig genoeg iets onbehoorlijks, op eene dubbelzinnige, smakelooze wijze, trots alle Argus-oogen, te vermommen of binnen te smokkelen.

Reeds in 1827 kwam het in 't Congres tot merkwaardige beraadslagingen over de verminkingen der redevoeringen, en de onbehoorlijke aanmerkingen der dagblad-pers. Bij die gelegenheid zeide:

De heer BARTELET. Het doet mij leed dat dagblad-artikelen hier het onderwerp van ernstige beraadslagingen worden. Onze stelling moet op beteren grond berusten. Geen kranten-vernuft, geen kranten-toorn, maar ons leven en onze handelingen moeten maat en rigtsnoer zijn der achtting welke wij genieten. Welk groot, ceuwig in onze dank-

bare herinnering levend man, is in de dagbladen meer met smaad en laster overladen dan Jefferson? — en echter heeft hij noch er op geantwoord, noch heeft zijn aanzien er door geleden.

De heer HAMILTON. Toegegeven, dat wij alle nu of dan door de steken dezer scherp gepunte machine lijden, zoo moeten wij dit echter zoo wijsgeerig mogelijk verdragen, ten einde ons goederen van onschatbare waarde te verzekeren. Men vangt immers geen strijd aan met den worm, die zich in 't slijk wentelt? Waarom dan in drift ontstoken over hen, die lage en verachtelijke schandalen najagen?

De heer WEEMS. Sedert 28 jaren word ik in openbare dagbladen mishandeld, en juist dit is wellicht een middel geweest, om mij, (na strenge loutering en onderzoek), de achting mijner medeburgers te verwerven.

De heer MITSCHELL. Zoodra wij beproeven tusschen vrijheid en losbandigheid der drukpers eene grenslijn te trekken, gaat onze vrijheid, en al wat ons dierbaar is, verloren. Blijft onze wandel open en eerlijk, zoo vallen alle pijlen der boosheid krachteloos neder.

De heer DORSEY. Onder de dagbladschrijvers zijn ook vele regtschapene lieden, die geenszins uit slechte beweegredenen van meening en partij veranderen.

De heer LUMPKIN. Laat waar en valsch drukken, de geest des volks zal het kwaad tegengaan en te regt wijzen.

De heer VANCE. Indien de berigtgevers over de handelingen van 't Congres ook al eens dwalen, en tot regtmatige klagten aanleiding geven, zoo herstellen zij ten laatste toch nog meer dwalingen dan zij misslagen (*blunders*) begaan.

Om deze en dergelijke redenen werd niet de minste maatregel tegen de dagbladders aangenomen. Bij vergelijking van al deze omstandigheden met die in vele Europeesche landen, dringt zich de overtuiging op: dat in de Vereenigde Staten òf de regeringen veel sterker gevestigd zijn, òf dat het volk rijper is voor de beoordeeling der openbare zaken, dan daar waar de censuur de regering beschermen, de schrijvers beteugelen, en de lezers aan den leiband houden moet.

Eene *gebondene* pers toont noch den waren geest eens volks, noch vormt dien; eene *vrije* pers is meer kenschetsend, ofschoon men ook niet gansche volken naar haar beoordeelen kan. Even als er in eene en dezelfde letterkunde goede en slechte boeken zijn, zoo zijn er ook goede en slechte nieuwsbladen. Voorzeker is het voor geest en smaak niet aan te bevelen *alleen* couranten, en nog schadelijker die van slechts *éene partij* te lezen; maar de Amerikanen lezen immers ook boeken nevens de dagbladen; bovendien zijn de dagbladen van zeer verschillenden inhoud. Zij hebben niet alleen betrekking op de staatkunde van den dag, maar zijn eene algemeene schatkamer, een magazijn voor allerlei ouds en nieuws: wetenschap, kunst, uitvindingen, vernuft, poëzij enz.; niets blijft onbehandeld, onbeoordeeld, en ten slotte komt het meeste gelouterd uit dit strenge vagevuur te voorschijn. In 't algemeen leggen de ongeboeide nieuwsbladen van Amerika veel *meer*, en de aan censuur onderworpenne couranten veel *minder* opgewondenheid aan den dag dan werkelijk voorhanden is; eene belangrijke omstandigheid, die men, bij 't navorschen der juiste gesteldheid en 't beoordeelen van Amerikaansche toestanden, maar al te dikwijls uit het oog verliest.

Dat de ten deele loffelijk geredigeerde Duitsche bladen in de Vereenigde Staten zich de besnoeide, angstvallige dagbladen van 't oude vastland niet ten voorbeeld kunnen nemen, en de Amerikaansche Duitschers zoo iets saais en flauws niet willen lezen, spreekt van zelf. Evenwel is het te wenschen, dat zij aan de scherpe gisping van het gebrekkige en verderfelijke, ook de erkenning van het goede paren, daar men slechts op deze vereenigde wijze eene ware kennis van Duitschland — en even zoo van de Vereenigde Staten — kan bekomen.

Ik besluit deze beschouwingen met eenige woorden van den door de dagbladpers zoo geducht gehavenden Jefferson: »Dwaling van meeningen is overal te dulden, wanneer maar aan het verstand de vrijheid blijft tot strijden. De grondslag onzer regering, onzer instellingen is de volksmeening; weshalve ons hoogste doel moet zijn, dat die juist zij en blijve. Ja, moest ik beslissen of wij die instellingen zonder dagbladen, of dagbladen zonder die instellingen moesten hebben, zoo zoude ik mij geen oogenblik bedenken, het laatste te kiezen.»

De grootere *Amerikaansche tijdschriften* of beoordeelende *reviews*, onderscheiden zich door welvoegelijkheid, gematigdheid en waardigheid; zij doen eene grondige kennis van alle wetenschappen blijken, en bevatten dikwijls beoordeelingen, die wegens vorm en stof meesterlijk te noemen zijn.

Wezenlijk goede geschriften worden in Amerika aan de schrijvers ruim betaald; bovendien is hun het kopijregt voor 28 jaren toegestaan, 'tgeen 14 jaren wordt verlengd, ingeval de weduwe of kinderen in leven zijn. Zeer vele goede en slechte boeken worden in Amerika nagedrukt, en ten deele uiterst goedkoop verkocht; de invoer van vreemde

boeken daarentegen is verschillend, maar altijd zeer hoog, belast. Zoo betalen Engelsche boeken 50 percent, Latijnsche en Grieksche 15 percent, en in andere vreemde talen 5 cent per band.

Dat geene Amerikaansche *bibliotheek* zoo rijk kan zijn en zoo vele zeldzaamheden bevatten, als de groote Europesche boekverzamelingen, spreekt van zelf. Evenwel blijkt allerwege de grootste belangstelling voor het aanleggen en vermeederen, zoo wel van de zijde der regeringen als van zeer vele genootschappen. Indien de laatste meestal slechts voor bijzondere strekking en bepaald doel aankopen, zoo wordt er daarentegen meestal een zoo veel te ruimer en nuttiger gebruik van gemaakt. Bovendien stellen de reeds geprezeene districts-bibliotheken (welke alleen in den Staat New-York een miljoen boekdeelen tellen) het uitgezochtste der letterkunde voor het volk toegankelijk, op eene wijze die in Europa genoegzaam onbekend is.

Voor de openbare bibliotheek te Washington (aankoop en bestuur) zijn jaarlijks 9000 dollars bepaald. De beide bibliothecarissen (Meahan en Stella) hebben jaarlijks 1500 en 1150 dollars inkomen.

Verscheidene westelijke Staten (als *Illinois*) hebben een gedeelte der ontvangst van landverkoop tot aankoop van boeken bestemd. *Kentucky* stond jaarlijks 500 dollars, en de helft der staats-ontvangst van de bank, tot wetenschappelijke einden toe. Ook werden alle openbare bibliotheken vrij van belasting verklaard. *Massachusetts* wees eveneens geld aan ter vermeedering der boekverzamelingen. Die van alle plaatsen te zamen genomen bevatten omstreeks 500,000 banden, en buitendien schatte men het getal boeken in de bibliotheken der zondagscholen op 150,000. De heer Perkins schonk aan het letter-

kundig atheneum te Boston 20,000 dollars. *Mississippi* verordende jaarlijks 4000 dollars tot stichting eener bibliotheek. Voor *Wisconsin*, (destijds met 18,000 inwoners) en *Jowa* (met 21,000 inwoners) stond het Congres 10,000 dollars toe, tot den aanleg van bibliotheken. *Leesbibliotheken* (*circulating libraries*) zijn op vele plaatsen. Die in 1814 te Cincinnati aangelegd telde in 1816 reeds 8000 banden. Nergens zijn naar evenredigheid zoo vele genootschappen voor geleerde en wetenschappelijke doeleinden van allerlei aard, als in Noord-Amerika. Zoo werden in de nauwelijks gevestigde Staten oorspronkelijke en voorgelezene verhandelingen in groot aantal gedrukt, welker waarde algemeen erkend is. Niet minder nuttig werken de menigvuldige voorlezingen, die in vele steden (vooral te Boston) (*) door zaakkundige mannen voor een gemengd publiek gehouden worden, en grooten bijval vinden en verdienen.

Indien de *schoone kunsten* bij de Amerikanen nog niet den hoogsten trap van volmaking bereikten, zoo moet men dit niet zoo zeer beklagen, als wel hen daarmede gelukwenschen. Want zoodra een volk op dat toppunt van menschelijke beschaving is gekomen, zinkt het gemeenlijk allengs, en zelden beleeft het eenen nabloei der Alexandrijnsche ontwikkeling. De Amerikanen gaan nog berg op, niet berg af; en ofschoon dit moeilijk is, wordt toch met elke schrede het uitzigt en overzigt ruimer. Tot de eigenaardige zwarigheden der kunstontwikkeling in Amerika, tel ik in de eerste plaats: eene meening, die nog vrij algemeen heerschend is, om-

(*) Zekere heer Lowell vermaakte daar een aanzienlijk legaat tot dit doel.

trent de kunst in 't algemeen. Mogen de Puriteinen in andere opzigten het beste deel hebben gekozen, de zegekrans der kunst verwerven zij niet. Ten anderen staat hiermede de strenge viering van den Zondag in verband, waardoor inzonderheid de nationale ontwikkeling der muziek verhinderd, en slechts in hogere kringen eene meestal eenzijdige en overdrevene vereering van virtuosos gekweekt wordt. Ten derden, het gemis van groote kunstschatten in Amerika, en de moeilijkheid om die in Europa op te zoeken. Althans blijft derzelve aanschouwelijke kennis het eigendom van slechts weinige personen, en daar men de studie van 't naakte beeld aanstootelijk vindt, mist men het inzicht in de ware schoonheid der vormen en geestdrift voor die vormen.

De beschouwing van schoone kunstwerken en eene algemeene verbreiding der muziek, leidt tot eene lichte, heldere opgeruimheid des levens, zoo als bloot staatkundige of godsdienstige opwekkingen die niet kunnen geven; en 't is verkeerd, het een om het ander terug te zetten en te verachten.

In weerwil dezer natuurlijke en kunstmatige hindernissen, toont zich toch overal verblijdende vooruitgang. Zoo wordt de oppervlakkigheid van muzikale strekking sedert jaren tegengegaan door een genootschap te Boston, welks vereering voor Händel en Haydn van echten kunstzin getuigt; terwijl het uitvoeren van uitgezochte kunstwerken des Zondags, benevens het aangevangen muzikaal onderrigt op de scholen, niet kunnen nalaten weldra den zin voor de muziek op te wekken en te veredelen, en later gezegende vruchten te dragen.

Een dergelijk streven vertoont zich in de *schilder-*

kunst, (*) maar welligt nog meer in het *beeldhouwen*, waarin Crawford, Greenhow en Hiram Powers met verdiende achting genoemd worden. Voor de *bouwkunst* zijn kanalen, spoorwegen, bruggen en waterleidingen waardige onderwerpen; zij zijn nuttiger en stouter gedenkteeken dan de pyramiden; en schoon zelfs Amerikanen met regt de gebreken van sommige bouwkunstige voortbrengselen berispen, zoo ontbreekt het toch geenszins aan waarlijk wel gelukte gebouwen, in schoonen en edelen stijl.

Daar het *geschiedschrijven* voorzeker eene kunst is, verdient zij hier vermelding. Mannen als Bancroft, Prescott, Sparks, hebben in dit opzigt zoo veel gedaan, dat geen levend Europeisch historicus zich boven hen stellen mag, maar vereerd en dankbaar mag zijn, wanneer zij hem als medebroeder de hand willen reiken. Met hunne eigene geschiedenis zijn de Amerikanen zeer juist bekend (†), doen ten opzichte van 't verledene de zorgvuldigste navorschingen, en worden door de staatsbesturen op eene lofwaardige wijze daarin ondersteund. Zoo gaf b.v. New-York 12,000 dollars, om bronnen voor de geschiedenis des lands in Europa op te sporen en afschriften te nemen. Algemeene geschiedenis daarentegen wordt minder, en wel te weinig, onderwezen en geleerd; zoo als in 't algemeen de Europeanen hun verledene, en de Amerikanen hun tegenwoordige en de toekomst op te hoogen prijs stellen.

In geene kunst oefenen de Amerikanen zich zoo zeer, in geene hebben zij meer vorderingen gemaakt, dan in de *welsprekendheid*. Hoe onpartijdi-

(*) Loffelijk aangevangene verzamelingen bevinden zich te New-York, Hartford en andere plaatsen.

(†) Het was wel eene zeldzame uitzondering, dat een Amerikaan Jefferson voor een federalist hield.

ger men dit erkent, des te natuurlijker is de welwillende wensch, dat de aanwezige gebreken en uitwassen mogen erkend en weggeruimd worden. Een scherpzinnig Amerikaan zegt: »In de redevoeringen van beroemde mannen onzes vaderlands, is een groot aantal voorbeelden van slechten, afschuwelijken smaak te vinden.» Het zij vergund aan dezen tekst eenige opmerkingen toe te voegen. De Amerikanen toonen tot nu toe meer aanleg en oefening, dan wel kunst en smaak, en toch moeten beide verbonden worden, wanneer men zich tot de voorbeelden van Grieken en Romeinen verheffen wil. Velen missen in hunne redevoeringen eene behoorlijke orde, een geregelden voortgang, een juist begin, midden en slot. Men zou soms uit het laatste gedeelte brokken in het eerste kunnen overplaatsen en omgekeerd. Meerdere studie der oude theoretische en praktische meesters, van Aristoteles en Quintilianus, van Demosthenes en Cicero, zoude hen buitendien voor de neiging tot overdrevene wijdloopigheid behoeden, en Goethe's gezegde staven: »in de beknotheid toont zich eerst de meester.» Hunne welsprekendheid is nog niet afgerond; en vele van hunne *vitia* zijn nog niet eens *dulcia*. Hoemeer men toestemmen moet dat zij in den regel bekwaamheid bezitten, en zelfs in de eenzijdigheid en partijdigheid scherpzinnig vernuft doorstraalt, des te meer moet men ook wenschen dat tegen kwade gewoonten geene toegevendheid gebruikt worde. Niet ieder kan een groot redenaar zijn of worden, maar elk moet zich trachten te verheffen tot de waardigheid die zijne standplaats vordert, en geen behagen scheppen in overdrijvingen of smake-loosheden, of die zelfs voor trekken van genie en geestdrift houden. Zelfs in 't Congres gaan eeni-

gen alle maat te buiten: schreeuwen, overschreeuwen, stem-verdraaijen, met de handen op de tafel of in de lucht slaan, de knie vooruitsteken en het bovenlijf achterwaarts brengen; deze en dergelijke wanstaltigheden mag men hopen dat allengs zullen verdwijnen.

De tegenwerping, dat men in 't Congres niet alleen tot de tegenwoordigen, maar ook tot afwezenden spreekt, regtvaardigt noch nuttelooze uitvoerigheid, noch kwade hebbelijkheden: en even zoo weinig grond heeft het een zuidelijk, vurig klimaat in aanmerking te nemen. Burke en Fox, deze mannen van 't noorden, waren niet koud en stijf, evenmin als Demosthenes en Cicero als in heete koorts spraken. De Atheners spraken ook wel te veel, bewonderden het spreken te veel, maar zij hadden meer smaak dan de Amerikanen. Het zou dezen moeilijk vallen, zoo ze eens van elk gesproken woord strenge rekenschap moesten geven.

Trots deze, zoo ik meen niet onregtmatige, aanmerkingen over de massa der tallooze redenaars, lijdt het echter geen twijfel dat de Amerikanen over het algemeen beter, vloeiender, grondiger en overtuigender spreken, dan de meeste volken. De gave der hoogste welsprekendheid is zeldzaam en komt (als die des dichters, kunstenaars enz.) onmiddellijk van God. Hieromtrent zegt Webster, een der eerste Amerikaansche meesters, op eene waarlijk welsprekende, loffelijke wijze: »Bij gewigtige aangelegenheden, wanneer groote belangen op 't spel staan en sterke hartstogten in beweging zijn, is in eene rede niets belangrijks, wat niet met hooge gaven van geest en hart in verband staat. Klaarheid, kracht en ernst zijn de eigenschappen die overtuiging aanbrengen. Ware welsprekendheid bestaat niet in woorden, en kan niet van verre wor-

den gehaald. Arbeid en geleerdheid mogen zich daartoe moeite geven, maar haar pogen zal te vergeefs zijn. Gekunstelde hartstogt, heftigheid van uitdrukking, tooi van declamatie, streven naar overtuiging zonder die te bereiken. Zij ontspringt, als de bron uit de aarde, als het vuur uit den volkaan, met oorspronkelijke, ongedwongene, aangeborene kracht. Schoolsche bevalligheid, blinkende versierselen, gezochte wendingen der rede, verwekken bij de hoorders slechts wrevel en tegenzin, wanneer hun leven, wanneer het lot van vrouw, kroost, vaderland, van de oogenblikkelijke beslissing afhangen. Dan hebben woorden hunne kracht verloren; welsprekendheid is ijdel en alle kunstmatige redenarij verachtelijk. Zelfs het genie wordt schuw en gevoelt zich gedrukt in tegenwoordigheid van hogere eigenschappen. Dan is vaderlandsliefde, dan is zelfverloochening welsprekend. De klare opvatting, — logische afleidingen voorbijsnellende, — het hooge doel, het vaste voornemen, de onbedwongen geest spreken door de tong, schitteren in het oog, bezielen elk gebaar, en drijven den man voorwaarts, regelregt tot zijn onderwerp: — dit, dit is welsprekendheid, — of liever, 't is grooter en hooger dan alle welsprekendheid, het is handeling, edele, verhevene, goddelijke handeling."

Bij de proeven, welke ik reeds meermalen uit de redevoeringen van den heer Webster heb gegeven, wil ik slechts nog ééne voegen, inzonderheid omdat zij de tegenstelling van 't Amerikaansche gevoelen met dat eener Europeesche school scherp doet uitkomen: »Het Heilig Verbond (zegt de heer Webster), in samenstelling met de zich daaraan verbindende maatregelen, heeft twee grondstellinik reeds onderscheidene plaatsen medegedeeld, en

gen, welke de verbondene mogendheden als een deel der wetgeving in de beschaafde wereld willen doen gelden, en voor welker invoering 1½ millioen bajonetten dreigend ter hand staan. De eerste is, dat alle volks- en grondwettige regten eeniglijk als geschenken der kroon te beschouwen zijn. Ten gevolge daarvan heeft de maatschappij geene regten; zij ontvangt, indien haar dit geluk te beurt valt, eene goede regering als weldaad en leengoed, maar kan niets vorderen. Zij leeft in de gunst die van de koninklijke waardigheid uitgaat, en mogt zij het ongeluk hebben die te verliezen, zoo is er niets dat haar tegen de ergste onregtvaardigheid en onderdrukking kan beschermen. Zij zelve mag van regtswege naar geene verandering trachten; haar geheele voorregt bestaat in de weldaden te ontvangen, welke de hoogste magt verkiest uit te reiken; hare gezamenlijke pligten zijn begrepen in het enkele woord — onderwerping! Dit is de oude leer van 't goddelijk regt der koningen, voorgedragen door nieuwe plaatsbekleeders, en geschraagd door eene geduchte krijgsmagt. Maar de meening, dat het volk zijne regten slechts uit gunst en inwilliging ontleent, is eene leer, die niet verder ingang vinden zal dan de krijgsmiddelen reiken. De beschaafde wereld heeft het gedrochtelijk geloof afgelegd, dat allen om éénen zouden zijn geschapen. De maatschappij eischt hare eigene regten, en beweert dat die oorspronkelijk, geheiligd, onvervreemdbaar zijn. Zij is niet te vreden zachte heeren te hebben, zij verlangt deel te nemen aan hare eigene regering, en dringt in beschaafde staten zoo krachtig en standvastig hierop aan, dat men niet lang weerstand zal kunnen bieden.”

» Die leer van Laybach (eene congresplaats van de

Europische groote mogendheden in 1821) staat met de grondslagen onzer staatsregeling in lijnregte tegenspraak. Is zij juist, dan bevinden wij ons in eenen toestand van oproer en regeringloosheid; wij worden onder beschaafde volken slechts geduld, omdat het nog niet gepast scheen ons tot de ware leer terug te brengen."

»Vele ongevallen (zegt hij elders) zijn te verduren en hunne gevolgen te overkomen. Moest een noodlottige krijg onzen handel van de zeeën verdrijven, een ander geslacht kan dien herstellen; put hij de schatkist uit, latere vlijt zal die weder vullen; verwoest hij onze velden, door nieuwen verbouw zullen zij weder rijke vruchten opleveren. Ja, het zou slechts eene voorbijgaande ramp zijn zoo de muren van dit kapitol ineenvielen, zijne hooge zuilen nederstortten, zijne schitterende sieraden met het stof van den grond bedekt werden. Dit alles laat zich herstellen. Maar wie zal het gebouw der verwoeste regering weder oprigten? wie de schoone evenredigheid der zuilen van grondwettige vrijheid? Wie zal den hechten bouw herstellen, waardoor de heerschappij van 't gansche volk met de regten der Staten, de persoonlijke veiligheid met het algemeene welzijn zoo kunstig vereenigd wordt? Neen, wanneer deze zuilen vallen, worden zij niet weder opgerigt. Even als het Parthenon en 't Colyseum, zouden hare bouwvallen tot eene smartelijke treurige onsterfelijkheid bestemd zijn. Even als over de gedenkteeken van Romeinsche en Grieksche kunst, zullen bittere tranen over haar vlieten, want zij zijn het overblijfsel van een roemrijker gewrocht, dan Griekenland of Rome immer zag, — het gewrocht van Amerika's staatsinstelling en vrijheid."

Ook uit de redevoeringen van Henry Clay heb

eene verdere keus uit zoo veel voortreffelijks zoude mij, zonder bijzondere aanleiding, moeilijk vallen. Een Engelsch reiziger, onkundig in staatsregt en staatkunde, spreekt zijn *anathema* uit over Jefferson en alle diens grondstellingen en inrigtingen. Gedachte schrijver hoopt »alles van Clay en de Whigs, als regte gentlemen.” Hooren wij alzo hoe Clay (ongetwijfeld een gentleman) bij gelegenheid van een vroegeren gelijksoortigen aanval zich uitlaat: »Noch Jefferson's aftreding van openbare betrekkingen, noch zijne uitstekende diensten, noch zijn gevorderde ouderdom, kunnen dezen vriend des vaderlands voor lompe aanvallen van de boosaardigheid der tegenpartij behoeden. In 1801 ontrukte hij de gekrenkte staatsregeling zijns vaderlands aan de handen van ruwe aanmatiging; — dat is zijne misdaad! Hij handhaafde deze grondwet, naar vorm, inhoud en geest, als eene kostbare erfenis voor volgende geslachten; — en dit kan men hem niet vergeven. Hoe ijdel en magteloos is partijwoede tegen zulk eenen man! Hij is niet méér verheven door zijne woning op den top van zijnen lievelingsberg, dan hij, door de opgewektheid van zijnen geest en het bewustzijn van een welbesteed leven, verheven is boven de boosaardige hartstogten en bittere gevoelens van den dag. Neen, zijn geliefkoosd Monticello is niet méér geschokt door de stormen die het van alle zijden bestoken, dan deze roemruchtige man door het aanbassen van Britsche doggen. Wanneer hij, op wien ik genoodzaakt was te zinspelen, reeds lang aan de vergetelheid is prijs gegeven, of slechts in de verraderlijke jaarboeken van zekere partij leven kan, — zal de naam van Jefferson met dankbaarheid geprezen worden, en zijn aandenken in achting en zege-

ning zijn, als de tweede grondvester van alle vrijheden des volks. Op den tijd van zijn bestuur zal men terugzien, als op het gelukkigst en schitterendst tijdperk der Amerikaansche geschiedenis!”

Wanneer Webster en Clay in hunne redevoeringen niet altijd hetzelfde standpunt blijven bewaren, of bij behandeling van partijgeschillen geene uiterlijke rhetorische hulpmiddelen en overdrijvingen versmaden, zoo schaden zij hierdoor slechts hunne eigene zaak, en zijn meermalen (b. v. van den even schranderen als welsprekenden Buchanan) in het oog van onbevooroorreedden uit het veld geslagen. Daarentegen toont Calhoun zich altijd consequent, met zich zelve eens, een man van vaste, grondige, wetenschappelijk en werkdadig gevestigde overtuigingen. Zelfs wie deze niet deelt, moet toestemmen dat hij is *totus, teres, atque rotundus*, en dit kan men op een zoo hoog standpunt niet zijn, zonder een achtenswaardig groot karakter. Bij den strijd over de nullificatie waagde hij het zelfs zijne bemindheid bij 't volk op 't spel te zetten, om door overdrijving van noodwendigen tegenweer tot het juiste midden terug te voeren; bij de vraag over de slavernij deed hij het gewigt van gehate daadzaken gelden, tegenover menschlievende, maar niet zoo eensklaps aan te wenden, leerstellingen; hij verloor niet uit het oog, dat praktische bekwaamheid, hoe groot ook, geene grondige wetenschappelijke kunde ontberen kan.

Het spijt ons, dat wij onder zoo vele uitstekende Amerikaansche redenaars slechts zoo weinige vermelden, en slechts zoo weinig van hen mededeelen kunnen: maar wij hopen in Duitsche hiertoe bestemde verzamelingen weldra grootere proeven vertaald en gedrukt te zullen zien.

Dat bij ieder eenigzins beschaafd volk vele menschen verzen maken, bewijst wel is waar weinig of niets over het bestaan van *Dichtkunst* in den hooger zinn des woords; het blijft echter een teeken van levendige opgewektheid, en eenige gemakkelijheid om gewaarwordingen in gebonden vorm uit te drukken. Overleveringen, waaruit zich eene Iliade of een Nibelungen-lied zou laten zamenstellen, ontbreken in Amerika; evenwel bood de grondvesting der Staten wel stof aan tot epische voorstellingen, wanneer de Puriteinsche naauwgezetheid den kring der dichtkunst niet te zeer beperkte. Deze hield ook de ontwikkeling der dramatische strekking lang tegen; ja, het tooneel werd in verscheidene Staten voor zoo onzedelijk en profaan gehouden, dat men slechts het voorlezen van dramatische werken veroorloofde. Nu eens heette het in de aankondigingen: »eene zedelijke voorlezing: de roerende geschiedenis van Jane Shore, in gesprekken verhaald door den beroemden Rowe.» Of: »de onderhoudende geschiedenis van den armen soldaat, voorgedragen in gezang en gesprek, door den boertigen O'Keefe.» In 1762 vond te Providence de eerste openbare opvoering van een tooneelstuk plaats, en sedert is alle godsdienstige tegenkanting allengs verdwenen. Het ontbreekt echter nog aan Amerikaansche blij- en treurspelen van den eersten rang; ofschoon ook het uit Engeland en Frankrijk overgenomene aan even groote gebreken lijdt. Terwijl van de Amerikaansche dramatische werken bijna niets naar Europa is overgebracht, zijn de romans hunner eerste meesters (b. v. Irving en Cooper) in alle handen, zoodat het onnoodig is, die hier nader te schetsen.

Het rijkst en talrijkst vertoont zich, als overal,

de lyrische dichtkunst. Daar echter in duizenden jaren slechts één Pindarus, één Horatius geboren wordt, (ofschoon elke lente tallooze bevallige schoon toch meest vergankelijke lyrische bloemen doet uitspruiten) zoo is het eene verdienste, wanneer iemand van kennis en smaak eene bloemlezing, en daardoor een doelmatig overzicht geeft, en den vriend der poezij, die anders welligt voor de massa mögt terugschrikken, de wandeling door dezen tuin gemakkelijk maakt. Deze verdienste heeft de heer Griswold zich verworven door zijne »*Poets and poetry of America* (*) . Buiten het reeds zeer groot aantal dichters, waaruit hij proeven mededeelt, moeten er nog velen zijn, van wie Clifton zegt:

Touch 'd with the mania now, what Millions rage
To shine the laureat blockheads of the age.
The dire contagion creeps through every grade,
Girls, coxcombs, peers and patriots drive the trade.

Dat het in Amerika ook niet ontbreekt aan zeker soort van staatkundige gedichten, blijkt uit de klagt in de volgende verzen:

Thus swarming wits of all materials made,
Their Gothic hands on social quiet laid,
And, as they rave, unmindful of the storm,
Call lust refinement; anarchy, reform.

Wanneer de Amerikaansche lyrische dichters en romanschrijvers bij menige andere achterstaan in stoutheid van gedachten, schitterende voorstelling, en rijkdom van vinding; zoo krenken zij daarentegen de wetten der welvoegelijkheid en zedelijkheid niet, en laken derzelve gemis zelfs in de uitstekendste mannen. Zoo zegt Walter Colton van Byron:

(*) Zie ook *Bryant selections from the american poets.*

He might have soared a miracle of mind,
Above the thoughts that dim our mental sphere,
And pour'd from thence, as music on the wind
Those prophet tones, which men had turned to hear
As if an angles harp had sung of bliss
In some bright world beyond the tears of this.
But he betray'd his trust, and lent his gift
Of glorious faculties to blight and mar
The moral universe, and set adrift
The anchor'd hopes of millions; — thus the star
Of his eventful destiny became
A wild and wandering of fearful flame.
That orb had set, yet still its lurid light
Flashes above the broad horizon's verge,
As if some comet, plunging from his height,
Should pause upon the ocean's boiling surge,
And in defiance of its darksome doom,
Light for itself a fierce volcanic tomb.

Dat beschouwingen en beschrijvingen van natuurtooneelen in Amerika vooral heerschend zijn en doorgaans wel gelukken, is niet te verwonderen; minder zou men teergevoeligheid en elegischen weemoed verwachten, en echter vindt men zeer treffende, uitstekende gedichten van dezen aard; veellicht wijl een juist gevoel de Amerikanen tot deze aanvulling of wel tegenstelling van een bij voorkeur werkdadig leven drijft.

Ten opzichte van de *wijsbegeerte* der Amerikanen, komen twee zaken in aanmerking; vooreerst: welke plaats zij zelve innemen en wat zij zich ten doel stellen; ten anderen: hoe zij de wijsbegeerte van andere volken beschouwen. Omtrent het eerste punt schijnen zich verschillende beschouwingen voor te doen. Terwijl, bij voorbeeld, de eene Amerikaanse schrijver zegt: wij hebben een te bedrijvig leven, en van onze opmerkzaamheid wordt te veel vereischt, dan dat wij ons met theoretische bespiegelingen veel zouden kunnen ophouden; — zegt

een ander: wij zijn bij voorkeur een theoretisch volk, en algemeene grondstellingen worden gemakkelijk vastgesteld en aangeleerd. — Nog anderen hopen en voorspellen dat Noord-Amerika eene eigene wijsgeerige school, van de Fransche, Engelsche en Duitsche afwijkende, bekomen zal. Daar zich in Noord-Amerika in allerlei opzigten zoo veel nieuws en eigenaardigs ontwikkeld heeft en zich bij voortdurend ontwikkelt, zoo deelen wij gaarne deze hoop, ofschoon dat doel nog niet bereikt, zelfs de weg daartoe nog niet duidelijk afgebakend is.

Vooreerst schijnt het werkelijke leven geene algemeene behoefte aan wijsbegeerte te gevoelen; en veel van 'tgeen eene ernstige en waardige inspanning van den geest vereischt, zoude door de Amerikanen wel als onvruchtbare bespiegeling kunnen worden aangeduid. Of men kon die scherpe hekeelaars van zoodanige gewaande onvruchtbare bespiegelingen ook wel herinneren, dat omgekeerd vele practische ondernemingen der Amerikanen niet altijd gelukt zijn en vruchten gedragen hebben. Algemeene grondstellingen, uit bijzondere ervaringen afgeleid, zijn inderdaad ligt vastgesteld en aangeleerd; deze vormen echter nog geene wetenschappelijke wijsbegeerte, maar verleiden er veeleer toe om die ontbeerlijk te achten. Buitendien doen de verschillende partijen in Amerika de uiteenloopendste grondstellingen gelden.

Een groot aantal geestelijken in Amerika blijft afkeerig van alle wijsbegeerte, omdat zij slechts tegenstand kweekt tegen de tot heerschen geneigde godgeleerdheid; en de wijsbegeerte van anderen (b. v. die beroemden Edward's (*)) berust ge-

(*) Edward's wijsbegeerte is geheel op het strenge Calvinismus gegrond. Van den duivel zegt hij: hij bezit groote bekwaam-

heel op eene bepaalde belijdenis. De zelfstandigheid der wijsbegeerte is nog niet zoo doorgedrongen als in Europa; en eene openlijke afscheiding of vrijwillige verzoening tusschen wijsbegeerte en godgeleerdheid alzoo nog niet tot stand gekomen. De afwisseling en menigvuldigheid der wijsgeerige scholen wordt door vele Amerikanen sterk gelaakt, en de eenvoudigheid, duidelijkheid en onwankelbaarheid der theologische leerstukken hoogelijk verheven. Dit zou men te minder verwachten, daar in de gansche geschiedenis der wijsbegeerte niet zoo vele sekten worden aangetroffen, als er theologische sekten in Noord-Amerika zijn. Beweert men (en ongetwijfeld met regt) dat achter al deze verschijnselen en afwijkingen de eeuwige rots der godsdienst ongeschokt vast staat, zoo geldt dit zelfde van de weifelingen en afdwalingen der wijsbegeerte.

Behalve hen, die Bentham (den verachter van Plato en Aristoteles) aanhangen, sluiten de Amerikaanse vrienden der wijsbegeerte zich aan de Duitsche ontwikkeling, of zij vereeren Locke en nemen hem in bescherming tegen gewaande miskenning. Ofschoon een Duitscher die Duitsgezinden bij voorkeur zou moeten op den voorgrond stellen en prijzen, zoo is toch van de tegenstanders nog meer te leeren; het is toch belangrijker de tegenwerpingen dan de bevestigingen te vernemen. Derhalve zij het mij vergund, eenige uittreksels

heid, en zaakkennis, groote bespiegelende kundigheden, is opgeleid in de beste school der theologen in den hemel, heeft een helder inzicht in de leer der Drieëenheid, en meer kunde dan 100 godgeleerden en heiligen van gewone opleiding; is geen Deïst, Sociaan, Arminiaan, noch Antinomialer, maar orthodox en regtzinnig in al zijne geloofsartikelen; — maar in zijn hart is geen blijk (*evidence*) van zaligmakende genade.

uit de merkwaardige en scherpzinnige proeven van Bowen mede te deelen, en eenige korte opmerkingen daaraan toe te voegen.

»De ingenomenheid (zegt Bowen) met Duitsche metaphysica brengt groot kwaad te weeg. De gewoonte, daarop bestendig te peinzen, moet een ziekelijken zielstoestand kweeken, 't zij door de algemeene eigenschappen dezer wijsgeerige handelwijze, of door de stellige rigting der voorgedragen leerstukken. Wij hebben geen smaak voor het verfijnde Atheïsmus van Fichte, noch voor 't openlijk Pantheïsmus van Schelling. En toch zijn er, die de werken van zulke schrijvers kennen en luide prijzen, terwijl zij zich niet schamen Locke's wijsbegeerte van eenen zinnelijken en vernederenden invloed te beschuldigen. Wij beoordeelen den boom naar zijne vruchten, en beweren, dat de studie van de eerstgenoemde de verbeelding overspant en het oordeel verbijstert. Bij het uitdrukken van meeningen vervoert zij tot een oppermagtigen toon, en bij wetenschappelijke onderzoekingen tot harde, gedwongene en soms ligtzinnige voorstellingen. Zij maakt inbreuk op den grootmoedigen en algemeenen geest der bespiegelende wijsbegeerte, daar zij eene sekte van zulk een scherp en waanwijs karakter kweekt, dat zulks geene gemeenschap toelaat met vroegere arbeiders, of met hen, die thans langs eenen anderen weg van onderzoek, over 't geheel hetzelfde doel beoogen.

Eene groote moeilijkheid om de wijsbegeerte van Kant te verstaan, ligt in de gebreken van zijnen stijl. Die onbestemde en toch in elkander gevlochten volzinnen, welke van de eene bladzijde tot de andere loopen, en met herhalingen en tusschenvoegsels overladen zijn, moeten de meesten

terstond bij den aanvang hunner studie terugschrieken. Kant was een logisch, systematisch, diep en oorspronkelijk denker, maar de magt zijner denkbeelden en gronden was sterker dan de hem ten dienste staande middelen om ze uit te drukken, zoodat hij de woorden als teekens gebruiken moest, waardoor hij zijne meening eerder onbepaald aanduidde, dan wel helder voorstelde. De bloemen, met welke andere wijsgeeren het pad hunner onderzoekingen tooiden, miste of versmaadde hij; de lezer moest zijne metaphysica als eene Arabische zandwoestijn doorworstelen.

De Duitsche stelsels sedert Kant schiepen, onder den naam van een nieuw geloof, eene wijsbegeerte des ongeloofs. Onder het masker van dogmatiek verkondigden Fichte, Hegel, Schelling eigenlijk (althans ten opzichte der openbaring), eene theorie van onvoorwaardelijke twijfeling (*scepticismus*).

De land- en tijdgenooten van Fichte muntten allen uit door de stoutheid hunner wijsgeerige onderzoekingen; maar hij ging hun te boven door eene vermetelheid van bespiegeling, als zocht hij, gelijk de Titans, den hemel te bestormen, en der Almagt grenzen voor te schrijven.

In plaats der *noumena* en *phaenomena* van Kant, geeft Fichte ons een onvoorwaardelijk idealismus, Schelling een volkomen pantheïsmus, en Hegel (de laatste groote naam onder de Duitsche metaphysici) een volkomen nihilismus. Deze stelsels sluiten zich niet aan elkander, maar druischen tegen elkander in. Let men op de aanmatiging die alle hebben, zoo is het belagchelijk met welke snelheid zij elkander opvolgen.

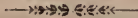
Het is niet genoeg, dat men Locke het scepticismus van Hume en de zinnelijkheidsleer van Con-

dillac te laste legt, maar men wijt hem ook (ten minste middellijk) de verbijsteringen eener sekte van Duitsche ongeloovigen; ofschoon het moeilijk zou vallen, ten opzichte van gedachten, uitdrukking en leer, een sterker contrast aan te wijzen, dan tusschen die bespiegelingen en de schriften van den vader der Engelsche wijsbegeerte."

Zoo verre mijne korte uittreksels ter aanwijzing. Het is buiten mijne roeping die te bevestigen of te wederleggen, maar men vergunne mij de volgende vlugtige opmerkingen. De theïstische geloofs-philosophie van Jacobi en de kerkelijk katholieke van Schlegel, schijnen in Amerika weinig bekend te zijn, en ook van de nieuwe stelling van Schelling en de aanhangers van Hegel is daar nog geene sprake. Overal strijdt de heer Bowen tegen de aprioristische beginselen der kennis, of tegen de voortbrengende werkzaamheid in 't denken, waarbij ik ongaarne eene vereeniging van Locke met Leibnitz mis. Ofschoon Kant zich op Hume beroept, is hij nog geen scepticus als deze; en nog verder daarvan verwijderd is de dogmatische Hegel, die alle stelsels als bestanddeelen en trappen van ontwikkeling eener stellige wijsbegeerte beschouwt. Bowen's tegenspraak tegen alle metaphysische bewijzen, is ook een uitvloeisel der *scepsis*, en aan de door hem alleen erkende methode der inductie en analysis, paart zich syllogismus en synthesis, om de eerste stilzwijgend en noodwendig aan te vullen. Men moet niet vergeten, dat de eene helft van den oordeelenden geest, de andere aantrekt en reeds in zich bevat.

Wanneer Bowen verder daarin een bewijs voor de waarheid des Christendoms vindt, dat het met de wetten der natuur overeenstemt, wanneer hij

zegt: eene letterlijke uitlegging van 't bevel »doet alles ter eere Gods» leidt tot de wildste uitspattingen van 't fanatisme, — zoo zal hij deze meeningen in het veroordeelde Duitschland dikwijls terug vinden. Even zoo juist is zijne (met Aristoteles overeenstemmende) leer: de mensch is wezenlijk en bij voorkeur een gezellig wezen; — als ook zijn bestrijden der holle en ontkennde leer van den natuurtoestand. Maar daarvoor, dat regt en overeenkomst bij de vorming en instandhouding van staten onontbeerlijke en heilsame bestanddeelen zijn, geven de Vereenigde Staten het doorslaandst bewijs op onwraakbaren historischen grond. Deze Amerikaansche verdragen staan op geenerhande wijze in tegenspraak met de natuurlijke en eeuwige regelen en wetten van alle maatschappijen; maar stellen deze veeleer in 't helderst licht, en scheiden die van het eenzijdige, willekeurige en tyrannische, 'twelk thans soms bij uitstek het geschiedkundige genoemd, en voor gewijd, geheiligd wordt uitgegeven.

4. Godsdienst en Kerk.

De geheele geschiedenis der Christelijke Kerk bewijst, dat de geest van onverdraagzaamheid jegens andersdenkenden nooit geheel verdwenen is, en zelfs zeer dikwijls de verfoeijelijkste, onchristelijkste middelen niet geschuwd heeft om zich te doen gelden. Inzonderheid eischte men van den staat, dat die al zijne magt voor het doel der kerk in 't werk zou stellen; of men hield de ineensmelting van staat en kerk tot een onafscheidbaar geheel voor nuttig en noodzakelijk; of wel men stelde de kerk tegenover den staat en verlangde voor haar de onbeperkte regten der heerschappij. Ten slotte liep theorie en praktijk van Katholieken, Episcopalen en Presbyterianen op 'tzelfde uit; namelijk, dat hare partij, alleen in 't uitsluitend bezit van waarheid en regt zijnde, daarvan, (om de eere Gods), zelfs niet het allerminste mogt prijs geven.

Onverdraagzaamheid van dien aard dreef de Katholieken naar Maryland, de Episcopalen naar Virginië, de Puriteinen naar New-England, de Kwakers naar Pennsylvanië. De oude grondstelling, of liever het oude vooroordeel, dat iedere kerk des te hooger en reiner staat, naar mate zij van alle andere zich scherper afscheidt en die verbant, plantte

zich ook in Noord-Amerika bij de meesten voort: ofschoon de herinnering aan de vervolgingen, in verschillende tijden gelijkelijk verduurd, de scherpe tegenoverstelling verzachten en het noodzakelijke van wederzijdsche verdraagzaamheid aantoonen moest. Meer echter dan de overtuiging van het heilzame, hield de eenvoudige onmogelijkheid om hunnen wil te doen gelden, de ijveraars in toom. Eerst Jefferson en zijne aanhangers, kwamen tot de volle bewustheid en de welgegronde overtuiging, dat eene heerschende kerk (welke ook) immer een kwaad, en tot geen en prijs te dulden is. Na eene ernstige en duidelijke ontwikkeling der gronden, besloot Virginië in 1785: »geen mensch mag gedwongen worden eenige godsdienstige eeredienst, kerk of priesterschap te bezoeken of te ondersteunen; ook mag men niemand daartoe aan lijf of goederen kwellen, dwingen of lastig vallen, of hem wegens godsdienstige meening of geloof eenigerlei leed of onaangenaamheid aandoen. Veelmeer staat het allen menschen vrij, hunne godsdienstige meeningen openlijk te belijden en te verdedigen, en mag dit op geenerhande wijze eenigen invloed op zijnen burgerlijken toestand hebben, dien veranderen, verbeteren of verergeren.»

Over dit besluit verhief zich een geweldig geschreeuw, van gemoedeloze onverschilligheid, onchristelijke gezindheid, ongeloof en godverzaking, en elke partij had gaarne hare kerk tot begunstigde (*established*), tot staatskerk verheven gezien. Gelukkigwijze was er geene magtig genoeg om zoodanig plan door te drijven, en nadat Noord-Amerika bovenvermelde grondstellingen algemeen aangenomen, en zich aan den nieuwen toestand gewend heeft, verheffen hoofdzakelijk slechts stemmen van enkele

Europesche reizigers zich tegen dezen nieuwen trap van ontwikkeling der menschheid.

Volstrekt valsch is de bewering, dat er geene godsdienst is, waar geene begunstigde staatskerk bestaat. Zonder bijl en brandstapel, zonder burgeren religiekrijg, zonder geheele versterking van 't groot Amerikaansch Verbond, ware het doel eener alleen zaligmakende kerk niet te bereiken geweest; of liever zoude, in weêrwil van al die onwaardige pogingen en bemoeijingen, dit doel evenwel niet bereikt zijn. Even verkeerd is het te beweren, dat eene kerk den staat niet van dienst kan zijn, wanneer deze haar niet begunstigt, met uitsluiting der anderen. Veelmeer bewijzen alle godsdienst-belijdenissen den staat dienst, en de staat blijft een wezenlijk Christelijke, al stelt die ook zijn Christendom niet in eene gewelddadige stremming van den gang der natuurlijke ontwikkeling. »Iedere kerkelijke belijdenis (zegt Henry Clay) die met de regering verbonden wordt, is der vrijheid meer of min vijandig. Van de regering gescheiden, zijn alle met de vrijheid bestaanbaar.»

Inderdaad zijn er scholen welke al het staatkundige in de godgeleerdheid, al het godgeleerde in de staatkunde overbrengen; maar de Noord-Amerikaansche staatkunde laat der godgeleerdheid haren vrijen gang, beheerscht haar niet en wordt door haar niet beheerscht; 'tgeen echter wederkeerige veredeling en zuivering niet uitsluit.

De echte volksheerschappij (*democratie*) des Christendoms werd ten allen tijde door het priesterschap teruggedrongen en verhinderd; en ook de staatkundige volksheerschappij beperkte zich tot de gebrekkige stelsels en ervaringen der oudheid. Van daar de onbeperkte heerschappij (*absolutismus*) in staat en

kerk, van daar geloofs-, politie- en militaire dwingelandij. Het is de grondstelling der Vereenigde Staten, om door vuur noch zwaard, door geld noch prebenden te bekeeren, en hun kerkelijk regt is even nieuw, edel en merkwaardig als hun staatsregt.

»Staatskerken (*church establishments*), beweert een Amerikaansch Schrijver, zoo als zij gewoonlijk aan één geloof bij uitsluiting verbonden zijn, waren ten allen tijde de krachtigste werktuigen om den menschelijken geest in boeijen te slaan. Zij sluiten de godsdienst uit van den invloed van nieuw licht en vermeerderde kennis, verschaffen der dwaling eene onnatuurlijke vastheid, dwingen de leer en veroordeelen van ruwe, onwetende tijden aan de tijden van hoogere beschaving en verfijning op, en bezoedelen den oorspronkelijken invloed der godsdienst, door inmenging van dwaze gebruiken en goddelooze bedriegerijen. Terwijl zij de kerk met den staat verbinden, verlagen zij de godsdienst tot een werktuig van burgerlijke dwingelandij; terwijl zij den trots van ééne sekte vleijen en haar het zwaard in handen geven, maken zij die vadsig, onverdraagzaam, wreed, en verbreiden ijverzucht en opgewondenheid onder al de overigen. Terwijl zij het regt van eigen oordeel onderdrukken, om tot gelijkvormigheid van geloof te dwingen, vermeerderen zij het aantal huichelaars.»

»Wereldlijke wetten in godsdienstzaken (zeide de President Jackson) kunnen wel huichelaars, maar geene ware christenen vormen.»

Merkwaardig is 't, dat de Noord-Amerikaansche geestelijken, ofschoon zij met den staat niets te maken en daarvan niets te wachten hebben, niettemin

voor bovenvermelde vrije grondstellingen ingenomen, en ijveriger en werkzamer zijn dan daar, waar wereldlijke en kerkelijke verordeningen in elkander grijpen. Zij beweren, dat ondersteuning van de kerk door den staat, nijd en heerschezucht kweekt; dat ongelijke verdeelingen even nadeelig werken als schijnbaar gelijke verdeelingen; dat alle giften tot kleingeestig opzigt en bestuur leiden, en in de veelheid van sekten en kerken een waarborg voor de vrijheid van allen is gelegen.

De dwalingen, met vrij onderzoek verbonden of daaruit voortvloeiende, werken op verre na niet zoo schadelijk als de gewaande onfeilbare waarheden van opgedwongene stelsels. Evenwel is de verfijndste beschaving van stelsels bestaanbaar met liefderijke verdraagzaamheid jegens andersdenkenden; met de poging om aanhangers te winnen door de kracht der waarheid, maar niet door de scherpte van 't zwaard of door de magt van 't geld. Ook kan men niet nadrukkelijk genoeg aanmerken, dat de overeenstemming van alle hoofdwaarheden der christelijke *zedeleer*, de zoo dikwijls tot een wapenmagazijn misbruikte *dogmatiek* beteugelen en verzachten kon en moest.

Bijna alle Amerikaansche sekten vindt men ook in Europa. Echter laat men zich in Amerika over elke meening vrij en onbekommerd uit, terwijl men in Europa om onderscheidene redenen van nieuwe sekten afkeerig is, en verschillende gezindten onder dezelfde benaming en kerk worden te zamen gehouden. Moge Europa ook meer theologische kennis en geleerdheid bezitten, Amerika bezit echter meer onafhankelijkheid en leven.

Het is hier de plaats niet, om de leer en instel-

lingen van meer dan 40 Amerikaansche sekten te ontvouwen (*), echter mogen de volgende aanwijzingen wegens eenige der belangrijkste hier plaats vinden.

1. DE KATHOLIEKEN.

Luidens eene opgave van 1843 hadden de Katholieken 1 aartsbisschop, 17 bisschoppelijke parochiën, 614 kerken en kapellen, 654 geestelijken, 19 seminariën, talrijke inrigtingen van verschillenden aard voor vrouwen, 60 liefdadige stichtingen en 15 tijdschriften van katholieken inhoud. Men beweert dat hun aantal in nog grootere evenredigheid dan de bevolking toeneemt. Deels is dit het gevolg van inkomende landverhuizers, vooral van katholieke Ieren, deels van hunne werkzaamheid en be-

(*) Zie *Rupps: original History of the religious denominations in the united States*, waar elke sekte door eenen geestelijke van dezelfde belijdenis geschetst is.

Volgens eene opneming van 1844 tellen de onderscheidene godsdienstige partijen:

Wederdoopers	4,000,000
Methodisten	3,000,000
Presbyterianen	2,175,000
Congregationalisten	1,400,000
Katholieken	1,300,000
Episcopalen	1,000,000
Universalisten	600,000
Lutherschen	540,000
Hervormden	450,000
Kwakers	220,000
Unitariërs	180,000
Dunkers	30,000
Mormoniten	18,000
Bevers (<i>shakers</i>) (*)	6,000
Schwedenburgianen	6,000
Moravische broeders	5,000

(*) Wegens den gedurigen uitroep: Beeft! beeft voor den Heere!

hendigheid. Hierbij komt, dat, terwijl de Protestanten, volgens hunne vrijheid, zich op allerlei wijze splitsen, de Katholieken, ten gevolge hunner onderwerping, zich aaneensluiten en vereenigd blijven. Beide partijen hebben in hunne geschillen en twist-schriften niet zelden, helaas! gematigdheid en christelijke liefde ter zijde gesteld; en zoo de Katholieken soms meer verdedigender- dan wel aanvallenderwijze te werk gingen, dan had dit zijnen grond hierin dat zij de zwakkeren zijn, en door de verkondiging hunner onvoorwaardelijke grondstellingen geen aanstoot willen geven. Wanneer Protestanten wegens hunne meerderheid Noord-Amerika een protestansch land noemen, zoo hebben zij telkustig volkomen gelijk, maar niet staatsregtelijk; want meerderheid of minderheid beslist in dit opzigt volstrekt niets, en het kleinste kerkelijk mindertal heeft in de Vereenigde Staten even veel godsdienstvrijheid als het grootste meerdertal. Van den anderen kant is het echter niet te ontkennen, dat het stelsel van katholieke kerkheerschappij verre weg minder republikeinsch is dan de instellingen van alle protestantsche gezindten. Thans weet het Amerikaansche Katholicismus zich verstandig naar den tijd te schikken, en drijft de zaken geenszins tot het uiterste als te Rome en Madrid; niet onnatuurlijk echter is de bezorgdheid, dat, bij veranderde verhouding van sterkte, de aanspraken van den vreemden kerkvoogd en de grondstellige onverdraagzaamheid scherper konden uitkomen. Tot hiertoe blijven de wederzijdsche verwijten binnen den bekenden kring. Herinneren de Protestanten hierbij aan de eenvoudige waarheid hunner leer, en dat de katholieke geestelijkheid de ontwikkeling van Kanada tegengehouden, en die van Mexico bijna ver-

nietigd heeft; zoo brengen de anderen hiertegen in, dat het katholieke stelsel meer met het gevoel en de zinnelijkheid des menschen overeenkomt, en zijne waarheid geloofbaarder is dan die van talloze kleine sekten. Gebeden voor de dooden, aanroeping der heiligen, Latijnsche eeredienst en een onfeilbare Paus, zijn gering kwaad, vergeleken met de dweeperijen in de woudverzamelingen der Methodisten, met het noodlot der doopsgezinden, de talloze geloofsbelijdenissen der Congregationalisten, en de verdeeldheden van allen.

Ofschoon de ruimte niet toelaat, de geschillen, waarin de Bisschop Hughes van New-York met onderscheidene Protestanten geraakt is, uitvoerig te vermelden, is het hier echter de geschiktste plaats om iets over de vraag mede te deelen: of en hoe de gelden, door den Staat voor de *scholen* bestemd, onder de verschillende godsdienstpartijen verdeeld moeten worden? De Katholieken in New-York (en ook iets dergelijks had in andere Staten plaats) verklaarden: »wanneer wij tot het schoolfonds moeten bijdragen, en in de scholen godsdienst zal worden geleerd, zoo moet men noodzakelijk dit onderwijs zoodanig inrigten, dat het de Katholieke kinderen niet uitsluit. Bij de moeilijkheid om zelfs maar over bloot bijbellezen en verschillende bijbelvertaling zich te verstaan, schijnt het best, den Katholieken een deel der schoolgelden toe te wijzen, die overigens hunne scholen zoo zullen inrigten, dat ook Protestantsche kinderen daaraan kunnen deelnemen.»

Na veelzijdig onderzoek werd dit voorstel om volgende redenen afgewezen: Sedert 1812 is een stelsel van algemeene kinderopvoeding met het meeste nut in werking gebragt. Zonder de verschillende sek-

ten, rijken en armen, inboorlingen en vreemden vijandig tegen elkander over te stellen, komen alle kinderen op echt republikeinsche, echt menschelijke wijze bijeen, leggen den grond tot vriendschap voor 't gansche leven, stellen vereeniging boven scheuring (*), worden verdraagzaam omtrent verschilpunten, en verheugen zich over hunne vorderingen in gelijksoortige kundigheden. Wilde men in de scholen verder gaan dan het bijbellezen, zoo zouden allerlei twisten niet uitblijven; wil en moet echter elke sekte verder gaan, dan dit algemeen christelijke, zoo zijn zij verplicht hiervoor uit eigene middelen te zorgen. Volgens de algemeene, erkende grondstellingen der bondsrepubliek, mag geen der bijzondere staten iets voor eenige sekte doen, en die daardoor meer of min in eene staatsgodsdienst veranderen. Verdeelde men echter de schoolgelden naar eenigen, zeker altijd gebrekkigen, maatstaf onder meer dan 40 sekten, zoo zoude dit het heilzame schoolstelsel ontbinden, verbrokkelen, en iets eenzijdigs, gebrekkigs en kostbaars in de plaats stellen. Alle scholen zouden broeikassen van sektenhaat en verbittering worden, en om des gelds wille, zou de zucht om proselieten te maken voorzeker toeneemen. De Katholieken zijn niet belast als Katholieken, maar als burgers; er bestaat geene belasting voor godsdienstige doeleinden, en de Protestanten onderwerpen zich zonder tegenkanting aan dezelfde beperkingen en verordeningen. Godsdienst is de zaak van kerk en huisgezin, en de schoolwetenschappen hebben met het leerstellige niets te maken. Wie niet

(*) In eenige Europesche landen zijn, helaas! vele scholen weder naar geloofsbelijdenissen gescheiden, waardoor men wel kleingeestige twisten voorkomt, maar tot nog verderfelijker tegenstellingen en vijandelijkheden den grond legt.

aan de gelijke vrijheid deelnemen, wie zich afzonderen en uitsluiten wil, moge gescheiden blijven, want wetten en algemeene instellingen laten zich niet veranderen naar partij-eischen en partij-einden. Scholen, die zich aan de leiding en het opzigt van gekozene beambten niet willen onderwerpen, die zonder verantwoordelijkheid alleen haren geestelijken, ja den paus gehoorzamen, doen afstand van hunne verbinding met den staat en het volk, en kunnen geene aanspraak op ondersteuning maken. — Naar aanleiding dezer gevoelens en overtuigingen, besloot New-York (in overeenstemming met de erkende grondstellingen der staatsregeling): geene school erlangt ondersteuning, in welke de leerstellingen en bedoelingen van eene afzonderlijke christelijke of andere gezindte geleerd, ingeprent en uitgeoefend, of waar boeken van dien aard gelezen worden, of die weigeren het bezoek en onderzoek, door de wetten voorgeschreven, toe te staan.

2. DE EPISCOPALEN

hebben wel, (even als de Katholieken) zich den twist van verschillende sekten (*), tot hunne uitbreiding weten ten nutte te maken; maar ook hunne kerkelijke instellingen naar den aard der Amerikaansche zienswijze gewijzigd en veranderd, en inzonderheid den leeken een aandeel in wetgeving en beheer toegestaan, zoodanig als de hooge kerk in Engeland nooit inwilligde. In de Vereenigde Staten zijn geene aartsbisschoppen, dekens of aartsdiakens, maar alleen 25 bisschoppen, omstreeks 1200 priesters en vele leeken-ouderlingen. In iedere gemeente wordt jaarlijks

(*) Wel hadden er ook onder hen zelve oneenigheden plaats; deze stegen echter wegens kleinigheden, niet tot zulk eene hoogte als b. v. in Engeland, — over het witte koorkleed.

een collegie van zoodanige oudsten of kerkvoogden gekozen, dat alle wereldlijke aangelegenheden der kerk regelt, en het regt heeft geestelijken voor te stellen. Het ontvangt dikwijls groote geschenken van de leeken, en verhuurt de kerkgestoelten, waarvoor men jaarlijks van 5 tot 200 dollars betaalt. Een bisdom telt van 10 tot 200 gemeenten. In ieder is eene kerkelijke vergadering (*convention*), bestaande uit den bisschop, al de geestelijken, en 1 tot 5 gekozene leeken voor elke gemeente. Algemeene verordeningen worden bepaald bij meerderheid van stemmen der geestelijken *en* leeken; zoodat de eersten niets kunnen doorzetten zonder de toestemming van 't volk, en de laatsten niet zonder toestemming der geestelijken. Slechts in eenige bisdommen is wel aan den bisschop een *veto* toegestaan; doch de algemeene denkwijze is hiervan afkeurig, en daarom wordt het zelden aangewend. Over 't geheel doet de bisschop in den regel slechts door persoonlijke waardigheid en verstandigen raad, maar niet door dwang of geweld, zijn gezag gelden. Gewoonlijk wordt hij gekozen door de meerderheid der geestelijken, en de keus bevestigd door de meerderheid der leeken. Een raad of kapittel, uit 2 tot 3 geestelijken en even zoo veel leeken, staat hem ter zijde.

In elke bisdom-vergadering kiest men voorts 4 geestelijken en 4 leeken voor de algemeene vergadering der Episcopale kerk, in welke over de algemeene aangelegenheden beraadslaagd en besloten wordt, b. v. veranderingen in de eeredienst, regeling der Zondagsscholen, overzicht der geboorten, huwelijken en sterfgevallen, stichting van nieuwe bisdommen, betrekking tot andere gezindten, oneenigheden tusschen de bijzondere bisdommen, enz.

De algemeene vergadering, sedert 1785 alle drie jaren gehouden, vormt den band tusschen de bisdommen, en staat in betrekking tot de bisdomvergaderingen, nagenoeg als het congres tot de regeringen der bijzondere Staten. Ook zij heeft twee huizen of kamers; in het hoogerhuis hebben de bisschoppen zitting, in het lagerhuis de geestelijken en de wereldlijke afgevaardigden. Tot elk besluit wordt de meerderheid van beide huizen gevorderd, en elk van beide heeft het regt van *вето*.

Geen bisschop kan gewijd worden zonder toestemming der afgevaardigden uit al de bisdommen, geen priester zonder door die afgevaardigden te zijn onderzocht betrekkelijk zijne kunde en zeden.

In het Engelsche gebedeboek en de 59 artikelen zijn eenige veranderingen gemaakt, 212 liederen tot kerkgebruik uitgekozen, en de overzetting der psalmen verbeterd; niettemin komt de Amerikaanse Episcopale kerk ten opzichte van leer en eeredienst zeer na aan de Engelsche. Wezenlijk verschilt zij daarentegen van deze, daar zij in 't geheel geene voorregten geniet, ten volle van den Staat is gescheiden, en aan de leeken, als gezegd is, eene zeer groote medewerking in de kerk inruimt.

5. DE METHODISTEN

stichtten in 1766 hunne eerste gemeente, maar zijn sedert door onvermoeide werkzaamheid en rusteloozen ijver zoo zeer toegenomen, dat zij verscheidene bisdommen vormen, 7750 gevestigde en bij de 4800 rondreizende geestelijken tellen. De laatsten zenden afgevaardigden naar de jaarlijksche bisdomvergaderingen, en worden ook bij de algemeene vergaderingen, die om de vier jaren worden gehouden, vertegenwoordigd. Daarentegen vergun-

nen de Methodisten den leeken geen aandeel in de keus der leeraars, noch in de kerkelijke wetgeving; veeleer is alles in handen der geestelijken, 'tgeen van den eenen kant kracht en orde, maar ook van den anderen eenzijdigheid en onverdraagzaamheid veroorzaakt. En evenwel ontstond in 1858 onder de geestelijken zelve zoo groote tweespalt, dat ongeveer de eene helft zich van de andere afscheidde en den naam van de oude school aannam, in tegenstelling van de nieuwe.

Van bijzonder belang is een andere twist, die in de lente van 1844 onder de Methodisten daarover ontstond: of het eenen bisschop geoorloofd is slaven te houden? In korte trekken zal ik het beloop der zaak en de redenen van beide partijen mededeelen. De eene, met den heer Griffith aan 't hoofd, deed dit voorstel: daar de bisschop Andrew eigenaar van slaven is geworden, en dit met zijn pligten en de grondstellingen der Methodisten in strijd is, zoo moet hij dringend worden aangezocht zijn ambt neder te leggen. Vóór dit voorstel pleit: dat geen bisschop, geen ambtenaar der kerk voor zijn leven wordt aangesteld, maar veelmeer de algemeene vergadering der Methodisten het regt heeft, jaarlijks het stelsel van *bestuur* te veranderen. Of wie kan betwijfelen, of de vergadering eenen bisschop, die krankzinnig werd, of eene kleurlinge huwde (*), van zijn ambt zoude mogen ontzetten. Slechts de *leer*, niet de wijze van *bestuur* is onveranderlijk. Ook vormen de bisschoppen geenen hooger, van de geestelijken en ouderlingen onderscheiden, stand. De regten der vergadering zijn onbeperkt, zij is de hoogste magt in de kerk, en zonder eene gekun-

(*) Dit duidt eene werkelijke onderscheiding der menschenrassen aan, die men zoo even bestreed.

stelde afscheiding, is de wetgevende, regterlijke en uitvoerende magt in haar vereenigd.

De vergadering veroordeelt den bisschop Andrew niet, zij wil slechts een kwaad uit den weg ruimen, en hij handelt niet regt, wanneer hij de kerk door zijne tegenspraak in onrust brengt. Nimmer heeft de geestelijkheid van 't noorden de overijlde en eenzijdige eischen der Abolitionisten ondersteund; maar zij verlangt dringend dat men door *dit* voorstel of besluit de slavernij bestrijde, hare uitbreiding tegenga en bepale, dat althans een bisschop niet door slaven-bezit zijne achting in 't zuiden bezoedele, en in 't noorden gansch onmogelijk make.

Hiertegen bragt men in: de vergadering der Methodistische geestelijken heeft, ten opzichte van wetgeving en beheer, geenszins een onvoorwaardelijk alvermogen, zonder wetten, gebruiken en onvermijdelijke gevolgen in acht te nemen. Elk bisschop heeft een regt op zijn ambt, en kan geenszins zonder wettelijken vorm, door een bloot besluit bij meerderheid van stemmen, worden afgezet, of gedwongen om te bedanken. Wat men, onder den schijn van beleefde vormen, van bisschop Andrew vordert, of hem oplegt, is inderdaad de strengste straf. Wel verklaart hij zich bereid te bedanken, wanneer hij hierdoor den vrede der kerk zou kunnen bevorderen; maar dit is het geval niet, want alle zuidelijke geestelijken en bisschoppen weerspreken die handelwijze, en eene onderwerping aan de grondstellingen en voorstellen van New-England. Noch de kerkwetten, noch het gebruik, noch een uitdrukkelijk voorschrift der Heilige Schrift, verbieden het houden van slaven; bij geene bisschopskeuze was hiervan immer sprake, geene vraag daaromtrent werd voorgesteld, geen pligt opgelegd.

Wilde men echter in dit opzigt verplichtingen invoeren, zoo moest men die tot alle geestelijken uitstrekken, ja men zoude gevolgelijk alle slavenhoudende leeken moeten veroordeelen.

Bij de noodzakelijke nadere beschouwing van 't voorgestelde geval blijkt verder, dat de heer Andrew een der nuttigste, ijverigste mannen is, die inzonderheid voor de verbetering van den toestand der slaven rusteloos arbeidde. Ook bezit hij zelf geene slaven, maar zij zijn huwelijksgoed en eigendom zijner vrouw. Gaarne zoude deze hen vrijlaten, ware dit niet door de wetten van Georgie verboden. Ook zouden vele oude slaven hierdoor in den grootsten nood geraken, en anderen zijn zoo sterk aan hunnen heer gehecht, dat zij dringend bidden de bestaande betrekking niet te verbreken.

Geene kerk in de Vereenigde Staten, ja geene ter wereld, heeft het regt omtrent slavernij wetten te geven. Het onderhavig besluit mengt zich (tegen het voorschrift van Paulus) in de zaken van anderen, brengt de kerk in strijd met de landswetten, en is wezentlijk oproerig. Ook laat het zich, wanneer men eenmaal dezen weg inslaat, volstrekt niet bepalen waar men zal eindigen, en er waren ligt voorwendsels te vinden, om de vergadering ook over tarief, belastingen en banken besluiten te doen nemen. Inderdaad echter berusten werkzaamheid en vooruitgang der Methodisten hoofdzakelijk daarop, dat zij zich (zeer verstandig) nimmer met wereldlijke of staatkundige vraagstukken inlieten.

Het aannemen van dat voorstel zoude niet alleen den opvolger des heeren Andrew, maar ook al de geestelijken van 't zuiden in den onaangenaamsten toestand brengen, aan allen tot hier toe zoo gunstig opgenomen en heilzamen invloed op de

slaven een einde maken, hun alle planters tot vijand maken, en een oogmerk aan den dag leggen, dat op deze wijze niet is te bereiken, ja bij zoodanige heftigheid en overijling verderfelijk schijnt. Alle geestelijken van 't zuiden mogen daarom wel bidden en eischen, dat men deze tot scheuring der kerk leidende zaak niet overijle, maar de omstandigheden naga, daadzaken opzamele, en de redenen bedaard onderzoeke.

Toen dit voorgedragene geen ingang vond, leiden de zuidelijke geestelijken, in een tegenschrift den 6 Junij 1844, hunne redenen nogmaals plegtig en grondig bloot, — maar weder zonder gevolg. Zoo kwam het dan tot eene volkomene scheuring tusschen het zuiden en 't noorden; omstreeks 1500 geestelijken en 150000 Methodisten traden op de zijde der eersten. Onbevooroordeelde opmerkers oordeelen, dat deze afloop meer schade dan voordeel aanbrengt, en de gansche twist meer hartstogt en afgetrokkene theorie, dan bedachtzaamheid en practische wijsheid getoond heeft. Welligt hereenigt men zich later langs liefderijker paden; welligt echter is het een wezenlijker voordeel, dat de stijgende magt dezer sekte, en het gevaar van steeds toenemende heftigheid en onverdraagzaamheid, door die splitsing voor 's hands belemmerd en gebroken is.

4. DE PRESBYTERIANEN

hebben in Amerika hunne oorspronkelijke leer en kerkverordening hoofdzakelijk behouden. Leeken nemen als ouderlingen deel aan het kerkbestuur in de gemeentē en aan de vergaderingen van zekere kringen, waarover in de laatste plaats eene algemeene vergadering gesteld is. De gemeenten kiezen, onder voorzitting van eenen geestelijke, ha-

ren leeraar; echter kan het Presbyterium om redenen de keus afwijzen en eene tweede doen plaats hebben. Zoodanig Presbyterium bestaat uit omstreeks 60 à 80 geestelijken en eenige leeken-ouderlingen; minstens drie Presbyteriën vormen voor vele onderwerpen een hooger bestuur, boven 't welk de algemeene vergadering als hoogste plaats zich verheft, voor leer en tucht zorgt, maar de kerkelijke instelling niet veranderen mag. Men rekent omstreeks 2800 presbyteriaansche geestelijken en 5500 kerken. In 1857 heeft echter eene groote scheuring plaats gehad, eene zeer talrijke partij week af van de streng Calvinische grondstellingen over erfzonde, vrije genade, verzoening, regtvaardiging en andere geloofspunten.

5. DE CONGREGATIONALISTEN

zweemen naar de Presbyterianen ten opzichte der leer, en betrekkelijk de kerkverordening naar de oudere Europesche Independenten. Zij beweren dat elke bijzondere gemeente van verlichte Christenen eene onafhankelijke kerk vormt, weshalve zij, zonder zich te onderwerpen, slechts met anderen in vriendschappelijke verbinding treden. Zij hebben alleen ouderlingen en diakenen; doch oefenen eene kerktucht, welke van eenvoudige vermaning tot uitbanning opklimt. Men onderscheidt kerk en genootschap. De eerste zorgt voor leer en prediking, het laatste voor eigendom, orde en wereldlijke zaken. Ieder deel heeft alzoo een eigen werkkring, en echter zijn zij beide weder door gelijke belangen gedrongen, elkander wederkeerig in de hand te werken. Zij hebben 1420 kerken en 1275 geestelijken.

6. DE DOOPSGEZINDEN (BAPTISTEN)

verschillen van de Congregationalisten hoofdzakelijk in de leer van den doop; doch vertoonen in hunne vertakkingen eene menigte kleine verscheidenheden, welker ontvouwing hier de plaats niet is. Wat de inrigting betreft zijn zij Independenten, en tellen ongeveer 6000 geestelijken en 9000 kerken.

7. DE KWAKERS,

die ten opzichte hunner bekende grondstellingen vroeger één waren, zijn sedert 1827 gesplitst in oude (zoo gezegd regtgeloovigen) en Hickseiten (*), welke laatsten zekere leerstukken, (als b. v. van de wonderdadige ontvangenis van Christus, zijne goddelijkheid, de verzoening, het goddelijk gezag der Schriften) geheel of gedeeltelijk verwerpen.

8. DE SHAKERS (BEVERS).

Hunne vereerde moeder is Anna Lee, eene smids-dochter, geboren te Manchester in 1756, en in 1784 in Amerika overleden. Zij leven in gemeenschap van goederen en ongehuwd; 'tgeen men hun (even als vroeger den monniken) wel kan toestaan, daar beide grondstellingen immer slechts onder weinigen en in engen kring kunnen ten uitvoer gelegd worden. Overigens worden zij geroemd als kuisch, vlijtig, eerlijk, ordelijk en milddadig (†). Daarentegen worden zij bovenal gelaakt en bespot, dat zij ter eere Gods — *dansen!* Vele Indiaansche stammen dansen vóór en na den maaltijd, om den grooten Geest te vereeren, en bewe-

(*) Zoo genaamd naar eenen geestelijken leeraar Hicks.

(†) Een schatmeester der Shakers ging cehter door met 20,000 dollars.

ren, dat het danken met de lippen dom en ondankbaar is, want voor de ontvangene weldaden mag men wel het gansche ligchaam in beweging brengen (*).

Wanneer het Gode welgevallig wordt geacht (konden de Shakers zeggen) hem ter eere de armen op te heffen, de handen te vouwen, of (als bij de stille mis) tallooze onverklaarbare bewegingen te maken, waarom moet dan juist *onze* wijze aanstootelijk en onzinnig zijn? Gewis is zij onschuldiger, vrolijker en menschelijker dan geeselen, zwijgen, kastijdingen, kettergeregten, en wat men meer zoo genaamd ter eere Gods heeft uitgevonden en verrijgt. Van meer belang zoude het verwijt zijn, (in geval het gegrond ware) dat de Shakers op hunne zonderlingheden trotsch, en voor alle hoogere verstandelijke ontwikkeling onverschillig zijn.

9. DE RAPPISTEN,

naar de leer strenge Lutherschen, mogen hier vermeld worden, daar zij insgelijks gemeenschap van goederen hebben ingevoerd, den ongehuwden staat dringend aanbevelen, en (zoo men zegt) gansch niet vrij zijn van trotschheid op hunne afscheiding als sekte.

10. DE MORMONEN.

Joe Smith, geboren 25 December 1805, was een man van levendige verbeelding, schrandere, sluw, geschikt om met menschen om te gaan en hen in te nemen. Bij geringe wetenschappelijke

(*) Soms vallen de Shakers op de knieën, en slaken geluiden als het geruisch van vele wateren, terwijl ze tot God zuchten en schreijen voor de goddelooze wereld, die hen vervolgt.

opleiding waren vele beroepen voor hem gesloten, weshalve hij zich aanvankelijk (zoo men zegt) op schatgraven en goudzoeken heeft toegelegd. Wel-dra echter vond, of liever greep hij de gelegenheid, om nog stouter en gevaarlijker baan te betreden.

Zekere Salomon Spalding schreef in de tale Kanaäns eene soort van kerkelijken of bijbelschen roman. Deze begint met de regering van den koning Zedekiah, 600 jaren vóór Christus, en eindigt circa 200 vóór Christus. Dit boek, zoo het heette, door Mormon geschreven (die in dezen roman eene rol speelt) werd door Smith en eenige aanhangers in 't jaar 1827 voorgesteld als eene nieuwe openbaring, die aan de tot hiertoe heerschende twisten en verwarringen een einde zou maken. Zij is, zeide Smith, door eenen engel op metalen tafelen in verbeterd Egyptisch schrift geschreven en mij ter hand gesteld. Daarna heeft God de platen weder tot zich genomen, en op eene plaats verborgen, die niemand weet. — Door dit vertelsel voorkwam Smith den eisch om de tafelen te toonen; en met de vraag: hoe hij of zijne vrienden uit het bij niemand bekende Egyptisch in 't Engelsch kon overzetten? — liet hij zich niet in. Even weinig stoorde hij zich aan de bewijzen, dat het gansche boek een nieuw zamenraapsel was; want hij kende zich een profetisch gezag toe, profeteerde en deed verslag van zijne gesprekken met engelen en andere hemelboden.

Tegen alle verwachting van verstandige en bezadigde lieden, vond Smith geloof en een talrijken aanhang. Deze Amerikaansche ligtgeloovigheid is in Europa vinnig bespot; de Mormonen zouden echter kunnen antwoorden: zoo God op de eene

plaats wonderwerken verrigt door oude reliquiën, dan kan hij op andere plaatsen even goed nieuwe profeten verwekken.

De meeste Mormonen trokken naar den Staat Missouri, en gedroegen zich aanvankelijk zeer vlijtig en ordelijk; weldra echter gaven hunne godsdienstige overtuigingen reden, of althans voorwendsel, tot luide klagten. Hunne tegenstanders sloegen hun voor, om hunnen grondeigendom, volgens onpartijdige waardering en met belangrijke winst, van hen te koopen, en dat zij dan het land zouden verlaten. Denzelfden voorslag deden toen ook de Mormonen van hunne zijde, en zeiden, dat, volgens de voorspellingen van hunnen profeet, God het gansche land voor hen bestemd en hun overgegeven had. Toen hierop oneenigheden, geschillen, zelfs dadelijkheden volgden, schreef de stedehouder Daniël Dunklin: »Wij kunnen niemand verhinderen, zich in dezen Staat neder te zetten waar hij wil, wanneer slechts de eigendom en regten van anderen daardoor niet gekrenkt worden. Elk heeft onvoorwaardelijke vrijheid van godsdienst, en de Mormonen mogen Joe Smith als een man, als een engel, ja als den levenden God vereeren, en hunne woonplaats Sion, het heilige land of den hemel noemen. Niets is zoo dwaas en belagchelijk, dat hun niet veroorloofd zou zijn als godsdienst aan te nemen, zoo lang zij slechts de regten van anderen niet te na komen.»

Ongelukkig echter nam beiderzijds de godsdienstige afkeer toe, en hierbij kwamen nog staatkundige redenen, die de verbittering verdubbelden. Inderdaad stond het algemeen gevoelen der Mormonen in lijnrechte tegenspraak met de republikeinsch-democratische instellingen des lands. De

profeet bestierde het geheel als een kerkvorst en beheerschte alle stemmen, zoodat men met regt vreesde, dat de regering van den Staat hem geheel in handen zou komen. Hij verklaarde, dat de geheele geschiedenis met donderstem leerde, dat de mensch niet in staat is zich zelve te regeren, zich zelve wetten te geven, zich te beschermen, noch zijn eigen geluk of dat der wereld te bevorderen.

Enkele daden van geweld kon de gewone overheid verhinderen noch bestraffen, en toen hieruit een burgerkrijg ontstond, bleek het, dat men op de landweer, tot herstel der orde opgeroepen, zich niet kon verlaten. De Mormonen stelden Smith's voorzeggingen boven de landswetten, en hunne tegenpartij de wil van 't soevereine volk boven de bevelen der overheden. Deze wil bedoelde de volledige verdrijving der [Mormonen, en toen zij zich eindelijk moesten gereed maken naar Illinois te verhuizen verloren de menigte aanklagten haar gewigt. Beide partijen waren schuldig en hadden met elkander af te rekenen, en bij intredenden vrede na openbaren krijg verdwenen aanklagers, getuigen en regters, die slechts voor gewone omstandigheden schenen bestemd te zijn.

In Illinois nam het aantal en de rijkdom der Mormonen toe; weldra echter kwam het tot dergelijke ijverzucht, klagten en beschuldigingen als in Missouri. Hierbij kwam dat de Mormonen onderling oneens werden, en Joe Smith (tegen de Amerikaansche wetten) een hem vijandig nieuwsblad verbood, en de pers liet vernielen. Toen de stedehouder van Illinois zich borg stelde voor zijne veiligheid, gaf hij zich gevangen, en de wettelijke straf zou gewis op hem zijn toegepast. Deze

scheen echter zijnen vijanden veel te gering voor een bedrieger, een valschen profeet, die krijg had gesticht, en verdacht stond van eenen moordaanslag op den stedehouder van Missouri te hebben begunstigd. Verkleede personen drongen in de gevangenis en schoten Joe Smith en zijnen broeder ter neder. In hoop op strenge regtsvoldoening of wel in gevoel hunner onmagt, bleven de Mormonen rustig, maar hebben daardoor hunne oude vijanden nog niet tot andere gezindheid gebragt of voor zich gewonnen.

11. DE UNIVERSALISTEN

beweren, dat God, uit kracht zijner genade en barmhartigheid, eindelijk alle menschen redt en zalig maakt; welke leer door hunne tegenstanders als onzedelijk wordt aangeduid, omdat zij de noodwendige vrees voor straf ondermijnt of vernietigt. Zij hebben ongeveer 500 geestelijken.

12. DE UNITARIERS.

Als hoofdleer der Unitariërs (zij hebben 250 geestelijken) wordt voorgesteld: Er is maar één almachtig God, Christus is geen God en de bijbel niet onmiddellijk ingegeven. Er is geene erfzonde, geene volkomene verdorvenheid der menschelijke natuur, geene eeuwige hellestraf, en Christus verscheen niet om door zijnen dood onze zonden te verzoenen, maar om een voorbeeld ter navolging te geven, en de reinste zedeleer te verkondigen enz.

Naauwelijks werden deze leerstellingen, op Amerikaansche wijze openlijk gepredikt, of er verhieven zich de luidste klagten, dat zij het geheele Christendom ophieven, ongeloof en zedeloosheid de wijde deur open zetteden, alle menschen iedere

hoop ontroofden enz. Dat dit het gevolg was van gebrekkige kerkelijke vormen, van zelfzuchtige willekeur, trotsche ongehoorzaamheid, oppervlakkig doorzigt, en wereldsche ijdelheid. (*)

Toegegeven dat dit alles gegronnd zij, zoo zoude daaruit in de eerste plaats volgen, dat alle andere sekten buiten staat waren die verschrikkingen te weren. Maar nu vertoont zich dit rationalismus door de geheele kerkgeschiedenis, en werd vaker door geweld onderdrukt dan met redenen wederlegd. Het is niet regtstreeks waar, dat die leerstellige verscheidenheden ook de christelijke *zedeleer* geheel en al vernietigen, veeleer zou men op *deze* rots der eenigheid de mogelijkheid eener verzoening moeten vestigen en aanvangen.

Nimmer zullen de Unitariërs in staat zijn, overal de behoefte naar het wonderbare, naar eene plaats-bekleedende verlossing en genoegdoening enz. uit te roeijen; zeer velen zullen, in weerwil van alle godsdienstige en wijsgeerige of sophistische tegenwerpingen, aan de oude orthodoxe dogmatiek vasthouden; ja, bloot ontkennde twijfelaren vindt men in de Vereenigde Staten bijna nergens (†).

Van den anderen kant vertegenwoordigt de Unitariër meer dan eenige andere sekte, de kerkelijke vrijheid en verdraagzaamheid, brengt den Amerikaanschen republikeinschen geest regtstreeks op het gebied der godsdienst over, laat de bij andere partijen slechts verborgen heerschzucht niet ontkiemen, en dekt zich, wanneer men hem wegens zijne leer-

(*) Orthodoxe geestelijken weigerden zich met Unitariërs in te laten of hen als Christenen te erkennen.

(†) De *Joden* zijn in de Vereenigde Staten niet talrijk, hebben bijkans overal volle burgerregten, maar zijn onderling (b. v. te Charlestown) in heftige partijen gescheurd.

stellingen veroordeelt, met het schild der algemeene christelijke zedeleer. De Unitariërs zijn een onontbeerlijk tegenmiddel voor dweeperijen van velerlei aard; een geruststellend bestanddeel, 't welk de tegenwerpingen als minder belangrijk doet voorkomen, en door zijne grondbeginselen alle verkettering tegenspreekt.

De meeningen der Unitariërs toonen eene verwantschap met zekere wijsgeerige scholen. De wijsbegeerte speelt echter in de Vereenigde Staten nog geene groote rol, ofschoon inderdaad hare ontwikkeling en die der godsdienst, steeds in wederzijdsche betrekking staan; en de eene buiten de andere zich niet zonder misslag kan bewegen.

Zeer dikwijls wordt in Amerika (en in Engeland) de godgeleerde wijsgeerige ontwikkeling van Duitschland als kettersch en ongeloovig uitgekreten; hierbij vergeet men echter, dat de Duitschers terecht vasthouden aan eene vrijheid en zelfstandigheid van geest, welke in dit opzigt de Amerikaansche nog overtreft, in weerwil van de vrijzinnigheid der staatsregeling en Jefferson's verdraagzaamheids-wet. De wijsbegeerte is der Duitschers veiligheidsklep, tegen de dwingelandij van kerkregering. In de leerstellige ontwikkeling van Amerika vertoont zich geen wezenlijk nieuw, eigenaardig bestanddeel, men beweegt zich meest binnen de oude kringen, niet geheel zonder strijd en vroegere bitterheid. Geslaagd of mislukt wierpen zich de Duitschers op een even stouten als grondigen arbeid; en arbeiden heeft hooger waarde dan bloot herhalen en herkaauwen. In elke eeuw, ook in de negentiende, moet de dogmatiek op nieuw onderzocht worden ten einde hare eeuwige bestanddeelen te louteren van menschelijke vonden en bijvoegsels. Deze vuurproef,

al brandt deze of die er de vingers bij, neemt wel het schuim weg, maar brengt de waarheid geenszins in gevaar, in tegendeel wordt zij daardoor krachtiger en reiner.

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

In een land, waar de aanbouw en bevolking snel toenemen, en de nieuwe volkplanters dikwijls zeer verspreid wonen, is 't volstrekt onmogelijk overal geestelijken in de nabijheid te hebben. Echter zijn er over 't algemeen naar mate der geheele bevolking even veel, ja meer dan in menig ander land (*); en de rondreizende predikers vullen op eene eigen-

(*) In 1834 waren:	Inwoners,	Geestelijken,	Kerken.
Massachusetts . . .	610,000	704	600
New-York (staat) . .	1,900,000	1,750	1,800
Pennsylvanie , . .	1,347,000	1,133	1,829
Tennessee	684,000	458	630
Ohio	937,000	841	802
Indiana	341,000	340	440
Schotland	2,365,000	1,763	1,804
Liverpool	210,000	57	57
New-York (stad) . .	220,000	142	132
Edinburg	150,000	70	65
Philadelphia	200,000	137	83
Glasgow	220,000	76	74
Boston	60,000	57	55
Cincinnati	30,000	22	21
Columbus	3,000	5	2
Vereenigde Staten .	13,000,000	11,450	12,580

Hieruit blijkt, dat het aantal kerken en geestelijken, zelfs in de nieuwe westelijke Staten, evenredig grooter is dan in Groot-Brittannie, en dat er één geestelijke en ééne kerk op omstreeks 1000 inwoners komt. Men berekent, dat jaarlijks voor scholen en kerken vrijwillig bij de 20,000,000 dollars worden opgebracht. Één koopman gaf binnen 30 jaren 800,000 dollars voor kerkelijke, school- en andere liefdadige einden, een ander jaarlijks 40 tot 60,000 dollars.

aardige en doelmatige wijze, de bestaande leemten aan. Ofschoon geen Amerikaansch geestelijke zoo hoog inkomen trekt als de Katholieke of Engelsche bisschoppen, zoo worden zij echter over 't geheel even goed, ja beter bezoldigd dan in Engeland (*). De meeste predikers (alleen niet bij Katholieken en Methodisten) worden door de gemeenteleden, of door de bezitters der kerkgestoelten, of door de communicanten gekozen.

Bij de snel toenemende behoefte aan een groot getal geestelijken, trad menigeen zonder genoegzame geleerde opleiding in dezen stand. Nu echter het aantal inrigtingen ter opleiding is toegenomen, zijn de eischen bij de examina strenger geworden. Amerikaansche geestelijken mogen minder studeren en minder boeken bezitten dan in andere landen; maar hunne zedelijkheid verdient den hoogsten lof, en ten opzigte van ambts-ijver staan zij welligt reeds daarom boven allen, dat zij van wereldlijke ambten geheel zijn uitgesloten, en dus te meer tot hunne eigenlijke roeping bepaald worden. Het gemis eener rijke hooge geestelijkheid, en van onmiddellbaren wereldrijken invloed, heeft de achting voor de Amerikaansche predikers niet verminderd, maar veeleer verhoogd.

Daar wekelijks tallooze *preken* worden gedaan, en het reeds verbazend moeilijk is, ook slechts ééne waarlijk voortreffelijke te maken, zoo zijn er overal, en zoo ook in Amerika, zeer vele slechte preken. Als kenmerkend wordt opgegeven, dat vele geestelijken (inzonderheid Episcopalen en Congregationalisten) hunne leerredenen opschrijven en

(*) De jaarlijksche inkomsten stijgen van 300 tot 4000 dollars; die boven de 1000 zijn echter zeldzaam.

die voorlezen. Zij winnen hierdoor aan orde en duidelijkheid, maar niet aan levendigheid en vuur. Deze vindt men meer bij de Methodisten, doch verleiden tot overdrijvingen en herhalingen. De meeste kerkredenen zijn van leerstelligen inhoud, en behandelen uitvoerige onderwerpen in verscheidene achtereenvolgende zondagen. — »Nergens (zegt men) wordt zoo veel over de werkingen en de belangrijkheid van den Heiligen Geest gehandeld, nergens wordt de Heilige Geest zoo geëerd als in Amerika; — slechts de Katholieken blijven in dit opzicht achter.» Dat echter veel voor werk van den Heiligen Geest wordt uitgegeven, wat een' anderen oorsprong heeft, zal later blijken.

Het bestaan van zoo vele sekten maakt den bouw van *prachtkerken* (met zeer weinige uitzonderingen) bijna onmogelijk. De gevangenissen (waartoe de belijders van *alle* gezindten moeten bijdragen) zijn naar evenredigheid veel prachtiger dan de kerken (*). Men beweert, dat het zuiden en zuidwesten minder dan andere Staten aan den bouw van kerken besteedt, en liever de bezoldingen der geestelijken verhoogt.

De *kerkelijke goederen* zijn in sommige Staten (als in Kentucky) vrij van belasting, in andere niet. Elke door den Staat als ligchaam erkende en bevestigde kerk heeft het regt eigendommen te verkrijgen, schenkingen aan te nemen enz. In verscheidene Staten zijn, naar maatstaf van de behoeften der kerk; de grenzen bepaald, boven welke haar eigendom niet mag komen. Twist over den eigendom van kerken en stichtingen, alsmede over

(*) Sommige kerken worden ook wel op speculatie gebouwd, of uit ijverzucht en onverdraagzaamheid.

de vraag: of die ook op nieuwe sekten kan overgaan? wordt, zonder de gevoelens te binden, volgens algemeene wetten beslist.

Hoe voldoende het *stelsel* van *vrijwillige* voorziening in de kerkelijke behoeften zich ook voordoet, laakt men niet te min de hierdoor ontstaande grotere afhankelijkheid der geestelijken van de gemeenten, en hunne veelvuldiger afwisseling. Intusschen beweert men algemeen, dat de geestelijke zich veel meer de achting zijner gemeente verwerft door moedig op te treden dan door angstvallig vleijen; en ik heb zelf leerredenen gehoord, waarin de toehoorders zoo streng berispt en vermaand werden, als eene Europesche gemeente naauwelijks dulden zoude. Ook staat tegenover de schaduwzijde der veelvuldige afwisseling eene lichtzijde; doordien de verplaatsing naar eene andere gemeente niet zelden nieuwen ijver en deelneming verwekt. Mogt de nieuwaangestelde zich laten vervoeren tot overijlde en overdrevene opwekkingen, zoo keert alles des te gemakkelijker tot het behoorlijk evenwigt terug, daar de wet geene kunstmatige pogingen aanmoedigt noch beloont, en de onbelemmerde openbare meening wezentlijk medewerkt om het verkeerde te verhelpen. Wat in andere landen gebeurt en voor deze gepast is, staat hier niet te beoordeelen, maar in de Vereenigde Staten is voorzeker het vrijwillige stelsel alleen mogelijk en geschikt. Overal (zegt de Engelsche geestelijke Reed) en in elk opzigt zijn de uitkomsten van dat stelsel bij uitstek gunstig, en weerspreken elken grondslag van dwang. Alle geestelijken in alle deelen van Noord-Amerika zijn even afkeerig van dwang en inmenging van den Staat. Pittsburg, voor 50 à 60 jaren gesticht, is door dien weg met alle godsdienstige behoeften

ruimer voorzien, dan eenige stad in Engeland, en vaardigt zendelingen af naar alle oorden der wereld. — Wij voegen (zeggen Cox en Hoby) onze stellige getuigenis bij die onzer voorgangers, ten opzichte der voorkeur van 't zoogenaamde vrijwillige stelsel. Alle opmerkingen, die wij op onze verre reizen maakten, bevestigden onze overtuiging, dat het in elk opzigt veel meer nut sticht dan het dwangstelsel. — Het vrijwillige stelsel (beweert Buckingham) bewijst zich alom in de Vereenigde Staten als heilzaam, vrij van al het bittere krakeel der Engelsche kerken, waar de herder over de kudde, de kudde over den herder zich beklagt wegens tienden, giften, eerste vruchten, kerkbelasting en andere verplichtingen.

Boven de kerkelijke behoefte der bijzondere gemeenten hebben zich talrijke *genootschappen* gevormd, (voor liefdadige en geestelijke doeleinden, voor zondagsscholen, gevangenissen, matigheid, landverhuizing, bekeeringen enz.), wier jaarlijksche inkomsten in 1854 reeds 910,000 dollars bedroegen. Ter verspreiding van bijbels was in 19 jaren, (tot 1855) 1,404,000 dollars ontvangen. Geestelijken en leeken besturen gemeenschappelijk de zaken, en bij de vaste aanzienlijke ontvangsten komen nog vele geschenken en vermakingen. Er zijn bijbelvertalingen in verschillende talen gedrukt en naar vele landen zijn agenten en geldsommen gezonden; als tot hiertoe: naar Noord-Indie 5000 dollars, naar de Sandwichs-eilanden 5000, naar Ceylon 2000, naar Bombay, Madras en Siam 5000, naar Zwitserland 500, naar Esthland en Lijfland 1000 dollars, enz. In het laatste jaar werden 514,582 bijbels en testamenten verkocht en uitgedeeld, en sedert de stichting van 't Ameri-

kaansche bijbelgenootschap voor 28 jaren 5,584,260 (*).

Twijfelachtig blijft het, of de bijval, dien de bijbelgenootschappen verdienen, ook tot de verspreiding van geschriften en traktaatjes is uit te strekken? Onderscheidene sekten hebben tot dit einde genootschappen voor hunne bijzondere bedoelingen gesticht. Een hoofdgenootschap reikte sedert 1855 slechts 9891 bijbels en 15,695 testamenten uit, maar 5,161,141 traktaatjes. Het verspreidde in één jaar 684,599 traktaatjes, bevattende 5,209,012 bladzijden »gewichtige waarheden over de verlossing door Jezus Christus.» — »Aan ons genootschap (verklaren de ondernemers op eene loffelijke wijze) nemen personen deel van verschillende belijdenissen. Het houdt zich geenszins met afzonderlijke punten op, maar is een *christelijk* genootschap. Het vormt geene afgescheidene kerk, maar vereenzelvigd zich met alle Christelijke kerken.» — Voorzeker een groot en schoon, maar ook een moeilijk en, zoo als de zaken thans staan, bijna onmogelijk te bereiken doel.

Zelfs over de zoo ijverige *zendelinggenootschappen* zijn de oordeelen verschillend. »De eenige vruchten (zeide de stedehouder Houston) welke de hooggeroemde bemoeijingen der zendingen voortbragten, zijn huichelarij en bedrog; en verontzedelijking is het gevolg van dat men de kinderen des wouds het *leerstellige* christendom inprentte.» — »De invoering van geestelijken in onzen stam (merkte een Indiaan aan) heeft groote verwarringen onder ons voortgebracht; wij zijn daardoor een oneenig, twistgierig volk geworden.» — »Wij leerden niets van

(*) Een tak van dit genootschap te New-York deelde reeds 48,000 bijbels en 107,000 testamenten uit, in gevangnissen, schepen, armhuizen, herbergen enz.

hen (zeide een ander) dan drinken, twisten en schelden. Voor tabak en brandewijn laat een Indiaan zich wel zesmaal doopen.”

Voorzeker hebben deze berigtgevers veel te weinig acht geslagen op de lichtzijde der bekeeringen, en de schaduwzijde op den voorgrond geplaatst; het bestaan der laatste is echter niet geheel te loochenen, en het is zeer te bejammeren dat vele geestelijken van onderscheidene sekten den nieuwbekeerden hunne twisterijen terstond inplantten. Ofschoon het christendom bestemd moge zijn, eenmaal de algemeen heerschende godsdienst op aarde te worden, zoo zijn echter de leerstellige spitsvindigheden toch zeker geene zaken waarmede ieder mensch zich behoort bezig te houden. En evenwel hebben juist die punten het meest tot twist en vervolging aanleiding gegeven, welke men 't minst begrijpt. Hadden maar eerst de tien geboden wortel gevat bij de Indianen; van de leer der praedestinatie, transsubstantiatie en dergelijke, mogt men hen nog lang verschoonen.

De *eredienst* en de *viering* van den Zondag kan bij de onderscheidene sekten niet eveneens ingerigt zijn; de kerken worden echter overal zeer vlijtig bezocht, en in 't noorden veeltijds verwarmd, 'tgeen op de gezondheid voordeelig werkt, en eene groote stoornis der opmerkzaamheid uit den weg ruimt.

In de streng Protestantsche Staten is zelfs door wereldlijke wetten eene zeer strenge viering van den Zondag voorgeschreven; waardoor inderdaad het grondbeginsel, dat de burgerlijke overheid zich volstrekt niet met kerkelijke en godsdienstige zaken moet bemoeijen, gekrenkt, en de vrijheid beperkt wordt.

Evenwel wees het Congres het voorstel af, om het reizen op den Zondag te verbieden. Dat het

dagelijksche gewoel van 't bedrijvig leven met nut wordt gestaakt, opdat de geest zich tot godsdienstigen eerbied stemme, en de gedachten tot het eeuwige worden gewend, — wordt door niemand ontkend; maar daaruit volgt niet, dat het Christendom, (de verblijdendste en troostrijkste aller godsdiensten), door Joodsche gestrengheid en letterknechterij worde gewijzigd en beheerscht (*). Ook hier is een *te veel* en een *te weinig*, en verreweg het grootste deel der christenheid tracht den middelweg te vinden, en de wederzijdsche toegavehdheid in beoefening te brengen, welke Paulus reeds aanbeval (Rom. XIV: 5, 6): »De een acht wel den eenen dag boven den anderen dag, maar de ander acht al de dagen gelijk. — Die den dag waarneemt, die neemt hem waar den Heere; en die den dag niet waarneemt, die neemt hem niet waar den Heere.»

Twee vaak besprokene en verschillend beoordeelde zaken moeten wij hier vermelden, namelijk de zoogenaamde *woud- of landvergaderingen* (*campmeetings*) en de *wederopwekkingen* (*revivals*). De eerste worden meest door Methodisten geleid (†); die daarbij moed, ijver en volharding betoonen, en den wijd verstrooiden, van christelijke gemeenschap bijna geheel verstoken, boschbewoners, christelijke leer en godsdienst brengen. En waarom zouden zij, die behoefte hebben aan onderrigt en troost, zich daar, waar men nog geene kerken hebben kan, niet onder Gods vrijen hemel mogen vereenigen? Waarom zoude

(*) Wie des Zondags te Baltimore een vlieger oplaait, of bal slaat, verbeurt een' dollar boete.

(†) Evenwel worden ook soms geestelijken, die tot de Episcopale kerk behooren, uitgezonden om in de wildernis te prediken.

men een door menschenhand vervaardigd gebouw den voorrang geven boven de eeuwen heugende plegtige wouden, waar reusachtige boomen die verhevene loofgewelven vormen, welke de bouwkunstenaar in zijne meesterstukken tracht na te volgen? Is het te laken, dat de koele onverschilligheid en pralerij eener heerschende kerk in deze woudvergaderingen niet te vinden is? Is het te bevreemden, dat de predikers, getroffen door het grootsche hunner taak en van 'tgeen hem omgeeft, tot eene geestvervoering worden opgewonden, die door den dagelijkschen loop des gewonen levens niet wordt verwekt? Wie twijfelt er aan, dat zij de onbetamelijkheden, welke in die deels nachtelijke bijeenkomsten insluipen, niet met alle kracht zouden bestrijden?

Van den anderen kant geven die vergaderingen ook aanleiding tot regtmatige berisping, welke echter de predikers bijna nog meer treft dan de toehoorders. Wanneer de eerste deze vergaderingen tot verscheidene dagen en nachten rekken, wanneer zij zich bepaaldelijk er op toeleggen, om de aanwezigen naar ligchaam en geest te overprikkelen (*), zoo moet dit bijna noodwendig luiheid, ijdelheid, huichelarij en verbijstering ten gevolge hebben. Om gewaande godsdienstige gevoelens op te wekken en te versterken, wordt kennis en gezond verstand dwaselijk als iets nietigs ter zijde gesteld. Met volle regt geeft derhalve een waardig geestelijke den wijzen raad: de rondreizende predikers moesten zich houden aan den breedten grondslag der Heilige Schrift, en de wezenlijke waarheden der

(*) Men beweert, dat niet weinige de woudvergaderingen om des gezelschapswille bezoeken, en om eene afwisseling in de te eenzelve en drooge viering van den Zondag te brengen.

godsdienst, waarover vrome mannen van alle belijdenis het eens zijn, op den voorgrond stellen; in plaats van hoofdzakelijk de geschilpunten der verschillende sekten te behandelen, en die tot het uiterste te drijven (*).

Het bedenkelijkst, gevaarlijkst en meest te veroordeelen, doet die dweepzieke strekking zich voor bij de *wederopwekkingen* of *herlevendigungen* (*revivals*). Het lijdt geen twijfel dat enkele menschen door den treffenden indruk eener enkele omstandigheid, uit een gedachteloos of zondig leven zijn ontwaakt, en tot een nieuw, hooger aanwezen opgewekt en wedergeboren. Het is verblijdend, wanneer dergelijke voorbeelden tot veelvuldige navolging aanleiding geven. Maar de middelen, die men in Amerika aanwendt om deze verschijnselen te weeg te brengen, zijn dikwijls van eenzijdigen en dubbelzinnigen aard, en 'tgeen als bewijs eener wedergeboorte moet gelden, doet zich zoo verkeerd en dweepzuchtig voor, dat talrijke en waardige stemmen, met regt zich nadrukkelijk daartegen verklaard hebben.

Dikwijls worden de predikingen en gebeden uren lang voortgezet, en 10, 20, 50, ja 40 avonden achtereen gehouden; bijkans uitsluitend zijn zij vervuld met klagten over 's menschen algeheele verdorvenheid, de magt des duivels, de onvermijdelijke eeuwige verdoemenis, en dergelijken. Met weenede, verdraaide oogen en luid gejammer roept de prediker zijn wee uit, rekt enkele syllaben en letters tot eene zotte lengte uit (*ho-ly, glo-ry, ever-las-ting, mo-o-o-o-ourner*), siddert of trilt zoo lang de adem het uithoudt, en vervalt dan bij afwisseling

(*) In Maryland mag niemand zonder verlof der overheid op straten en openbare pleinen prediken.

in zulk eene snelheid van spraak, dat hij geheel onverstaaubar wordt. De toehoorders antwoorden met zuchten, stenen, huilen, trillen, handgeklap, handgewring, blaffen als honden, en maken een geraas, alsof de wateren van vele rivieren tegen elkander stroomen. Anderen, vooral vrouwen, vallen in onmagt of krijgen kramp- en stuiptrekkingen, terwijl de jongens bij groote lichaamskracht uren lang hetzelfde formulier (b.v. Jezus daal neder!) overluid uitschreeuwen, en zich dan ook voor wedergeboren uitgeven. Verschijnselen van dezen aard, die men vroeger wel aan den invloed van den uit te drijven duivel heeft toegeschreven, gelden thans bij velen voor werkingen van den Heiligen Geest, en voor eene openbaring van het nieuw doorbrekende, echte christendom. Als 't hoogste toppunt, als de zegepraal der herlevendiging beschouwt men eindelijk den *angststoel* (*anxious seat*), waarop de geestelijke ijveraars hunne overprikkelde toehoorders bijna met geweld nederzetten om eene openlijke biecht hunner zonden af te leggen: eene gedwongene, schier gedachtelooze verbrijzeling, zonder duur, zamenhang of grondslag, die echter gewoonlijk op zwakheid en onverschilligheid uitloopt, of tot waanzin overslaat, of met ijdelheid, hoogmoed en vervolgzucht gepaard gaat. Deze uiterlijke, luidruchtige vertooning leidt tot geene ware bekeering en heiliging; het verwoest, in plaats van te stichten. Een dol geestelijk ijveraar schreeuwde een veertienjarig meisje toe: zijt gij voor God of voor den duivel? Verschrikt kwamen haar de tranen in de oogen, zij sloeg den blik neder en zweeg. Schrijf haar op in het boek des duivels! riep de geestelijke zijnen schrijver toe. Het meisje viel ter neder en was van dit uur af krankzinnig.

Tegenstanders der herlevendigen (schrijft een geestelijke) zijn de openbare goddeloozen, de profanen, de sabbatschenders, de vijanden van zuivere godsdienst, openlijke of heimelijke ongeloovigen, of Katholieken, Unitariërs, Universalisten, wier christendom door dwalingen en ketterijen is verdorven.

In tegenspraak met deze eenzijdige en overdrevene beschuldigingen, zeggen andere ooggetuigen: al dit ongeluk, deze buitensporigheden en fratsen ontstaan door geestelijke raddraaijers, dweepers en alarmblazers, die op valsche bekeeringen zich heel wat laten voorstaan, en zich door God begaafd en bezielde wanen, omdat zij door hunne woeste middelen in staat zijn, zwakke vrouwen nog kranker en onzinniger te maken (*). Zelfs vervielen enkele geestelijken op dezen gevaarlijken weg tot de ergerlijkste zonden en verloren hunnen post. En de schijnbaar wedergeborenen onderscheidden zich vervolgens niet door een strenger gevoel voor recht en door hoogere zedelijkheid, maar door een aanmatigend ten toon spreiden hunner gewaande grootere vroomheid.

Om deze reden zegt Dr. Miller, in een even verstandig als gemagtigd schrijven: »Het komt mij voor dat de godsdienst in deze bijeenkomsten minder eene zaak van verstand, geweten en hart is, dan wel eene tentoonstelling en aanprikkeling van gejammer en lichamelijk medegevoel. Zij verwekken in de verstandelijke en zedelijke natuur soortgelijke werkingen, als sterk drinken op de lichamelijke; op korte overspanning volgt zwakte en krankheid.»

(*) Buckingham verhaalt eene menigte andere dingen, die voor geestelijken en vrouwen op deze geestvervoeringen volgden.

»Niets (schrijft Dr. Beecher te regt) is zoo schrikkelijk en ontembaar als het vuur en de storm van menschelijken hartstogt, zoodra die door kwalijk bestuurden ijver opgewekt, door schijnbare deugd geheiligd is, en de ijdele gedachte zich vestigt, dat men miskend en vervolgd wordt, omdat men God dient. Deze strekking moet tweespalt in de kerk verwekken, ofschoon velen aanvankelijk niet durven tegen te spreken. Dergelijke overdrijvingen hebben ten tijde van Cromwell de echte vroomheid eeuwen teruggeworpen; zij verhinderen in Amerika de toenadering en verzoening der verschillende belijdenissen. Onwetende en dweepzuchtige leeraars verdrongen de wel onderrigte en bezadigde; eene algemeene wanorde en ontbinding der kerkelijke wetten kan niet uitblijven. Wanneer een overwinnend leger ons vaderland doortrok en verwoestte, of het vuur alles om ons heen vernielde, zou dit nog als eene weldaad zijn te beschouwen, in vergelijking bij de zedelijke verwoesting, welke eene voorgevende, ongeregelde godsdienst-aandrijving zoude te weeg brengen. Natuurlijke rampen toch gaan spoedig voorbij, terwijl kwaad uit zedelijke oorzaken dieper ingrijpt en langer duurt.»

Hooren wij na dezen waardigen geestelijke ook eenen leek, wiens ambt hem, helaas! in staat stelt over deze zaken grondig te oordeelen. Binnen elf jaren zijn den heer Woodward, directeur van 't krankzinnigenhuis te Worcester, 148 lijdens overgegeven, welke door godsdienstige overspanning hun verstand hadden verloren (*). Betrekkelijk dit

(*) Dergelijke verschijnselen vinden ook elders plaats, b.v. te Columbus (in Ohio). Eene vrouw werd krankzinnig gedurende eene godsdienstige herlevendiging. Eene andere werd krankzinnig na het bijwonen eener godsdienstige vergadering,

onderwerp zegt hij: »De bijbel zelve zal zelden iemand krankzinnig maken. Zijne beloften staan tegenover zijne bedreigingen, en zijn eenvoudig en klaar onderrigt' wijst duidelijk den weg tot vergeving en vrede. Het zijn de menschelijke, nieuw uitgebroede leerstelsels, verkondigd door onwetenden en misleiden, welke thans de openbare meening in de war brengen, de banden, welke de maatschappij aaneenhechten, oplossen, en de menschen zonder kaart of kompas op de wijde wereldzee in beweging zetten, zoo het heet om het hemelsche erfdeel te zoeken. Wanneer de echte grondslagen van godsdienstig geloof en hoop ter zijde geworpen, de gewone vormen van godvereering opgeheven worden en de dweepzucht heerscht, dan geraken zwakke en prikkelbare gemoederen in verbijstering, en worden krankzinnig. De poging om iets onbegrijpelijks en onbereikbaar te vatten gaat de krachten van den menschelijken geest te boven, krenkt en verwoest dien. Dit is geene godsdienst, maar juist het tegendeel, want het bederft zijne offers in plaats van die te verbeteren; het verlaagt de mate van zedelijkheid en godsdienstigheid in eenen staat, in plaats van dien te verhoogen. De ware godsdienst moet zich openbaren door het *leven*, door het *geheele* leven, en niet door koortsachtige opwellingen, door uitbarstingen eener ontstemde verbeeldingskracht, door ijver zonder verstand en woorden zonder daden.»

Stemmen van zooveel gewigt, en zulke bittere ervaringen zijn niet zonder uitwerking gebleven.

van eene ongewone opgewondenheid. Een man verviel in hevige razernij gedurende het wachten naar eene uitgestelde *meeting*. Eens anderen mans krankzinnigheid stond eveneens in verband met eene *campmeeting*.

Nadat de verdoolden, zonder om zich heen te zien, tot aan de uiterste grenzen genaderd zijn, denken zij aan den terugweg; en zullen, mag men hopen, in 't vervolg niet meer wanen, dat men de godsdienst door dweepzucht kan verbeteren en ophelderen.

Zien wij terug op al het aangevoerde, zoo blijkt het, dat het in Amerika niet aan godsdienstigheid ontbreekt, maar het wel te duchten is, dat men, uit overdreven ijver voor godsdienst, op verkeerde wegen zal geraken. Door de wettelijke verdraagzaamheid en gelijkstelling van alle belijdenissen zijn wel de kiemen en bestanddeelen van onverdraagzaamheid en dweepzucht verminderd en verholen, maar niet uitgeroeid. Daarom staat de een ontsteld, dat iemand des Zondags zijn boek in orde brengt; de ander dat een geestelijke op dien dag over gemeentezaken spreekt; een derde vindt orgelen kerkmuziek aanstootelijk; een vierde noemt het een overblijfsel der pauselijke voddenkraam, wanneer aan het orgel een *Laus Deo* of aan den kansel een J. H. S is aangebragt. Bevreemdend maar niet ongewoon, paren zelfs Amerikanen hoogen lof over hunnen godsdienstigen toestand aan de scherpste berisping. Terwijl b.v. de een beweert dat nergens ter wereld zoo veel deugd, geloof en zedelijkheid is geweest als in Nieuw-Engeland, schrikt de ander voor Unitariërs en Universalisten, en een derde beschrijft den vroegeren toestand des lands erger dan Sodom en Gomorra. »Men zag (zegt hij) veronachtzaming en verachting van 't Evangelium en zijne dienaren, een' heerschenden geest van dwaling, wanorde, rustverstoring, hoogmoed, heftigheid, liefdeloosheid, vitzucht, ongehoorzaamheid, lastering en minachting der overheid, tweespalt, twist, scheuring en verwarring in de kerk, onregtvaardigheid,

luiheid, schandelijke taal, slecht gedrag en alle andere zonden en goddeloosheden.”

Die te veel bewijst, bewijst niets. Alle waarlijk degelijke Amerikanen zijn even ver verwijderd van ijdele zelfbehoogeling, als van laffe of menschenhatende vertwijfeling. Tegen dweepende dwaalwegen, scheurende kleingeestigheid en sombere zucht tot verketteren, blijft ware beschaving het beste behoedmiddel. Maar lezen, schrijven en rekenen is even min een volledig zamenstel of een voldoende bewijs van ware kunde, als het bloote aannemen van zekere leerstukken het levendigmakend wezen der godsdienst zou inboezemen.

Tot juiste kennis en waar geloof behoort veel meer, dan in de school of bij de herlevendigheden (*revivals*) geleerd en beoefend wordt. Zonder zelfbeheersching, belangeloosheid, zelfverzaking, eerbied voor de wetten en echte menschenliefde, is alle school- en kerkwijsheid slechts een klinkend metaal, eene luidende schel.

Duizende malen is het herhaald: in 't menschelijk hart is *alles boos* — *alles goed*; en echter weder spreekt het onmiddellbaarst bewustzijn beide stellingen. Wetenschappelijke en godsdienstige vorming, die alleen aan de eene helft vasthoudt, bereikt en beheerscht nimmer het geheel.

Wanneer in Amerika drie, vier van hun vroeger kerkgenootschap uitgeslotene, geestelijken, en een half dozijn leeken, eene nieuwe eigene kerk vormen en tevens beweren, dat zij alleen de waarheid bezitten, en ten grondslag stellen dat elke kerk algemeen moet zijn en alle geloovigen in zich bevatten, zoo kan men over deze ijdele aanmatiging zich nauwelijks van spot en smaad onthouden. En evenwel heeft dit verschijnsel nog eene andere

zijde. De menigte der sekten, uit vrije eigendunkelijkheid ontstaan, toont den aard en de waarde der persoonlijkheid van dezen *microcosmos*, want het waarlijk onwrikbaar christelijke laat in de menschelijke zielen eene eindelooze vervorming toe, zonder schade voor de, ten grondslag liggende, objectieve waarheid. Een beeld, 'twelk het menschenoog in den Kaleidoskoop aanschouwt en hem in verrukking brengt, heeft subjective, uit het object ontspringende waarheid; en niemand heeft het regt te beweren, dat het er niet is en niet moet of kan zijn. Maar even zoo verkeerd is het, te zeggen dat dit bijzondere het algemeene en onvoorwaardelijke is.

Jefferson's verklaring verheft van den uitersten dwang tot de uiterste vrijheid; maar voor de *hoogere kennis eener innerlijke eigenaardigheid en noodwendigheid* der oneindig veelvuldige ontwikkeling, is tot nu toe zoo veel als niets geschied; en nog minder doet men iets of wil men iets doen, om in het veelvuldige de eenheid te erkennen, en eene verzoening, een hooger en vrede voor te bereiden. Zoo lang elke sekte de andere slechts duldt, is haar stellig streven die onder 't juk te brengen. Alleen de onmogelijkheid houdt haar daarvan terug, maar niet kennis of liefde. Ofschoon, Goddank! het ketterverbranden onoverkomelijke hinderpalen vindt, is het verketteren door hoffelijk schouderophalen nog niet uit de wereld. De Katholieken houden heimelijk of luide vast aan de leer, dat zij alleen aan de zaligheid deel hebben; terwijl de kleinste sekte der Protestanten zich algemeen noemt, en de geheele katholieke wereld buiten het christendom sluit! Allen stellen een of ander begrip van regt-geloovigheid vast, en veroordeelen alles wat niet in dit bed van Prokrustes past. Tegen geest en letter

der bondsacte werden Clay, Polk, Freilinghausen, Dallas, wegens hunne godsdienstige meeningen beschuldigd, gekathechiseerd, eene soort van belijdenis of geloofs-eed van hen geveerd, ofschoon elk van te voren wel weet, dat deze nimmer alle ijver-aars kon bevredigen.

De hoop, dat de bijbel en het bijbelsche Cristendom de al te haastig gescheidenen weder zoude vereenigen, wordt helaas nog niet vervuld, en het boek des vredes wordt maar al te dikwijls het tuighuis van den strijd. Daarom zegt een Amerikaansch blad: »De treurige voorvallen, welke wij allen beklagen, kunnen met wiskundige zekerheid tot de ware bron worden teruggebracht; namelijk tot de handelwijze der kerkleeraars, die gedurende de laatste 15 à 20 jaren de vooroordeelen en godsdienstige kleingeestigheid hunner aanhangers steeds versterkt en aangezet hebben.» In een ander bericht zegt men: »De bijbel oefent, zelfs in den schoot der kerk, nog niet haren heilzamen invloed. Welke heftige, bittere, hatelijke twisten zelfs onder de leden van dezelfde belijdenis! Een geest van berisping, beschuldiging en laster, waarmede broeders onderling elkander aanvallen, daar zij aan eenig klein, nauwelijks merkbaar punt, waaromtrent zij verschillen, meer gewigt hechten (*), dan aan honderd wezenlijke zaken waarin zij overeenstemmen. Er moet een geneesmiddel tegen deze zedelijke krankheid zijn, en dit is de bijbel. Laat de bijbel met zijne zegenvrijke, verzachtende, reini-

(*) Zij twisten met eenen ijver alsof 't behoud der ziel op een haarbreed afhing van de beslissing van 't noorden of noordwesten (zegt *The olive branch*). Uit vrees voor den invloed van dergelijke gezindheden, sloten Jefferson en Girard de geestelijken uit van hunne inrigtingen te Charlotteville en Philadelphia.

gende, opbeurende kracht, zijnen eigenaardigen invloed op 's menschen hart uitoefenen, en die kraakelen zullen ophouden, en christelijke zachtmoedigheid, liefde en welwillendheid daarvoor in plaats komen.

Het is een geluk, dat geene kerkelijke partij zich aan eene staatkundige kan hechten en zich daarmede verbinden; en evenwel geloof ik dat de Vereenigde Staten vrij wat meer hebben te vreezen van de onder geringe bedekking smeulende dweepzucht, dan van de zich vrij bewegende en zich lucht gevende volksheerschappij (*democratie*); ja in deze zucht voor staatkundige vrijheid ligt het beste middel tegen kerkelijke dwingelandij. Dat sekten, die in onderscheidene tijden te overmagtig werden (als Episcopalen, Presbyterianen, Kwakers, Methodisten), tot onderlinge verdeeldheid vervielen, verminderde het gevaar en verhoogde de op zich zelve staande werkzaamheid; maar zoo zij zich christelijk, zachtmoedig met elkander verstonden, gedachten en gevoelens wisselden en wijzigden (gelijk ik dit te Charlestown op eene zeer prijselijke wijze zag), zoude dit eene heilzamer uitwerking hebben, dan al de onder voorwendsel van ter eere Gods begonnen en niet eindigende twist en haat.

In vele landen van Europa, (zelfs in Duitschland) (*) zijn helaas! nevens lofwaardige deelneming in godsdienstige en kerkelijke aangelegenheden, (onder voorwendsel van God te dienen, de eenige reine waarheid te bevorderen, het kerkelijk leven te verhoogen enz.) ook grondbeginsels van veelvuldige dwingelandij in werking gebragt en de vlammen der dweepzucht weder aangeblazen. De hoog-

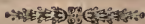
(*) En Nederland dan?

moedige, heerschzuchtige dogmatiek vraagt naar vaderland noch nationaliteit, naar christelijke zedeleer noch liefde, en geeft de wapens in handen tot haat en verkettering. Zoo zijn wij op den regten weg (of liever op den dwaalweg) tot het schandaal, de gevoelloosheid, de aanmatiging, de vernielingswoede en dierlijkheid van eenen dertigjarigen burger- en godsdienstkrijg (*).

(*) Men heeft angstvallig, of ook wel boosaardig gevraagd, wat de staat ten opzichte der bewegingen van Duitsch-Katholiken en andere Protestanten te doen staat. Zonder twijfel hun vrijheid van ontwikkeling toestaan, hen bepaaldelijk noch hinderen noch ondersteunen, en niet toelaten dat geestelijken dit door wereldlijke middelen doen. Elke andere weg zal het doel missen en meer kwaads dan goeds stichten.

5. De Staat Ohio.

De noodige kennis om al de Staten van 't groot Amerikaansch Verbond naauwkeurig te schetsen, bezitten slechts weinige Amerikanen, en gewis geen vreemdeling. Wilde ik dit evenwel, met gebruikmaking van vele hulpmiddelen, hier beproeven, zoo zou de herhaling van het telkens op gelijksoortige wijze wederkeerende algemeene vervelen, en het vermelden van kleine verscheidenheden te veel plaats innemen. Zoo ik echter tot hiertoe mijne mededeelingen naar de *onderwerpen* rangschikte, en hetgeen zich in verschillende Staten daaromtrent voordeed, op *éne* plaats bijeen voegde; thans moge het niet ongepast schijnen, als tegenhanger het beeld van *éenen* Staat in zijne geheele zamenstelling te schetsen. Ik kies hiertoe geen' der meer bekende oostelijke Staten, maar de koningin van het westen, de republiek Ohio.

Voor zestig jaren was het gansche land deels een woud, naauwelijks toegankelijk voor wilde dieren; deels eene graszee, waar beeren, wolven, panthers en vossen bijna de overhand hadden boven de weinige Indianen. Enkele reizigers mogten het hebben gewaagd den Ohio af te zakken, of aan den oever van 't meer Erie te landen; aan duurzame

nederzetting werd nog niet gedacht. Den 16 April 1781 werd het eerste blanke kind binnen de tegenwoordige grenzen van den Staat Ohio geboren; in April 1788 vestigden zich een veertigtal menschen aan den Ohio en noemden hunne nederzetting Mariëtta, naar de ongelukkige koningin Maria Antoinetta. Eerst in 1794, sedert de waardige generaal Wayne de Indianen had bedwongen, genoten de volkplantelingen de noodige rust en veiligheid; en eerst in 1802, bij den aanvang der negentiende eeuw, bekwamen zij eene staatsregeling en vormden eenen Staat. En zelfs toen, hoe gering waren de beginselen, hoe moeitevol de levenswijze, hoe schijnbaar onoverkomelijk het aantal der rondsom opgestapelde hindernissen en zwarigheden! Zoo moesten de regters nog te paard reizen, levensmiddelen medenemen, 's nachts in de wouden slapen; zij vonden dak, weg, pad noch brug!

Het is waar, de natuur bood veel aan; zelden echter weten de menschen zich hare gaven ten nutte te maken; en nimmer is in zoo korten tijd zoo veel verworven, ja geschapen, als in den Staat Ohio. Hij strekt zich uit van 5° 50' tot 7° 40' westerlengte van Washington, en van 38 tot 42° noorderbreedte. Ofschoon de Europesche landstreken op gelijke breedte (tusschen Palermo en Rome) een warmer klimaat hebben, kan echter Ohio in dit opzigt met Zuid-Duitschland gelijk gesteld worden. Van 40,000 Engelsche vierkante mijlen of 25,600,000 akers, is $\frac{7}{8}$ voortreffelijk geschikt tot tarweverbouw, en niet minder tot andere einden. De schatten aan hout, turf, zout en ijzer zijn onmetelijk, en men heeft den voorraad aan kolen in 't oostelijke van den Staat als toereikend geschat voor de behoefte van 16 millioen menschen (als in Engeland

en Walis) voor 10,000 jaren. In 't zuiden en oosten opent de Ohio, in 't noorden het Eriemeer, in 't oosten het Eriekanaal de voortreffelijkste waterverbinding met de geheele wereld.

Maar, de geest beweegt den last (*mens agitât molem!*); wij moeten derhalve eerst van de inrigting en het bestuur van den Staat spreken. Want al hebben deze door invloed en medewerking niet *alles* gedaan, zouden echter minder vrije instellingen nimmer tot die uitkomst geleid hebben, als welke wij zoo aanstonds zullen doen kennen.

Reeds de eerste algemeenere wet ter grondvesting van burgerlijk maatschappelijke betrekkingen, door Nathan Dane uit Massachusetts en Jakob Burnet ontworpen en 13 Julij 1787 aangenomen, onderscheidt zich door gematigdheid en verstand. Zij bevat onder anderen de toen zeldzaam erkende, maar gewigtige bepaling, dat geene latere wet zich in vroegere burgerlijke overeenkomsten mag mengen.

Belangrijker en meer omvattend is de staatsgrondwet van 30 April 1802. Zij stelt twee kamers of huizen in, die der volksvertegenwoordigers en den senaat. De eerste telt niet minder dan 36, en niet meer dan 72 leden; de senaat niet minder dan een derde en niet meer dan de helft van het getal vertegenwoordigers. De senatoren worden voor twee jaren, de vertegenwoordigers voor één jaar bij stemming gekozen. Van de eerste treedt jaarlijks de helft af. Ieder burger, die 21 jaren oud, belastingplichtig en een jaar gevestigd is, heeft het kiesregt. De vertegenwoordiger moet 25 jaren oud, belastingplichtig en een jaar gevestigd; de senator 30 jaren oud, belastingplichtig en twee jaren gevestigd; en de voor twee jaren gekozene stedehouder 30 jaren oud, 12 jaren in de Vereenigde Staten

en 4 jaren in Ohio woonachtig geweest zijn. Geen lid van eene der kamers mag gedurende zijne betrekking eenig ander staatsambt bekleeden. Ieder bekomt eene dagelijksche schadeloosstelling van twee dollars. De hogere regters worden door beide huizen bij stemming voor zeven jaren benoemd. Vele andere ambtenaren worden gekozen door de burgers der graafschappen of landschappen, als vrederegters voor drie jaren, sherifs en coroners voor twee jaren enz. De officiersplaatsen bij de landweer worden deels bij verkiezing van onderen op, deels van boven af vervuld. Beide kamers benoemen bij geheime stemming de hoogste aanvoorders van 't leger, als ook alle hogere staatsambtenaren; alle stedelijke beambten worden door de gezamenlijke burgerij gekozen.

Voorstellen van wet kunnen van elk der beide huizen uitgaan, en worden vóór het nemen van besluit driemaal voorgelezen en overwogen.

De stedehouder is bevelhebber van leger en landweer, begeeft eenige lagere posten, doet voorstellen aan de vergadering, eischt en bekomt verslag van de beambten; hij heeft het regt van gratie, maar geen veto tegen de besluiten van beide kamers.

Aan de grondwet is eene belangrijke bill der regten toegevoegd. Zij stelt vast: onbeperkte vrijheid van drukpers en godsdienst, openbare regtspleging en gezworenen, een zacht strafregt, geene hechtenis wegens schulden na eerlijke overgift van 't vermogen, geene verbanning, geene ligchaamsstraffen in de krijgsmacht, geene inlegering, geen staand leger, geene erfelijke voorregten noch gunsten van eenigen aard, geene slavernij, geene hoofdelijke belasting, gelijk regt voor alle burgers om wapens te dragen, het regt (ook voor de armen) om alle

scholen en universiteiten te bezoeken, het regt des volks tot vreedzame vergaderingen, en om voorstellen ter opheffing van misbruiken in te dienen.

Ten opzichte van veranderingen in de grondwet, is bepaald: elke vrije republikeinsche regering heeft haren eenigen grond in het gezag (*authority*) des volks, en haar groote doel is, de regten en vrijheden te beschermen en de onafhankelijkheid te verzekeren. Derhalve heeft het volk ten allen tijde volkomene magt, zijne regering te veranderen, te wijzigen en af te schaffen, zoodra het dit noodig acht. — Opdat dit echter niet willekeurig en wanordelijk geschiede, zijn de volgende voorschriften bepaald: Eerst wanneer twee derde der leden van beide kamers eene wijziging noodig achten, komt het voorstel aan de gezamenlijke kiezers. Wanneer de meerderheid bij de naaste verkiezingen er vóór stemt, beroept de wetgevende vergadering eene conventie, welke even zoo vele leden telt en even zoo gekozen wordt, als die vergadering zelve. Wat deze conventie beslist of aanneemt, heeft kracht van wet, zonder verdere mededeeling aan of beroep op het volk.

Lieden, welke in de meeningen en leerstellingen van zekere Europesche scholen zijn opgevoed en van derzelve invloed doortrokken, zullen zeer natuurlijk de zoo even medegedeelde bepalingen onvoorwaardelijk veroordeelen, en die voor gevaarlijk, rustverstoring, regeringloos, jacobijnsch, revolutionair, en wat niet al, uitmaken. Het zou vergeefsche moeite zijn, hen theoretisch te willen wederleggen, of zelfs te willen aantoonen dat iets onder zekere omstandigheden natuurlijk en wijs, onder andere onnatuurlijk en dwaas kan zijn. Liever wil ik onpartijdig vermelden, dat zelfs wel onderrigte Ame-

rikanen betwijfelen, of niet de magt des stedehouders te gering, die der jeugdige kiezers te groot, de verwisseling der wetgevende vergadering en der ambtenaren te menigvuldig, de volksvergaderingen gevaarlijk zijn, en de gemakkelijheid tot verandering der grondwet tot verderf moet leiden. Voorzeker zijn uit meer dan eene der gemelde omstandigheden moeilijkheden ontstaan; deze zouden echter nog wel grooter zijn geweest, zoo men den tegengestelden weg had ingeslagen. Bovendien hebben zich de omstandigheden, die men het allermeest vreesde, in 't geheel niet voorgedaan. Zoo heeft het volk, dat door herhaald kiezen juist hen, welken het vertrouwt, aan het hoofd en in de ambten brengt, volstrekt geene neiging getoond om buitengewone vergaderingen op te roepen, en zich in den gang der zaken te mengen. Ofschoon voorts het regt om gewenschte veranderingen in de grondwet te brengen, bij de grondwet zelve aan het volk is verzekerd, werd echter in 42 jaren niet éénmaal eene wijziging (*amandment*) voorgesteld, veel minder aangenomen. Zoo rustig, zoo behoudend, zoo conservatief was de jonge democratie, terwijl rondom duizenderlei veranderingen plaats grepen, waaruit zich zeer gemakkelijk de noodzakelijheid om de grondwet te wijzigen had laten betoogen. Bij deze rust, deze tevredenheid, dit gematigd gebruik van de krachtigste regten, — vergelijke men de onrust, de ontevredenheid, de afwisseling, de onmatige eischen en de onverstandige weigeringen, waarmede de geschiedenis van zoo vele Europesche staten, sedert meer dan eene halve eeuw is vervuld.

Tegenover deze openbare regten en de grondwet staat eene regering, welke den bijzonderen landschappen en personen eene zelfregering toestaat en

aanvertrouwt, welke van boven af door bijna niets is beperkt. Tegen eigenmagtige willekeur wordt men behoorlijk beschermd door het op Engelsche leest geschoeide, maar eigenaardig verder ontwikkelde burgerlijk en straf-regt en den vorm van regts-oefening. Ieder advocaat moet van goed zedelijk gedrag, burger der Vereenigde Staten en een jaar in Ohio gevestigd geweest zijn. Hij moet minstens twee jaren in de regten gestudeerd hebben, en zich aan een examen van twee regters uit het hoogste gerechtshof onderwerpen. In elk graafschap worden jaarlijks 108 personen uit de kiezers tot gezworenen gekozen. De groote jury bestaat uit 15 personen (van welke 12 eenstemmig moeten zijn); de kleine jury telt 12 personen. Bij hoofdmisdaden kan de aangeklaagde 25 gezworenen wraken. Er zijn gevallen, waarin, om gewigtige redenen, het gerechtshof een tweede gezworenengeregt, of eene tweede regtspleging mag toestaan. De straffen zijn voor:

Moord, eerste klasse	de dood
Moord, tweede klasse	levenslange opsluiting
Doodslag	1 tot 10 jaren gevangenis
Bigamie	1 » 7 » »
Valsche eed	5 » 10 » »
Brandstichting	1 » 20 » »
Roof	5 » 15 » »
Diefstal	1 » 7 » »
Vervalsching (<i>forgery</i>)	5 » 20 » »
Tweegevecht	1 » 10 » »
(Wanneer de dood volgt, als moord gestraft)	
Valsche banknoten	5 » 15 » »
Echtbreuk	» 50 dagen gevangenis en 200 dollars boete.

Boksen . . . tot 30 dagen gevangenis of 50 dollars boete.			
Dierenkwellen en stierengevechten tot 100	»	»	
Hanengevecht	»	20	»
Verkoop van sterken drank			
aan Indianen	25	»	100

Uitgenomen wegens hoog verraad, felonie en vredebreuk, mogen niet in hechtenis worden genomen:

Medeleden der beide huizen, en hunne beambten, gedurende de zittingen,

Kiezers, gedurende den kiestijd,

Regters, gedurende de zittingen,

Landweermannen, gedurende den diensttijd.

Echtscheidingen worden toegestaan voor driejarige boosaardige verlating, of doorgaande dronkenschap, grove mishandeling, onvermogen, bedriegelijk verdrag (b.v. wegens voorgewende zwangerschap), verregaande pligtverzaking.

Zien wij thans hoe de, met een enkel woord aangestipte wetten en openbare instellingen gewerkt hebben, of wat ten minste met en door haar is tot stand gekomen. In 1790 was Ohio nog geen Staat, en zijne bevolking wordt in de verslagen niet opgegeven. Daarentegen had het

in 1800	45,000	inwoners.
1810	250,000	»
1820	581,000	»
1830	957,000	»
1840	1,519,000	»

welk getal in 1844 (*) reeds tot 1,784,000 is toenomen, en thans (1849) weldra drie millioen bereiken zal.

(*) Het klimaat is gezond, zoodat er slechts één sterfgeval komt op 35 of zelfs op 39 inwoners.

Onder gemelde bevolking van 1844 waren 764,000 Duitschers. In 1840 waren er werkzaam:

in bergwerken	704
met landbouw	272,579
met handel	9,201
in fabrieken	66,265
met zee- en binnen-scheepvaart	5,555
in geleerde beroepen (<i>learned professions</i>)	5,665

Van al de Staten des verbonds staan slechts twee hooger in landbouw: New-York en Virginie.
 » » in handel: New-York en Pennsylvanie.
 drie » in fabrieken: New-York, Pennsylvanie en Massachusetts.

twee hooger in geleerde bedrijven: New-York en Pennsylvanie.

De landweer van den Staat Ohio telt over de 180,000 man.

Het opnemen van vrije negers en mulatten wordt wel niet regtstreeks geweerd, maar toch bemoeijelijk, daar eene gemengde zwarte en blanke bevolking op geenerhande wijze wenschelijk schijnt. Ieder nieuw aankomende neger moet een bewijs zijner vrijheid van wege eenig Amerikaansch gerechtshof overleggen, daar weggelopen slaven volgens de bondswetten uitgeleverd moeten worden. Voorts moeten een of meer gezetene inwoners van den Staat borg stellen voor het goed gedrag des inkomelings, en dat hij geene plaatselijke armenkas ten laste zal komen. Een neger kan nimmer stemregt of ambten verkrijgen, hij kan geen gezworene worden, en tegen eenen blanke niet als getuige optreden. Hoe hard dit van den eenen kant ook schijne, is het echter niet te ontkennen, dat het van 't hoogste belang is, eene zuiver blanke bevolking te behouden en den toeloop van negers tegen te gaan.

Vooral hierdoor is Ohio zoo menigen naburigen Staat zoo ver voorbijgestreefd (*).

In dezelfde verhouding als het getal menschen, steeg ook de menigte en de waarde van allen anderen eigendom. Volgens de laatste begrooting zijn in den Staat Ohio:

Paarden en muilezels	500,000 stuks.
Rundvee	1,500,000 »
Schapen	5,000,000 »
Varkens	5,000,000 »
In een jaar werd gewonnen 12 millioen bushels kolen, geschat	
op	720,000 dollars.
IJzer	1,800,000 »
Zout	90,000 »
Steenen	800,000 »
Bedrag van den landbouw	95,400,000 »
Omzet in handel	15,500,000 »
Visscherijen	100,000 »
Wouden	900,000 »
Fabrieken (zooveel als in vier zuidelijke Staten)	20,100,000 »

Buitengewoon veel is de waarde van landerijen gestegen, zijn afzet en verkeer bevorderd door den aanleg van kanalen, straat- en spoorwegen, alsmede door het gebruik van stoombooten. Twee kanalen verbinden den Ohio met het meer Erie; het oostelijke loopt van Portsmouth naar Cleveland; het westelijke draagt, naar twee rivieren, den naam van Miami- en Maumee kanaal. Er zijn voltooid 920 Engelsche mijlen bevaarbare kanalen, 80 mijlen spoorwegen, 800 mijlen Mac-Adam-wegen; om niet

(*) Zelfs H. Clay erkent, dat Kentucky bij Ohio 50 jaren ten achteren was.

te gewagen van talloze bij- en verbindings-wegen. De aanleg van die kanalen en wegen heeft ontzettend veel geld gekost, 'twelk men grootendeels door leeningen zich moest verschaffen (*). Bij elke leening werd echter tevens voor interest en geregelde aflossing gezorgd, waartoe de kanaal- en weg-gelden, (die jaarlijks reeds eene ontvangst van meer dan 400,000 dollars opleveren) het meeste bijdragen.

Verreweg de belangrijkste en grootste belasting wordt van zakelijk en persoonlijk vermogen geheven; waarbij landerijen, huizen, paarden, rundvee, koetsen, kapitalen enz. in rekening worden gebragt; het persoonlijk eigendom echter wordt, ten gevolge der aangiften, dikwijls minder getroffen dan het zakelijke. Zeer gering eigendom, tot een bepaald bedrag toe, is vrij, als ook grondeigendom van scholen en academiën. Zoo ook genieten kerkhoven en twee akers voor elk gebouw ter godsdienstige samenkomst, vrijdom van belasting. Het gezamenlijk belastbaar kapitaal belooft circa 155 millioen dollars. Met lof wordt vermeld dat de minder gegoeden en de kleine grondbezitters het stiptst betalen; het slechtst daarentegen de groote landeigenaars, de pleitzuchtigen (*litigants*) en speculanten. Mindere belasting wordt geheven van advocaten en geneesheeren, van publieke veilingen, assurantie-maatschappijen enz.

Onder de posten van uitgave vermeld ik in ronde sommen slechts de volgende:

Wetgevende kamers	40,000	dollars.
Staatsbeambten	7,600	»
Regtspleging	25,000	»

(*) Alleen tot ondernemingen ten algemeenen nutte, zijn meer dan 18 millioen dollars staatsschulden gemaakt, die stip-telijk verrent worden met 5 tot 7 ten honderd.

Krankzinnigen-huis	19,000	dollars.
Instituut voor doofstommen	10,000	»
» » blinden	10,000	»
Bibliotheek	645	»
Wolfskoppen (<i>scalps</i>)	700	»
Staatsdrukkerij	18,000	»
<i>Krijgswezen</i>	NIETS.	

Sommige dezer posten komen den Europeschen opmerker zeer hoog voor, andere zeer laag; maar over 't geheel is regering en vertegenwoordiging in Ohio uiterst goedkoop, en opmerkelijk is het, dat voor de *scholen* alleen meer wordt toegestaan en uitgegeven, dan voor al de genoemde onderwerpen te zamen. Klagten, dat sommige ondernemingen al te stout waren, slecht bestuurd en tot onbehoorlijke verrijking van enkelen aangewend werden, treft men ook in Ohio aan, maar niet in zoo groote mate als in menigen anderen Staat van Noord-Amerika. Ook heeft de regering en het volk nimmer moed en gevoel van regt verloochend, maar ter stipte voldoening aan alle verplichtingen, zoo verstandig als edel, zich *nieuwe* belastingen opgelegd. De eenige repudiatie (wordt in een ambtelijk verslag over 1843 gezegd) welke wij kennen, is de strenge afwijzing en veroordeeling van elken openbaren ambtenaar, die er van rept, om de regtmatige staatsschulden te repudiëren.

Eener bijzondere bankcommissie is het streng onderzoek en toezigt over de *banken* opgedragen. Er mogen geene noten van minder dan vijf dollars worden uitgegeven, en alle schulden en verbindtenissen, van welken aard ook, het werkelijk kapitaal niet meer dan $1\frac{1}{2}$ maal te boven gaan. Staakt eene bank hare betalingen, dan wordt zij gesloten. De aandeelhouders zijn tot 12 percent rente voor

't uitstel verplicht, en mogen dergelijke inrigting niet weder openen. Geene stad of maatschappij heeft het regt, zonder goedkeuring der regering, bankzaken te drijven en noten uit te geven.

Over de gevangenissen en liefdadige inrigtingen te Columbus, de hoofdstad van den Staat Ohio, vermeld ik nog het volgende: Het *verbeter- of boetelinghuis* (*penetentiary*) is doelmatig en naar het Auburn-stelsel, met gemeenschappelijken arbeid bij dag, ingerigt. De opbrengst van dezen arbeid heeft de kosten der inrigting in één jaar van 16,000 tot 21,000 dollars overtroffen. Men legt er zich op toe om zulke bezigheden te kiezen, die zoo min mogelijk in andere handwerken en bedrijven ingrijpen. De hechtenis duurt van een jaar tot het geheele leven.

De inrigtingen voor *doofstommen* en voor *blinden* verdienen hoogen lof. Hier worden de kweekelingen tot vijf jaren lang opgenomen, en in de verschillendste onderwerpen onderwezen. Tot de gewone bezigheden behooren: manden en matten vlechten, borstels binden, bloemen maken, beurzen en netten knopen enz. De uren zijn op volgende wijze verdeeld:

Onderwijs	5 uren
Muziek	1 »
Arbeid	5 »
Eten, gebed, uitspanning .	7 ¹ / ₂ »
Slaap	7 ¹ / ₂ »

24 uren.

Na een paar geringe wenken met de hand van den onderwijzer in het doofstommen-instituut, schreven de leerlingen zonder fout: »Friedrich von Raumer, professor in de geschiedenis, uit Berlijn.» In

het instituut voor blinden zongen jongens en meisjes zeer goed meerstemmige vrij moeilijke muziekstukken. Zelfs twee kleine Chinesche meisjes, (welke Gützlaf hierheen zond) lazen met hare vingers vlug Engelsch, en schreven tamelijk leesbaar.

In het door den Heer Awl voorbeeldig bestuurde *krankzinnigenhuis* werden binnen vijf jaren opgenomen 475 personen, waarvan 248 mannelijke en 225 vrouwelijke; 226 ongehuwden, 205 gehuwden, 53 weduwnaars, 11 weduwen. Zij waren oud:

beneden de 20 jaren	19
van 20 tot 50 "	187
» 50 » 40 "	150
» 40 » 30 "	87
» 30 » 60 "	45
» 60 » 70 "	6
» 70 » 80 "	1

Van hen, die nog geen jaar krankzinnig waren, herstelden 70 percent
 Wanneer de krankheid van 1 tot 2 jaren oud was 52 "
 Van 2 tot 5 jaren slechts 12½ "

De kosten der nieuwe gevallen tot aan de genezing bedragen gemiddeld 64 dollars; de kosten van onderhoud voor sedert langer tijd gekrenkte personen beliepen 1414 dollars. Omstreeks $\frac{5}{4}$ van alle kranken werden op openbare kosten verpleegd. Men meent, dat even veel krankzinnigheid ontstaat uit zedelijke, als uit natuurlijke oorzaken. Huiselijk leed (*domestic troubles*) had 40 vrouwen, maar slechts 10 mannen in 't krankzinnigenhuis gebracht. Velen leden aan godsdienstigen waanzin; ofschoon het meermalen twijfelachtig bleef, wat de eerste oorzaak was, en hoeveel welligt uit een lateren invloed en strekking voortkwam. Het moei-

jelijkst zijn aan vallende ziekte en heimelijke zonde lijdenden te genezen. Overal neemt men eene liefderijke, maar tevens krachtige behandeling in acht, en zorgt voor de meest afwisselende bezigheid en uitspanning. Dacht ik aan het onordelijke, het rumoer en schandaal, welke ik vroeger b.v. in Parijsche krankzinnigen-gestichten gehoord en gezien had, dan kwam mij hier de hoogste zindelijkheid, stilte, orde, bescheidenheid, der in verschillende klassen verdeelde zieken, als een wonder voor. Slechts eenen man van 't karakter en de verdiensten des directeurs Awl werd het mogelijk, zijne krankzinnigen, reeds gedurende hunne krankheid, in oogenschijnlijk verstandige en welopgevoede lieden te herscheppen. Zij hebben gezelschappen, zij lezen, zingen, spelen, rijden, wandelen, dansen, en George III, Washington en koningin Victoria leven met elkander, zonder in twist te geraken.

Armen en armen-inrigtingen veroorzaken den jeugdigen Staat des te minder zorg, daar het dagloon bijna de helft hooger is dan in de oostelijke Staten. In den nood van vreemd ingekomene armen, in zoover ze zich door hun gedrag geene ondersteuning onwaardig hebben gemaakt, wordt echter voorzien; en 't is toegestaan tot $\frac{1}{1000}$ der vermogen-belasting hiertoe te heffen.

Het *Kerkwezen* der verschillende sekten in Ohio is geheel op de reeds beschrevene Amerikaansche wijze ingerigt; met genoegen wordt echter opgemerkt, dat men zich op wederzijdsche verdraagszaamheid toelegt, en ondergeschikte punten niet tot onchristelijken haat drijft.

Waarlijk verblijdend is de beschouwing van het *schoolwezen*. Reeds de grondwet zegt zeer prijselijk:

» Daar godsdienst, zedelijkheid en kunde wezentlijk noodzakelijk zijn tot eene goede regering en het geluk der menschen, zullen scholen en middelen van onderwijs door de wetgeving worden aange- moedigd op eene wijze, die met vrijheid van ge- weten vereenigbaar is.» Voor de scholen zijn aan- gewezen :

1) de in de laatste jaren doelmatiger beheerde opbrengst der schoollanderijen;

2) een tot twee duizendste deelen van 't ver- mogen en de daarop gelegde belastingen;

3) allerlei inkomsten van zoutbronnen, banken, bruggen, assurantie-maatschappijen, schouwburgen, vertooningen enz. Deze inkomsten stijgen, met inbegrip van eenige bijdragen van de graafschappen en steden, tot 100,000 dollars, waarbij nog rijke stichtingen en het schoolgeld der bemiddelden ko- men. Onbemiddelden daarentegen betalen niets voor 't bezoeken der scholen. Gemelde hoofdsom wordt aan de landschappen naar mate van 't getal jeug- dige personen van 4 tot 20 jaren uitgedeeld, maar hierdoor der grootmoedigheid van bijzondere per- sonen geen maat of doel voorgeschreven. In 1840 bedroeg het getal der

Universiteiten en Gymnasiën	18
Studenten en gymnasiasten	1,717
Taalscholen	75
derzelver leerlingen	4,510
Lagere scholen	5,186
derzelver leerlingen	218,609

Onder de inrigtingen voor hooger onderwijs ver- dienen vermelding: *Kenyon College, Woodward College, Lane Seminary, Medical College, Miami University, Ohio University* enz. Niet minder be- langrijk is het aantal genootschappen voor liefda-

dige of geleerde doeleinden, landbouw, zendelingen, bijbelverspreiding enz. Kenschetsend voor nijverheid en geestontwikkeling is het, dat Ohio 164 nieuwsbladen en tijdschriften telt, terwijl Virginie slechts 52; dat een boekhandelaar in zes jaren van zes schoolboeken 650,000 exemplaren drukte, en dat, naar verhouding der bevolking, in Ohio evenveel geleerden leven als in Frankrijk.

Naar de telling van 1840 bezat de Staat Ohio reeds 15 steden, van welke de kleinste 2000 inwoners heeft. Twee tellen over de 6000, en Cincinnati, de voornaamste en bewonderenswaardigste stad van 't gansche westen 46,558 inwoners. De mogelijkheid van zulk een zeldzamen bloei berust voorzeker allereerst op de voortreffelijke ligging, onmiddelijk aan den grooten, schoonen, bevaarbaren Ohio; op eene plaats, waar de grond langzaam rijst, het eene terras, de eene weg schilderachtig boven de andere zich verheft, en evenwel het op- en afrijden geene moeilijkheid aanbiedt. Veeleer laat de ruime halve cirkel van 't vruchtbare dal eene voortdurende vergrooting der stad toe, tot aan de met wouden begroeide bergen, die het geheel omsluiten en een prachtig uitzigt over stad, rivier en land aanbieden.

Cincinnati ligt 465 Engelsche mijlen van Pittsburg en even ver van Cairo, alzoo op de helft van den Ohio. Van New-York 650, en van New-Orleans 1651 mijlen verwijderd, breidt zij hare handelsbetrekkingen nog buiten deze perken der Vereenigde Staten uit, en is zij het hoofdpunt van in- en uitvoer voor Ohio, Indiana en de omliggende landschappen.

Den 28 December 1788 leide men den grondsteen voor het eerste huis, te midden van een digt

woud; maar toen reeds werd in stoute voorspelling de rigting eener menigte straten voor eene groote stad op de boomstammen geteekend. Een vrede, in 1793 met de naburige wilden gesloten, verleende grootere veiligheid, evenwel telde de stad in 1800 nog slechts 750 inwoners, daarentegen woonden er in 1840 reeds 851 kleermakers. In Cincinnati waren

in 1810	2,500 inwoners.
» 1820	9,600 »
» 1850	24,800 »
» 1840	46,558 »
» 1844, met insluiting van gehuchten in 't omgelegen dal, welke voor 56 jaren er nog niet waren, 80,000 inwoners, waaronder 17,000 Duitschers! In 1848 wordt de bevolking opgegeven als 100,000 inwoners, waaronder 50,000 Duitschers. De grond, benoodigd voor den aanleg van Cincinnati, werd destijds nog voor geene honderd gulden verkocht, en is thans millioenen waard; eenige weinige vierkante ellen kosten thans meer dan toen de geheele groote woeste vlakte. In 1840 (en zoo omstreeks jaarlijks) werden over de 400 nieuwe huizen gebouwd.	

Van de inwoners waren in 1840 werkzaam als :

Timmerlieden	584
Smeden	294
Metaal- en tinarbeiders	208
Schoenmakers	652
Zadelmakers en looijers	228
Varkenslagters	157
Varkenpakkers (<i>porkpackers</i>)	1220
Kleermakers	851
Vrouwen met het vervaardigen van kledingstukken (voor Cincinnati en de omstreken)	4000

Maar ook voor meer verstandelijke behoefte vinden wij geneesheeren, heelmeesters, vervaardigers van heel- en wiskundige instrumenten, schilders, steendrukkers, houtgraveurs, lampenmakers, pianomakers, drukkers, boekhandelaars enz. In Cincinnati verschijnen 29 nieuwsbladen en tijdschriften, waaronder 6 Duitsche.

Het kapitaal in fabrieken belegd werd reeds in 1840 op ruim 15 millioen dollars geschat, doch in geen ander bedrijf wordt zooveel geld omgezet en zooveel handen werk gegeven, als in de onlangs uitgevondene bereiding van varkens- of spek-olie. De varkensteelt was in het uitgestrekte land zeer vruchtbaar, en het aantal van die dieren nam bij de ongehinderde vermeerdering zeer snel toe. Het vleesch kon echter, zelfs bij de buitengewoon snel toenevende bevolking, niet meer in den omtrek verbruikt, noch in de verte afgezet worden; daar kwam, even als in tallooze opzigten, ook hier de stoom te hulp. Nadat de hammen afgesneden en het ingewand uitgenomen is, wordt het geheele vette varken in den stoomketel geworpen. Na verloop van 12 uren is al het vet van de andere overblijfselen gescheiden, en wordt naar mate zijner deugd tot verschillende einden, vooral tot branden, tot verlichting, ter vervaardiging van gas, tot verlichting van vuurbakens enz. verbruikt. Dertien trafieken zijn in Cincinnati met dit bedrijf werkzaam, van welke één jaarlijks 750,000 pond olie en stearine levert, waarvan twee derde tot verlichting bruikbaar is. Van December tot Februarij worden in Cincinnati omstreeks 250,000 varkens geslagt, die meer dan 11½ millioen pond vet geven.

Daar zelfs reizigers in deze stoffelijke bedrijven aanstoot hebben gevonden, en daarover ligtzinnige

scherts ter neder geschreven, is het dubbel noodzakelijk aan te toonen, dat de geesten in Cincinnati niet volgens Lichtenberg's bekende woorden » in spek verwerkeloosd zijn. »

Vooreerst is de stedelijke regering wezentlijk democratisch ingerigt; en schoon dit wel eens eene oogenblikkelijke gehoorzaamheid vertraagd heeft, zoo zijn van den anderen kant daaruit veel grootere voordeelen voortgevloeid. Elk, 21 jaren oud, onbesproken, een jaar lang gevestigd man is burger, met volledige burgerlijke en staatkundige regten. De burgers kiezen om de twee jaren eenen burgemeester (die drie jaren gevestigd moet zijn geweest) en voor elke stadswijk (*ward*) jaarlijks drie personen (*trustees*) welke den stedelijken raad vormen. Het geheele bestuur is in hunne handen, evenwel komen er gevallen voor, in welke burgemeester en raad zich op de burgerschap moeten beroepen; die dan in hunne vergaderingen naar stadswijken, op de voorgestelde vragen met *ja* of *neen*, zonder verdere woordenwisseling, antwoorden, en bij volstreckte meerderheid van stemmen beslissen. Loopt het over zaken die buiten den letter der stedelijke verordening gaan, of (als koop, verkoop en dergelijken) op kinderen en kindskinderen invloed hebben, dan staat de beslissing niet enkel in de magt der stedelijke gemeente, maar wordt daartoe de toestemming der wetgeving van den Staat Ohio gevorderd.

De geheele regering, belasting en policie is den burgemeester en stedelijken raad in handen gegeven, maar niet slechts is hunne gansche handeling openbaar, maar ook hun de pligt opgelegd, jaarlijks aan de gemeente volledige rekenschap te doen. De verordeningen over elken tak van inwendig beheer,

(als gezondheid- en brand-police), zijn zeer volledig en doelmatig. Niemand mag (althans de wet verbiedt het) aan personen onder de 17 jaren sterken drank verkoopen, en nieuwe patenten voor deszelfs verkoop bij kleine hoeveelheden worden in 't geheel niet meer uitgereikt. Gemeene huizen zijn verboden, alsmede het rondloopen van honden en varkens, ofschoon eenige van deze nog in *selfgovernment* leven.

Even als overal in Noord-Amerika is de vermogenbelasting verre weg de belangrijkste; van kleine onlasten vermeld ik slechts, dat men voor elken hond 1 dollar, voor elke teef 5 dollars betaalt; vroeger bedroeg deze belasting zelfs 5 en 10 dollars.

Het stadsbestuur is over 't geheel zeer goedkoop; de raden ontvangen slechts eene geringe schade-loosstelling, en de burgemeester niet meer dan 1000 dollars inkomen.

Tot de duurste, maar nuttigste inrigtingen, behooren de werken om de stad van bronwater te voorzien. Het wordt door machines tot 50 voet boven het hoogere, en 150 voet boven het lagere gedeelte der stad opgevoerd, door ijzeren buizen naar alle rigtingen geleid, en in zeer groote menigte tot de verschillendste einden gebruikt.

Wij vinden in Cincinnati een genoegzaam aantal kerken en geestelijken, want zoodra derzelver vermeerdering noodig schijnt, ontbreekt het niet aan bijdragen tot hare stichting en onderhouding. Bij de ook hier heerschende zeer juiste meening, dat geene volksregering goede vruchten kan geven, zonder eene algemeene goede opvoeding, heeft men met gewenscht gevolg de hoogste opmerkzaamheid en zorg aan de scholen besteed. Derzelver voornaamste inkomsten worden door eene vermogenbelasting op-

gebragt, waarbij het schoolgeld der welgestelden komt. In elke stadswijk zijn nieuwe, welingerigte schoolgebouwen (*), waar onder anderen voor luchtzuivering beter is gezorgd, dan in de meeste Duitse scholen en universiteits-gehoorzalen. De volkscholen zijn verdeeld in vier klassen, en onderwijzen veel meer en brengen veel verder dan de zoogenaamde lagere scholen; ja, met uitzondering der oude talen, omvatten zij bijna het geheele onderwijs van een gymnasium. Intusschen doorloopen niet alle scholieren den geheelen cursus. Het inkomen der onderwijzers bedraagt maandelijks 25 tot 45, dat der onderwijzeressen 15 tot 25 dollars. Jaarlijks kiest iedere stadswijk twee schoolopzieners, en de stedelijke raad zeven examinatoren voor drie jaren. Aan de eersten is meer het uitwendige, den laatsten het wetenschappelijke van 't schoolwezen opgedragen. De laatste onderzoeken de onderwijzers, de eerste stellen hen aan. De onderwijzers hebben een genootschap opgerigt voor wederzijdsche opvoedkundige mededeelingen, 'twelk zich weldra over den ganschen Staat uitbreidde; in verscheidene leerrijke boekdeelen hebben zij hunne gevoelens en ervaringen het publiek aangeboden. De leeruren waren:

des zomers van 8 tot 12 en van 2 tot 5 uur

des winters van 9 " 12 " " 1 " 4 "

maar zijn, vooral voor kleine kinderen, door latere verordeningen verminderd geworden. Tusschen elk uur worden 15 minuten vrijgelaten. De groote vacantien duren omstreeks vier weken in Januarij en even zoo lang in den zomer. Het aantal leerlingen en de lust tot schoolgaan nemen bestendig toe, ofschoon ook hier wel eens reden is tot klagten over

(*) Met de snel toenemende bevolking keert de behoefte aan eene vermeerdering der scholen telkens op nieuw terug.

ongeregeld wegblijven. Men berekende de jaarlijkse kosten voor elken leerling op omstreeks 7 dollars.

Jaarlijks voeren de onderwijzers de gezamenlijke scholieren eenmaal feestelijk ter kerk, met vaandels, muziek, onderscheidingteekens enz. Na het houden der godsdienst wordt het schoolverslag voorgelezen. Men beweert dat deze feestelijkheid gunstig werkt op verhoogde deelneming in 't schoolwezen, tot ruime bijdragen en giften enz. Buiten de gewone school-examens door de gewone onderwijzers, heeft men andere op eene eigenaardige en merkwaardige wijze ingesteld. Men brengt namelijk de beste leerlingen uit de verschillende scholen bijeen, en laat die door daartoe bijzonder gekozene personen examineren. Dit leidt tot leerzame beoordeelingen over de betrekkelijke deugd der afzonderlijke inrigtingen. Alle leerstellige godgeleerdheid, alle godsdienstige geschilpunten, zijn uit de scholen gebannen; alleen de bijbel wordt, echter zonder verklaring van eenige belijdenis, gelezen. Ten opzichte der schoolboeken verhief de Katholieke bisschop eenige klagten, die men geenszins door eigenzinnig tegenstreven verhoogde, maar door verstandige gematigdheid uit den weg ruimde. Hij zeide onder andere:

1.) dat vele boeken aanstootelijke plaatsen behelsden. — Antwoord: de bisschop moge onderzoeken en bepalen, wat voor de Katholieken moet uitgeschoten worden;

2.) dat de Katholieke kinderen den Protestantschen bijbel moesten lezen. — Antwoord: niemand wordt daartoe gedwongen, zoodra ouders of voogden zich daartegen verklaren;

3.) dat in de boekverzamelingen slechte boeken

waren. — Antwoord: men zou den kinderen geen boek geven, wat ouders of voogden schadelijk keurden.

Buiten de volksscholen zijn er in Cincinnati bijzondere scholen, avondscholen, zondagscholen, nergerscholen, gymnasiën, regtsscholen, geneeskundige en godgeleerde inrigtingen, nijverheidsscholen verbonden met tentoonstellingen van nijverheid, genootschappen ter verbreiding van nuttige kundigheden, eene akademie voor schoone kunsten en eene andere voor toonkunst en de *bevordering van zuiveren en edelen muzikalen smaak*.

Bij de onmogelijkheid, al deze inrigtingen naauwkeurig te schetsen, zij het vergund, slechts over eenige iets naders mede te deelen. In 1829 werd een godgeleerd seminarium, het *Lane-college*, gesticht, waarbij drie gewone professoren en eenen bibliothecaris aangesteld zijn. De heer Lane gaf daartoe 4000 dollars, de heer White met eenige anderen 13,000 dollars, de heer Tappan in twee maal 40,000 dollars! Ofschoon Presbyterianen de inrigting besturen, worden studenten van alle belijdenissen op de billijkst mogelijke voorwaarden in het nieuwe schoone gebouw opgenomen en verpleegd. Het onderrigt wordt geheel kosteloos verstrekt, en de leertijd duurt drie jaren, elk van half September tot half Junij. De voortreffelijke, meest godgeleerde bibliotheek telt 10,000 boekdeelen, en professor Stowe werd naar Europa gezonden, om als kenner groote aankopen te bewerkstelligen. Tot de inrigting behoort een groot stuk vruchtbaar land, 'twelk de studenten zelve bearbeiden. Hiertoe, even als tot andere voordeelgevende bezigheden, besteden zij dagelijks drie uren, en verdienen

daardoor tot 150 dollars, of de geheele jaarlijksche behoefte voor hunne uitgaven.

De grondslag van 't *Woodward-college* was een groot geschenk in land van den heer Woodward. Het telt gemiddeld 160 leerlingen, van welke 50 geheel kosteloos worden onderwezen. Zeven leer-aars onderwijzen, van 9 tot 12 en van 1 tot 4 uur, in al de gewone onderwerpen. Zoo woonde ik zelf twee voordragten bij over klootsche drie-hoeksmeting en over koning Oedipus van Sophokles, op eene plaats waar nog vóór 50 jaren de wolven huilden. Elk staatkundig of godsdienstig ijveren is in deze opvoeding-inrigting streng verboden.

Door vrijwillige bijdragen werd eene sterrenwacht gesticht, en eene Duitsche teleskoop voor 15,500 Thaler gekocht. Er werden twee zaakkundigen naar Duitschland gezonden, ter nasporing van 't schoolwezen enz.

De *handwerkslieden*, en óók de *jonge kooplieden*, hebben door vrijwillige bijdragen schoone boekverzamelingen gesticht, en in de eerstgemelde inrigting houdt men doelmatige voorlezingen. Uit de bibliotheek der handwerkslieden en leerlingen, welke reeds in 1841 meer dan 2000 goedgekozene werken bevatten, worden hun wekelijks omstreeks 400 boekdeelen kosteloos geleend. De deelnemers en bijdragenden kiezen jaarlijks eenige directeuren, en deze benoemen den bibliothecaris, die uit de stedelijke kas 100 dollars trekt. Over den tijd voor hoe lang een boek ter leen wordt verstrekt, hoe een verloren vergoed wordt en dergelijken, zijn de noodige bepalingen vastgesteld. Deze inrigting (even als de elders geroemde districts-bibliotheken) werkt

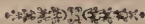
hoogst gunstig ter uitbreiding van nuttige kundigheden en veredeling van zeden.

Even lofwaardig is het, dat in vele scholen de Duitsche knapen Engelsch en de Engelsche ook Duitsch leeren, waardoor zij twee talen en twee zoo rijke literaturen meester worden. Ik ben in 't algemeen van gevoelen, dat de vermenging der Engelsche en Duitsche bevolking (alleen in Cincinnati zijn 50,000 Duitschers) overal in de Vereenigde Staten de verblijdendste vruchten draagt. Elk der naauw verwante bevriende stammen verschaft den anderen, wat deze mist, en matigt dat waarvan hij te veel heeft. Zoo treedt de lofwaardige, nieuw opgerigte Duitsche lees- en beschavings-Vereeniging de Engelsche beschaving volstrekt niet vijandelijk in den weg, maar zorgt slechts dat de vaderlandsche schat niet verloren ga, of men het gebruik er van verleere. Elke van beide biedt der andere het hare tot verdubbeling van den rijkdom.

Natuur en vernuft zijn in de westelijke Staten van Noord-Amerika op eene zeldzame, ja eenige wijze vereenigd, en Ohio staat weder aan 't hoofd der schitterende rij! Hare bestemming is de groote maatschappelijke vraagstukken en geschilpunten der bondsstaten onbevangen te onderzoeken, onpartijdig te bemiddelen, en daardoor te leiden en te beheerschen. Men kan twifelen of het grootsche republicanismus van het zuiden niet door de slavernij bezoedeld moet worden; of niet in 't oosten nevens de hooger beschaafden een gevaarlijk stads-gemeen (*tribus urbanae*) zoude kunnen opgroeijen; in Ohio echter zien wij slechts jeugd, levenskracht, bloei, gezondheid, vooruitgang en uitzigten naar alle zijden. Bij zulke verschijnselen zou het *nil admirari*,

het niet-bewonderen, slechts een teeken van nijd, of van gevoelloosheid zijn (*).

(*) Met eene dame had ik het volgend gesprek: Heeft geene Amerikaansche schoone uw hart getroffen? — Onderdom is geen schild tegen dwaasheid; ik ben smoorlijk verliefd geworden. — Mag ik vragen, wie de gelukkige is? — Haar grootvader werd den 19 April 1781 geboren, hare moeder was eene Duitsche. In gansch Amerika zijn geene 30, ja nauwelijks drie dames van zulke schoonheid, deugd, wijsheid en rijkdom. — Maar gij zijt toch gehuwd, wat zal uwe vrouw zeggen? — Zij is aan zulke liefde-avonturen gewoon, en zal er vrede mede hebben. — Hebt gij de dame uwe genegenheid reeds geopenbaard? — Voorzeker, en zij heeft mij duidelijk te kennen gegeven, dat zij mij hare genegenheid niet zoude onthouden, zoodra ik het waag, mijne liefde en bewondering openlijk te toonen. — Maar wie is dan toch deze zeldzame dame? — Het is *de republiek Ohio!*

6. Buitenlandsche betrekkingen.

Voordat wij de inwendige, inzonderheid de staatsrechtelijke, betrekkingen der Vereenigde Staten nogmaals in 't algemeen trachten zamen te vatten, en derzelver werkingen en laatste gevolgen aan te toonen, is het noodzakelijk ook op de buitenlandsche betrekkingen den blik te vestigen. Zonder twijfel doen zij zich eenvoudiger, en alzoo gelukkiger voor, dan die van bijna alle Europesche rijken. Vooreerst is 't eene, sedert Washington en Jefferson bepaalde en streng nagekomen grondstelling der Vereenigde Staten, zich niet het minst te bemoeijen met de doolhoven der Europesche diplomatie, noch zich te mengen in de onheilen der Europesche oorlogen; op geenerhande wijze eenige grondstellingen van staatsrecht of regeringsvorm te schenden, geene gebeurtenissen uit te lokken of te onderdrukken, noch op 't Molochs-altaar van ijdeloosheid en krijgsvromen te offeren. Met de landmogendheden van Europa kunnen dus de Vereenigde Staten in geene ernstige of gevaarlijke oneenigheden geraken; terwijl die daarentegen onvermijdelijk zouden zijn, zoodra de Europesche zeemogendheden in oorlog geraakten en vroegere grondstellingen, die allen onzijdigen handel verstoren, wilden doen gelden.

Wanneer van den anderen kant de onzijdigen gedurende den oorlogstijd allen handel onder hunne vlag ongestoord en ondoorzocht bleven drijven, zoo ware den krijgvoerenden een voornaam middel afgesneden om hunne vijanden te schaden en tot vrede te dwingen. Inzonderheid verliest de magtiger zeemogendheid hierdoor bijna al de voordeelen zijner overmagt, terwijl de minder magtige in zijn belang de vrijheid der zee beweert en aanbeveelt. De hiertoe betrekkelijke twistvragen zijn dus gedurende eenen oorlog ter zee van 't hoogste gewigt, maar verliezen bij 't sluiten van den vrede alle belang, en werden derhalve bij den vrede van Gent (24 December 1814) in 't geheel niet beslist. In geval van een nieuwen Europeschen zeeoorlog, zullen de krijgvoerende mogendheden (mag men hopen) hunne dwingelandij ter zee niet als ten tijde der Fransche revolutie hernieuwen. Mogt dit echter geschieden, zoo zouden de Vereenigde Staten, die in den handel zoo magtig zijn geworden, niet goedwillig tot eenen zelfmoord, door embargo, noch tot afbreking van den handel met beide partijen kunnen besluiten, maar zich tegen die partij wenden welke zelfs het billijke weigert. Er bestaat thans echter meer dan ooit hoop, dat het gewigt van Noord-Amerika van onregtvaardigheden zal doen terugschrikken, en voor de Vereenigde Staten den vrede doen voortduren; terwijl de Europesche mogendheden naar voorvaderlijke wijze zich te gronde rigten en daarin hunnen voornaamsten roem stellen!

Onderzoeken wij thans óf en welk gevaar de Vereenigde Staten van hunne naburen te lande bedreigt. Wat vooreerst de *Indianen* betreft, die thans in naauwer vereeniging aan gene zijde van den Mississippi wonen en gewis in beschaving zullen toene-

men, — men zou kunnen beweren, dat zij juist daardoor voor de Vereenigde Staten gevaarlijker kunnen worden dan vroeger. Hiertegen kan men inbrengen dat de meerdere beschaving de Indianen tot vreedzamer inborst zal brengen, en hen van de dwaasheid zal afhouden de wapenen tegen de Vereenigde Staten op te vatten. Mogten zij zich echter hiertoe, welligt van buiten aangehitst, laten verleiden, zoo zou men hen thans gemakkelijker en spoediger overwinnen dan vroeger, toen zij meer verspreid woonden en naauwelijks op te sporen waren.

Wenden wij ons nu tot den nieuwen vrijstaat van *Texas*, dan treffen wij daaromtrent de strijdigste oordeelvellingen aan. Inzonderheid beweren deszelfs luide beschuldigers in Amerika en Europa, dat die is ontstaan door verfoeijelijken opstand, bewoond door allerlei nietswaardig gespuis, en bezoedeld met den vloek der slavernij. Wat zegt de geschiedenis? De Spanjaarden grondden hunne aanspraken op de ontdekking van eenige punten van 't groote onbekende land, maar deden sedert eeuwen niets wezentlijks om het te leeren kennen en te cultiveren; en eerst in den jongsten tijd trad de regering in onderhandeling met lieden die uit de Vereenigde Staten wilden overhuizen. Dergelijke plannen werden door Mexico's afval van 't moederland afgebroken, en Texas verklaarde zich bereid, als een afzonderlijke staat in de nieuwe Mexicaansche bondsrepubliek te treden. Deze voorwaarde werd aanvankelijk aangenomen, maar daarna verbroken, en in de plaats eener ware bondsregeling trad bij afwisseling soldaten- of priester- dwingelandij of woeste regeringloosheid. Zulke tijden van verwarring namen volstrekt onwaardige personen te baat om Texas binnen te sluipen; het zou echter

de grootste onregtvaardigheid zijn, alle inwoners van Texas als zoodanig aan te merken, of te beweren dat Mexico's afval van Spanje roemrijk, maar die van Texas doemwaardig ware. Een land, naar men zegt, driemaal zoo groot als Groot-Brittannië en Ierland, in waarheid onbeheerd, (*res nullius*) zou geen recht op een eigen bestaan hebben en ten eeuwigen dage veroordeeld zijn een speelbal der Mexicanen of liever hunner krijgstyrannen te blijven? »De onafhankelijkheid (zegt een nauwkeurig onderrigt man) veroorzaakte in Mexico eene vrijheidskoorts, ten gevolge waarvan het volk zijne vrijheid zocht in de allerongebondenste teugelloosheid, zijne oppermagt in verachting van wet en zeden, en straffeloosheid van misdaden; waar ieder een meende het recht te hebben om te doen en te laten wat hem lustte, en om zijne meening niet alleen uit te spreken maar ook met geweld door te drijven.» Wel heeft Mexico vele openbare instellingen van Noord-Amerika en een volgens den letter daarmede overeenkomstig staatsrecht aangenomen, maar door den overwegenden invloed van de geestelijkheid of het leger wordt het niet in werking gebracht; buitendien ontbreekt het aan regtstreeksche verkiezing der afgevaardigden, aan openlijke regtspleging door gezworenen, terwijl van wettelijke godsdienstige verdraagzaamheid volstrekt geene sprake is.

Zeer natuurlijk wilde Texas zijn lot niet van *dit* Mexico afhankelijk stellen. Het Saksisch-Germaansch element der Noord-Amerikaansche beschaving kwam hier wederom in botsing met het Romanische, en zegevierde, even als in Kanada, Louisiana en Florida. Den 21 April 1856 versloegen de Texianen onder Houston den Mexicaanschen President St.

Anna bij St. Jacinto, namen hem gevangen, verstrooiden zijn geheele leger en maakten allen krijgsvorraad buit. Hiermede was de onafhankelijkheid van Texas beslist. Het werd door Jackson, op den laatsten dag van zijn presidentschap erkend, en de Europesche mogendheden volgden dit voorbeeld.

Die overwinnaars van St. Jacinto waren geen gespuis, dat bij toeval eens krijgsmoed toont; het waren mannen, die de waarde van burgerlijke orde en openbaar regt erkenden, en een wezenlijken staat trachtten te grondvesten. In hunne onafhankelijkverklaring van 2 Maart 1836 klagen zij, en met regt, dat de bondsstaat van Mexico in eene krijgswingelandij ontaard is, slechts soldaten-heerschappij gekweekt en gepleegd wordt, vrije godsdienstoefening is verboden, eene ontwapening voorgeschreven, en geëischt dat zij zich bereidvaardig in de Mexicaansche regeringloosheid zouden storten. Den 17 Maart 1836 gaf de Staat zich eene nieuwe, naar de Amerikaansche leest geschoeide, grondwet. De President wordt voor drie jaren verkozen, maar is dan voor de naastvolgende drie jaren niet weder verkiesbaar. Vertegenwoordigers of representanten zullen er (totdat de bevolking meer dan 100,000 bedraagt) niet minder dan 24 en niet meer dan 40 zijn; zij worden jaarlijks verkozen. Stemgerechtigde is ieder vrije, die 21 jaren oud en sedert 6 maanden gevestigd is. Het getal der, op dezelfde wijze voor drie jaren verkozen senatoren, bedraagt $\frac{1}{3}$ tot $\frac{1}{2}$ van dat der vertegenwoordigers. Geestelijken bekomen geen aandeel in wetgeving en bestuur. Ieder vrije huisvader heeft wettige aanspraak op eene *league* land, ieder afzonderlijk persoon op $\frac{1}{3}$ *league*. Het bezit van slaven is geoorloofd, maar derzelve invoer uit

Afrika niet. Zonder goedkeuring der eigenaars mag het Congres de slaven niet vrij laten, en de eigenaars niet zonder toestemming van het Congres; tenzij de vrijgelatenen het land verlaten. Zonder goedkeuring van 't Congres worden in 't algemeen geene negers of kleurlingen in Texas geduld. De slavernij werd behouden, omdat de meeste kolonisten slaven bezaten, en de slavenhoudende Staten van 't Noord-Amerikaansch Verbond den nieuwen vrijstaat beschermden, terwijl de noordelijke slavenvrije Staten zich daartegen verklaarden, en eindelijk omdat er een ongemeen gebrek aan menschen en kapitaal bestond.

Deze schaduwzijde buiten aanmerking gelaten, zijn in de grondwet der jeugdige republiek van Texas reeds alle groote grondstellingen der Noord-Amerikaansche vrijheid opgenomen, welke men in 't oude Europa meestal afweert of althans niet in werking brengt, als: dat alle magt van 't volk uitgaat, onvoorwaardelijke vrijheid van drukpers en godsdienst, geene huiszoeking zonder de gewichtigste redenen, regtspleging door gezworenen, regt van wapenen, algemeene landweer, geene monopolien noch privilegiën, geen regt van eerstgeboorte enz. Voor scholen en universiteiten werd eene genoegzame hoeveelheid land aangewezen. Bijbel- en matigheid-genootschappen, alsmede zondagsscholen, zijn in werking, insgelijks zijn er wetten uitgevaardigd tegen spel en dronkenschap.

In weerwil der even algemeene als onbepaalde en onbewezene beschuldiging van de onzedelijkheid zijner bewoners, heeft Texas sedert de onafhankelijk-verklaring verbazende vorderingen gemaakt, en zich vrijgehouden van de dwingelandij en regering-loosheid van Mexico, waaraan halve theoretici en

benijders het wilden vastketenen. Zeer natuurlijk ontstond echter bij velen de overtuiging, dat eene verbinding van Texas met de Vereenigde Staten, voor vrede, magt, rijkdom, ontwikkeling en regtsbetrekkingen, gelijkelijk voordeelig zijn zoude. Zulk eene vereeniging werd echter op aandrijven der noordelijke helft van den bondsstaat afgewezen, deels omdat men (in tegenspraak met de eigene geschiedenis van Noord-Amerika) den Texianen het regt op een onafhankelijk bestaan niet wilde toekennen, deels wijl de hier heerschende slavernij eene hinderpaal was, en men het aantal slavenhoudende Staten van 't groot Verbond, het aantal verdedigers van vrijen handel zonder beschermende regten, niet wilde vermeederen. Deze afwijzing werd natuurlijk in Texas euvel opgenomen, en gaf aanleiding tot de overweging: of het inderdaad niet raadzamer ware, dat de jeugdige, (zeker allengs tot groote magt aanwassende) vrijstaat zich volstrekt onafhankelijk ontwikkelde? Iedere verbindtenis beperkt en hindert; terwijl het doel moet zijn den handel geheel vrij te houden, de misslagen der Vereenigde Staten te vermijden, en nog volkomener burgerlijke instellingen te grondvesten.

In weerwil van alle hindernissen en tegenredenen, werd echter in 't jaar 1844 een formeel verdrag tusschen de Vereenigde Staten en Texas, over deszelfs opneming in 't groote Verbond, gesloten en door den President Tyler aan den Senaat ter bekrachtiging voorgelegd. Hierover ontstonden, zoo wel in als buiten den Senaat, levendige en belangrijke beraadslagingen, weshalve ik de meeningen en gronden van beide partijen zoo kort mogelijk dien bloot te leggen. De tegenstanders der aansluiting zeiden: de president Tyler heeft de geheele zaak

slechts ondernomen, om voor de volgende presidentsverkiezing eene partij te vormen; hij heeft ze gevoerd op eene wijze, welke met de grondwettige vormen in strijd is. Want in plaats van met een voltooid verdrag voor den dag te komen, en zowel het Congres als 't volk te overrompelen, had hij door eene boodschap overwegingen en voorstellen moeten uitlokken, hij had het volk tijd en gelegenheid moeten verschaffen over het nieuwe hoogst-belangrijke onderwerp een rijp oordeel te vellen. Op deze wijze zou dadelijk gebleken zijn, dat volgens de bondsacte geene magt, geene overheid beslissen kan of een vreemde Staat al dan niet in 't Verbond zal worden opgenomen. Gesteld echter, dat zoodanig regt van beslissing 't Congres toekomt, dan moest het om tallooze redenen de aansluiting weigeren. Vooreerst omdat Mexico van zijne regten op Texas nog geen afstand heeft gedaan, en die inlijving alzoo tot eenen oorlog moest voeren, die onregtvaardig en tevens gevaarlijk zijn zoude. Want al kan men zich tegen de Mexicaansche landmagt verweren, zoo zal toch de zeeoorlog (reeds door roofschepen) den Noord-Amerikaanschen handel te gronde rigten, en de bemoeijing van Europesche mogendheden, vooral van Engeland, onvermijdelijk maken. De Vereenigde Staten bezitten reeds te veel land; elke uitbreiding van 't Verbond moet het verzwakken, de regering moeilijker maken, nieuwe tegenstrijdige belangen en doeleinden in 't leven roepen en tot groot nadeel in beweging brengen. En eindelijk weet men niet eens welk land men aanwint, daar 't meeste (waarvan men zoo het heet de schulden wil betalen) reeds verkwist is, en de werkelijke grenzen zelfs niet bepaald zijn. In allen gevalle hebben de Vereenigde Staten, buiten hun-

nen tegenwoordigen omvang, in 't geheel geene behoefte aan afrondingen, noch uit een krijgs- noch uit een handels-oogpunt. Het is veel natuurlijker, vreedzamer en voordeeliger, dat Texas in 't zuiden, even als Kanada in 't noorden, onafhankelijk blijft. De bewering dat Texas dan eene Engelsche kolonie zal worden, is ongegrond, en de sluikhandel (zoo die bestaat) hier veel minder uitgebreid en gevaarlijk dan aan de Kanadasche grenzen. Even zoo weinig gewigt heeft de vrome reden, dat men Amerikaansche broeders en landslieden die naar Texas verhuisden, volgens hunne bede weder in 't groote verbonds-gezin mogt opnemen. Die bede is slechts uit nood, wijl de Texianen door schulden worden gedrukt, en eenige weinige baatzuchtigen gaarne goedkoop zouden willen inkoopen en duur weder verkoopen. Ook verdienen zij geene ondersteuning noch deelneming, die vrijwillig hun vrije vaderland verlieten, zich eerst onder Mexicaansche dwingelandij begaven en toen eenen slavenstaat stichtten: die afvalligen jegens vaderland en godsdienst!

Waren echter ook alle voorhandene redenen en hindernissen uit den weg geruimd, zoo blijft er nog een onoverkomelijk bezwaar over. Nimmer kunnen de slavenvrije Staten toegeven, dat een nieuwe slavenstaat in 't Verbond trede, hierdoor het doemwaardige kwaad zich uitbreide, het bestaan van 't Verbond op nieuw in gevaar gebragt, en het in allen gevalle reeds bedreigde evenwigt zijner deelen verbroken worde.

Hierop antwoordden de voorstanders der aansluiting van Texas: De president Tyler had slechts gedaan, wat hij naar zijn beste gevoelen en geweten voor het regte hield; ja deze pligtsbetrachting heeft meer het aantal en den ijver zijner tegenstre-

vers dan die zijner vrienden verhoogd. Even zoo min is het Congres en 't volk door het ontwerp van verdrag onbehoorlijk overrompeld geworden, daar de hoofdzaak reeds sinds jaren veelzijdig besproken werd, en aan verdere overwegingen niets in den weg staat. Heeft voorts de bondsregering regt tot oorlog, vrede, verovering, dan heeft zij gewis zoo veel te meer het regt tot *vreedzame* aanwinst; of in geval de bondsacte hierin volstrekt niet voorzien heeft, dan moeten ongetwijfeld nieuwe bepalingen deswege vastgesteld worden. Bovendien is 't eene hevige tegenstrijdigheid, dat men den aankoop van Louisiana ten hoogste goedkeurde, terwijl men de aansluiting van Texas veroordeelt; ofschoon dáár de inwoners niet eens om hunne toestemming gevraagd werden, terwijl zij hier zonder dwang volgens gegronde overtuiging bijvallen. Dat Mexico, in weerwil zijner onmagt, bij zijne tegenspraak volhardt, is eene dwaasheid die andere staten niet weerhouden heeft, de onafhankelijkheid van Texas te erkennen; en hieruit volgt noodwendig dat Texas over zijn tegenwoordig en toekomstig bestaan mag beschikken, zonder Mexico te raadplegen. De Spanjaarden wachtten 70 jaren, voordat zij den vrijstaat der Vereenigde Nederlanden erkenden, en de Paus heeft nimmer zijne toestemming tot den Westfaalschen vrede gegeven; kon echter dergelijke eigenzinnigheid den loop der wereldgebeurtenissen stremmen? Ieder, wiens blik niet is beneveld door partijmeeningen, moet inzien, dat de aanwinst van Texas, zoo uit krijgs- als vreedzame inzigten van 't grootste nut is; maar het ontstaan van een onafhankelijken, door afwijzing gekrenkten, door Engeland begeerden staat, daarentegen voor onzen Bond zeer gevaarlijk zou zijn. Het grootste voorregt van dezen onzen

Bond bestaat hierin dat hij (oorlog en twist vóórkomende) regtsbetrekkingen en regtsbeslissingen meer en meer kan uitbreiden zonder inbreuk op persoonlijke of staatkundige ontwikkeling. De Texianen willen geenszins (gelijk eenige dwazen beweren) hun staatkundig bestaan laf en verraderlijk offeren; maar in eene groote, waardige, heilzame regtsgemeenschap treden; even als eens op min of meer gelijke wijze Achaja, Zwitserland, Duitschland, de Nederlanden, Engeland en Schotland enz. — Door de opneming van Louisiana werd het grondgebied van 't Verbond verdubbeld, thans zou er slechts omstreeks een zevende deel bijkomen. Ja, de afzonderlijke deelen zijn door wegen, kanalen, spoorwegen en stoombooten, in onze dagen nader bij elkander dan immer te voren; en doordien uit 13 Staten 50 geworden zijn, is orde, veiligheid en magt in geene deele verminderd. Slechts dan zoude de bezorgdheid, alsof het Amerikaansch Verbond te groot wierde, van eenig gewigt zijn, wanneer hier sprake was van Europesche albeschikking en centralisatie. Zoo lang men echter (als gezegd is) de bijzondere Staten in hunne vrije ontwikkeling niet stoort, en het Congres alleen de gemeenschappelijke belangen regelt en tot stand brengt ('tgeen de Europesche diplomaten en congressen niet doen), zoo lang is er geene gegronde vrees voor instorting door dwingelandij, voor uiteenvallen door regeringloosheid.

Al de, door de ervaring volkomen wederlegde, beweringen nopens de nadeelen der aanwinst van Louisiana, worden thans tegen de aansluiting van Texas weder te berde gebracht, en men vergeet dat Jefferson, Madison, Monroe, Jackson, Clay, Quincy Adams en anderen zich er vóór verklaarden. Jef-

ferson zeide: de uitvoerende en wetgevende magt grepen *de vlugtige gelegenheid* (om Louisiana te verwerven) aan, en gingen eenigermate boven den letter der grondwet, ten einde het welzijn des vaderlands in hooge mate te bevorderen. Zij wierpen metaphysische spitsvindigheden ter zijde, en alle verantwoordelijkheid op zich nemende, handelden zij als trouwe dienaars.

Dit erkennende, merkte Quincy Adams aan, in zijne lofrede op Madison: »*Het gunstig oogenblik te grijpen en zich ten nutte te maken*, behoort tot de uitstekendste eigenschappen eens staatsmans; en al vordert zij minder verhevene deugd, dan de standvastigheid en het beleid waardoor men het ongeluk het hoofd biedt, of de matiging welke het geluk siert en veredelt; zij is niet minder een bestanddeel van het karakter van den volkomen volksbestuurder.»

Toen men bezwaren inbragt tegen het verkrijgen van Florida, merkte Henry Clay aan: »Wanneer gij het tegenwoordig gunstig oogenblik verzuimt en het aangeboden geschenk afwijst, zal eenig ander volk partij trekken van uwe dwaling, en de gelegenheid aangrijpen om aan uwe zuidelijke grenzen voet te vatten. — Ik hoop (zegt Clay elders) dat hier in de Kamer der vertegenwoordigers niemand het schouwspel zal geven, onzen regtstitel op Texas in twijfel te trekken, welke meer dan 13 jaren lang onder drie besturen verdedigd is geworden. Ten allen tijde echter ben ik bereid en genegen onze aanspraak te bewijzen, wanneer hier iemand vermetel genoeg mogt zijn die te bestrijden. De waarde van Florida wil ik niet verkleinen, maar zij is onvergelykelyk minder dan die van Texas. Dit te verkrijgen blijft gewis een waardig voorwerp onzer

staatkunde, en moet nimmer uit het oog worden verloren. Ja, het is eene prijzenswaardige eerezucht, wanneer eenig president den tijd van zijn bestuur door zulk eene aanwinst tracht te verheerlijken."

Ziedaar getuigenissen uit eenen tijd toen er minder eenzijdigheid en geene partij-oogmerken in 't spel waren. Toen was men stoutmoedig genoeg een eigendomsregt te vestigen op een twijfelachtigen afstand, en thans aarzelt men een vrijwillig geschenk aan te nemen, omdat de westelijke grenzen niet naauwkeurig bepaald, en welligt een gevaarlijke krijg zou te vreezen zijn. Vreezen zouden de Vereenigde Staten voor Mexico, wiens leger door eenige weinige Texianen overwonnen en verstrooid werd; de handen zouden zij in den schoot leggen, en verblind er toe medewerken, dat een bevriende staat in eenen vijandelijken verandere, en van buiten af versterkt eenmaal onmisbaar dubbel gevaarlijk worde? Zoo denken broeders, nabestaanden, vrienden, landslieden niet; en de Noord-Amerikanen zijn broeders, nabestaanden, vrienden, landslieden der Texianen. Genen worden (wat ook het Congres besluite of voorschrijve) evenzeer door hoofd als hart gedreven, dezen bij 't eerste gevaar ter hulpe te snellen, en de aansluiting der dankbaren, trots alle tegenspraak, daadwerkelijk tot stand te brengen. In allen gevalle heeft Texas het regt over zich zelve te beslissen, en geene Europesche magt eenig regt zich in deze zaak te mengen. Daar de Noord-Amerikanen zich niet bekommeren over veroveringen van andere landen in andere werelddeelen, begeeren zij, dat vreedzame maatregelen in hun werelddeel niet door gewapende tusschenkomst gestoord worden.

Ook de tegenwerpingen uit de slavernij afgeleid,

zijn slechts schijnbaar. Wanneer Texas *niet* vereend wordt, is daardoor voor de afschaffing der slavernij niet het minste gewonnen, maar blijft zij veeleer ongestoord voortduren. Wordt daarentegen Texas in 't Noord-Amerikaansche Verbond opgenomen, dan trekken om vele redenen de slaven van 't noorden naar 't zuiden, en Kentucky, Maryland en Virginie worden eerlang van die kwaal bevrijd. Ja, velen weerstreven de aansluiting van Texas, wijl dit ongetwijfeld het werkdadigst, ja onfeilbaar middel is om de gansche slavernij te ondermijnen. Niet minder zouden eer de zuidelijke dan de noordelijke Staten verliezen, door het openen eener gevaarlijke mededinging voor katoen en andere voortbrengselen. Ingeval echter deze en dergelijke overwegingen de noordelijke Staten niet gerust stellen, zoo dienen zij te bedenken, dat binnen de grenzen van Texas ook *slavenvrije* Staten kunnen ontstaan; dat Wisconsin en Jowa onlangs als slavenvrije Staten in 't Verbond zijn getreden; dat het Congres over de slavernij in bijzondere Staten niets te beslissen heeft enz. Bij de stichting van 't groote Verbond, heeft men wel zekere voorwaarden van overeenkomst over het houden van slaven en hunnen invloed op de vertegenwoordiging aangenomen; maar daaruit volgt geenszins, dat *diezelfde* voorwaarden bij opname van *nieuwe* Staten moeten gelden, en in 't geheel geene verandering of wijziging geoorloofd zijn zoude.

Moge nu Texas met den Bondsstaat vereenigd worden of niet, de onvermoeide werkzaamheid, de scheppingskracht van den Germaanschen stam, die den Atlantischen Oceaen overstak, den bergrug der Alleghani overschreed, tot den Ohio-, den Missi-

sippi-, den Sabine-stroom doordrong, zal zich ook eenmaal tot over den Rio Grande uitbreiden. (*)

Hetzelfde geldt ook van de nederzettingen tot aan de Columbia-rivier en de Zuidzee. Dat Engeland aanspraak maakt op een gedeelte van 't *Oregon-gebied*, en insgelijks eenen uitweg naar zee verlangt, is zeer natuurlijk; ook ligt misschien de grond der wettigheid minder in vroegere toevalligheden, dan wel in tegenwoordige omstandigheden en behoeften van beide staten. Dat slechts het zwaard hieromtrent beslissen *kan* en *zal*, is eene overijlde, ja snoode bewering. Zijn beide partijen omtrent de grenzen van Maine en Kanada vriendschappelijk overeengekomen, zoo veel te meer zal dit ten opzichte van het afgelegene nog woeste Oregon-gebied mogelijk zijn. Op overtuigende gronden wees Calhoun de dwaasheid aan om van de Amerikaansche zijde tot eene vredebreuk met Engeland aanleiding te geven, daar dit ter zee, en in die oorden ook te land, mágtiger is. De vorderingen van aanbouw door landverhuizing zullen daarentegen allengs het overwigt naar de Amerikaansche zijde doen overslaan, en tijd gewonnen is in dezen alles gewonnen. Overigens heeft de

(*) Zelfs in den Senaat is (vóór het invallen der nieuwe verkiezingen) de vraag over de aansluiting van Texas thans toestemmend beantwoord. Het is te hopen, dat dit besluit niet te laat kome, en de gunstige gelegenheid verloren zij. Wanneer de Vereenigde Staten hierbij ten opzichte van schulden, tollén, overheids-regten enz., dezelfde voorwaarden bedingen, welke alle deelnemers aan 't groote Verbond op zich genomen hebben, zoo ligt daarin volstrekt geene onregtvaardigheid. De Texianen zouden veel grootere lasten (b. v. voor leger, vloot, gezanten, tolliniën enz.) moeten dragen, wanneer zij zich niet met Noord-Amerika vereenigden.

oostelijke helft der Vereenigde Staten, ten opzichte van vruchtbaarheid, scheepvaart en gemakkelijkerheid van ontginning, verreweg den voorrang boven de westelijke aan gene zijde van den Mississippi (*). Het Rots-gebergte biedt ongelijk grooter hinderissen aan dan de Alleghani; vele rivieren zijn niet bevaarbaar, of gedurende een groot deel des jaars zonder water; uitgestrekte landstreken (zonder woud, vruchtbare grond en bevochtiging) herinneren aan Afrikaansche woestenijen; boomen zijn er meestal slechts langs de boorden der rivieren; ja de zoo magtige Platte-rivier is geheel zonder boomen. Een zeer groot deel eindelijk van den beteren grond heeft men reeds den Indianen als nieuwe woonplaats toegewezen.

Met de vraag over het Oregon-gebied, staat deze zeer naauw in verband: Of niet om Kanada een zware oorlog tusschen Engeland en de Vereenigde Staten binnen korter of langer tijd in 't verschiet, ja onvermijdelijk is? Hierop kan men antwoorden:

1. Alle betrekkingen en neigingen der Noord-

(*) Greenhow's geschiedenis van Oregon en Californie geeft eene even grondige als duidelijke en onpartijdige uiteenzetting van alle hiertoe behoorende omstandigheden. Dát bovendien de president Polk de Amerikaansche meening betrekkelijk het Oregon-gebied bepaaldelijk uitsprak, was onder de bestaande omstandigheden even natuurlijk als dat de Engelschen hetzelfde doen. Bij den aanvang van eenen twist waant elk zich in zijn regt; deze kan en moet echter door verdrag uit den weg geruimd worden; en hierop doelen de ten onregte niet vermelde woorden van Polk: »dat de Vereenigde Staten zich naauwgezet wilden houden aan het verdrag over dat gebied gesloten.» Bij de toenemende bevolking echter heeft het land behoefte aan burgerlijke inrigtingen; het kan niet als onbeheerd worden beschouwd, of te gelijk onder Engelsche en Amerikaansche heerschappij staan. Nieuwe besluiten zijn volstrekt noodzakelijk, en zullen juist daarom niet lang meer achterwege blijven.

Amerikanen zijn geenszins gerigt op verovering door oorlog.

2. Zoo lang de Engelschen de St. Laurensrivier niet sluiten voor den Amerikaanschen handel, maar veeleer dien begunstigen (zoo als bij de tegenwoordige korentollen), hebben de Amerikanen geene reden om te trachten den mond van dien stroom in hunne magt te bekomen. Bovendien is dit van minder belang, sedert het Erie-kanaal voltooid, en de scheepvaart op den Mississippi gemakkelijker gemaakt is.

5. Het denkbeeld, als wilde Engeland den Vereenigde Staten door oorlog land ontweldigen, is zoo ver gezocht en ongerijmd, dat het niet nader getoetst behoeft te worden. Veeleer verdient de bewering van vele schrandere mannen vermeld te worden: dat Kanada voor Engeland een last is, het moederland nuttelooze uitgaven veroorzaakt, zijnen handel (b. v. ten opzichte van 't hout) beperkt, de regering bemoeijelijkt enz. — Intusschen is hierop geantwoord: de handel van Engeland met Kanada houdt vrij meer schepen en matrozen bezig dan de handel met de Vereenigde Staten. Het zou een groot verlies zijn, wanneer het in andere handen kwam, en die oefenschool voor zeelieden, alsmede de gelegenheid tot nuttige landverhuizingen voor het moederland verloren ging. Zelfs deze en dergelijke redenen daargelaten, is het naar 's werelds loop en de begrippen van eer niet te onderstellen, dat Engeland Kanada vrijwillig prijs geven of anderen afstaan zoude. En zoo blijft dan

4. slechts de belangrijkste vraag over: of de inwoners van Kanada zelve niet eene scheiding van Engeland eischen, hunne zelfstandigheid verdedigen, of zich bij de Vereenigde Staten aansluiten zullen?

Wanneer het waar is (zoo als eenige waarnemers verzekeren) dat wet en orde in Kanada beter gehandhaafd worden dan in de Vereenigde Staten, en elk daar tevreden is, zoo zijn er geene gevaren te duchten. De latere geschiedenis van Kanada bevestigt echter geenszins deze bewering, maar hoogstens dat in het land twee partijen zijn, (eene Fransche en eene Engelsche) die ongeveer even sterk zijn, en het nemen van overeenstemmende besluiten verhinderen.

De Franschen in Kanada zijn opgeruimd, beminnewaardig, tevreden, en toonen al de loffelijke en innemende eigenschappen, die men ten tijde van Lodewijk XIV hun toeschreef. Zij zijn echter sedert dien tijd, in zeden, denkbeelden, bezigheden, volstrekt niet veranderd; zij zijn afkeerig van alle verandering, elke stoute onderneming, iederen zoogenaamden vooruitgang; terwijl hunne medebewoners van Kanada, uit den Germaansch-Engelschen stam, nevens grooteren ernst (b. v. in 't vieren van den Zondag) een rusteloos streven naar nieuwe vestigingen, aanwinningen en bezigheden aan den dag leggen, en, bij minder rustig geluk, hunne Fransche naburen echter in alle andere opzigten voorbij streven. Deze beide groote bestanddeelen te bevredigen en te verzoenen, was voor de regering eene ongemeen moeilijke zaak. Zij had Kanada nooit mishandeld, vele bezwaren opgeheven, begunstiging in handel en geldwezen ingewilligd; en evenwel bleven er menigerlei klagten en bezwaren bestaan, van welke wij eenige willen aanstippen.

1). De scheiding van Opper- en Neder-Kanada, en het uitvaardigen eener dubbele grondwet, in 1791, zou de wenschen van elk deel bevredigen en onaangename botsingen voorkomen; bij de ver-

scheidenheid echter van zoovele strijdige, in elkan- der grijpende belangen en regten, verdubbelden zich zwarigheden en tegenspraak.

2). Men wraakte, dat de eerste Kamer door den stede- houder benoemd werd, en alzoo geheel afhan- kelijk van hem was; dat hij (meestal een officier, onkundig in het eigenlijk bestuur) alleen den raad van bestuur instelde; dat de kiesregten niet naar evenredigheid der bevolking verdeeld werden; dat men de tweede Kamer geenen invloed op de in- komsten der kroon toestond; en dat de hooge kerk (circa $\frac{1}{21}$ der bevolking) een zevende deel van het onverkochte land (omstreeks 2,588,000 akers) voor zich alleen in bezit neemt. Deze en andere bezwa- ren, die zelfs tot openlijken opstand leidden, ver- oorzaakten in Julij 1840 de vereeniging der beide Kanada's en de uitvaardiging eener gemeenschappe- lijke nieuwe grondwet. De wetgevende raad, door den stede- houder, volgens aanwijzing der koningin, voor hun leven benoemd, bestaat ten minste uit 20 leden. Voor de tweede Kamer (*assembly*) kiest Op- per- en Neder-Kanada evenveel personen. Om de vier jaren hebben nieuwe verkiezingen plaats. Ieder gekozene moet een zuiver inkomen van 500 pond uit grondeigendom trekken enz.

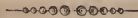
Zonder twijfel is de grondwet, even als alle in- stellingen in Kanada, van die der Vereenigde Sta- ten aanmerkelijk onderscheiden, en het bestuur, vooral het krijgswezen, veel kostbaarder. Of de Kanadiërs om die reden de Noord-Amerikaansche instellingen zullen wenschen, mag hier onbeslist blijven, doch zeker zullen de inwoners van den grooten vrijstaat nimmer de Kanadasche grondwet en regeringsvorm als een volmaakter voorbeeld be- schouwen.

Overigens blijkt hier, even als zoo dikwijls, dat twee landen bij zeer verschillende staatkundige instellingen, uiterlijk evenzeer kunnen vooruitgaan. Zoo had Kanada:

in 1676	8,500	inwoners.
» 1700	15,000	»
» 1784	115,000	»
» 1805	202,000	»
» 1850	550,000	»

waaronder verreweg de meesten Franschen en Katholieken (*).

Dit kort overzicht der betrekkingen van de Vereenigde Staten tot andere mogendheden toont, dat zij van geenen kant belangrijke gevaren te duchten hebben. Mexico, Kanada noch Engeland kunnen het groote, bevolkte, vrijheidlievende land in eenig opzigt iets deren, zoolang het niet inwendig verdeeld wordt en zich zelf verzaakt!

Drie jaren zijn er verloop, sedert de Heer von Raumer dit mededeelde. Slechts drie jaren zouden wij zeggen, indien niet in onze dagen de gebeurtenissen met de snelheid van den stoom elkander opvolgden. De Heer Polk moge den staf van gebied aan den generaal Taylor hebben overgege-

(*) Voor 1843 wordt de bevolking der Britsch-Amerikaansche bezittingen opgegeven te bedragen:

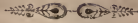
In Neder-Kanada	499,000
» Opper-Kanada	506,000
» Nieuw-Brunswijk	130,000
» Nieuw-Schotland	199,000
» Prins-Eduards-eiland	34,000
» New-foundland	81,000
» Honduras	4,000

ven, — de geschiedenis zal vermelden, hoeveel gende den tijd van zijn bewind is tot stand gekomen, wat bij den aanvang daarvan nog in 't verre verschiet lag. De twist met Engeland over het Oregon-gebied is beslecht; Texas is in 't Verbond opgenomen; de oorlog met Mexico is roemrijk gevoerd, en het vredes-verdrag heeft de Vereenigde Staten in 't bezit gesteld van Nieuw-Mexico en Californië (dat Eldorado onzer dagen), en alzoo deze reeds reusachtige republiek in uitgestrektheid verdubbeld. En mogen al deze westelijke streken minder dan de oostelijker gelegene door de natuur begunstigd zijn, de rusteloos voortstrevende geest zal die zich weten ten nutte te maken voor handel en nijverheid, gelijk reeds nu schatten aan 't licht zijn gekomen, wier bestaan door de vorige bezitters gewis niet vermoed werd. En zoo bewaarheidt zich von Raumer's voorspelling: de scheppingskracht van den Germaanschen stam breidt zich uit tot over den Rio Grande!

DE VERT.

7. Staatsregt en openbaar leven.

In een vorig hoofdstuk (Dl. I. hoofdst. 6) gaf ik een overzicht van 't Amerikaansche staatsregt, maar meende, dat eene beschouwing van deszelfs waardij en werkzaamheid, alsmede van het geheele openbaar leven eerst kon worden geschetst, wanneer eenige andere belangrijke onderwerpen vooraf waren behandeld. Ook thans echter, nu dit geschied is, blijft die kenschetsende beschouwing moeilijk, leidt tot herhalingen, en kan geenszins op algemeenen bijval rekenen. Want behalve dat ik het voor volstrekt onmogelijk houde, veel voortreffelijks uit Amerika in Europa over te planten, zal mijne lofspraak zelfs hun niet gevallen, die over het vaderland ontevreden zijn. Het Europeesch liberalismus is gewoonlijk slechts een gedeeltelijk, en tegen de monarchale punten gerigt; terwijl het zich zijn *bijzonder* bestanddeel voorbehoudt, dit op alle wijzen aankweekt, vereert en koestert. De krijgslieden, de ambtenaren, de geestelijken, de geleerden, allen houden den kring hunner monopolische regten voor onschendbaar, en heffen luide weeklagten aan, dat de Amerikanen al hunne heiligdommen ontheiligd, hun geloof voor bijgeloof, hunne goden voor afgoden verklaard hebben. Er evenwel bestaat het waarlijk Amerikaan-

sche juist in de vereeniging dezer maatschappelijke, kerkelijke en openbare betrekkingen, en niet in deze of gene afzonderlijke bepaling der verbondsacte, of in afzonderlijke karaktertrekken of gewoonten.

Eene andere oorzaak van valsche beoordeelingen, van welke ik reeds gewaagde, ligt hierin: dat de meesten aan het Europeisch standpunt vasthouden, een Europeschen maatstaf bezigen, waardoor dan natuurlijk alles zich scheef en ongepast voordoet. Zoo denken zij, ten opzichte van de souvereiniteit des volks, niet aan de goed geregelde, wel beproefde in de Vereenigde Staten; maar aan de opstanden van 't gemeen in sommige Europesche hoofdsteden; zij vergeten dat, wanneer de staatsregterlijke vormen van Amerika zoo gebrekkig waren als zij beweren, de wijsheid van 't Amerikaansche volk onder eene *slechte* wetgeving dubbele bewondering zoude verdienen. Als natuurlijke tegenstelling van zulke eenzijdige beschuldigingen beweren de Amerikanen: »alle Europesche rijks- en afgevaardigden-vergaderingen vormen geene ware vertegenwoordiging of plaatsbekleeding, maar alleen gewigten en lasten om de bewegingen der monarchale machine in 't spoor te houden. Een groot aantal der Europesche betrekkingen berust alleen op de overmagt (als in Polen, Italië, Ierland), en van daar de vrees of de onmogelijkheid om grootere vrijheid toe te staan. Amerika daarentegen zoekt geene hulp bij het bijgeloof, ondersteunt geene baatzuchtige misleidingen, maakt geen gebruik van de walgelijke kwakzalverijen (*cant*), waarmede de oude regeringen van Europa de verslaving en onderdrukking der volken vernissen. Wanneer reizigers zeggen (en het Quarterlij Review met nadruk herhaalt en toelicht): »alle vrijheid welke in Amerika

wordt genoten boven de mate van vrijheid in Engeland, komt alleen den vijanden van orde, ten koste der ordelievenden, ten goede;" zoo kan en moet men vragen: »wie zijn dan die vijanden van orde in Amerika? of is daar meer gemeen, meer armen, bedelaars en ontevredenen dan in Engeland."

Eene andere reeks van waarnemers en beoordeelaars meet de waarde en bruikbaarheid van republikeinsche instellingen af naar de mislukte proeven der Fransche omwenteling; (*) — dit is waarlijk even onpartijdig en juist als dat men het wezen der monarchie wilde beoordeelen naar den tijd der Romeinsche keizers. Ofschoon tusschen de Amerikaansche en de Fransche omwenteling eenige punten van overeenkomst zijn op te merken, zijn evenwel die van verschil en strijdigheid nog veel grooter, en de geheel van elkander afwijkende oorsprong en voortgang heeft ook tot geheel andere uitkomsten geleid. Hadde het Fransche volk vóór de revolutie meer regten, meer staatkundige ondervinding bezeten, het zoude minder wandaden bedreven en verdragen hebben. Veel van het nieuwe was niet waar, veel waars niet nieuw; van daar tegenspraak, vastklemmen aan 't verouderde of overdreven lofspraak op 't nieuwe. Wat is der Fransche omwenteling gelukt, wanneer men de Amerikaansche (die toch ontegenzeggelijk eene nieuwe maatschappelijke wereld in 't aanzijn riep) als mislukt aanmerkt? Welk een bewonderenswaardige moed in Jefferson: niet te vertwijfelen in een tijdsgewricht, toen Frankrijks schrikbarende ervaringen het overige Europa voor vele ja-

(*) Het zal wel onnoodig zijn te herinneren dat dit geschreven werd vóór of in 1845 en dus de Fransche omwenteling onzer dagen niet bedoeld wordt.

ren zelfs van noodzakelijke ontwikkelingen had afgeschrikt! Hij erkende het juiste onderscheid tusschen de volken, scheidde het ware van 't valsche, het gebruik van 't misbruik, het mogelijke van 't onmogelijke.

Dat schuchtere geschiedschrijvers over eenige omstandigheden uit de latere Fransche geschiedenis doodelijk ontstelden, moge men begrijpelijk vinden en billijken of met medelijden beschouwen; maar moeilijker is het, aan te wijzen wat in de Amerikaansche geschiedenis dan toch zoo ontzettend is. Dat men menschelijke meeningen zich niet als een goddelijk regt wil laten opdringen, is toch in Europa zelfs eene heerschende stemming geworden. Anders kon men echter ook zeggen: de leer van 't goddelijk regt is in Amerika nog veel verder gedreven en in werking gebracht. Want niet slechts stelt de president der Vereenigde Staten zich onder Gods bescherming, en is even zoo goed *divini juris* als eenig Europeesch koning, maar bovendien acht elk Amerikaansch burger zijne regten zoo heilig en diep gevestigd als die van eenig koning. Terwijl echter de Amerikanen hunne regten verder hebben uitgebreid den eenig ander volk, zijn ook hunne pligten zeer verhoogd; en terwijl elders de geest des volks versuft en verslaafd is, moet hier de trots beteugeld, en niet vergeten worden, dat burgers, (evenzeer als koningen, adellijken en priesters) een doorgaande loutering en veredeling van gemoed en hartstogten noodig hebben.

Beschouwen wij thans het Amerikaansche *staatsregt* van naderbij, dan bevinden wij dat dit niet door eenige weinigen *a priori* is uitgedacht, maar het uitwerksel is eener voorbereiding van twee eeuwen, en voortgevloed uit de samenwerking aller

omstandigheden. In 't algemeen hangen gebreken en voorregten, belemmering en vooruitgang eens volks, geenszins alleen van zijne staatsregtelijke vormen af. Zoo namen de Zuid-Amerikaansche vrijstaten van hunne noordelijke naburen wel de letter der staatsregeling over; maar het ontbrak hun aan opleiding, vorming, grondstellingen, godsdienstige verdraagzaamheid, vlijt, vredelievendheid; en zoo ontstonden burgerkrijg, dwingelandij en regeringloosheid, wier verwijdering elk wel wenscht, maar slechts weinigen durven hopen. Het republikeinsch beginsel is in de Vereenigde Staten geheel anders vertakt, ineengegroeid en tot rijpheid gekomen dan in eenige grondwet der oude of nieuwe wereld. Van daar konden Hamilton en zijne aanhangers met hunne plannen tot centralisatie der magt, opheffing der zelfstandige Staten, levenslange senatoren en presidenten enz. geen gevolg erlangen.

Ofschoon de oudere staatsregeling van 't Verbond van 1778 (men mag zeggen gelukkig) onbruikbaar bleek te zijn, werden echter tegen het nieuwe ontwerp de veelvuldigste tegenwerpingen te berde gebracht, welke de schrijvers van *de Federalist* met goed gevolg wederlegden. Vrees, hoop, eigenbaat, ijverzucht, trachtten zich in meerder of minder mate te doen gelden, en men wierp eene magt van de onderling tegenstrijdigste beweringen op. Het Congres of de Staten hadden bij den eenen te veel, bij den ander te weinig regten; de president zou weldra in een dwingeland, de senaat in eene snoode oligarchie veranderen, het huis der vertegenwoordigers eene teugellooze democratie te weeg brengen. Ja, Patrick Henry, een der ijverigste vrienden des vaderlands, riep uit: »Mijne vrees en angst is zeer groot, dat Amerika, door dit stelsel aan

te nemen, zich in een' peilloozen afgrond zal storten!"

De ervaring heeft al deze bezorgdheid reeds wederlegd (*), weshalve het niet noodig is, ter dezer plaatse hierover omstandiger te spreken; maar wel verdient het loffelijke vermelding, dat met het aannemen der nieuwe grondwet alle tegenwerpingen ophielden.

De zoo dikwijls herhaalde algemeene stelling, dat eene nieuw gemaakte en ter neder geschrevene grondwet niets deugt, berust op eene eenzijdige, afgetrokkene redenering. Voor de Vereenigde Staten was het een onberekenbaar voorregt, dat men bij allen eerbied voor vroegere ontwikkeling, evenwel ook het niet geziene noch gehoorde tot wet verhief, en door dit ter neder te schrijven en vast te stellen, het willekeurig alvermogen van beraadslagende en beslissende vergaderingen grenzen voorschreef. Want reeds vóór de ervaringen der Fransche revolutie, wist men in Amerika zeer wel, dat dergelijke vergaderingen evenmin toom en teugel kunnen ontberen als het volk.

Deze bepaalde vaststelling van 't staatsregt heeft overigens levendig onderzoek, uitlegging en verduidelijking natuurlijk niet uitgesloten: weshalve hieromtrent het belangrijkste dient te worden medege-

(*) Wanneer Niebuhr zegt: »De bondsacte is Washington's voornaamste werk; ofschoon, in strijd met den Romeinschen staatsvorm, juist hare ontwikkeling ten verderve moet leiden. Hem ontbraken Romeinsche grondslagen enz.» — zoo doe ik opmerken dat juist de *Romeinsche* ontwikkeling ten verderve moest leiden, maar in Amerika grondstoffen voor verdere volmaking voorhanden zijn, onvergelykelyk veelvuldiger, grootscher, omvattender dan de *Romeinsche*. Wanneer desnietteenstaande de Amerikanen eenmaal in hun verderf mogten loopen, is het hunne eigene en eene dubbel groote schuld.

deeld. De meening, dat republikeinsche vereenigingen, zonder enkele personen aan 't hoofd te hebben, toereikend waren om de uitvoerende magt daar te stellen, was door de eerste grondwet van 1778 ten volle wederlegd. Velen echter vreesden zoozeer de eenzijdigheid en 't overwigt van elke alleenheersching, dat zij drie presidenten in plaats van één' wilden doen verkiezen. Toen reeds echter, en lang voordat de Franschen daarvan de proef namen, bleek het dat hierdoor meer kwaads gesticht dan geweerd wordt. Zoo ook wees men teregt de voorstellen af, hem voor drie of zeven jaren door de senatoren en vertegenwoordigers te doen verkiezen.

Tegen de reeds vermelde wijze der verkiezing van den president, werden echter in den loop des tijds onderscheidene tegenwerpingen gemaakt. Het verschil van handelwijze in de bijzondere Staten moest men afschaffen; de keus (zonder tusschenkomst van gekozene kiezers) onmiddellijk het volk in handen geven, en evenzeer aan hetzelfde (maar niet aan 't Congres) de beslissing van twijfelachtige keuzen opdragen. Want thans ware 't mogelijk dat hier (bij stemming volgens Staten) 51 afgevaardigden der kleinere Staten, tegen 182 der overige Staten, hunne meening doordreven.

Ofschoon vóór deze voorstellen veel is te zeggen, zijn zij echter tot heden toe nog niet aangenomen, wegens overwegende redenen; vooral wijl men van elke grondwetsverandering afkeerig is, en zulks (ten gevolge der voorgeschrevene formaliteiten) ook groote zwarigheden heeft. Vele, vooral Europesche beoordeelaars hebben echter niet alleen de wijze der presidents-verkiezing gewraakt, maar ook die verkiezing in 't algemeen geheel verworpen, en ze

onder andere met de Poolsche koningskeuze vergeleken. Deze vergelijking houdt echter volstrekt geen steek, want zoo ongeschikt en noodlottig deze keuzen gewoonlijk geweest zijn, zoo gematigd en gelukkig waren die der Amerikaansche presidenten. Voorzeker heeft het in een land van onbepaalde drukpersvrijheid, aan overdrevene en eenzijdige opruijing, aan dagbladgeschreeuw en courantenlaster niet ontbroken. Deze kleine vlekken en schaduwen hebben echter het heldere licht niet kunnen verdooven; veeleer wekt elke presidentskeuze door geheel Noord-Amerika het volksgevoel op, en doet allen er naar streven om diengenen aan 't hoofd van den Staat te brengen, die de waardigste persoonlijke eigenschappen met de meest juiste meeningen en overtuigingen verbindt. Hierover kunnen natuurlijk niet alle kiezers eveneens denken; maar zelfs daaruit, dat niet steeds dezelfde partij de bovenhand kreeg, ontstond meer voordeel dan nadeel.

Nimmer besliste evenwel eene geringe minderheid (zooals bij de oligarchische keuzen der Poolsche en Venetiaansche adellijken, de keurvorsten, de kardinalen enz.) maar de waarlijk overtuigde meerderheid van 't gansche volk. En na de beslissing onderwierp zich (tot den huidigen dag) zelfs de magtigste en stoutste minderheid, rustig en zonder tegenspraak aan de wet, zoo loffelijk als nergens, of althans zeer zelden, in eenigen staat plaats vond, waar de regering wordt verkozen. Kuiperijen en omkoopingen, die bij een klein getal kiezers en binnen engere grenzen zich zoo gevaarlijk voordoen, beteekenen niets bij over de drie millioen kiezers, die over eene oppervlakte, grooter dan Europa, verspreid zijn; ja ze zijn op eene eenigzins uitgebreide schaal volstrekt onmogelijk. Althans tot nog

toe was geen der Amerikaansche presidenten een rijk man, en even zoo min zou het geld hunner vrienden beslist hebben, wanneer zij het daartoe hadden willen aanwenden.

Bij 't overgroot belang der presidentskeuze ontstond de vraag: of het niet raadzaam, ja noodzakelijk ware, de zoo zeer talrijke min onderrigte kiezers (*) op eene of andere wijze te raden en te leiden, hen in te lichten omtrent de kandidaten? Met dit doel vereenigden vroeger de leden van 't Congres zich meermalen, ten einde de aanhangers van eene of twee partijen aan te bevelen. Weldra echter beschouwde men deze handelwijze als een misbruik, 'twelk aanleiding gaf tot listen en onbehoorlijken invloed, en de onafhankelijkheid der kiezers beperkte.

Om die reden zijn later groote bijeenkomsten (*conventions*) in plaats dier zoogenoemde *Caucus* gekomen. Elk der beide hoofdpartijen kiest namelijk in elken Staat eenige afgevaardigden of gecommiteerden, die, verscheidene maanden vóór de presidentsverkiezing, in eene of twee geschikt gelegen steden bijeenkomen, ten einde zich te verstaan omtrent de kandidaten voor de waardigheid van president en vice-president. Den volgenden dag wordt deze benoeming (*nomination*) aan 't aanwezige volk bekend gemaakt en door hetzelfde bekrachtigd (*ratification*). Als beweegreden voor deze handelwijze heeft men opgegeven, dat de bondsstaten ver uiteen liggen en hunne bewoners elkander weinig kennen, en alzoo, zonder eenige wederzijdsche toenadering en vereeniging, de stemmen op zeer vele kandidaten vallen, en uit deze versnippering slechts strijd

(*) In 1841 namen 2,403,485 mannen deel aan de stemming.

en misnoegen ontstaan zoude. Wanneer daarentegen de luid verkondigde en grondige aanbevelingen van slechts éénen kandidaat voor elke plaats, in al de Staten bekend en een halfjaar lang nader gewikt en gewogen zijn, moet de eenstemmiger keus onfeilbaar den besten mededinger doen zegevieren.

Deze handelwijze is echter niet boven alle bedenking verheven, daar toch de voortreffelijke bondsacte die noch kent noch voorschrijft, en derhalve zoo al niet nadeelig, dan toch als onnoodig acht. De convention werkt met de magt eener klubs, en veroorzaakt zooveel vrees, hoop, eigenbelang, aanspraak op ambten en bevordering enz., dat de vrijheid der eigenlijke stemmingen in November beperkt, ja deze bijna slechts als formaliteiten worden aangemerkt. Die welke *benoemen* hebben daartoe geen wettig regt, en het *bekrachten* loopt uit op een geraas van bijval der onbevoegde menigte. Hierbij komt, dat altijd slechts *eene* partij aanwezig is, 't geen wel de gelegenheid en aanleiding tot ergerlijken twist voorkomt, maar aan den anderen kant de onzijdigheid ondermijnt, de eenzijdige wijze van beschouwing in de hand werkt, en tot oppervlakkige geestdrift en vertrouwen vervoert. Slechts de rijkere reizen, en dringen zich in die bijeenkomsten, zoodat de aristocratie der aanzienlijken en volksmenners over de natuurlijke wenschen en besluiten des volks zegeviert.

De Whigs schijnen in deze conventions meer belang te stellen en er meer van te verwachten dan de Democraten. Ten minste waren de hunne in den loop van den zomer van 1844 zoo talrijk, met zooveel praalvertooning opgeluisterd, met zooveel geestdrift opgenomen, dat de meeste hunnen zege ten volle beslist achtten. En toch werden zij bij de

eigenlijke verkiezingen overwonnen, om redenen, die reeds vermeld zijn of later zullen worden; — een bewijs dat de conventions toch niet zooveel beslissenden invloed bezitten, als menigeen hoopte of vreesde.

Hoe men nu ook over den wettigen vorm der presidentskeuze of de daartoe betrekkelijke voorbereidselen denke; er is toch geene onafgebrokene volgreeks van erfelijke of gekozene koningen of pausen, die met de twaalf Amerikaansche presidenten kunnen worden gelijk gesteld. Dien Europeeschen Absolutisten, welke zich zoo verschrikkelijk ergeren over de bewegingen bij eene verkiezing van den president in Amerika, mag men wel eens herinneren, dat gedurende den tijd waarin die voortreffelijke presidenten werden gekozen, hun ambt waardig bekleedden en rustig nederlegden, in Europa meer dan dubbel zooveel koningen afgezet en weder aangesteld, verdreven, onthoofd of vermoord werden: Gustaaf III en Gustaaf IV, Paul I, Stanislaus Poniatowsky, de koningen van Portugal en Napels, Karel, Ferdinand en Christina van Spanje, Lodewijk XVI en Karel X, Napoleon en zijn geslacht; en zoo afdalende tot op den hertog van Brunswijk en de boosaardige toegift van moordaanlagen op Louis Philippe, Victoria en Friedrich Wilhelm II (*). Welke rust, bestendigheid, veiligheid, orde, heerschte daarentegen in het republi-

(*) Wat heeft Europa niet zien gebeuren, sedert de naauwlettende schrijver dit ter neder stelde, inzonderheid in het tijdsverloop van ruim een jaar tot heden (Mei 1849). Wat zal volgen? Wat zal het einde zijn? Wij wagen het niet een antwoord te beproeven. Zou de Schrijver zelf, die den gang van zaken van nabij kan gadeslaan, het vermogen? Wenden wij dan den blik van 't oude Europa af, en volgen wij hem in zijne beschouwingen van het nieuwe Amerika! DE VERT.

keinsche Noord-Amerika; en veroordeelt men teregt onlusten, die b. v. te Boston, Baltimore en Philadelphia plaats vonden; men herinnere zich tevens Manchester, Bristol, Stokholm, Petersburg, Madrid, Rome, Bologna, Napels, Brunswijk, Dresden, Munchen, Lucern, enz. — ja Parijs alleen levert in dit alles eene bijdrage, die al het Amerikaansche verre te boven gaat! (*)

Thans ga ik over tot de mededeeling en overweging der voorstellen, die gedaan zijn omtrent de toekomstige regten en betrekkingen van den president. Vooreerst verlangen de Whigs (†): dat geen president langer dan vier jaren aanblijve, en alzoo diens *herkiezing*, (bij de bondsacte toegestaan) verboden worde. Als reden van dezen eisch voeren zij aan: dat de mogelijkheid eener herkiezing den president reeds van den beginne af in eene valsche stelling brengt. In plaats van onbevangen, uit al zijne magt, zonder om te zien, het ware en billijke voor te staan, houdt hij alleen persoonlijke belangen in 't oog, zoekt op allerlei wijze stemmen te winnen, en versmaadt hij geene onwaardige middelen tot dit, voor hem alleen gewichtig, doel. Boven alles benoemt of verwijdert hij de beambten geenszins naar verdiensten, maar volgens hunne denkwijze en hunne beloften bij de hem wachtende tweede keuze.

Deze redenen wegen mijns bedunkens op verre na niet op tegen de daar tegenoverstaande. Al dadelijk moet het in 't oog vallen, dat juist die

(*) Welk eene uitbreiding verkreeg deze lijst, zoo die tot heden werd aangevuld? Dan, wij hebben den blik van Europa afgewend!

DE VERT.

(†) Evenwel zijn niet alle Whigs voor vermindering der regten van den president gestemd.

partij welke zich de behoudende noemt, een gewichtig, rijpelijk overwogen punt der grondwet wil veranderen; terwijl de als overijlde nieuwigheidzoekers uitgekreten Democraten zich voor deszelfs behoud verklaren. Voorzeker zou door die verandering, de buitendien reeds zoo groote afwisseling in 't Amerikaansche bestuur, in een belangrijk opzigt nog zeer vermeerderd worden; het zou bijna onmogelijk wezen maatregelen ongestoord tot stand te brengen die veel tijd en volharding vereischen. Ook in Noord-Amerika is geenszins zulk een ruime overvloed aan uitstekende staatsmannen, dat men hen om eene bloote onderstelling zoude willen ter zijde schuiven en tot werkeloosheid veroordeelen. Het zou een wezenlijk verlies en eenē onbehoorlijke beperking in de vrijheid van keuze zijn, dat men welligt den braafsten, kundigsten, meest beminnden man van den presidentsstoel zoude uitsluiten. Wanneer de kiezers hunnen pligt betrachten, blijven alle slechte middelen, welke de presidenten zouden kunnen aanwenden, buiten invloed en schade. Bovendien lijdt het geen twijfel, of de aanwending van zulke middelen zoude voor *éenen* gewonnen aanhanger, *honderd* tegenstanders opleveren; zoodat veeleer mag worden verondersteld dat geen president zulk eenen even onverstandigen als verachtelijken weg zal inslaan, maar door roemrijke middelen en een loffelijk bewind de stemmen zijner medeburgers bij eene tweede keuze trachten te winnen. Zoo handelden Washington, Jefferson, Madison, Monroe; terwijl daarentegen geen president wien 't volk niet beviel, zijnen ambtstijd langer dan vier jaren kon doen duren. (*) Het voorstel eindelijk om

(*) Men zou voorbarig oordeelen, zoo men de goed- of afkeuring des volks alleen naar het al of niet herkiezen van den

den president voor zes jaren te verkiesen, maar de herkiesbaarheid op te heffen, zou de onderliggende partij nog meer vertoornen, wijl zij alsdan niet reeds na vier jaren op de zege kon hopen. Overigens openbaart zich weder hierin een echt republikeinsche zin bij de presidenten en de kiezers, dat van het wettig verlot om denzelfden persoon ten derden, vierden male te kiezen nimmer gebruik is gemaakt.

Eene andere belangrijke eisch der Whigs strekt, om het *Veto* van den president te beperken, of liever geheel en al af te schaffen. Andermaal vinden wij hier weder het vreemde verschijnsel dat de Conservatieven de grondwet willen veranderen, ter-

president wilde afmeten. Zoo leest men omtrent den Heer Polk (Algemeen Handelsblad 17 Jan. 1849): »Zijn bestuur is zeker een der merkwaardigste van den jongsten tijd voor Amerika geweest. De democratische partij, die hem, als bij toeval, tot het voorzitterschap had verheven, heeft dit jaar eene volkomene nederlaag geleden.» Voorts vinden wij daar: »Van genoemde presidenten zijn vijf voor twee opvolgende tijdvakken gekozen. Voor een derde maal werd niemand gekozen, daar Washington dit op edele wijze van de hand wees, ten einde aldus de gevaren af te wenden, waaraan de mogelijke heerschzucht van opvolgers de republiek zou kunnen blootstellen.» Zie hier de volgreeks der presidenten:

1)	Washington	gekozen	1789
2)	John Adams	»	1796
3)	Jefferson	»	1800
4)	Madison	»	1808
5)	Monroe	»	1816
6)	John Quincy Adams	»	1824
7)	Jackson	»	1828
8)	Van Buren	»	1836
9)	Harrison (na 5 maand overleden)	»	1840
10)	Tyler	»	1841
11)	Polk	»	1844
12)	Taylor	»	1848

DE VERT.

wijl de Democraten deze, en het monarchale beginsel daarin vervat, in bescherming nemen. Wel zou men kunnen beweren: »dat hier veranderen in hooger zin behouden is, en behouden ten langen laatsten verstorend zal werken;» maar voor dit beweren ontbreken bewijzen. De wrevel, zich door het Veto van den president Tyler, in hunne plannen betrekkelijk landverdeeling en banken, gestuit te zien, vervoerde zelfs hoofden der Whigs (als Clay en Quincy Adams) tot uitdrukkingen, welke zij bij onbevangene beschouwing, of wanneer de Veto's *vóór* hunne denkwijze uitgevallen waren, voorzeker niet gebillijkt zouden hebben. »Het Veto (zegt b. v. Adams) is in strijd met onze democratische staatsregeling, en maakt den wil van *één* man gelijk aan den wil van twee derden des ganschen volks.» — Deze woorden stemmen geheel en al overeen met de (thans Goddank vergetene) leer der Fransche Jacobijnen, die zonder hooger begrip, zonder geleidelijke denkbeelden, met de bloote hoeveelheid en met de onbenoemde getallen afgoderij dreven. Hun was de koning slechts eene *eenheid*, die geene waarde had tegenover het onmetelijk belang van 24,999,999 andere Franschen. De Amerikaansche staatsinrigting is geene bloote democratie, zonder karakter en doel; haar grootste voorregt bestaat juist daarin dat zij tot eene veel hoogere, nooit te voren bestaan hebbende *eigendomme-lijkheid* geleid heeft. Is gene leer toereikend om den president der Vereenigde Staten van zijne hooge plaats af te werpen en in eene bloote eenheid te herscheppen, zoo is gevolgelijk de senaat niet te redden, maar moet evenzeer ter dood veroordeeld worden; ja de geheele staatsinrigting, van gelijkmatigheid en evenwigt beroofd, moet ineensstorten.

Het Veto is een der sterkste steunpilaren van vrijheid en orde, tegen eenzijdigheid, hartstogt en overijling der wetgevende vergadering. Na ernstige beraadslaging is het in 1787 met eenparige stemmen aangenomen en nimmer daarvan misbruik gemaakt. Dit blijkt reeds daaruit, dat gedurende 57 jaren het nauwelijks 20 maal is aangewend. (*) In acht gevallen was het zoo onbeduidend dat het geen opzien baarde, eens over de vermindering van 't leger onder Washington, eens over de landverdeeling, vier maal over de banken, zes maal over inwendige regelingen en verbeteringen (*improvements*). Zeer natuurlijk maakt een president slechts ongaarne gebruik van dit regt, want in plaats van zich met de meerderheid der senatoren en vertegenwoordigers te kunnen vereenigen, moet hij zich tegen hen over stellen. Het Veto echter tegen eene meerderheid niet te willen laten gelden, zou zijn het onvoorwaardelijk op te heffen, en den president van een bij de wetgeving medewerkend hoofd, tot een bloot uitvoerend en gehoorzaamend ambtenaar te vernederen. Eindelijk is het Veto reeds deswege min gevaarlijk, daar het altijd slechts voor korten tijd stremt, een beroep op het volk in zich sluit, en bij de naastvolgende verkiezingen bekrachtigd of verworpen wordt. Tot nog toe hebben zich nimmer twee derden van 't Congres ter vernietiging van een Veto vereenigd; bijna altijd is het door de meerderheid der openbare meening ondersteund geworden.

(*) Volgens Mason werd het slechts uitgeoefend:

2	maal	door	Washington
4	»	»	Madison
1	»	»	Monroe
10	»	»	Jackson
2	»	»	Tyler.

Vergelijken wij de magt van den president der Vereenigde Staten met die eens konings van Engeland, zoo staat de eerste veel ten achter, en het monarchaal bestanddeel, het gewigt van een enkel persoon, is in Noord-Amerika veel geringer. De door keuze erlangde stelling van den president duurt slechts weinige jaren, en is nimmer geheel onafhankelijk van de wenschen en bedoelingen der partijen. Hij heeft geen onvoorwaardelijk Veto, geen invloed op de vorming en het bezetten der beide Kamers, geen regt dezelve te ontbinden, geen uitsluitend regt tot benoeming der ambtenaren, en, in weerwil van beleefde woorden, geene magt over leger noch financiën. Zijne ministers hebben in 't Congres zitting noch stem, hij blijft aan de gewone wetten onderworpen, en wordt zoo karig bezoldigd, dat zijne inkomsten naauwelijks tot de meest gewone uitgaven toereikend zijn. En ofschoon ook formele aanklagten (*impeachment*) niet veel gevolg mogen gehad hebben, kan toch het Congres besluiten nemen en heeft die genomen, omtrent officiële berispingen en teregtwijzingen van den president; ja dagelijks wordt hij in 't Congres door elk medelid naar welgevallen berispt en bedild.

Houdt men dit alles in 't oog, ziet men hoe geheele reeksen van voorstellen eens presidents door 't Congres verworpen werden, en hoe hij uit eigene magt nimmer eene herkiezing kan bewerken; zoo zou men kunnen twijfelen of de letter der grondwet hem niet te weinig magt heeft gegeven? Voorzeker toont de geschiedenis der Vereenigde Staten, dat de werkelijke magt van den president evenveel van zijne eigene geestkracht, van zijne meerdere of mindere bemindheid, van de gematigdheid of hartsogtelijkheid der partijen afhangt, als van de reg-

ten, door de bondsacte hem letterlijk toegewezen. Ingevalle derhalve eenige Whigs zich beroemen: »Wederstand tegen de uitvoerende magt is onze bestendige en hoogste grondregel,» zoo kan een dergelijke afgetrokken regel, die op de plaatshebbende omstandigheden volstrekt geene acht slaat, onmogelijk altijd tot het regte doel leiden, en onder Jackson en Tyler niet even gepast zijn. Onder het bestuur van den laatsten mogt Clay uitroepen: »Er is maar ééne magt, maar één wil in den staat; alles is in den president vereenigd!» deze rhetorische overdrijving echter wordt door de ervaringen van elken dag gelogenstraft.

Maakte Jackson aanspraak op de uitvoerende magt in zoo ruimen omvang als in Engeland plaats vindt, zoodat hij zich beschouwde als den onmiddellijken vertegenwoordiger des geheelen Amerikaanschen volks; Webster kreeg daardoor aanleiding hem tegen te spreken. Deze ging echter evenzeer van den anderen kant te ver, door te beweren: dat in waarlijk republikeinsche staatsregelingen de grondstellingen *alles*, de menschen *niets* zijn. Door op die wijze anatomisch te ontleden en de deelen ter vergelijking tegenover elkander te stellen, neemt men het kenteeken van leven weg en karakteriseert slechts het doode en afgestorvene. Niets in de gansche wereldgeschiedenis is als onwankelbaarder voorgesteld en hardnekkiger verdedigd, dan de grondstellingen der katholieke kerkheerschappij, en evenwel hing in de toepassing ongemeen veel af van den persoon des pausen. Grondstellingen en persoonlijkheid, wet en vrijheid, volharden en wijzigen, regels en uitzonderingen behooren bij elkander; die alleen de eene helft eert en huldigt, heeft slechts een half, een onvolkomen voorwerp zijner

vereering gekozen. Grondstellingen zonder opgewekte uitvoering en aanwending door personen; personen naar willekeur te werk gaande zonder grondstellingen, — beide is een kwaad; den Amerikanen komt de hooge lof toe dat zij ligchaam en ziel hunner staatsregeling niet willen scheiden en vaneen scheuren. Aan den voortreffelijken vorm hunner staats-instelling hebben zij steeds waardige mannen toegevoegd, en zijn derhalve nimmer op den dorren bodem van andere volken aangeland, die alles van personen of grondstellingen verwachtten, en — zeer natuurlijk — zich altijd in hunne verwachtingen bedrogen hebben gevonden.

Nergens blijkt duidelijker hoe personen en grondstellingen in elkander grijpen, dan bij het bestuur, of nog bepaalder bij het aanstellen en afzetten der *ambtenaren*. Waar zij in verband staan met de *grondwet*, worden zij bijna overal verkozen, (als senatoren, vertegenwoordigers, stedehouders, president, generaals, enz.); waar het de *bondsregering* geldt, worden zij meestal benoemd, en wel door den president, of door den president en den senaat, of door de ministers. Laten wij de twistvragen over benoemen en verkiesen in 't algemeen ter zijde, zoo wordt echter de aandacht zeer natuurlijk op twee belangrijke punten gevestigd. Vooreerst is, om velerlei redenen, het aantal ambtenaren allengs sterk toegenomen en in gelijke mate de invloed van den president, die hen benoemt (*). Ten anderen zijn er belangrijke twijfelingen ontstaan, hoe ver de magt van den president zich uitstrekt, om

(*) Sommigen meenen, dat hierin eene heilzame vermeerdering van de magt des presidents gelegen is, even als op dergelijke wijze de magt der kroon in Engeland is versterkt geworden.

de aangestelde ambtenaren te verwijderen of te ontslaan. Ofschoon men in de Vereenigde Staten niets meer schuwt dan het Europeisch veel-regeren, zoo zijn er echter luide klagten aangeheven over deze verkeerdheid en het overmatig stijgend getal der ambtenaren. Ja, vele voorstellen (b. v. over de schatkistwetten, over de ondernemingen onder leiding der bondsregering) bestreed men grootendeels daarom, dat zij aanleiding gaven tot de benoeming van vele ambtenaren door den president. De meestal geringe bezoldiging schrikt reeds daarom niet af er naar te dingen, omdat men overal behoeftigen vindt, dien het geringste vast inkomen welkom is, en omdat eerezuchtigen hopen, door het ambt hunnen staatkundigen invloed te verhoogen.

Voorzeker is het zeer te berispen, wanneer bij de benoeming van eenen ambtenaar minder naar zijne bekwaamheid, dan wel naar zijne staatkundige meening gevraagd wordt, en op tallooze benoemingen volgens *eene* kleur, even zoo vele afzettingen volgen, wanneer de andere partij de overhand bekomt. De presidentskeuze is voor velen dus slechts een middel om zich in hunnen post te handhaven; anderen ambtslustigen daarentegen het middel om genen daaruit te verdringen. Voorzeker had Jackson gelijk, dat eene talrijke klasse voor hun leven aangestelde ambtenaren in eene republiek niet voegt; ja dat men reeds door een langen duur van den ambtstijd meer schade lijdt, dan men door grootere ervaring en geoefendheid wint. Maar even zoo als er een schadelijk *te lang* is, is er ook een schadelijk *te kort*; en ongetwijfeld ontstaat voor de Vereenigde Staten slechts gevaar uit eene te veelvuldige, en niet uit eene te zeldzame afwisseling der ambtenaren en regters.

Bij de wettelijke verkortingen van den ambtsduur komen nog willekeurige afzettingen. Althans, men beweert dat in de 40 jaren, voor dat Jackson president was, slechts 75 ambtenaren (meest wegens ongeschiktheid of gepleegd onregt), maar door hem daartegen ontelbare zijn verwijderd, en over hen een onbehoorlijke invloed is uitgeoefend. Voorzeker is het geen teeken van een welgeordend, veilig bewind, wanneer ambtenaren, zonder opgave van redenen, bij menigten aangesteld of afgezet worden, en het was natuurlijk dat vele welgezinden verlangden, dat bij de wet oorzaken van afzetting wierden vastgesteld, en den senaat hierbij (en even zoo bij de aanstelling) een grooter invloed wierde toegekend.

Hiertegen bragt men in, dat een afwisselend president (die bij voorkeur in eene bepaalde, vaak nieuwe rigting met allen ernst werkzaam is), onmogelijk tegen over zich onafzetbare, of slechts door een formeel regterlijk vonnis te verwijderen, ambtenaren kan hebben. Hieruit zoude tegenstrijd, ongehoorzaamheid, ja een volledige stilstand in den gang van zaken ontstaan. In allen gevalle hebben de hier over gevoerde beraadslagingen de presidenten de gematigde uitoefening van hun regt voor oogen gehouden, en het Congres doen inzien, dat men in dit opzigt eene behoorlijke speelruimte moet laten. Ook ontwikkelde de president Tyler, reeds in zijn verslag over 1841, de kwade gevolgen, die er ontstaan, wanneer bij het afzetten van ambtenaren partijoogmerken en staatkundige meeningen invloed uitoefenen; hij bood aan om opregtelijk mede te werken tot het wettiglijk regelen en beperken van zijn regt tot afzetting.

Hebben de hier gemaakte aanmerkingen betrek-

king op gebreken die in de hoogste kringen hunnen zetel hebben; de ernstige woorden van Clay toonen nog grootere gevaren aan, welke elders ontstaan (*). Hij zegt: »het is eene even onloochenbare als beklagenswaardige daadzaak, dat de hoogste en de laagste ambten, welke volgens de theorie door het volk geschonken worden, dikwijls tot prijs dienen van geslepenen staatkundige spelers, wier gebrek aan grondbeginselen en wier kuiperij hun tot werktuigen hunner baat- en eerezucht dienen.»

Hoe regtmatig en eerbiedwaardig vele dezer klagten ook zijn, de onbevooroordeelde waarnemer komt evenwel tot het besluit: dat de benoemingen en keuzen in de Vereenigde Staten, over 't geheel gerekend, tot hiertoe het doel van 't Verbond, van de Staten en de Gemeenten op eene bewonderingswaardige wijze bevorderd hebben en dat, indien al bij afwisseling de eene of de andere *partij* ook de schaduwzijde op den voorgrond stelt en zich ontevreden toont, de keuzen en benoemingen van geheel onbepaalde heerschers dikwijls *niemand* voldoen.

De Boodschappen van den president, en niet minder de rapporten der door hem benoemde ministers bevatten zeer leerrijke voorstellingen der grond-

(*) Het is eene verkeerde meening, die echter nog in menig land de overhand heeft, dat de ambtenaren in 't uitsluitend bezit van kennis in zaken van bestuur, en alzoo de eenige steunpilaren eener regering zijn. In den regel zijn hunne kundigheden grooter, hunne werkzaamheid krachtiger en van meer invloed dan die der ambteloozen; maar al deze voorregten veranderen in nadeelen, en een staat gaat zijne ontbinding te moeten, zoodra de bijval en overtuiging van 't gansche volk zich afscheidt van de ingeslagene rigting van bestuur, en de regering haren belangrijkste steun, de algemeene geestdrift of althans de algemeene tevredenheid, mist.

beginselen van bestuur en der stoffelijke omstandigheden. Nergens treft men minder regeringsgeheimen aan: alles, (slechts met uitzondering van nog loopende onderhandelingen met vreemde mogendheden), wordt zonder eenige terughouding voor 't volk blootgelegd.

Noch president noch ministers treden persoonlijk op in 't Congres. Dit laat zich hieruit verklaren, dat in Amerika, door de persoonlijke medewerking der *ministers* in den senaat en in de kamer der vertegenwoordigers, hunne betrekking tot den president geheel zoude veranderen, en dezen nog meer naar den achtergrond gedrongen worden. De president is verantwoordelijk voor de algemeene strekking en elken grooten maatregel van zijn bewind, maar niet voor elke afzonderlijke handeling der ministers. Deze zijn noch bloote klerken van den president, noch geheel onafhankelijk van hem; en het maakt een onderscheid of zij als staatsambtenaren handelen, dan of zij iets ondernemen, dat bij de wet aan één hunner is opgedragen. Het voorstel van eenige Whigs, om het ministerie van financiën geheel onafhankelijk van den president te stellen, en het enkel aan 't opzigt van den senaat te onderwerpen, had zijnen oorsprong alleen in de opgewondenheid eener partij, en strijdt geheel en al met geest en strekking der staatsinrigting.

Zoo lang hij, die naast den president de meeste stemmen had, *Vice-president* werd, vond de onderliggende partij hierin eenigen troost; maar twee strijdige elementen werden daardoor zeer na bijeen gebracht; terwijl de nieuwe vorm (waarbij de keuze van den vicepresident van die des presidents geheel onafhankelijk is) mannen van 'tzelfde stelsel aan het roer brengt; en ook bij overlijden van den president

gedurende zijnen ambtstijd, daardoor een van dezelfde kleur als opvolger invalt.

De vraag: of men de wetgevende magt aan ééne of twee kamers moest opdragen? werd door de Amerikanen na de reeds opgedane ervaringen zeer gemakkelijk beslist; zij verklaarden zich voor twee kamers, terwijl de Franschen later, om bespiegelende redenen, tot drie maal toe eene telkens mislukte proef met ééne kamer maakten. Daar overigens noch heerschende kerk, noch bevoorregte adel aanwezig was, kon men de eene kamer niet uit deze bestanddeelen stichten. Ook viel het den practischen mannen van dien tijd geenszins in, deze bestanddeelen voor volstrekt noodzakelijk te houden; het kwam niet in hunne gedachten op, datgene onnatuurlijk en kunstmatig te willen zamenstellen wat elders natuurlijk ontstaan was.

Derhalve (beweerde men) ontbreekt het hun dan ook aan een levenslang, bestendig, behoudend staatsligchaam, aan een krachtig hoogerhuis, aan een loffelijk evenwigt tegen het meer democratisch lagerhuis. Inderdaad echter is, zooals wij later zien zullen, al wat slechts mogelijk was geschied, om zulk een evenwigt (voor zoo verre het slechts nuttig en dienstig was) daar te stellen. Ook heeft men bijna altijd voorbij gezien, wie dan in Amerika de eigenlijke, onsterfelijke, groote Lords zijn? Ongetwijfeld zijn dit de afzonderlijke Staten zelve, die achter de senatoren minder of meer invloed uitoefenen.

Veel moeilijker en belangrijker dan de aangeduide vragen was deze: of in den *senaat* elke Staat, de grootere even als de kleinere, in dezelfde mate zou worden vertegenwoordigd? Zoodanige gelijkheid scheen velen even onnatuurlijk als onregtvaardig; niet te min werd zij eindelijk met wijs beraad

aangenomen, en op deze wijze *regt* en *magt* prijsse-lijk met elkander in verstandhouding gebragt en verzoend. Hadde òf het eene òf het andere in *de beide* huizen de overhand gehad, zoo zoude eene krachtige, ontbindende oppositie bezwaarlijk zijn uitgebleven. De *magt* der Staten, *verschillende* door het getal der stemhebbende bevolking, beslist in het huis der vertegenwoordigers; het *gelijke regt* der bondsleden (de bijzondere Staten) in dat der senatoren; en uit dit onderscheid van betrekking ontstaat eene heilzamer beweging, alsof alles in eene en dezelfde rigting ware voortgedreven. De wijze van verkiezing der senatoren geeft aan de regeringen der Staten een onmiddelfken en nuttigen invloed, welke intusschen door de wijze van verkiezing der vertegenwoordigers wordt gematigd en geregeld. Derhalve kan thans geene wet tot stand komen, vóór welke niet te gelijk de meerderheid der Staten en de meerderheid der bevolking zich verklaart. Het gevaar, dat de minderheid des volks in den senaat zegeviere, is tot hiertoe door de kracht der openbare meening afgewend; hadde men daarentegen het aantal senatoren eveneens naar de magt der bevolking vastgesteld, zoo zouden drie, vier der grootere Staten weldra meester geworden zijn van al de overigen. Voorstellen, om de keuze der senatoren even als die der vertegenwoordigers, geheel in de handen des volks te stellen, of de regeringen der Staten slechts de keuze uit eenige voorgestelden toe te staan, zijn tot heden toe (zoo 't schijnt met regt) niet doorgestaan; ook heeft de senaat geene standvoorregten, belastingvrijdom, privilegiën enz. te verdedigen, 'twelk in zoo vele landen het aanzien eener eerste kamer verzwakt of haar gehaat maakt.

De staatsrechtelijke grondslagen, welke men bij de vorming van 't huis der vertegenwoordigers in Noord-Amerika volgt, wijken zoo zeer af van die, welke men meestal in Europa voor onvermijdelijk houdt, dat het noodzakelijk schijnt, een en ander in bijzonderheden voor te stellen en te beschouwen. Vooreerst klaagt men dat de *geestelijken* uitgesloten zijn van beide huizen (even als van de meeste burgerlijke ambten), en de vertegenwoordiging geen genoegzaam godsdienstig karakter heeft. Ter wederlegging kan men in 't algemeen aanmerken, dat de geestelijkheid reiner, ongestoorder, heiliger en werkzamer aan hare roeping beantwoordt, wanneer zij van wereldlijke bemoeijingen en staatkundige beslommeringen zich verwijderd houdt; in de Vereenigde Staten echter, waar zoo vele belijdenissen nevens elkander bestaan, zou elke onderscheiding, elke ambtseed, elk staatkundig partijkiezen voor zekere dogmatische grondstellingen en doeleinden een dadelijk kwaad zijn; 't ware het openen eener doos van Pandora, uit welke niet het ware Christendom ontluiken, maar verfoeijelikheden van allerlei aard opstijgen zouden.

Andere vragen hiertoe behoorende zouden moeilijker zijn te beslissen. Als b. v. deze: of het aantal afgevaardigden, den bijzonderen Staten toe te staan, alleen naar de *bevolking* of tevens naar de *belasting* bepaald dient te worden? Het laatste scheen echter ondoenlijk, omdat in de Vereenigde Staten in het geheel geen algemeen regtstreeksch belastingstelsel, geen gelijk tarief voor de bondstollen, of voor de, in de verschillende Staten zeer onderscheidene, binnenlandsche belasting bestaat.

Eene nog belangrijker vraag was: of ter uitoefening van staatkundige regten, inzonderheid van het

kiesregt en het regt tot bekleeding van ambten, een zeker *eigendom* of *inkomen* noodzakelijk zij? Bijna in alle landen en staatsregelingen is deze vraag immer toestemmend beantwoord, en nu meer dan minder streng daaraan vast gehouden. Slechts in de Vereenigde Staten is (met zeer weinig uitzonderingen) allengs het vereischte van vermogen afgeschaft, of althans zoo onbeduidend gemaakt dat inderdaad een algemeen stemregt plaats vindt. Hierin zien bijna alle Europeanen en eenige Amerikanen een groot ongeluk; de meeste Amerikanen echter een hoogst belangrijken stap voorwaarts in den gang der menschelijke ontwikkeling. In eerstgemelden zin zeide zelfs de waardige kanselier Kent: »wanneer niet de geheele geschiedenis eene leugen is, zoo bestaat er eene neiging der armen om de rijkere te plunderen; der schuldenaars om zich aan hunne verbintenissen te onttrekken; der meerderheid om de minderheid te onderdrukken en hare regten met voeten te treden; der luiards en losbandigen om den geheelen last der burgerlijke maatschappij den werkzamen op te leggen, en der eerzuchtigen om deze brandstoffen te doen ontvlammen.» — Deze bewering kan men met evenveel waarheid regtstreeks omkeeren: »wanneer niet de geheele geschiedenis eene leugen is, zoo bestaat er eene neiging der rijken om de armen te verdrukken; der schuldeischers om hunne vorderingen zelfzuchtig op te drijven; der minderheid om de regten van 't algemeen met voeten te treden; der vadsige en onwaardige weelderigen om den ganschen last der burgerlijke maatschappij op de mindere klasse van arbeidenden te schuiven; en der onverschillige egoïsten om zich over geluk of ongeluk hunner medeburgers niet te bekommeren.»

Vóór het algemeene stemregt zonder maatstaf van vermogen laat zich voorts aanvoeren: In de Vereenigde Staten, waar zoo vele bronnen van bestaan voorhanden zijn, is geen gemeen, of wel het kan (voor zoo verre het in enkele zeesteden wordt gevonden) door het groot aantal gezeten burgers geleid en beheerscht worden. In allen gevalle zou het verkeerd zijn, om den wille van eenige enkel plaatselijke kwaal, het geheele staatsregt te veranderen, en de groote meerderheid van gezetene, ordelijke burgers te behandelen, als waren zij alle geen vertrouwen waardig.

Het is eene zeer algemeene en evenwel valsche onderstelling, dat het vermogen (de armen, die ten laste der gemeente komen, hebben ook in Amerika geen stemregt) een' zekeren waarborg verleent voor regtschapenheid, bekwaamheid en vaderlandsliefde. Veelmeer bestaat er gemeen onder alle standen; en het aanzienlijke gemeen is nog gevaarlijker dan het geringe. Wat toch wonnen die Staten, welke het *hebben* boven het *zijn* stelden, en den stoffelijken Mammon meer vertrouwden dan den geest der personen? Volgens Europesche wijze van zien *is* hij niets, die niets *heeft*. Wanneer men echter allen die niets of slechts weinig bezitten, als gemeen beschouwt en behandelt, kweekt men gemeen. De Amerikaansche stellingen: »elk wordt goed voorondersteld (*quisquis praesumitur bonus*)» en: »zij, welke slechts weinig *hebben*, *zijn* echter toch iets,» vormt en verheft de menschen, en maakt waarde en inspanningen tot eene zaak van eer; waartegen de Europesche onderstelling hen verlaagt, en bijna het regt geeft zich zelve niet te achten en zich te laten vallen. Verder beperkt het openbaar leven en de staatkundige opvoeding in Noord-Amerika geens-

zins (even als veelal in Europa) de geestdrift tot den tijd wanneer eenig vijand in 't land valt en het op doodslaan aankomt; men zoekt dáár veeleer dat het vuur van echte vaderlandsliefde nimmer verdoove, maar zich elk dag en uur in duizende gezegende grootere en kleinere vlammen openbare.

Bijna alle aanzienlijken en rijken beweren, dat hunne zedelijkheid grooter is, dan die der geringeren en armen; terwijl zij in waarheid slechts ondeugden van eenen anderen aard najagen en te bestrijden hebben. Op grootere kundigheden komt het hier eveneens weinig of niets aan, waar 't slechts te doen is om het uitbrengen eener stem ter verkiesing van een bekend en deugdelijk erkend man. Het verleenen van staatkundige regten bevrijdt van overdrevene afhankelijkheid, en geeft kracht en lust om naar eigene overtuiging te handelen. De resultaten voor 't waar geluk des *geheelen* volks zijn niet gunstiger uitgevallen, waar geestelijken, adelijken en hoogbelasten alleen de wetten gaven. Deze monopolisten waren niet wijzer, belangeloozer, onbevooroordeelder dan de Amerikaanse democratie.

Telt Frankrijk, zoo men zegt, op 52 millioen menschen, omstreeks 250,000 kiezers, Groot-Britannie op 24 millioen 700,000; de Vereenigde Staten hadden op 15 millioen reeds twee en thans wel drie millioen kiezers. Deze *moeten* hunnen blik van louter zelfzuchtige bezigheden tot een openbaar leven voor openbare doeleinden verheffen. De Amerikaanse democratie kent en veroorlooft geene nullen. Hunne afgevaardigden vertegenwoordigen alzoo geen gering mindertal, beijveren zich niet voor bijzondere belangen (b. v. suikerfabrieken, ijzerhutten en dergelijke) maar spreken werkelijk de

wenschen en meeningen van de meerderheid uit: zoodat, al waren deze dan ook verkeerd, evenwel nimmer eene vijandige scheuring tusschen het volk en de wetgeving kan ontstaan.

Men moge het overijld en ondoordacht noemen, dat men bijna overal elke soort van vermogen met gelijk gewigt in de schaal legt, zonder in aanmerking te nemen, of het verworven werd door erfenis, bekwaamheid, vlijt, toeval of bedrog. Wanneer nu echter eene nadere schatting en waardering van 't vermogen even zoo weinig mogelijk is, als van verstandelijken en zedelijken aanleg; wanneer men verder het eigenaardig gewigt van verschillende omstandigheden niet tegen elkander kan bepalen, zoo wordt men er juist toe gebragt, om heel eenvoudig alleen de persoonlijkheid in rekening te brengen. Alsdan is het volk behoudend en moet dit zijn, omdat het bij eene staatsregtelijke verandering niets winnen kan.

In dezen zin zeide Morton, de stedehouder van Massachusetts: »de burgerlijke vrijheid en het stemrecht van het toevallige des eigendoms en der belasting afhankelijk te maken, schijnt mij onvereenigbaar met de natuurlijke, wezenlijke en onvervreembare regten van den mensch. Men stelt de bijzaak boven de hoofdzaak, en hecht meer waarde aan onzekere bezittingen dezes levens, dan aan zedelijken en verstandelijken waarborg.»

De magt is eveneens niet steeds het gevolg van den eigendom: dikwijls is het personental nog beslissender, en 100,000 dollars in ééne hand, zijn in eenen staat niet van gelijk belang als 100,000 dollars in 100,000 handen. Diegenen, welke den eigendom beslissende waarde toekennen, zouden bij gevolg deszelfs staatsregtelijken invloed met de hoe-

veelheid verhoogden; 'tgeen echter gewis tot de gruwzaamste geldoligarchie zoude leiden. Even moeilijk zou het zijn de kiesregten te splitsen, en die b.v. wel voor plaatselijke overheden, maar niet voor den president toe te staan. De democratie brengt alles in evenwigt, terwijl de aristocratie bijna noodzakelijk nu tot dit, dan tot een ander overwigt leidt. Het algemeene stemregt levert den besten waarborg tegen omkoopingen; middelen waardoor men enkelen verlokken kan, zijn op millioenen niet aan te wenden; en de geheime stemming door ballotage (*) strekt tot beveiliging der minderen, ofschoon zij niet altijd voldoende is tot geheimhouding. Ook zijn er genoeg andere redenen, om welke in Amerika geen rijke of aanzienlijke het stelsel van vreesaanjaging, in Engeland zoo dikwerf aangewend, zou behoeven te beproeven.

Te dezer plaatse dient nog één punt te worden opgehelderd, 'twelk wij bij de beschouwing der slavernij slechts konden aanstippen. De grondwet verleent voor vijf slaven even zoo veel stemmen en kiesregten als voor drie vrijen; dat is: bij bepaling van het aantal vertegenwoordigers van elken Staat naar de volksmenigte, worden er voor 50,000 slaven even zoo vele toegestaan als voor 50,000 vrije lieden. Deze instelling heeft in lateren tijd veel tegenspraak gevonden, vooral bij de bewoners van New-England; zij zeiden: als de slaven menschen zijn even zoo goed als de blanken, dan moet men hen vrijlaten en staatkundige regten verleenen; zijn zij daarentegen een zakelijk eigendom, zoo kan om hen volstrekt geen staatkundig regt toegewezen wor-

(*) Slechts bij uitzondering (b. v. in Virginië) heeft geene ballotage plaats.

den; want in de Vereenigde Staten geldt alleen de persoon, en het vermogen wordt volstrekt niet in aanmerking genomen. Hierbij komt dat men die regten slechts toestond in de onderstelling, dat de staatsbelastingen naar de hoofden, ook naar die der slaven, zou geregeld worden, 'tgeen echter nooit geschied is. Zoo duurt dan een onbehoorlijk *regt* voort, terwijl van de *last* volstrekt geen sprake meer is. In de slavenstaten benoemen 5955 vrije kiezers, en in de slavenvrije 10,278 stemmen ééne vertegenwoordiger. Wanneer de vrijen enkel naar mate van hun getal kozen, zouden de slavenstaten in plaats van 88 slechts 66 afgevaardigden naar 't Congres zenden. — Van hoeveel belang deze omstandigheden ook zijn, laten echter de eenmaal gemaakte voorwaarden en overeenkomsten zich moeilijk opheffen, daar het geheele Verbond hierop steunt en gevaar zoude loopen hiermede uiteen te springen. Of men echter bij het opnemen van nieuwe Staten het bestaan der slavernij wettelijk erkennen, — of men den meesters, naar een of anderen maatstaf uithoofde der slaven, staatkundige regten toestaan zal, is eene geheele andere vraag, welker toestemming geenszins onvoorwaardelijk uit de grondwet volgt. De voorwaarden ter opneming van nieuwe Staten, b.v. Texas, kunnen met de vroegere overeenstemmen of daarvan afwijken. Voorzeker wijkt het af van de bestaande grondslagen, dat men van allen eigendom, enkel en alleen dien der slaven met een belangrijk gewigt in de staatkundige schaal zou leggen.

De vraag: »of de meerderheid der kiezers elken gekozen vertegenwoordiger eene *aanwijzing* of instructie medegeven mag of moet,» is dikwijls opgeworpen, maar nimmer wettiglijk toestemmend be-

slist geworden, wjl een naauwkeurig binden en verpligten der afgevaardigden het denkbeeld van vertegenwoordiging vernietigt, en de kiezers in 't algemeen met de gevoelens en grondbeginselen der gekozenen genoegzaam bekend zijn.

Dat de senatoren en vertegenwoordigers (bij de groote verscheidenheid in toestand en belangen van zoovele bijzondere Staten) uit den Staat zelve moeten gekozen worden, schijnt zeer natuurlijk; evenwel zijn zij geenszins (zoo als in vele Europeesche bondstaten) gehouden of verpligt, bij voorkeur hunnen bijzonderen Staat te vertegenwoordigen, en het plaatselijk belang boven het algemeene te stellen.

Daar het getal afgevaardigden zich enkel naar het menschenal rigt, zoo mogt men bij vermeerdering der bevolking het eerste getal niet bovenmatig laten toenemen. Men koos alzoo:

	éénen afgevaardigde op:	Volgens dezen maatstaf waren er:
1789	50,000 inwoners	65 vertegenwoordigers.
1795	55,000 " "	106 "
1805	" "	142 "
1815	55,000 " "	185 "
1825	40,000 " "	215 "
1835	47,700 " "	242 "
1845	70,680 (*) " "	225 "

Hoe democratisch ook de Noord-Amerikaansche inrigtingen in vergelijking met de Engelsche zijn, is echter het Britsche Lagerhuis 2 $\frac{1}{2}$ maal zoo talrijk als het Amerikaansche huis der vertegenwoordigers.

(*) Bij een overschot van grooter dan de helft wordt daarvoor een afgevaardigde meer gekozen.

Het aantal senatoren bedroeg 52 voor 26 Staten. Het politiek gewigt van elken Staat blijft in deze eerste Kamer steeds onveranderd, waartegen het in de tweede Kamer naarmate der meer of min aanwassende bevolking zeer ongelijk toeneemt.

De Staten zonden afgevaardigden:

	in 1789	in 1845
Alabama		7
Arkansas		1
Noord-Carolina	5	9
Zuid-Carolina	5	7
Connecticut	5	4
Delaware	1	1
Georgië	5	8
New-Hampshire	5	4
New-Jersey	4	5
Illinois		7
Indiana		10
Kentucky		10
Louisiana		4
Maine		7
Maryland	6	6
Massachusetts	8	10
Michigan		5
Mississippi		4
Missouri		5
Ohio		21
Pennsylvanie	8	24
Rhode-Island	1	2
Tennessee		11
Vermont		4
Virginie	10	15
New-York	6	54
Totaal	65	223

op ongeveer 50,000, op 70,680 zielen.

Florida, Wisconsin en Iowa elk éénen delegaat, te zamen 5.

Ofschoon het huis der vertegenwoordigers even als dat der senatoren op verkiezing gegrond moet zijn, is echter (gelijk wij zagen) niet slechts vorm en inhoud dezer verkiezing onderscheiden; maar ook zijn alle voorhandene middelen in 't werk gesteld, om den senaat tot een enger, geslotener, aristocratischer staatsligchaam te vormen. Van daar het minder aantal leden, het steeds gelijk blijvend aantal voor elken Staat, hooger ouderdom, langer vestiging en zeldzamer aftreding.

In later tijd ontstond verschil, of men de afgevaardigden door alle gezamentlijke kiezers van eenen Staat, of wel volgens zekere splitsing in districten benoemen zoude, en of het Congres bevoegd was, hieromtrent maatregelen vast te stellen. De grondwet zegt: »Tijd, plaats en wijze van verkiezing der senatoren en vertegenwoordigers worden in de verschillende Staten door hunne regeringen geregeld; maar het Congres zal ten allen tijde bij de wet bepalingen hieromtrent kunnen maken en veranderen; met uitzondering van de plaats waar de senatoren gekozen moeten worden.» — Ten gevolge dezer bevoegdheid besliste het Congres, dat de verkiezing in elken Staat volgens zoo vele districten zou plaats hebben als er vertegenwoordigers werden afgevaardigd; slechts vier Staten (New-Hampshire, Georgië, Missouri en Mississippi) hebben de oude wijze behouden.

Dat wélvoegelijkheid en orde in het Congres meermalen grovelijk is geschonden, laat zich op geenerlei wijze regtvaardigen; dit onregt echter komt alleen enkelen, in hunne hartstogtelijkheid tegen enkelen, ten laste; terwijl de groote tegenover

elkander staande partijen zich nooit tot zulke algemeene onbehoorlijkheden lieten vervoeren, als in Parijs maar al te dikwijls hebben plaats gehad. Altijd onderscheidde zich te Washington de meerderheid door welvoegelijkheid, gematigdheid en geduld. Vooral werd de laatste deugd zeer beoefend, en de klagt over het veel- en lang-spreken in het Congres scheen maar al te gegrond, wanneer men dit vergeleek met den geringen tijd, welken Engelsche en Fransche redenaars gemiddeld gebruiken, en met het geringer aantal personen welke gewoonlijk in Londen of Parijs het woord voeren. Maar ook hier mag weder niet vergeten worden, dat in 't Congres niet bloot twee groote partijen onder ervaren leiders elkander onder de oogen treden, maar de zoover uiteenlopende, veelvuldige belangen van 50 Staten te bespreken en te vertegenwoordigen zijn. Thans heeft men in de kamer der vertegenwoordigers de eindelooze redenaars tot de ruimte van een uur beperkt, en vóór dat deze wet te hulp kwam, bewees een gelukkige inval wel eens goede dienst. Toen b.v. zulk een langwijlig redenaar eenen ongeduldigen antwoordde: »dat hij niet tot hem, maar tot de nakomelingschap sprak,» voegde deze hem toe: »dan zijt gij waarlijk op den regten weg, want vóór dat gij eindigt, zullen al deze toehoorders voor u staan.»

Voorzeker en met regt moet men tijdverlies en langwijligheid vermijden, maar een te streng beperken der redenaars zou het nog grooter gevaar ten gevolge kunnen hebben, dat de meerderheid, vóór eenige grondige opheldering, een beslissende stemming doordreef.

In allen gevalle is eene staatsvergadering die zich sprekend en werkzaam openlijk voordoet, verre

weg te verkiezen boven eene zwijgende werkelooze; ook betoont dáár lof en berisping der hoorders en lezers veel beter, dan of men door de sprekers niet te noemen (zoo als in de Pruissische landstenden) matiging afdwingen wil, maar inderdaad den waardigen man met den onnoozelen hals op ééne lijn plaatst, en den kiezers allen maatstaf tot al of niet herkiezen ontnemt.

Over de betrekking der bijzondere *Staten* tot de *Bondsregering* komen de gevoelens en wenschen wel is waar nog niet overeen, maar wijken toch niet meer zoo veel van elkander af als vroeger, toen sommigen in 't geheel geene Bondsregering en anderen geene afzonderlijke *Staten* wilden. Met groote scherpzinnigheid voorzag Jefferson, dat de volledige ontwikkeling slechts kon plaats hebben door den *Staten* zooveel onafhankelijkheid en zelfregering te laten als immer mogelijk ware. Hoe vele verbeteringen zijn niet van hen uitgegaan, hoe groote openbare werken tot stand gebracht; terwijl de ondernemingen, door de bondsregering bestuurd, geen of althans betrekkelijk weinig gevolg hebben gehad. De regtmatige vreugde over deze plaatselijke en gewestelijke werkdadigheid, over deze verbazende vooruitgangen, drong soms het gevoel voor de noodzakelijkheid en nuttigheid der algemeene bondsregering te zeer op den achtergrond; of wel gaf men ten onregte zich over aan eene overdrevene bezorgdheid, alsof de gekozene president, senatoren en vertegenwoordigers ligtelijk onbepaalde heerschers over allen konden worden.

Ofschoon sints lang, betrekkelijk den omvang der regten van 't Congres, de bondsacte scherp en streng pleegt gehandhaafd te worden, en het gevaar van eenzijdig overwigt meer aan de zijde der *Staten*

dan op die van 't Congres is; heeft dit evenwel veel meer regt en magt (b. v. over leger, vloot, belastingen, wetgeving), het heeft zonder kleingeestig albeheer veel meer gelijkmatig en gemeenschappelijk nuttigs tot stand gebracht, zoo ook in- en uitwendig meer eensgezindheid bevorderd, dan alle vergaderingen en zittingen van Europesche bondsstaten. Zoo waarborgt het b.v. elken Staat zijne vrije grondwet, en elke willekeurige poging om die te ondermijnen en omver te werpen, zoude gemeenschappelijkerhand worden verijdeld. — Beide is even waar, dat de 50 Staten werkelijk 50 *Staten*, als dat alle Noord-Amerikanen *één* groot volk zijn. Reeds bij het aannemen der bondsacte trad noch eene gedaantelooze democratie der inwoners, noch eene bloote aristocratie der 15 Staten in 't leven. Het *volk* besliste in 15 vergaderplaatsen door afgevaardigden voor 15 Staten. Deze moeten gehoorzamen, zoolang het Congres binnen de grenzen zijner regten blijft. Het was ten tijde der nullificatie op een onverstandigen, Zuid-Carolina op een gevaarlijken weg, en gematigdheid en vergelijk verre weg het beste redmiddel. — Zoo min het aan 't Congres toekomt over aangelegenheden der bijzondere Staten te beschikken, evenmin mogen deze in diens werkkring ingrijpen. Eene vereeniging van beide voorwaarden was en blijft nog mogelijk. Deswege zegt Quincy Adams: zelfs de volkomenste grondwet neemt verschillende uitlegging en allen twijfel *wat regt zij* niet weg; maar de onoplosbare band, die de inwoners der onderscheidene Staten onzes Verbonds vereenigt, ligt niet in de *regten*, maar in de *harten*.

Dat de magt der bijzondere Staten veranderen, en vooral die der westelijke Staten vermeederen

moet, lijdt geen twijfel. Intusschen is hierin geen nieuw of grooter gevaar gelegen, dan toen vroeger Virginië en Pennsylvanië een grooter gewigt hadden. Veelmeer is de stichting van nieuwe Staten, door den reeds vermelden verstandigen en grootmoedigen afstand van grond, een wezentlijk gewin, zoo als uit hunnen buitengewonen vooruitgang blijkt; alsmede daaruit, dat hunne wetten en burgerlijke inrigtingen geenszins (gelijk menigeen onderstelt) slechts ruwe beginselen toonen, maar dat zij in verstand, helderheid, zuiverheid van meeningen en echten vrijheidszin, bij alle anderen vooruit, althans volstrekt niet ten achteren zijn.

Maar zal dan (deze vraag is door velen met weemoedige bezorgdheid of met hatelijk leedvermaak toestemmend beantwoord) die toeneming in bevolking en zelfstandigheid, die strijdigheid van belangen der bijzondere Staten, zullen duizend andere oorzaken niet weldra eene volledige oplossing van 't Verbond te weeg brengen? *Quos Deus vult perdere, dementat* (*)! Waanzin kent geen regel en is blind tegen het licht der waarheid; — tot nog toe echter vindt men in de Vereenigde Staten geen spoor van dezen waanzin, maar (bij alle verschil van meening over ondergeschikte punten) slechts ééne en dezelfde overtuiging, wegens het natuurlijke, noodwendige en heilzame van 't Verbond.

In zijn treffend afscheid liet Washington zich hieromtrent in geestvervoering aldus uit: »De Verbondsacte is de zuil, welke het edel gebouw uwer onafhankelijkheid steunt en schraagt; zij strekt u ten waarborg voor inwendige rust en uitwendigen vrede. Zij is de kweekster van uwe welvaart,

(*) Wien God wil verderven, verbijstert hij.

uwer veiligheid en zelfs van uwe vrijheid, welke gij zoo hoog acht en zoo innig mint. Gij behoort alzoo voor dit Verbond eene opregte, onwrikbare, onveranderlijke liefde en trouw te bewaren. Gij moet u gewennen, daarover te denken en daarvan te spreken als het Palladium uwer staatkundige veiligheid en voorspoed. Gij moet voor deszelfs instandhouding en bewaring met zorgvuldige liefde waken, en alles vermijden wat slechts het geringste vermoeden zou kunnen wekken, alsof gij daarvan afwijken wildet; en de minste poging om eenig deel onzes lands van het groote geheel af te scheuren, of den heiligen band, welke de onderscheidene deelen omsluit, te ontknopen, moet gij op 't strengste bestraffen." — John Adams herhaalde: »Het Verbond is de rots onzer veiligheid, het onderpand onzer grootheid." Monroe zegt in zijne aanvaardingboodschap: »Vrede is de staatswijsheid van ons land en eensgezindheid de hemelboog onzer bevrijding; — over dit geloofsartikel zijn wij allen eenstemmig!" Webster roept uit: »Het Verbond was tot hertoe de bron onzer grootheid en van onzen roem, het is de grondslag onzer hoogste verwachtingen (*)." Zulken grooten profeten en eener langdurige gelukkige ervaring schenkt ieder volgaarne zijn vertrouwen; ook is het handtastelijk, dat met de ontbinding van 't Verbond, talloze en de grootste rampen losbreken, en het schitterend bloeiend en nog toenemend geluk des lands verstoren zouden. Of wie zou dan nog de zwakheden

(*) »Niemand is meer afkeerig dan ik van het denkbeeld eener ineensmelting; maar tusschen scheiding en ineensmelting (*separation and consolidation*) hoe smartelijk de verandering ook zijn zoude, gaf ik verreweg de voorkeur aan de laatste!" zegt Clay.

en kwalen kunnen wèren, waardoor Europa zelf zijne rijke levenskrachten voelt sloopen: nijd, ijverzucht, verdeeldheid, staande legers, tolliniën, stijgende belastingen, accijnsen, krijgsschulden, inmenging van vreemden, burgerkrijg, staatsregelingen naar den schijn, maar willekeur in waarheid.

Stellen wij de voor 's hands dwaze onderstelling ter zijde, als kon bloote waanzin den krachtigen bouw des Verbonds verbreken; beschouwen wij liever, welke gevaren het op den natuurlijken weg bedreigen of als waarschijnlijk worden aangeduid, opdat men zich daarvoor hoeden en die voorkomen moge.

Ten eersten: is het beslissend overwigt eener al te groote *hoofdstad* (Rome, Parijs) of de overmaat van armen, voor de grondvesting en onderhouding van echte vrijheid, vaak nadeelig geworden. Zoodanig gevaar bestaat in Noord-Amerika niet. Ja de grootere steden (waar zich allengs een gemeen zou kunnen vormen), zijn niet eens de zetels van de regering der bijzondere Staten, en nog minder kan en zal Washington in dat opzigt eene gevaarlijke rol spelen (*). In 't algemeen ontstaat het gevaar van groote hoofdsteden uit centralisatie en albestuur; en hiervan is geen land ter wereld verder verwijderd dan juist Noord-Amerika.

Ten anderen, ontstaan er gevaren uit het algeheele scheiden en tegen elkander over stellen van verschillende magten en takken van bestuur in eenen Staat. Op dergelijke schijnbaar wijsgeerige,

(*) Men laakt, dat de afgevaardigden te Washington in geene aanraking komen met vele hoog beschaafde mannen, maar elk heen gaat zoo als hij gekomen is. Een te groote invloed van plaatselijke bewoners is echter nog gevaarlijker dan een te geringe.

maar wezentlijk holle en onbruikbare stelsels zijn de grondwetten der Noord-Amerikaansche vrijstaten geenszins gebouwd. Veelmeer werken de onderscheidene staatsmagten doelmatig op elkander, grijpen ineen en beperken elkander onderling.

Ten derden is van den president geene omverwerping van 't Verbond te duchten. De wijze zijner verkiezing, de korte duur zijner ambtsbetrekking, het gemis van een staand leger, de onmogelijkheid om over groote geldsommen naar welgevallen te beschikken, het onbeduidend eigen vermogen, het voorbeeld van groote voorgangers, de algemeene bewondering dezer voorbeelden, de gezamenlijke gezindheid des volks enz., maken het volstrekt onmogelijk dat een president, vóór het volledig vernietigen van alle bestaande betrekkingen, zich tot koning of dwingeland zou kunnen opwerpen. Welk geschreeuw werd in dit opzigt tegen Jefferson en Jackson aangeheven, en hoe onbeduidend werden de klagten bevonden; zoo dat men, gelijk wij zagen, veeleer mag vragen: of de president niet te weinig magt bezit? dan dat men reden heeft over zijnen onbehoorlijk grooten invloed te klagen. Voorzeker, ware niet door de democraten de leer bestreden en omver geworpen: van het heilzame om door hooge tollén groote overschotten te verkrijgen, en die tot gewaande verbeteringen aan te wenden of wel in deze of die bank te beleggen; dan kon de invloed van den president wel eens eene overgroote schadelijke rigting hebben genomen.

Ten vierden: dat de *senaat* in staat zoude zijn eene soort van adelregering (oligarchie) te stichten, komt niemand in gedachten; en zij, die buiten denzelfven eene grootere magt van rijkeren en aan-

zienlijkeren mogten vormen, zullen het vooreerst gewis niet verder brengen, dan te klagen over het overwigt der tegengestelde strekking. Waar geene begunstiging door erfregten, waar integendeel eene gedurige verdeeling des eigendoms plaats vindt, kan in 't algemeen geene duurzame gevaarlijke aristocratie wortel vatten.

Ten vijfden: Laatstgemelde sterkere strekking wordt bij voorkeur in de kamer der afgevaardigden vertegenwoordigd; hare sterkte berust echter volstrekt niet op eigene magt, maar zoude veeleer dadelijk in zwakte veranderen, zoodra zij waagden zelfstandig op te treden, en, zonder acht te slaan op het volk, hunnen wettigen werkkring te overschrijden. Voorzeker moet de bondsacte volgens haren geest gehandhaafd, en niet het letterlijke regt van elk deel tot het uiterste punt gedreven worden. Wilde de president zonder de gewigtigste redenen zijn Veto toepassen en ambtenaren afzetten; wilde de senaat ligtvaardig of partijdig zijne bekrachtiging, of de kamer der vertegenwoordigers de volstrekt noodzakelijke gelden weigeren; zoo zouden allen, ofschoon door de letter der wet gedeckt, geest, leven en veerkracht der bondsacte vernietigen.

Ten zesden is het buiten allen twijfel dat den bondsstaat van buiten geen wezenlijk gevaar bedreigt: de Indianen, Mexico, Kanada noch Europa kunnen dien overweldigen. En zoo blijft ons dan nog

Ten zevenden, de ernstiger bezorgdheid over, dat overmagt en eigenzinnigheid der bijzondere Staten eene ontbinding van 't Verbond zouden te weeg brengen. De twist over het tarief en de nullificatie hebben zoo blijkbaar getoond, welke

misslagen de bondsregering en de statenregeringen te vermijden hebben, dat men bij dergelijke gevaren zich gewis beijveren zal, tot den waren middelweg terug te keeren.

Het meest worden de strijdige rigtingen en belangen der bijzondere Staten, als de met den dag gewigtiger wordende oorzaken aangevoerd eener ontbinding van 't Verbond. Een nader onderzoek zou echter ook hier menige bezorgdheid verdrijven. Zoo stijgt, als gezegd is, bevolking, magt en regt der westelijke Staten, in de dalen van den Ohio, den Missouri en den Mississippi slechts in eene verhouding die door allen als natuurlijk wordt erkend. Bovendien heeft het oosten het westen en omgekeerd het westen het oosten noodig (als b. v. voor den in- en uitvoer), en het zoude zeer dwaas zijn, wanneer zij, die sterker worden, zich van den bijstand der zwakkeren berooven, of deze, uit verdrietelijkheid en afgunst, genen zich tot vijanden maken wilden. Even zoo min is de tegenoverstelling van voortbrengende en verwerkende; producerende en fabriek-staten, eene reden tot scheiding; het is (bij eene verstandige wijze van beschouwing) veeleer eene reden tot vereeniging. De wederzijdsche behoefte drijft beide tot elkander, de een kan den ander niet ontberen; en het zoude eene zich zelve bestraffende zonde en schande zijn, wanneer men over ondergeschikte zaken, (b. v. de invoer-tollen) voortdurend twisten zoude, en na de sterkst sprekende ervaringen zich niet met elkander verstaan wilde.

Het belangrijkste en gevaarlijkst is de tegenstelling van 't noorden en zuiden, niet zoo zeer ten opzichte van klimaat en voortbrengselen, als wel van de *slavernij*. Wilde echter het noorden, uit

valsche geestdrift voor algemeene beschouwingen, den grooten bond verstoren; dit zoude niet slechts al de geschetste rampen te weeg brengen, maar ook allen invloed tot de afschaffing der slavernij afsnijden. Blijft deze werkdadige invloed gematigd en zacht, worden de bestaande zwarigheden erkend, zoo heeft omgekeerd het zuiden geene reden om welmeenende, menschlievende theoriën te veroordeelen. Ook moet het niet vergeten, dat er dagen van nood en gevaar konden komen, in welke dan toch slechts de blanke stamgenooten van 't noorden hulp zouden kunnen verleenen.

Tegen over de aangevoerde, schijnbaar meer of min verwijderende, omstandigheden moeten andere worden gesteld, die de vereeniging ligter en vaster maken. De kanalen, spoorwegen en stoombooten zijn niet bloot stoffelijke middelen van gemeenschap, maar ook voor den geest; talrijke reizen en huwelijken werken mede tot hetzelfde doel, en eindelijk is de gezamentlijke bevolking van den bondsstaat, in taal, zin, zeden, meeningen en neigingen, veel gelijksoortiger en eenstemmiger dan in vele Europesche Staten; b. v. in Rusland, Oostenrijk en Engeland. De grondwetten houden de Staten noch de burgers van elkander verwijderd, maar omvatten hen met eenen magtigen en heilzamen staatkundigen band; en ook de leerstellige verscheidenheden hebben door de onvoorwaardelijke godsdienstvrijheid veel van hare ontbindende kracht verloren, en zich ondergeschikt aan de geboden van liefde en vrede.

Niets op aarde heeft eenen onveranderlijken duur van duizenden jaren; is daarom echter het *tijdelijke* op aarde *niets*, omdat het zich niet met den naam van *eeuwig* mag bestempelen? Ging de tijd van den schoonsten bloei en der edelste vruchten voor

menig volk zoo ras voorbij, zoo moet ons dit minder tot spottenden hoon, dan wel tot weemoedige deelneming en heilzame zelfkennis leiden. — De beschouwing der Amerikaansche vormen, en de verandering van zoo vele omstandigheden, zou moeten doen vermoeden, dat men ook aan de staatsregten bestendig zou geknutseld, en de eene verandering voor, de andere na, ondernomen hebben. En echter toont de geschiedenis juist het tegendeel. Bijna alle sedert 1787 voorgeslagene veranderingen werden verworpen, en in vergelijking met de Europesche Staten, is Noord-Amerika (niettegenstaande al zijne beweging, leven en vooruitgang) de rustigste, volhardendste en behoudendste Staat. Mogt echter ten eenigen tijde eene belangrijke verandering noodzakelijk worden, dan zou het verkeerdt zijn hierin een onvoorwaardelijk onheil te zien; dergelijke omstandigheden strekken dan slechts ten ongeluk, wanneer men eigenzinnig het onbruikbare behouden, of het onbeproefde ligtvaardig invoeren wil. Het laatstgemelde gevaar gaan de voorschriften der bondsacte en de gezindheid des volks te keer, en even zoo min is het eerste te duchten bij het gewigt der *democratie*.

Te dezen opzichte doen zich echter nog de luidste aanmerkingen, de bitterste berisping, de verachtelijkste spotternij voor. Juist deze *democratie* is in Europa den geleerden onbegrijpelijk, den vreesachtigen een schrik, den aanzienlijken ongepast, den heerschenden (van den koning tot den klerk) een gruwel. Als in een woest koor weergalmen de klaagliederen: Overal beslist de meerderheid, en evenwel is overal de meerderheid onkundiger, dommer, hartstogtelijker dan de beschaafdere minderheid. In plaats dat de menigte tegen deze zou op-

zien en zich met eerbied onderwerpen, is de hooger geplaatste gedwongen zich neder te buigen en zich aan boeren en kramers te onderwerpen. In eene bonte afwisseling maken deze onkundigen onverstandige wetten en wanen zich en huns gelijken in staat tot regeren en bestieren. Waarlijk uitstekende mannen zijn dezen aanmatigenden, naauwelijks middelmatigen lieden een gruwel; en boven zulk eene middelmatigheid kan en mag niemand zich verheffen. Wie zich zelve gevoelt en het erbarmelijke dezer omstandigheden inziet, krijgt een tegenzin in het ijveren, trekt misnoegd zich terug en laat de beslissing aan hen, welke zelfs van de beraadslagingen moesten worden uitgesloten. Van daar onmagt der overheid, overmoed, onbehoorlijkheden en strafeloosheid. Nimmer ligt in 't algemeene stemregt een waarborg voor goede keuzen; want vleijers, schreeuwers en kwakzalvers gevallen der menigte altijd het meest. Voor het hoogste en edelste in 't leven, voor kunsten, wetenschappen, verfijnde zeden, beschaafden omgang, heeft de democratie zin noch gevoel (*). Het onderscheid tusschen lichaams- en zielskracht en ontwikkeling wordt niet erkend, en met dezen persoonlijken moord berooft de staat zich van de hoogste kracht en levenswijsheid. Ieder die de grondstellingen van 't Heilig Verbond en der congressen van Laybach en Troppau erkent, zal toestemmen, dat de Vereenigde Staten zich van den beginne af in eenen toestand van oproer en regeringloosheid bevonden hebben en nog bevinden.

Op deze en dergelijke beschuldigingen en jammerklagen kan men antwoorden: wanneer alge-

(*) Deze beschuldiging is reeds elders voldoende wederlegd:

meene tevredenheid, rustelooze werkzaamheid, onafgebroken vooruitgang bewijzen van welvaart zijn, waar toonen deze zich krachtiger, levendiger dan in de Vereenigde Staten? Onder zoovele millioenen zouden naauwelijks eenige weinige gemelijken (zoodra het ernst werd) hunne geliefde staatsregeling met welke andere dan ook willen ruilen. In Europa daarentegen, waar bestaat deze tevredenheid, deze liefde voor het verleende, deze geestdrift voor het bestaande? Heimelijk of in het openbaar wordt het niet alleen gewraakt, maar aan het omverwerpen gearbeid; en naauwelijks is ééne der Europesche regeringen vrij van deze angstkoorts voor de teregt of ten onregte ontevredenen, welke staatsregelingen en besturen invoeren of afschaffen willen. Van Maine tot Louisiana heerscht in Amerika (zonder krijgsmagt en krijgswang) orde en gehoorzaamheid aan de wet; en enkele uitzonderingen vinden, zonder overmatige en al te kostbare behoedmiddelen, hare wettige straffen. De gewichtigste verkiezingen, de talrijkste vergaderingen gaan rustig voorbij, zonder dat met iets anders dan met woorden en redeneringen gestreden wordt; terwijl op het vaste land van Europa (door de schuld der regerenden en geregeerden) niets dat in de verte hiernaar gelijkt mogelijk is, zonder dat politie-bedienden en soldaten ter bewaring der orde mede in 't spel zijn. Verheugt het vrijere Engeland zich in eene ongestoorde beweging; de legermagt welke het in Ierland tegenover één enkel man (O'Connel) stelt, om de oude verdrukking van een geheel volk in stand te houden, bewijst een zoo schreeuwend onregt en een zoo krankten ongelukkigen toestand, dat men van daar wel het allerminst tegen de Amerikaansche vrijheid schrijven en schelden mogt. Hoevele Ieren

vinden hier de hulp en verlossing, welke het moederland hun nog steeds onverstandig en onbarmhartig weigert (*).

Voorzeker is er veel dat het volk niet verstaat, en is er veel dat het niet onmiddelijk kan ten uitvoer brengen; het heeft echter in de Vereenigde Staten daarop ook geene aanspraak gemaakt, op de wijze als het gemeen in Parijs. Van den anderen kant is er evenzeer veel, dat de zoogenaamde beschaafden niet begrijpen en verstaan, en er bestaat geen grond om kortaf enkele personen te vergoden en de massa's te doemen. Slechts in de Vereenigde Staten wordt het *geheel* in behoorlijke verhouding vertegenwoordigd, en niet een enkel deel als: geestelijken, adel, rijke grondeigenaren enz. De *staatsrechtelijke gelijkheid* verzacht in Amerika iedere ontevredenheid over *andere* punten van *onderscheid*; terwijl in de meeste landen slechts eene gelijkheid van *onbevoegd zijn* bestaat, die onmogelijk zoodanige tevredenheid kweeken kan. In de Vereenigde Staten is de *meerderheid*, die eindelijk steeds beslist, eene ware; niet alzo in Duitschland, Frankrijk, Engeland enz. Moeten de regeringen dezer landen zich alzo aan eene onware, gekunstelde meerderheid onderwerpen, zoo kan het dikwijls niet missen of zij handelen tegen de belangen des ganschen volks.

Onwaar is het dat de Amerikanen nimmer hunnen blik omhoog sloegen, dat zij ware wijsheid niet

(*) »Eerst in de laatste tijden heeft men zeer prijsselijk eenen anderen weg ingeslagen,» zegt de schrijver in eene noot. Hebben de rampen kunnen worden voorgekomen, de gevolgen van vroegeren druk? De Christelijke liefde heeft hen voor den algeheelen hongerdood behoed; hebben de maatregelen van staatswege genoegzaam doel getroffen, om hen aan hun geliefkoosd *Emerald Isle* de voorkeur te doen geven boven de Amerikaanse natuur-wouden en moerassen?

vertrouwden en echte staatsmannen achter stelden bij bloote schreeuwers en kwakzalvers. Zij weten, dat eene democratie slechts door algemeene beschaving en geestverlichting bevestigd is. Ook bestaat er nergens eene zoo algemeene, werkzame, invloedrijke staatkundige opvoeding en werkzaamheid als in de Vereenigde Staten. Ieder burger dáár leeft van de jeugd af in eenen atmosfeer van openbare betrekkingen, waarvan men in Europa naauwelijks eenig denkbeeld heeft. Geenszins houden democratische instellingen alles in eene jammerlijke middelmatigheid; veeleer kan daarbij (zoo als uit de geschiedenis blijkt) een iegelijk, zonder stellige bij de wet vastgestelde verhindering, naar het hoogste streven, en dit zullen meerdere bereiken dan wanneer casten, geslotene standen, erfelijke en ambts-voorregten in den weg staan.

Gewis hebben bij de verkiezingen van onderen op mislagen en dwalingen plaats; het is echter niet duidelijk, waarom uit eenige bij de wet afgeslotene en beperkte kringen meer bekwame ambtenaren zouden voortkomen; waarom in 't algemeen de niet-belanghebbenden uit adellijken, geestelijken, krijgslieden, hovelingen, geleerden, het best en onpartijdigst zouden regeren. Onwaar is het, dat men in Amerika slechts rijken kiest, of dat de minder bemiddelden (Washington, Jefferson enz.) slechter geweest zouden zijn. Er bestaat in de Vereenigde Staten geene overheersching, noch van 't gemeen, noch van de rijken. De bevolking is tevreden en afkeerig van omwenteling, want zij kan, als gezegd is, bij gewelddadige bewegingen niets winnen, maar alleen verliezen. Onze staatkundige kampstrijden (zegt deswege een Amerikaansch Schrijver) zijn wel niet geordend naar de regelen der fijnste, kunstma-

tigste etiquette; desniettemin zijn zij over 't algemeen niet boosaardig, maar nuttig en verdienstelijk.

De partijen staan in Amerika niet scherp en onmiddelijk tegen elkander over; er zijn geene naauw geslotene onverzoenlijke minderheden, maar overal vinden wij bewegelijkheid, overgang en in elkander smelten. Ook is der minderheden nimmer het regt bemoeijelijkt geworden, door mond, pen en drukpers hunne gevoelens voor te dragen en hunne partij te versterken. De vrije instellingen wiessen daar niet op den bodem van willekeur en zedeloosheid, zijn niet de uitkomst van holle redeneringen, niet de vrucht van staatkundige opgewondenheid; zij zijn de langzaam rijpende, wijduitgestrekte, rijke oogst van vaste grondbeginselen en verstandig doorzigt bij 't geheele volk. Daardoor hebben de zoo magtige massa's ten allen tijde zelfs het afdwalend Congres meermalen weder op 't regte spoor geholpen, meer tot stand gebracht dan de stoutsten vermoedden, en zich zelven de waardigste, edelste, bekwaamste presidenten en overheden gegeven; — alle bewijzen van het doorzigt, de zelfkennis en beradenheid, welke eindelijk boven alle opwellingen en hartstogten de overhand behouden.

De vragen, welke Europa op eene zoo gevaarlijke wijze verontrusten en zooveel ontevredenheid verspreiden (b.v. over vrijheid van drukpers, openlijke regtspleging, aard en mate van staatkundige regten, gelijk- en vrijstelling aller belijdenissen en dergelijken) zijn in de Vereenigde Staten sedert lang geregeld en opgelost (*). Al deze ziektestof-

(*) Hoevele vragen meer zijn er over dienstbaarheden, jagtregten enz., wier onschendbaarheid en onvervreemdbaarheid nog steeds door hen wordt beweerd, welke staatkundige om-

fen zijn afgescheiden, en de staat is zoo krachtvol, de vrijheid zoo sterk gegrondvest, dat men het verkondigen en ontwikkelen van elk afwijkend gevoelen zonder gevaar kan veroorloven en dulden.

In den staatsrechtelijken zin is er nog nooit een *volk*, zoo als in Amerika bestaat, op aarde geweest, en alle kwalen der democratie te zamen genomen, hebben daar niet zooveel ramp veroorzaakt, als de eene (dáár zelfs niet voorkomende) vraag: over de legitimitieit of illegitimitieit der heerschers, in Engeland, Frankrijk, Zweden, Portugal en Spanje. Wijl men dit inziet en beklaagt, is men echter daarom nog geen republikein; er zijn deswege nog geene bestanddeelen voorhanden om eene republiek te gronden. Veelmeer vergeten de meeste zoogenaamde republikeinen in Europa, dat gindsche grondwet, wat zij dan ook vooruit hebbe, vordert: zich te *onderwerpen* (*).

Waar men steeds van boven af geregeerd en aan den leiband gehouden wordt, leert niemand zich zelve te regeren. Terwijl in Amerika door zelf te beslissen de zaken voorwaarts gaan, en met de eigene regten ook de bekwaamheid en de edele, vrije zin toeneemt, — kan men in menig land van Europa voor hoögere ambten zeer zelden geschikte mannen vinden, daar de jongeren door blinde afhankelijkheid tot lijdelijke machine's gevormd zijn, en hun kracht en sappen reeds zijn uitgezogen,

wentelingen uitlokken, doordien zij elke hervorming tegen staan, en er geen begrip van hebben, hoe men persoonlijke regten met het staatsregt, en beide met het algemeene welzijn noodzakelijk in overeenstemming brengen moet.

(*) Van daar valt menigen heerschzuchtigen liberaal de Amerikaansche veelomvattende democratie geweldig uit de hand, wanneer hij die op de plaats zelve leert kennen.

wanneer zij eindelijk, wel niet de vleugels uitslaan, maar toch zonder krukken loopen moesten. Het aantal beschikkingen van boven af, der berigten van onderen op, der ontbeerlijke ambtenaren (ministers, raden enz. tot kopiïsten toe) groeit aan als een sneeuwval. De inmenging in allerlei zaken, het verordnen ook van 't onbeduidendste, het gemis van onafhankelijkheid en zelfbestuur kweekt òf ontevredene, òf gedachte- en gemoedelooze knechten, en in de plaats van krachtige werkdadige geestdrift treedt hoogstens eene wrevele, onvruchtbare kritiek.

De democratie is in Amerika geene bijzaak, geene partijzaak; zij is het wezen zelf, zoo als dit in andere Staten monarchie en aristocratie geweest zijn; en in weerwil van alle tegenkanting en alle onaangenaam gevoel moeten andersgezinden zich aansluiten, en met of tegen dank, Jefferson's en zijner vrienden stelsel van *vertrouwen* op 't *Amerikaansche* volk, en even zoo de volksregten, prijzen. (*) Omgekeerd zijn alle sluitredenen, die men van andere democratiën en gemeenebesten uit de geschiedenis op Amerika toepast, onvoldoende en ongepast. De Vereenigde Staten zijn iets wezentlijk nieuws en eigenaardigs, dat bij eene vergelijking met vroegere verschijnselen meer strijdigs dan overeenkomstigs toont. Vooral is het Noord-Amerikaansche verre verheven boven alles wat de oude wereld in staatsregtelijke vormen aanbood of toestond. Zoo waren alle voorgewende democratiën van dien tijd slechts oligarchiën, alle voorgewende *staats*-regelingen slechts *stads*-regelingen. Zoo bereidde Hellas door onver-

(*) Met menig ander volk zoude zijne grootsche proef bezwaarlijk gelukt zijn.

eenbare strijdigheden en onophoudelijke inwendige oorlogen zich den ondergang; zoo duldde Rome geene vrijheid buiten zijne stadsmuren (*), was alleen tot den krijg maar niet tot den vrede geschikt, en de consuls werden medegesleept in die rigting welke de overhand had; gelijk omgekeerd de Amerikaansche president zijne grootheid slechts als vredevorst kan toonen. Noch Athene, noch Rome, noch Venetie, noch Florence, noch Zwitserland, noch de Nederlanden, verleenden aan veroverde of op andere wijze verworvene landschappen een volkomen gelijk staatsregt; eerst de Vereenigde Staten staan in dit opzigt toe, wat regtvaardigheid en wijsheid gebieden.

Wel geven in Noord-Amerika de democratische verkiezingen eindelijk overal den doorslag; maar overigens heerscht de democratie hoogstens in de kleinere plaatselijke kringen. Op den tweeden, hoogerem trap vertoont zich de plaatsbekleeding, het *vertegenwoordigend* stelsel, met eenen president in plaats van den monarch; en in de derde of hoogste plaats het *verbondsstelsel*, met zelfstandige en echter tot één leven verbondene Staten. Het is volstrekt onwaar, dat in de Vereenigde Staten overal de hoofdelijke meerderheid onvoorwaardelijk beslist; de stelling van den president, de inrigting van den senaat, de voorschriften over verandering der grondwet van 't Verbond en der bijzondere Staten enz., wederleggen die meening ten vollen. Slechts door vertakkingen van allerlei aard en door het aanwezig van steden, landschappen en Staten wordt de vroeger onmogelijke democratie en volks-

(*) Of wel de latere verleening van 't burgerregt viel in tijden, toen de republikeinsche vrijheid reeds ten einde liep.

souvereiniteit mogelijk en verwezenlijkt. Zoodra het volk door zijne keuzen zich overheden heeft gegeven, oefent het geen verstorenden, wettelijken of gewelddadigen invloed meer uit, mengt het zich niet in de wetgeving of in den gang van 't bestuur, maar gehoorzaamt blijmoedig, of houdt zich berustend tot den tijd der eerstvolgende verkiezing. Wanneer men die opklimming en wederzijdsche werking van volksheerschappij, vertegenwoordiging, monarchaal bestanddeel en bondgenootschap juist inziet, dan vervallen alle tegenwerpingen tegen de Amerikaansche staatsinrigtingen.

Van uit dat punt, waar zich in eenen Staat de grootste magt bevindt, dreigt ook het grootste gevaar, en dat punt is in Amerika ongetwijfeld de democratie! Zij kan van edel zelfgevoel tot ijdele aanmatiging, en uit deze tot vermetele minachting der wetten overslaan. Hoe grooter de regten en gemaakte vorderingen zijn, hoe meer men reeds bereikt heeft, des te meer staat er reeds op 't spel, en des te grooter zijn de verplichtingen.

Ook de gezondste kan plotseling sterven, de verstandigste tot waanzin vervallen, en zoo ook de ziekelijkste staat (als de Byzantijnen) een jammerlijk aanzijn eeuwen lang voortslepen. Moge doorzigt, gematigdheid, zelfbeheersching, vaderlandsliefde, in Noord-Amerika zich voortaan even als vroeger in toenemenden staatkundigen invloed doen gelden; moge ieder, boven de onontbeerlijke zedelijkheid van den bijzonderen burger, zich verheffen tot de kennis en het doorzigt, wat de zedelijkheid en wijsheid van eenen Staat is en vereischt; moge geen door vleijers op verderfelijke wegen geleid gemeen het hoofd opsteken; moge de ijver voor leerstellige overtuigingen de Christelijke verdraagzaamheid en

liefde niet verdringen! — Dan zal (het is de zaak der eer, der deugd en der menschheid) het sedert 60 jaren geslaagde werk niet zinken, niet te gronde gaan; maar de Vereenigde Staten zullen met verdubbelden moed en verhoogde kracht op de roemrijk betredene baan rusteloos voortgaan!

FRAGMENTEN UIT REISBRIEVEN

VAN

F. VON RAUMER.

Boston, 22 April 1844.

Den 19^{den} April kregen wij, na eene buitengewoon lange overvaart (*), eindelijk Nieuw-Schotland in 't gezigt. De kusten der groote, veilige haven van Halifax zijn hoog genoeg ter bescherming, en begroeid met pijnboomen van slechts middelmatige grootte; de grond is meestal steenachtig en onvruchtbaar. De stad verheft zich rondom eenen heuvel, op welks top een welversterkte burgt ligt. Wij doorkruisten (nog eenigzins waggelend van zeeziekte) de snel aangroeiende, maar overigens niet fraaije stad, zagen de ontbinding van het parlement aldaar, verzeld van militaire vertooning, en twee Indiaansche vrouwen, welke laatste mijne belangstelling bijna nog meer boeiden. Beide rookten tabak; de eene was bijster leelijk, de andere kon voor een mensch gehouden worden. Toen een rosharig jong Engelschman haar eene grove onkieschheid toevoegde, ant-

(*) Vijftien dagen van Liverpool naar Halifax. DE VERT.

woorde zij zeer gepast: »Mijnheer, gij, beschaamt u zelf, niet mij.»

Bij de schemering en in den nevel van den avond, kwam Halifax en de omstreken ons zeer schoon voor, en zoo hadden wij Amerika al dadelijk in 't gunstigst licht gezien. Des avonds van den 19den voeren wij met gunstigen wind af naar Boston, maar hadden den 20sten hoogst onaangenaam weder, en moesten den 21sten, wegens den nevel, een' halven dag stil liggen. Eindelijk zeilden wij des middags, door een aantal eilanden van verschillenden vorm, de haven van Boston binnen; verlustigden ons in de zeer eigenaardige ligging der stad; namen onzen intrek in het Tremont-Hôtel, aten regt smakelijk, en gingen (in weerwil van 't slechte weder) in de stad rond. Den avond sleet ik genoegelijk in leerrijke gesprekken met Professor B., gelijk hederf voormiddag met Professor T., die mij dadelijk kwamen opzoeken. Ik gevoel mij, Goddank! regt gezond, opgeruimd en, na lange, gedwongene werkeloosheid, eindelijk aan de aanvang van nuttigen arbeid.

Washington, 23 April.

De *noodzakelijkheid* om dezen zetel van 't Congres *spoedig* te bereiken, heeft ons gedrongen de vier grootste steden van 't noordelijk Amerika door te *vliegen*. Deze spoed schaadt niet, daar wij voor langeren tijd hier terug komen; veelmeer geeft ze aanleiding tot eigenaardige opmerkingen en ervaringen. Naauwelijks zouden ergens vier dergelijke steden in zoo korten tijd te bereiken zijn. Boston, even als Venetie, rondom door water omgeven, en

trotsch op zijn aard en beschaving; New-York in grootte en werkzaamheid al de andere overschaduwende; het schoone, zindelijke, vrolijke Philadelphia; en Baltimore, dat York op zijde streeft. In Halifax zagen wij nog ijs en sneeuw; in Boston de eerste sporen van 't ontluiken der boomen; tusschen New-York en Philadelphia den winter reeds meer door de lente verdrongen; tusschen Philadelphia en Baltimore de rijke boomgaarden, vooral de appelboomen, in den prachtigsten bloei; hier in Washington, 's morgens om 6 uur, 17 graden Réaumur, en niet het minste spoor meer van 't geen wij vóór drie dagen nog zagen. Over 't geheel wordt het land schooner, wanneer men zuidelijker komt, zonder eigenlijk een schilderachtig karakter te hebben. In Nieuw-Schotland en Massachusetts veel steenen en nergens bijzondere vruchtbaarheid; zuidelijker is men meer als te huis, het land doet zich meer vaderlandsch voor. Het maakte echter een groot onderscheid, dat wij over zoo vele bevaarbare, diepe rivieren heensnelden en zoo magtige zeeboezems aanschouwden. Zeer schoon was het uitzigt op den Susquehanna benedenwaarts, en nog schooner (Rijnachtig) opwaarts; even zoo bekoorlijk en afwisselend een oord, Ellicot-Mill, tusschen Baltimore en Washington. Van de laatste stad, of wel van haren aanleg, heeft men veel te zeggen gehad. Zij geeft den indruk van eene vrolijke, welgelegene, ordelijke badplaats. Meer er van, wanneer ik meer weet.

De tolbeambten hebben ons bij onze aankomst in 't allerminst niet geschoren. Overal komt men ons vriendelijk te gemoet.

Charleston, 7 Mei.

Den 24sten April voeren wij van Baltimore naar Washington, en bleven daar tot den 30sten. Het plan tot deze stad is gewis naar eene verbazend groote schaal aangelegd, en slechts voor een klein gedeelte uitgevoerd. Om onderscheidene redenen mag men ook twifelen, of het wel immer uitgevoerd worden zal. In vergelijking met den omvang en de vooruitzigten der Vereenigde Staten, was echter de omvang van Berlijn, zoo als Friedrich Wilhelm I dien stout bepaalde, nog grooter dan die van Washington, en evenwel overschrijdt Berlijn die grenzen in onderscheidene rigtingen. Het belangrijkste onderscheid mag dit zijn, dat in de Vereenigde Staten *alle* steden door vrije handelsbetrekkingen bloeijen, en de zoogenaamde hoofdstad geen bestendige zetel van een hof en eene magtige regering is. De omliggende Staten overvleugelen het centrum; even zoo als in Duitschland, Regensburg, Wetzlar en Frankfurt a/M. door rijks- en bondsdagen niet spoedig vooruitgekomen zijn. Washington heeft eene gunstige ligging, en, vooral van de presidentswoning en het kapitoel, een zeer schoon uitzigt over den Potomak en de met wouden omringde landstreek. Wel is waar mist de wereld vroegere daden en herinneringen, welke het kapitoel te Rome zoo veel belangrijks geeft; doch in plaats daarvan treedt hier het tegenwoordige; — en de Goddank! *vreedzame* strekking der menschheid zal zich niet laten vervoeren door Oud-Rome's krijgstriumfen over vernietigde volkeren! De zittingzalen voor den Senaat en de Kamer der vertegenwoordigers zijn smaakvol in de beide vleugels van 't kapitoel aangelegd, en de koepel, die zich trotsch in het midden verheft, is versierd met

tafereelen uit de vroegere geschiedenis der Vereenigde Staten. Bijzonder treffend vond ik de uitvoering der onafhankelijkheids-verklaring, door de vele beeldtensissen der groote mannen, die daaraan deel namen. Tot hiertoe woonde ik slechts ééne zitting der vertegenwoordigers bij, waarin een der afgevaardigden eene onbeduidende rede hield ter verdediging der beschermende regten. De nieuwere bepaling, dat geen afgevaardigde langer dan één uur spreken mag, heeft wel aan het eindeloos lang- en veel-spreken een einde gemaakt; het is echter geenszins een gelukkig middel, en past niet voor alle omstandigheden en personen. Demosthenes, Pitt, Burke, spraken zeer dikwijls langer dan een uur, en 't geen voor geringe talenten een noodzakelijke en heilzame teugel is, wordt grooten mannen tot een knellenden en nadeeligen boei. Ook in *dit* opzigt moest ieder *zelfbeheer* (*) in beoefening brengen.

— — Den 50sten April keerden wij langs den spoorweg naar Baltimore terug, om de conventie voor Clay, zijne nominatie en ratificatie, bij te wonen. Alle logementen en talloze bijzondere woningen waren opgevuld met vreemdelingen, en slechts door tusschenkomst van den Heer G. (een onzer reisgenooten) bekwamen wij nachtverblijf in Exchange-Hôtel. Een ander invloedrijk persoon verwierf ons de zeldzame overgrootte gunst van toegang tot de kerk der Universalisten, waar de volgens districten gekozene afgevaardigdigden der 26 Staten den 1sten Mei vergaderden, om over den kandidaat der Whigpartij te beraadslagen en zich te verstaan. Men ging, zoo als altijd, onder strenge inachtneming van zekere vormen te werk, waardoor orde en gema-

(*) *Selfgovernment* is een woord dat in Amerika ten opzichte van regeringszaken aan de orde van den dag is. DE VERT.

tigheid bewaard bleven. Vooraf was gezorgd voor verdeeling der plaatsen, de oprigting van een hoog spreekgestoelte enz. Nu volgde de keuze van eenen president, vice-president en secretaris, eene doelmatige korte godsdienstoefening, en het voorlezen van een toepasselijk hoofdstuk uit den brief aan de Ephesen. Toen hierop een der afgevaardigden het voorstel deed, om Henry Clay tot Whig-candidaat voor den presidentsstoel te benoemen, verhief zich eene algemeene luide toejuicing. Eer men echter kon overgaan tot het voorstellen van een vice-president, ontstond op de galerij (wij zaten beneden tusschen de afgevaardigden) zulk een verschrikkelijk gedruisch en geschreeuw, als of er moord en doodslag geschiedde. Eerst na eenige minuten bleek het, dat een ingedrukt venster de vrees had doen ontstaan voor het instorten der galerij. Niet voor de derde stemming verkreeg Frelinghausen de volstreekte meerderheid tot vice-president.

Gewis kon men niet zonder deelneming en bewondering zien, met welke orde en tevens levendige belangstelling, de afgevaardigden van 26 vrije Staten hier vergaderden en beraadslaagden, om, volgens beste kennis en geweten, een hoofd van 't gemeenschappelijk vaderland te kiezen.

Des avonds gingen wij naar onderscheidene plaatsen, waar aanzienlijke Whigs in den geest hunner partij tot het souvereine volk spraken, en reeds daarom algemeenen bijval vonden, wyl hunne tegenstanders wegbleven.

Den 2^{den} Mei trokken niet alleen de afgevaardigden, maar ook allen die overigens uit de 26 Staten naar Baltimore gekomen waren, en vele inwoners der stad zelve, in statelijken optogt naar eene opene plaats buiten de stad. Iedere afdeeling had

hare eigene zinnebeelden, opschriften, kernspreuken, toespelingen enz., tot welker oproeming en verklaring verscheiden bladzijden zouden noodig zijn. Wel is waar geene uniformen, geene militaire orde, maar kleeding, houding en gang geheel naar welgevallen. Algemeen intusschen en uitbundig was het hurra-geschreeuw, het zwaaijen met hoeden en zakdoeken, en alle mogelijke bewegingen met armen en beenen. In weêrwil van eenige, ligt op te merken kleine belagchelijkheden, was dit het belangrijkste en waardigste volksfeest, niet alleen dat ik ooit gezien heb, maar dat thans op aarde mogelijk en bestaanbaar is. Zonder politie- of geregtsdienaars, niet de minste wanorde, geen dringen of stooten, den weg vrij gelaten zonder moeite, twist of bevel. En buitendien was het zeer wellevend, dat *alle* ramen van al de huizen (met slechts hoogst zeldzame uitzondering) aan de dames waren ingeruimd. De Whigs houden hunne zege voor hoogst heilzaam en volledig beslist; en de vele duizenden, die met de hoogste geestdrift hieromtrent eensgezind zijn, in aanmerking nemende, is men geneigd met hen in te stemmen. Voorzeker zijn zij tot nu toe met meer beleid te werk gegaan dan hunne tegenstanders. Zij legden 1. alle bestaande gebreken (zoo als wederkeerig ook van den anderen kant geschiedt) hoofdzakelijk aan de tegenwoordige regering ten laste, en beloofden die gebreken te verhelpen; — 2. zij werkten op heerschende meeningen en vooroordeelen, en maakten zich die ten nutte; — 3. zij vereenigden zich voor *éenen* man, terwijl de tegenpartij onderscheidene candidaten voorstelde en daardoor zich verzwakte; — 4. zij hielden hunne bijeenkomst *vroeger*, en wonnen daardoor waarschijnlijk in meer dan één opzigt.

Charleston, 8 Mei.

— — — Inderdaad hadden wij in Baltimore dag of nacht geene rust, want het redevoeren en hoerageschreeuw duurde tot 's nachts te twee uur, en de muziek der vermoeide muzikanten was telkens uit de maat.

— — — Thans van iets anders dan politiek. Wanneer men hier de grootte der voornaamste logementen en het aantal gasten ziet, vindt men het zeer natuurlijk dat niet voor ieder afzonderlijk de rekening gemaakt wordt. Allen betalen evenveel per dag, zij mogen eten of niet, waarbij dan gewis de een voordeel, de ander schade heeft. Des middags liggen er groote spijslijsten (*bills of fare*) op de tafel. De zwarte bedienden echter kennen dikwijls de Fransche benamingen (b. v. *fricandeau*, *cotelettes*) niet, men mag ze uitspreken zoo men wil, en evenmin baat het het geschrevene of gedrukte met den vinger aan te wijzen, daar zij zelden lezen kunnen. Verlangt men alzoo die gerechten, dan bekomt men ze gewoonlijk in 't geheel niet, of zoo laat dat al de anderen ver vooruit zijn en men zijn genoeg niet bekomt. Zoo krimpt dan de lange spijskaart geweldig ineem, en het is het geradenst niet te gaan boven het algemeen verstaanbare: *beef*, *mutton*, *lamb* en *chickens*.

— — — Namiddag den 5 Mei bestegen wij de stoomboot Herold om naar Portsmouth, tegen over Norfolk te varen. Zeer schoon was de terugblik op Baltimore, en aangenaam de vaart door de Chesapeake-baai. Heerlijke wolken, een zons-
 ondergang met de schoonste kleuren, voorts de maan, en daar tegen over de bliksem, door don-

kere wolken brekende. Maar op den schoonen avond volgde een akelige nacht. (*)

— — — Zaterdag 4 Mei reden wij van Portsmouth in Virginie naar Weldon in Noord-Carolina, beschouwden hier den kleinen, maar niettemin bevalligen waterval van de Roanoke, welks water even geelachtig is als van Elbe of Tiber, sliepen een paar uren, bestegen 's middernachts een anderen stoomwagen, ontbeten te Goldborough en kwamen des middags van den 5 te Wilmington. Het land is niet schilderachtig schoon; een vlakke, ligte, vaak natte grond; zeer weinig gras, en slechts hier en daar, gewis ten gevolge van den spoorweg, nieuwen aanbouw. Het waarlijk bekoorlijke en eigenaardige zijn de wouden: meerendeels zoo dicht, zoo magtig, en tevens in zoo grootsche, natuurlijke wanorde, als meer bevolkte landen niet kunnen aanwijzen. Ook hier wijken de wouden (even als de dieren en Indianen) voor de Blanken terug; maar hetgeen thans niet geteld; zelfs verspild of veronachtzaamd wordt, zal eens smartelijk worden gemist en moeijelijk te herstellen zijn. De wouden vormen het hoofdsieraad, de golvende lokken der natuur. Roeme wie wil de dorre bergen van Sicilie, de Campagna; zij gelijken den kalen schedel eens waardigen grijsaards, die vele herinneringen in zich draagt en aanwijst, maar niets meer in jeugdige schoonheid kan ten toon spreiden. Dan komt de zoogenaamde hoogere boschwetenschap en maakt paruiken en valsche lokken, die het ver-

(*) Door slechtere slaappleats namelijk, dan besproken was; door 't getrappel van drie paarden vlak boven 't hoofd; door drinken, rooken, spuwen, spelen, twisten, zwetsen, zingen of wel schreeuwen van 't reisgezelschap tot zonsopgang toe.

Wij hebben ons hier en daar gedrongen gevonden het verhaal van den Schrijver te bekorten, waar het hem persoonlijk of als Duitscher betrof.

lorene kunstmatig vervangen, maar zonder den gloed en de kracht der jeugd. Voorzeker kan de vruchtboom, het koren, de rijst, het katoen, zelfs de mensch niet gedijen in de overgrootte, geweldige wouden; maar elke vooruitgang gaat met eene wisseling, elke wisseling met een verlies gepaard. Wanneer de storm bruischt door de wouden der Alleghanis, dit hoofdhaar der natuur, dan is het mij te moede alsof eene reuzenjonkvrouw de wonderbare beheerscheres dezer plantenwereld is, door wie men meer wordt aangetrokken, dan door de metalen jonkvrouw in Tiecks Runenberge, die door goud aanlokt en tot gierigheid verleidt.

— — — Charleston ligt tusschen de rivieren Ashley en Cooper, welke zich uitstorten in zeeboezems, die door eilanden tegen stormen beschut zijn. De gele koorts komt hier veel zeldzamer voor dan in New-Orleans. Men kent geene bepaalde oorzaak dezer ziekte. Zij kwam voor bij allerlei wind, droogte, vochtigheid, warmte en koelte. Half Mei keeren de inwoners van hunne plantagiën terug, want de *stad* blijft gezond, terwijl de blanke menschen ginds sterven; daarentegen verdragen de negers dezelfde lucht en gevaar zonder door de koorts aangetast te worden. Reeds thans laat men ons niet toe de rijstplantagiën te bezoeken; wijl *éene nacht* hoogst gevaarlijk kon worden. Daarentegen zijn de groote katoenplantagiën bij Columbia volkomen gezond. Vele nette huizen, rondom met veranda's, zien er ongemeen bekoorlijk en dichtertlijk uit, daarentegen heeft het plantenrijk nog geen eigenlijk zuidelijk karakter, zelfs in Napels is dit sterker. Wijn tiert in Charleston niet, en men ziet er geene oranje en citroenboomen zoo als in Sorrente. Wel staan er enkele in de tuinen, doch deze bevrozen soms bij strenge winters.

Columbia 12 Mei.

— — Vrijdag 10 Mei, 'smorgens negen uur, vertrokken wij per spoorwagen van Charleston naar Columbia, en elk betaalde voor 120 Engelsche mijlen (40 uur gaans) 15 à 16 gulden Ned. De grond is hier goedkoop, de aanleg der banen zoo gemakkelijk mogelijk, maar alle handenarbeid zeer duur en het aantal reizigers gering, van daar de hooge prijs. De weg liep bijna altijd door woud (minder loof- dan naaldhout); maar de invloëd van den spoorweg bleek uit de menigte langs den weg nieuw aangelegde katoenplantagiën. Dat van de oude schoone boomen op de voor kultuur bestemde ruimten zelfs *geen enkele* verschoond bleef, moge dienstig wezen voor de katoenteelt, maar bevordert de schoonheid niet; en wanneer de zoo ligte zandgrond bij de brandende hitte meer en meer los en tot stuifzand wordt, laten beschermende boomen zich maar zoo niet voor den dag tooveren.

— — Met eenige mannen bij wie wij aanbevolen waren, gingen wij 's avonds half negen naar 't gymnasium (*college*) waar rede-oefeningen door de scholieren werden gehouden. Eene soort van kapel was hiertoe ingerigt; op de galerijen zaten meest vrouwen en jonge dames, beneden in 't ruim mannen en scholieren, de sprekers stonden geheel vrij op eene verhevenheid; ter zijde van hen zaten toehoorders van aanzien en rang, tusschen welke men ons in schoof, ofschoon wij beleefdelijk ons daarvan wilden verschoonen. De sprekers hadden hunne geschrevene stukken goed van buiten geleerd, en behoefden slechts zelden even er in te zien. De onderwerpen waren goed gekozen en, 'tgeen ik niet verwacht had, grootendeels geschied-

kundig, welk vak hier anders niet bijzonder geëerd is, omdat het voor 't praktische leven velen van weinig nut schijnt. Zie hier eenige onderwerpen:

Eerste avond:

1. Napoleon op 't eiland St. Helena.
2. Wederkeerige betrekking tusschen openbare meening en wetgeving.
3. Uitwerkselen der hedendaagsche verspreiding van goedkoope literatuur.
4. Invloed der werken van Johnson en Gibbon op den Engelschen stijl.
5. Beoordeeling van Moore's Epicuristen.
6. Vergelijking tusschen heidensche en christelijke verdraagzaamheid.
7. Vorming van den volksgeest.
8. Literarisch karakter van Macaulay.

Tweede avond (dien wij bijwoonden):

1. Welke omstandigheden hebben in den voortgang der volken, aanleiding gegeven tot verre volkplantingen?
2. Herroeping van het Edict van Nantes.
3. Nut van 't reizen in vreemde landen.
4. Beschaving der Azteken (*).
5. Burgerlijke en godsdienstige inrigtingen in Tibet.
6. Oorzaken, welke het verval van de magt der Vereenigde Nederlanden te weeg bragten.

De redevoeringen waren over 't geheel goed, zoo goed als de beste leerlingen onzer Gymnasiën die maken zouden. De eerste redenaar verviel in eenen Aziatischen of wel Amerikaanschen redenaarstrant met overdrevene bewegingen en afwisseling van stem. De anderen hielden meer maat; de vierde sprak uitnemend gepast en natuurlijk. De voordragt van

(*) Heerschende natie in Mexico, tijdens de verovering door Spanjaarden.

den laatsten was zeer verstaanbaar en bevatte nuttige toepassingen op de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Ieder spreker werd meer of min met handgeklap, of wel met stok- en voetgetrommel toegejuicht. Tusschen elke spreekbeurt speelde een troep negers steeds hetzelfde stuk, ten naasten bij als bij ons in een paardenspel. Eenmaal kreeg de voorspeler het in den zin, midden in 't stuk van toonaard en maat te veranderen, 'twelk mij als een schot door 't lijf ging. Ik verstond geenszins alles wat de sprekers zeiden; de schuld lag echter niet *alleen* aan mij, want van 'tgeen duidelijk en natuurlijk gesproken werd, ontging mij geen woord.

Columbia, 15 Mei.

— — — Eergisteren verhief zich een storm, die echter regen noch koelte aanbragt, maar brandend heet was als een Sirocco, zoodat (in weêrwil van alle voorbehoedmiddelen) de Thermometer den dag door op 25½ graad Reaumur stond, en de hitte ons lusteloos en tot alles ongeschikt maakte.

— — — Gisteren reden wij, bij groote, of schoon dragelijke hitte (er woei geen Sirocco) naar eene katoenplantagie. Er zijn twee soorten van katoen: de fijnere, langere en duurdere wordt op zandige eilanden aan de zeekust, de kortere, grovere in grootere hoeveelheid meer landwaarts verbouwd. Men verdeelt den grond naar mate zijner deugd in bedden van ruim 1 tot bijna 2 meter (4 à 6 voet) breed, en ploegt die tweemaal in de lengte over, de tweede maal met een hoogen rug op 't midden van het bed. Hierop wordt (eveneens met slechts één paard) door eene kleine ploegschaar van de gedaante eener vrouwenschoen, over den rug eene

voor gemaakt, in welke men in Maart het zaad tamelijk dicht uit de hand strooit. Hebben de planten vier tot zes bladen, dan ploegt men nog eens tusschen de rijen, en geeft daarna met den hak aan de bedden den vorm van onze aspergie-bedden. Men zaait, zoo als ik zeide, tamelijk dicht, omdat door koude, schraalte, insecten en wormen vaak een goed deel der planten verloren gaan. Gebeurt dit niet, dan worden de zwakkere planten met de hand uitgeplukt, en ook het onkruid zorgvuldig uitgewied. In September begint de oogst; iedere vrucht wordt naauwkeurig geplukt, stelen en bladeren legt men op het lage gedeelte van het bed, ploegt die onder, en plant in 't volgende jaar over deze *halve* bemesting. Van eene andere bemesting of van vruchtwissel is nimmer sprake. Door een eenvoudig werktuig scheidt men de zaden van het katoen, en voor zoo verre die niet weder worden gezaaid, gebruikt men ze tot veevoeder of voor olie. De prijs van 't katoen is, vooral door het bovenmatig toenemend verbouw, zeer gedaald. Met uitzondering der opzigtters, zijn alle arbeiders negers en uegerinnen, in Amerika geboren. Aan schoonheid van gelaat bij deze laatste is (volgens Europesche zienswijze) wel niet te denken, eenige hadden evenwel fraai gevormde schouders en armen. De woningen der slaven zijn meest op dezelfde wijze gebouwd, behoorlijk ruim, tot verblijf en haardstede, en eene slaapkamer. Bij het groot getal kinderen, mag het intusschen meermalen bekrompen genoeg zijn, maar onder dit klimaat leeft men meest onder den vrijen hemel. Alle negers zagen er welgevoed uit; vooral waren de kinderen zindelijk, glad, dik en vet. Ieder wordt gewoonlijk op 't land eene bepaalde vlakke (*task*) ter bearbeiding aangewezen. De vlijtigen heb-

ben dikwijls reeds om twee uur gedaan, en besteden den overigen tijd om een hun toegestaan stuk land te bebouwen. Ook drijven zij veel hoenderteelt. In allen opzichte is de persoonlijkheid van den meester voor hen van 't hoogste belang.

Richmond, in Virginie, 20 Mei.

Den 17^{den} vertrokken wij met eene stoomboot naar Wilmington; den 18^{den} bij zeer groote hette langs den spoorweg tot Wildon, en den volgenden nacht per spoorwagen en rijtuig naar hier. De nacht was natuurlijk koeler dan de dag, maar toch hoogst ongemakkelijk. Zoo deelde ik mijne plaats, die alleen voor mij bestemd was, met een reuzenlang heer, die *in 't geheel geene* plaats bekomen had. Eerst behield ik ongeveer de helft, later in den slaap breidde mijn makker zijne te zamen gevouwen reuzenleden uit, en leide zich zóó over mij heen, dat hij mij als 't ware bedekte. Nu kwam het tot een nieuw verdrag. Ik strekte mijne beenen van de zitbank regt uit, hij vormde met de zijnen een viaduct over mij heen, en schraagde de ontzettende boog tegen de lijsten van een gesloten zijraam. Om het gevaar van instorten voor te komen, sloeg men voor, een strik om de reuzenbeenen te slaan en die hooger vast te hechten; daar echter het hoofd reeds een paar voet lager lag dan de voeten, scheen het toch al te zeer tegen de natuur te strijden die nog hooger op te halen. Bij dergelijke omstandigheden blijven de Amerikanen heel gelaten, verliezen hunne kalmte niet, en zien slechts op de hoofdzaak dat het *voorwaarts* gaat. Hiermede zou ik mij ligter kunnen vereenigen dan met hunne

drooge, statige, stomme Zondagen, op welke hier bijna alleen de negers en negerinnen vrolijkheid en levenslust toonen. De negers pronken en pralen nevens hunne schoonen, met manchetten, witte handschoenen, wandelstokjes enz., zoodat onze jonge Europesche elegants zich niet fattiger kunnen aanstellen; en de negerinnen, in 't wit gekleed met rosalinten, doen de kleur harer huid niet minder uitkomen dan onze dames. Onder de blanken zijn de mannen betrekkelijk veel grooter en krachtiger dan de vrouwen; deels ten gevolge der leefwijze.

Washington 26 Mei.

— — Het kapitoel te Richmond heeft eene voortreffelijke ligging, en even als een Akropolis, naar alle zijden een ruim uitzigt tot diep in het land. Daar staat ook Houdons standbeeld van Washington, zeer treffend en gelijkende van beelden, maar zonder waar kunstgevoel of veredeling. Naauwe laarzen en broek, dunne beenen, aanleg tot een leelijken buik, staart en stok. Maar het minzaam, edel gelaat van Washington blijft de hoofdzaak.

Op de eene zijde van 't bordes des kapitoels heeft men zeer onlangs eene uit Napels gekomen marmergroep van Persico geplaatst: Columbus, magtig wijd schrijdende; met de linkerhand leunt hij onvoegzaam op de heup, in de hoog opgehevene regterhand heeft hij eene wereldbol of een kegelbal. Aan zijne zijde staat in wonderlijk gebogen stand eene Indiane, vol hoop of vrees. Beide knieën akelig verdraaid, de handen meer dan scherp omgewend, en van achteren te zien als — — —.

De geheele groep is volkomen in den stijl en smaak van overdrevene tooneelspelers. Op eene Parijsche brug mag dergelijke kunst aan de orde van den dag zijn; ik kan het werk niet goedkeuren, en nog minder bewonderen.

Een ander nieuw standbeeld van den Amerikaan Greenough stelt Washington zittende voor, meer dan levensgroot, in Romeinsche kleeding of veelmeer als een donderende Jupiter, het bovenlijf geheel naakt. Bij al het prijzenswaardige dat het werk toont, wil deze behandeling en opvatting mij toch niet bevallen (*), en een Amerikaan merkte aan, dat de arme Washington rilde van koude en wel spoedig een hemd zou aantrekken. Rauch heeft dergelijke opgaven, vooral wat ontwerp en verfraaijing van 't gewaad betreft, verreweg gelukkiger opgelost.

Donderdag 25 Mei gingen wij in den vroegen morgen, van Charlottesville, (Virginie) door klaverelden en woud, naar Monticello, de woonplaats van Jefferson. Een plein, door een halfbouwvaligen muur ingesloten, wekte onze opmerkzaamheid. Alles veronachtzaamd, wanordelijk, een half ingezonken graf, eene granieten pyramide, den geboorte- en sterfdag vermeldende, beschadigd, naar eene zijde reeds overhellende, de inscriptie uitgebrokeeld (†).

(*) Ook tegen de vierde zijde der inscriptie zouden strenge philologen vrij wat kunnen inbrengen: *Simulacrum istud, aë magnum libertatis exemplum, nec sine ipsa duraturum, Horatius Greenough faciebat.*

(†) Jefferson's gezin en verwanten hebben geld aangewezen tot herstel van het monument; maar het is niet toereikend geweest, of niet behoorlijk aangewend geworden, of wel toont de tijd alweder zijne vernielende magt.

Washington 2 Junij.

— — 's Namiddags ging ik met de Heeren G. en H. naar den tuin van den President, waar alle Zaturdagen muziek gemaakt wordt. De roodgekleede muzikanten stonden op een hoog zeer smal stelligie, en speelden meest stukken uit Italiaansche opera's. Het vermakelijkste was ongetwijfeld de menigte heeren en dames, die in den tuin rondwandeldén. De dames zeer opgetoid (meestal gestreépte kleeding van schitterende kleuren op witten grond) en veel bevalliger, dan ik tot nog toe in Amerika had aangetroffen. Men sloeg voor naar den President te gaan, 'tgeen mij (ik was in mijn overrok) ongepast voorkwam. Toen ik echter verscheidene, die even eens gekleed waren, mij zag voorgaan en hun tijdelijk opperhoofd vertrouwelijk de hand schudden, volgde ik dit voorbeeld en ergerde mij volstrekt niet aan de afwezigheid van alle etiquette. Veeleer kwam deze vriendschappelijke gelijkstelling van vrije mannen mij veel aartsvaderlijker voor, dan wanneer dit woord bij ons van betrekkingen gebezigd wordt, waar de grootste ongelijkheid ten grondslag ligt. In 't algemeen merk ik bij mij zelven op, hoe noodzakelijk het is, om niet (zoo als de meeste reizigers) aan *kleinigheden* in Amerika te groot belang te hechten, en daardoor het *grootte* voorbij te zien. Hieromtrent wordt thans Dickens sterk gelaakt.

Washington, 6 Junij.

— — Ik bezag het Patent office. De verzameling van werktuigen is rijk en uitmuntend,

voor natuurlijke historie een goeden grond gelegd, en van eene reis om de aarde onder Wilkes en anderen, uit de Zuidzee eene groote menigte belangrijke voorwerpen aangebragt. Rok, vest en broek van den goeden ouden Washington, (die hij bij 't nederleggen van 't opperbewind droeg) hingen in vreedzame nabuurschap naast de veder- en korallentooi van Indiaansche opperhoofden. Gewis toonen deze naar Europesche zienswijze meer eigenaardigs en poëtisch dan gindsche civile of militaire uniform. Hadde slechts de wereldgeschiedenis maar iets van al het wildendom!

Ter belooning van nuttige uitvindingen worden hier patenten (octrooijen) verleend, meestal voor 44 jaren. Tot heden toe bedraagt hun geheele getal sedert het bestaan der Vereenigde Staten 15,525. In 1845 verleende men 551 nieuwe, en 446 oudere liepen ten einde. Het patentbestuur is tevens een middenpunt voor verbeteringen in landbouw en handwerken. Zoo verzond het in 1845 bij de 12,000 patenten met zaden.

Gisteren reden wij naar Georgetown. De uitzigten over den Potowmak, over de reeks heuvelen die er langs loopt, en over eenige zijdalen, zijn hoogst bevallig; het merkwaardigst is het Cheapeake-kanaal. De steenachtige, onregelmatige bedding van den Potowmak was volstrekt onbruikbaar voor scheepvaart. Hierom heeft men het water grootendeels opgevangen en in een kanaal afgeleid, dat langs de rivier loopt. Deszelfs bodem is wel bij de 10 meter hooger dan de rivierbedding, en naar de zijde der rivier is de kant met gemetseld muurwerk opgetrokken. Ja, bij Georgetown wordt het geheele, uit den bijna drooggemaakten Potowmak gevoede, kanaal, dwars over de rivierbedding

naar de andere zijde overgebracht. De schepen schijnen over eene brug of bijna door de lucht te zeilen, en met verbazing ziet men neder op de rotsklompen en het ongewone bruisen in de diepte. Bij ondernemingen en werken van dezen aard toonen de Amerikanen hunne grootheid, zoodat men andere kleinigheden, die van onze inrigtingen en gebruiken afwijken, wel over 't hoofd mag zien.

8 Junij.

— — Gisteren reden wij met Dr. L. en zijne vrouw bij groote hitte naar Mount Vernon. De weg naar Alexandria was tamelijk goed, maar toen ging het bergop bergaf over stok en steen. Washingtons huis schijnt ruim genoeg voor den eenvoudigen, eerwaardigen man, maar zal (het is van hout gebouwd) niet heel lang tegen de vernielende hand des tijds bestand zijn. Meer dan het huis van Loretto verdiende het in een duurzamer besloten, en voor de deelnemende nakomelingschap bewaard te worden. Aan den eenen kant ziet men eene groene vlakte, door hooge boomen ingesloten, en van den anderen kant zijn schoone vergezigten naar den in de diepte stroomenden Potowmak. Washington's lijk-kist is van de eerste plaats naar eene andere gebracht, in een marmeren sarkophaag besloten, en thans door een steenen gebouw althans tegen sneeuw en regen beveiligd.

Baltimore, 10 Junij.

Gisteren namiddag ging ik naar een welgelegen herberg buiten de stad, waar de Duitschers bijeenkomen. Een geweldig onweder drong ons in eene

kegelbaan bijeen, waar gedurende de heftigste donderslagen (even als bij alle weer) gepolitiseerd, en Europa en Amerika in orde gebragt werd. Eenige onzer landslieden duiden Europesche gebreken juist genoeg aan, maar wilden verbeteringen kortweg met geweld doordrijven. Toen ik deze middelen en wegen onbeschroomd tegensprak, spraken andere van Amerikaansche gebreken, en het viel niet moeijelijk te erkennen, dat dwalen menschelijk is, en niet om alle boomen eene schors kan groeijen. Even als onze absolutisten alle kwaad in 't volk zien en bij 't volk zoeken, zoo heerscht hier eene neiging om alle Europesche gebreken den vorsten en koningen te laste te leggen. Gene hebben te weinig achting en deelneming voor 't volk; deze verwisselen soms willekeur van 't gemeen met den waren volkswil.

Van een gebouw, dat eene soort van medische universiteit bevat, had ik een voortreffelijk uitzigt. Zoodanige inrigtingen zijn er *twee* in de stad, welke door *vereeniging* aller krachten gewis meer nut zouden stichten, dan door afscheiding en afzonderlijke, onvolkomene wedijver.

Met den Heer B. M. ging ik naar den Heer G., die eene voortreffelijke verzameling van handschriften bezit, en mij voor Europische vele Amerikaansche gaf. Over Persico's standbeeld van Columbus oordeelde de Heer G. juist als ik: Columbus zag er uit als een Fransche dansmeester, stand en kleeding van het meisje waren verkeerd, enz. Het huis van dien heer was zeer smaakvol ingerigt, en met schilderstukken en beeldhouwwerken versierd. Eene liggende vrouwelijke gestalte van Greenough verdiende hoogen lof.

Ter dezer plaatse, waar ik Amerikaanschen smaak

en kunstgevoel roem, zij het mij vergund, aan twee zaken te herinneren, die dit gevoel kwetsen. Vooreerst de zoo vaak gelaakte tuinen of heiningen. Regte tuinen (die men hier en daar begint te zien) doen dezelfde dienst; en wanneer men niet verzuimt de palen van onderen te verkolen, duren zij lang. Maar die zigzags met hunne spinnekops-pooten maken op ieder die aan maat, harmonie en schoonheid van lijnen gewoon is, den onaangenaamsten indruk. Nog erger staat het met de geheel overbouwde bruggen. Deze wijze van bouw moge wegens den invloed van het weder noodig of dienstig wezen, het hout moge er niet aan verspild zijn, het is toch voorzeker een blijk van onverschilligheid voor natuurschoonheden, dat men over rivieren, die de verrukkelijkste gezigten opleveren, even zoo tusschen planken afsluitingen moet doorgaan, als Krusenstern in Japan tusschen linnen zeilen, om toch vooral niets te zien. Zelfs zijn er nergens vensters of openingen gelaten, om uit te kijken; en de Broadrivier b. v., die ik op mijnen geboortedag ten loon voor de vuurproef zien zoude, bleef mij verborgener dan Mozes het beloofde land.

Pittsburg, 15 Junij.

Zoo hadden wij welgemoed en welvarend een goed deel onzer noordwestelijke reis afgelegd. Wilt gij ons aanschouwelijk volgen, verzuim dan niet eene kaart ter hand te nemen. Ik heb mij zelven meermalen gewaarschuwd, uit een gedeelte geen voorbarig oordeel over het geheel te vellen, niet uit het bijzondere een algemeen besluit te trekken, en evenwel komt men gedurig weder op dezen weg.

Wie de Vereenigde Staten, de schoonheid en vruchtbaarheid des lands naar de kustlanden van Baltimore tot Florida beoordeelt, handelt even zoo als of men Duitschland schat naar de kusten der Oostzee, of naar de wegen van Hamburg naar Berlijn, Potsdam, Frankfort enz.

Dingsdag den 11^{den} vertrokken wij 's morgens 7 uur, bij 10° warmte, van Baltimore, en verlieten 1½ mijl van de stad den weg naar Washington, om den Patapsco opwaarts te vervolgen. Met regt berispt men de regtlijnige, uitgestrekte lengten onzer spoorwegen als vervelend en prozaïsch: op *dezen* spoorweg kon dit volstrekt niet worden toegepast; want op de stoutste wijze liep hij eerst langs den Patapsco, later langs den Potowmak, volgde de krommingen en deed de fraaiste gezigten in 't oog vallen. Wie aan de regtlijnige Deutsche spoorwegen gewoon is, staat verbaasd over de scherpe bogten, de stoute bogen en slingeringen, langs welke de trein voortijlt. Het dal van den Patapsco biedt, vooral nabij Ellicots-Mill, de bevalligste gezigten voor den landschapschilder. Kleine watervallen, molens en molenstuwen, tuinen, bebouwde heuvels, verstrooide huizen, bruggen, boomgaarden, digt en woest woud; alles vliegt in vrolijke, bonte afwisselingen snel voorbij. Naauwelijks had ik den tijd bij de beschouwing der *natuur* mijne opmerkzaamheid op menschen te vestigen, maar verwonderde mij toch aan 't einde van den langen wagen een paar beenen tegen den wand te zien. Het bovenlijf van den op de bank liggenden heer was geheel onzichtbaar; tot zijne verlustiging strekte hij de beenen loodregt omhoog. Wanneer het een voorbehoedmiddel tegen beroerte is, zich te gewennen met het hoofd niet te hoog te liggen, moeten de Noord-Amerikanen (althans

vele heeren) tegen deze wijze van sterven gewaarborgd zijn.

In het dal van den Potowmak (wij naderden de Alleghani's) nam alles een grootscher karakter aan, ofschoon het eene overdrijving is, te zeggen, dat Harpersferry te zien alleen eene reis uit Europa waard is. Toen Jefferson dit zeide, had hij Europa nog niet gezien. Aan Alpen-tooneelen, lawinen, sneeuwvelden en dergelijke is hier niet te denken. Allengs echter traden ons groote rotsmassa's stout te gemoet, maar moesten evenwel dulden, dat hooge boomen hunne kruin bedekten, en aan deze klemmen zich slingerplanten, en omkransden stam, takken en bladeren zoo digt, dat men den statigen grootvader nauwelijks van de lustige kindertjes onderscheiden kon. De wouden werden steeds schooner, want ofschoon bij ons de stammen van onderen even zoo dik zijn, wordt men getroffen door het grooter aantal, de meerdere digtheid van 't woud, de rijkdom van 't gebladerte, en de doorgaans hoogere en slankere gestalte.

De uitdrukking *oorspronkelijke wouden* (*Urwälder*) heeft hier eene juiste, maar ook eene onbepaalde beteekenis. De boomen hebben hunnen levensduur even als menschen en dieren, van daar kan men niet aannemen, dat zij van de schepping af gezond en wel terzelfder plaatse stonden. Veelmeer verdringen tallooze *jonge* boomen de oude, en alleen dat is Urwald, waar de mensch met hand en bijl nog geen inbreuk gemaakt heeft op de natuurlijke ontwikkeling.

In Cumberland eindigt de spoorweg; hij is goed, en wij voeren snel. Alleen gilt in Amerika de akeelige fluit vaker dan bij ons. Ossen, koeijen, schapen, varkens zijn hier eene kudde zonder herder,

en keeren (een verrassend gevolg van het *selfgovernment* en hoogere beschaving) altijd weder naar huis. Soms evenwel legt zich een os, Alcibiades in stoutheid overtreffende, op de baan dwars voor den trein neder. Houdt hij onbevreesd het uit tegen den schrikkelijken toon van de fluit, dan moet de trein stilhouden, en dan geldt het spreekwoord: die niet hooren wil, moet voelen.

Van Cumberland reden wij, in eene der meermalen beschreven reiswagens, tot Braunsville; en wel bij nacht — als wanneer men in Amerika, helaas! even zoo weinig ziet als in Europa!

Van Braunsville wilden wij met eene stoomboot den Monongahela tot Pittsburg afvaren; het water was echter te laag, en wij werden weder in de koets gepakt. Wij zaten nu echter maar met ons beiden op elke der drie banken; en in weerwil van eenige reisonaangenaamheden, behoorden deze beide reisdagen tot de aangenaamste die men maar wenschen kan. De van noordoost naar zuidwest evenwijdig loopende bergruggen der Alleghani's rijzen en dalen zoo dikwijls, en toonen zoo groote verscheidenheid van hoogten en dalen, dat de opmerkszaamheid steeds gespannen gehouden en toch niet vermoeid wordt. Steeds trotscher stijgen de boomen ten hemel, zoodat deze slechts zeldzaam met zijne stralen door het loofgewelf dringen kan. Deze hooge boomwereld wordt telkens afgebroken en doorsneden van de schoonste tarwe- en havervelden, welke dit jaar een' gewenschten oogst beloven. Veel meer kultuur dan ik verwachtte; alles rijker en schooner dan aan de zeekust. Geen wonder, dat men van deze vlakke zandige streken naar het vruchtbare, bekoorlijke westen verhuist. Al zijn ook overal de eerste nederzettingen slechts onvol-

komen, en de huizen klein, zij worden toch door vrije, onafhankelijke, bekwame, vlijtige burgers bewoond.

Des avonds van den 15^{den} bereikten wij Pittsburg nog zoo vroeg, dat wij de heerlijke ligging aan de zamenvloeiing van den Alleghani en Mononghahela, en den aanvang van den Ohio konden opmerken. Pittsburg heeft in de nabijheid eenen onmetelijken schat van ijzer en kolen, en is derhalve de *natuurlijke* zetel van groote fabrieken voor ijzer, glas, machines enz. En nog roept men hier om hooge beschermende regten, en maakt de eene staatspartij zich die meening op allerlei wijze ten nutte voor hare eigene bedoelingen. Die stoom- rook- en smookfabrieken hebben de stad nog niet zoo zwart gemaakt als menige Engelsche, evenwel ziet zij er veel ouder, grijzer en onzindelijker uit dan de meestal jonge Amerikaansche steden, en staat daarom in een slecht blaadje. Nog zijn de boomen op de bergen, die de oevers der rivieren bezoomen, niet verstorven; zij gaan echter dit onvermijdelijk lot te gemoet, 'tgeen de schoonheid der omstreken groot nadeel zal doen.

— — Ik deed eene groote wandeling, zag de overdekte marktplaats, — den grooten waterhouder, waarin het water door geweldige stoomwerktuigen wordt opgevoerd ter verspreiding door de stad; en bewonderde het Philadelphia-kanaal, 'twelk als eene groote brug over den Alleghani is heengeleid. Over deze rivier zijn drie andere bruggen en eene over den Mononghahela. Op den vrij vlakken driehoek door deze stroomen gevormd staat de stad; hooger op zijn beide door heuvelen gescheiden, en ook hunne buitenoevers zijn met schoon woud bewassen. Weldra echter zullen de ijzergieterijen en glasblaze-

rijen de groene omstreken in kale Siciliaansche rotsen hervormen, en de alleenheersching der ongewasschene Cyclopen grondvesten.

Cincinnati, 18 Junij.

Zaterdag voormiddag den 15^{den} bestegen wij de stoomboot en kwamen gisteren hier aan, nadat wij op den Ohio eenen weg van 100 Duitsche mijlen afgelegd, en, ten gevolge der mededinging, daarvoor niet inbegrip van voeding, nachtleger enz., weinig meer dan *f* 10 Ned. de persoon betaald hadden. Het schip was goed ingerigt, en ofschoon men niet te huis is, was de voeding voldoende.

Maar nu de hoofdzaak, de vaart. Deze was in allen opzichte aangenaam en genoegelijk; de Ohio mag met regt den naam dragen van de *schoone rivier*. Op eenen afstand van 100 mijlen moge zich natuurlijk de vorm der heuvels, de indruk der wouden enz. meermalen herhalen, maar eene platte, kale, onvruchtbare, vervelende plaats zag ik niet. Veeleer maakten de grenslijnen der bergen, de pracht der groene wouden, de donkere zijdalen en kloven, de lichtgroene of goudgele velden, den bekoorlijken, verrassendsten indruk. Bij vele kronkelingen scheen de rivier als een meer afgesloten, of de verscheidenheid werd verhoogd door eilanden, die den stroom verdeelden, en heuvelen boven heuvelen leverden een schoonen, nu nabijzijnden, dan verwijderden achtergrond. Telkens was er iets nieuws te zien, altijd beweging, en vandaar gestadige afwisseling, voor-, achter- en zijwaarts. Waar rivier en heuvel eenige vlakke plaats lieten of eene kloof openden, keek een stulpje door het bladeren-gordijn;

het ontgonnen land rees ter zijden opwaarts, en koeijen, kalveren, hoenders, ganzen, honden, droegen elk op zijne wijze bij ter verhooving der kultuur. Deze natuurtooneelen trokken echter de opmerkzaamheid niet geheel en al af van de menschen en het reisgezelschap. Drie opperhoofden der Seminolen met hunnen reismaarschalk, een Engelschsprekenden neger, kwamen van Washington en keerden terug naar hunne haardsteden, westelijk van den Mississippi. De oudste van hen had eens een overval eener bende Indianen aangevoerd, waarbij vele Amerikanen verslagen werden; hieruit was een oorlog ontstaan, ten gevolge waarvan zij genoodzaakt waren den Mississippi over te trekken. Deze opperhoofden waren zonderling gekleed of opgeschikt, echter slechts in Engelsche of Amerikaansche fabriekgoederen. Roode kousen tot boven de knieën, een gekleurde gordel, maar geen broek, bontgestreepte overrok, hals en borst met allerlei sieraden behangen, het hoofd omwonden met bonte doeken. In weêrwil van allen opschik lagen zij gewoonlijk uitgestrekt op de morsigste plaats van 't verdek, en de zwarte reismaarschalk leende mijne parapluie om den eenen binnen te halen, die rustig voortsliep, ofschoon blootgesteld aan den sterksten regen. Een tweede rigtte eene lange rede tot de omstanders. Hij sprak vloeiend, en zijne gebaren waren zoo gepast en deftig, dat menig lid van 't Congres er wel een lesje aan had mogen nemen. Hij kreunde er zich niet aan, dat geen enkele zijne rede verstond; even als ook te Washington in de weêrgalmende zaal het verstaan moeilijk is, of wel vele niet eens toeluiseren.

Cincinnati, 19 Junij.

Over den Staat Ohio en de stad Cincinnati elders nader, thans slechts een paar opmerkingen. Gisteren reden wij met goed gezelschap door de stad en in de merkwaardigste gedeelten van den omtrek. De heuvels, met woud bedekt of reeds ontgonnen, strekken gemeenlijk zich uit tot aan den oever van den Ohio. Bij Cincinnati daarentegen wijken zij aan weêrszijden terug, en vormen een' wijden kring, in welken aan de eene zijde Cincinnati ligt, en op den anderen oever Newport en Coventry in Kentucky. Van de opwaarts loopende straten ziet men naar buiten in de groene wereld; de meeste straten zijn verrassend schoon gebouwd, vol winkels, deels met boomen beplant, en *thans* zoo zindelijk, dat de beschuldigingen van Miss Trollope alle waarheid verloren hebben. Wel is waar vindt men in de afgelegenste hoeken hier en daar wel een varken met grondige onderzoekingen bezig; maar dit zag ik ook te Washington en Baltimore, en het ware misschien niet kwaad, in Berlijn en elders zulke straatvegers aan te stellen. Van de steilten der heuvels heeft men de schoonste gezigten op de stad, op de bevaarbare rivier die haar doorsnijdt, en den kring van bergen, die den geheelen gezigteinder omsluiten.

Columbus, hoofdstad van den Staat Ohio, 21 Junij.

Gisteren reden wij, 's morgens 9 uur, in eene Amerikaansche reiskoets van Cincinnati af, en kwamen heden morgen 8 uur hier aan. 's Middags

aten wij te Libanon, 's avonds te Dayton, kwamen in den nacht door Springfield, en bereikten des morgens de vijfde stad. Het niet-bewonderen (*nil admirari*) is nooit mijn stokpaardje geweest, maar hier zou het wel allerminst te pas komen. Sedert ik in den Staat Ohio ben, heeft mijne bewondering, die ik reeds in Berlijn te kennen gaf, niet opgehouden. Zoo dacht, zoo sprak ik over Cincinnati; en evenwel is het ontstaan eener stad aan eene gelukkig gekozone plaats minder moeilijk, dan binnen eene halve eeuw een onbewoond woud in eene welbebouwde landstreek te herscheppen. Gisteren reden wij heuvel op en af, langs een goeden weg, gedurende den geheelen dag door de zorgvuldigst bewerkte, uitmuntend staande akkers, vooral van tarwe, maïs en haver; gerst zagen wij minder, rogge in 't geheel niet. De lichte kleur der velden steekt heerlijk af tegen het donkergroen der wouden van den achtergrond. Het weder gunstig, ter vermeerdering der verscheidenheid eene regenbui, donkere of schitterend verlichte wouden en een regenboog, hier in waarheid een teeken van vrede en verzoening.

— — De stad ligt in eene vruchtbare vlakte, en is, in weêrwil harer jeugd, reeds van aanmerkelijke grootte en welgebouwd. Vooral is het logement Neilhouse, op zijn Amerikaansch, grooter dan eenig logement in Berlijn. Nu reden wij naar 't krankzinnigen-gesticht, de inrigtingen voor blinden en doofstommen, de gevangnissen enz. Over een en ander elders.

Lexington, in Kentucky, 26 Junij.

Maandag den 24sten bestegen wij de stoomboot Franklin, en kwamen des avonds 9 uur te Louisville aan. Het schip was goed, het eten keurig, het gezelschap stil. Ook behoefde ik geene gesprekken om den tijd te verdrijven, zoo veel schoons was er van den morgen tot den avond te zien. Alles wat ik vroeger tot lof van den Ohio zeide, diende ik hier te herhalen. Even als de schoone bewegelijke decoratie in zeker ballet, eene reeks van verukkelijke landschappen, in verscheidenheid van licht, binnen weinige minuten ons voorbijvoert, zoo hier twaalf uren lang met de kracht en den rijkdom der grootsche, jeugdige natuur. En zoo mogelijk was de avond nog schooner dan de dag. Zachte windjes bewogen de ligte wolkjes, die bij het ondergaan der zon met allerlei kleuren zich sierden, en in den stillen stroom zich spiegelden. Tegenover de nog schitterende zonzijde toonden de wouden hun donker groen, en deden het water nog donkerder schijnen. Tallooze lichtkevers schitterden door het gebladerte, en de opkomende maan teekende ter linker zijde een nieuw lichtspoor op de donkere wolken. Diana werd begroet door Venus, die ter regter zijde nu eens al hare pracht ten toon spreidde, dan weder zich achter 't geboomte verschool, of haar beeld aan de wateren vertrouwde. Bij eene kromming van de rivier trad de maan juist tusschen onze reusachtige schoorsteenen, in 't oogenblik dat uit beide te gelijk vuurschoven opstegen, die het geheele verdek met vonken bezaaiden; de krachtigste dezer waagden zich in de verte, en stierven weg in het kussen van den koelen stroom. Welk een gelukzalige dag!

Dingsdag 25 zaten wij 's morgens half vijf reeds weder tusschen de wielen en reden tot Frankfort, van daar met den spoortrein naar Lexington, dat wij 's avonds te zes uur bereikten. Aanvankelijk was de wagen niet vol, zoodat twee tegenover mij zittende heeren rug aan rug een dubbelen arend vormen, en de beenen uit het venster steken konden. In plaats van »'t hart omhoog" schijnt het hier »been en omhoog" te zijn. Geen volk toch verheft deze zoo hoog als de Amerikanen, en de gesteldheid der voetzolen en menig ander, elders zorgvuldig verborgen, ligchaamsdeel, wordt aan openlijke beschouwing en beoordeeling prijs gegeven.

Nevens het groote en bewonderenswaardige, is hier gewis ook menige kleinigheid, die zich onaangenaam opdringt, en, hoe ongaarne ook, dagelijks weder en al weder opgemerkt wordt. Vóór alle dingen behoort hiertoe het spuwen. Gewis spuwt een welopgevoed Amerikaan niet in goede gezelschappen; maar daar aristocratische afscheiding hier wordt veracht, en men overal den vuil-afleider (den spuwbak) aantreft, en zelfs in 't Kapitoel een neger *les beaux restes* wegveegt, blijft dit gebrek, deze gewoonte of wat dan ook, tamelijk algemeen. De tabak is de oorzaak daarvan niet, want lieden die rooken noch pruimen, blijven onafgebroken daarmee bezig; zelfs schoolknappen spuwen met de grootste zelfvoldoening links en regts van zich af. Met het horologie in de hand telde ik, dat zeker heer in de minuut vijf maal, een ander (nog wel een geestelijke) acht maal spuwde. Is dit eene ongesteldheid of bloot eene verkeerde gewoonte? Moet het niet de spijsvertering verzwakken, en bij de vele hier gebruikelijke, moeilijk te verteren spijzen, aanleiding geven tot de hier vrij algemeene klagt over

slechte magen? Gewis is het afzigtelijk en walge-lijk te zien, en mogelijk nog erger het te hooren. De hemel geve, dat het bij meerdere beschaving buiten gebruik rake! In groote zaken zijn de Amerikanen even bekwaam als eenig ander volk, maar vele zijn niet zoo beschaafd, wellevend, gepolijst als de Europeanen. Zoo is 't, bij voorbeeld, niets vreemds, wanneer men in een koffijhuis de couranten wenscht te lezen, die in beslag genomen te zien door een welgekleed persoon, op zijn gemak over de tafel heen er op rustende, niet met den arm, — neen, met beide beenen.

— — — Het oog kan zich hier verlustigen in het schoonste groen van wouden en velden, en ik heb ruimschoots gelegenheid aan deze mijne neiging bot te vieren. Van daar kan ik ook niet zonder deelneming een' der reuzenboomen zien, dien men verraderlijk door ringelen (*) of door vuur ter dood heeft gebragt. Te vergeefs strekt de Titan zijne honderd armen, van alle sieraad beroofd, ten hemel; zijne beden vinden bij de nieuwe goden geen medelijdend oor, en aan den grond geketend kan hij zich niet verzetten!

Louisville, 29 Junij.

Donderdag 27 keerden wij per spoortrein naar Frankfort terug. Deze stad, de zetel der regering

(*) Wanneer men hier te lande, zegt de Schrijver elders, eenen reuzenboom niet openlijk durft aantasten door dien te vellen, dan schelt men zachtkens nabij den grond de schors slechts een duimbreed af, en de boom moet versterven en te gronde gaan, al reikten zijne takken tot den hemel. Zoo omgeeft de laster, als ongemerkt, met zijn schijnheilich slangengift den roem van een groot man, om dien te doen verwelken!

van Kentucky, ligt aan de rivier van dien naam, in eene vlakke van alle zijden omgeven door boschachtige, deels bebouwde heuvelen. Na eenig wachten kwam de stoomboot aan, die ons langs den Kentucky herwaarts zou brengen. Dit riviertje vloeit rustig in tallooze kronkelingen; intusschen moesten wij drie of vier maal door sluizen in lagere beddingen komen. Welligt dat door deze opstuwning een voldoende waterstand behouden wordt, want anders is het te bevreemden, dat een niet breeder stroom, zonder uitdieping, zoo groote booten draagt.

— — — Bij onderscheiden bezoeken kwamen wij in verschillende gedeelten der stad, die nog geen menschen-leeftijd oud, maar verbazend vooruitgegaan is. Ofschoon zij ten opzichte van ligging, schoonheid, bevolking, handel en rijkdom, bij de koningin van 't westen, Cincinnati, ver achter staat, mag zij echter met de aanzienlijke steden van ons vaderland worden gelijkgesteld. Regelmatige aanleg, regte breede straten, veelal met boomen beplant, daken zoo vlak als mogelijk; deze en andere eigenschappen heeft Louisville met meerdere nieuwe Amerikaanse steden gemeen. Bisschop C. verhaalde gisteren avond: toen hij voor een aantal jaren hierheen kwam, had Louisville slechts weinig huizen en Cincinnati nog minder. In de laatste stad had hij zelfs geen nachtverblijf kunnen vinden, zoodat hij naar boord moest terugkeeren. Welke verbazende en snelle vorderingen! En niet enkel in varkensteelt en zak- en paklinnenweverij. Zoo heeft de stad Louisville tot een gebouw voor eene medische universiteit meer dan *f* 500,000 Ned. gegeven, of wel het bedrag opgenomen, verrent en afbetaald. De gehoorzalen zijn zeer goed, meestal amphitheatergewijze ingerigt; de anatomische verzamelingen dra-

gen blijken van goeden vooruitgang, en de medische bibliotheek bevat reeds 4 à 5000 boekdeelen. Ook eenige der talrijke kerken hebben beter aanzien, en zijn meer in eigenlijken kerkstijl gebouwd, dan in menige andere Amerikaansche stad; gelijken lof verdient het stadhuis; de gevangenis eindelijk gelijkt van buiten een ouden ridderburgt met torens en tinnen.

Louisville, 30 Junij.

De Whigs alhier hielden gisteren avond een grooten optogt met vele lantarens, welker papieren zijden met spreuken en teekeningen bedekt waren, op hunne eigene eer en ten spot hunner tegenstanders. Men zou eerder denken dat de Democraten in zoo iets behagen moesten vinden; maar deze willen òf als minder rijk de kosten sparen, òf vermijden het gering getal hunner partij te toonen, terwijl de Whigs gaarne hunne sterkte aan den dag leggen.

St. Louis, aan den *Mississippi*, 6 Julij.

— — Ik werd in mijn schrijven gestoord door het verblijdend berigt, dat de *Manhattan* den 1sten Julij ten 10 uur naar *St. Louis* zou afvaren. De afvaart vertraagde echter tot 5 uur, en dit oponthoud werd dubbel onaangenaam, doordien de warmte in het stil liggend schip tot 26° steeg. Om het fatsoen op te houden was bij een aanplakbiljet voorgeschreven, dat de gentlemen den rok niet mogten uittrekken, maar in volle kleeding (*full dress*) moesten

blijven. Deze dwang trof in het democratisch Amerika echter alleen de aristocraten, dat is de reizigers; want het scheepsvolk ging in de bloote hemdsmouwen. Bij de warmte der zon kwamen nog drie vuren: 1°. van de machine, welke haren gloed, naar den Amerikaanschen bouw der stoombooten, door het geheele schip verspreidt; 2°. door een met kolen gestookten waschtoestel, welke zich daar gelegerd had, waar de beste schaduw was; 3°. door eenige waardige ladies, die in hare staatsiekamer een' kagchel stookten om de luijeren harer lieve, hoopvolle kleinen, — een rook- en reukoffer, — daarop te droogen. De boot was meer dan vol, en verreweg de meerderheid bestond uit eerzame landlieden, die zich echter, op eene bij ons onbekende wijze, ook met politiek en presidentskeuze bemoeiden. Voor een zeventig man waren slechts twee waschbekkens en twee handdoeken voorhanden, welke laatste, over rollen geslagen, hunnen omloop dagelijks eenige honderd maal moesten volbrengen. Het wasch- en drinkwater uit den onstuimigen Mississippi zag er overigens geelbruiner en morsiger uit, dan het vuilste spoelwater in eene Berlijnsche keuken. Met wijze voorzorg had ik citroenen gekocht en dronk (bij gebrek aan melk) limonade; maar zonder enig toevoegsel of vermenging kwam de kleur van 't natuurlijke water die van dit brouwsel zeer nabij. De ongewone sterkte van den stroom en de zwakte onzer machine, verlengde den duur der reis van drie tot vijf dagen; wij kwamen bij slechten kost eerst gisteren namiddag ten 5 uur hier aan. Om het geweld van den stroom te breken had men, zoo als een der reizigers, de Heer S. (hoe zaakkundig!) aanmerkte, de veiligheidsklep bezwaard. Boomstammen keerden ons vijandig hunne

kruinen toe, en wij zweefden inderdaad in grooter gevaar dan op den Atlantischen Oceaan. Zoo heb ik dan zoo kort mogelijk de schaduwzijde van het reizen aan de *uiterste westelijke grenzen der menschelijke beschaving* geschetst, en er ware stof genoeg voorhanden, die met de meeste uitvoerigheid te schilderen; ten troost voor deelnemende gemoederen wil ik slechts hier bijvoegen, dat van dit alles niets mij ontstelde of vervaarde, dan alleen de bovenmatige warmte en — het gewone spuwen. Daar het evenwel tegen alle welvoegelijkheid zou strijden, hierover zooveel te zeggen, als er van te zeggen zoude zijn, wil ik het hierbij laten berusten, en alleen nog (tot spottende blijdschap van den Heer S.) erkennen dat rooken zonder spuwen verreweg te verkiezen is boven spuwen zelfs zonder rooken. Bij deze slechts voorwaardelijke eerlijkverklaring moet ik intusschen ter liefde der waarheid eene tweede voegen. De Heer Stephens zegt namelijk in zijne reize naar Middel-Amerika: »Gezegend zij de man, die het *rooken* uitvond, dezen bevrediger van een verontrust gemoed, dezen verzachter van opbruischende hartstogten, dezen troost over een verloren ontbijt, dezen leidsman door woeste oorden, dezen trouwen wegwijzer door het leven, die het gemis vergoedt en de plaats bekleedt van vrouw, kinderen en vrienden!»

Thans tot de lichtzijde onzer rivierreis. Hoe eindeloos veel was daaromtrent mede te deelen, want in snelle opvolging zagen wij, althans in de verte en op de kaart: Rome, Hamburg, Troje, Belgrado, Caïro, Herculanium, Weenen, Brandenburg, Eenheid en Drieëenheid; gezwegen van andere min verhevene namen van steden, vlekken en huizen. — Rivieren hebben, even als menschen,

hunne eigenaardige bestemming en lotgevallen. Hoe vaak snelt de jeugd in onbeduidendheid heen, is de mannelijke leeftijd meer vervuld met arbeid en nood dan met vreugd en geluk, keert de late ouderdom tot de zwakheid der jeugd terug enz. Ter naauwernood wordt menigeen een jaar, een dag, een korteren tijd van een edel en schoon leven vergund. Zoo is de Donau gedwongen eenzaam in de Zwarte zee wég te sterven, en de Rhijn in het zand zich te verliezen. Maar er zijn ook gelukskinderen onder de menschen en onder de rivieren, die van de geboorte tot den dood hoog begunstigd zijn en anderen vreugd en geluk, schoonheid en adel aanbieden. Van den aanvang tot den eindpaal zijner baan, is de Ohio zulk een voorspoed genieetende en verspreidende stroom; en doet de jeugd zich romantischer voor, de latere leeftijd toont rustige, opgeruimde waardigheid. Geheel anders is de Mississippi. Door den Missouri in heftige vervolgenheid gebragt, toonde hij, toen wij bij Caïro uit den Ohio ons aan hem overgaven, minder verhevenheid dan woeste kracht. Sedert een aantal jaren had hij zulk eene hoogte niet bereikt; alle oevers waren overstroomd, alle nabijgelegene huizen stonden onder water, en hadden zijne wateren langen tijd zegen en rijkdom verbreid, thans scheen hij gerigt te houden over schuldigen en onschuldigen. In snelle maalstroomen bruiste de ontzettende watermassa (waarbij de Europesche rivieren nietig schijnen) zich voorwaarts, en verwaardigde den Ohio (die toch den Rhijn in breedte en diepte ver overtreft) naauwelijks eene vriendelijke opname, en was allen oeverbewoners ten schrik tot aan het verre New-Orleans.

De natuurverschijnselen hinderden een goed deel

van 't reisgezelschap niet zich in allerlei redetwisten over presidentskeuze, tarief, banken enz. te verdiepen, welke steeds binnen de grenzen der betamelijkheid bleven, schoon zij met de meeste belangstelling en geestdrift gevoerd werden. Ik verwachtte dus den 4den Julij (*) op onzen bodem stortvloeden van patriotismus, aanspraken, toasten enz.; — niets van dat alles, algemeene stilte. Whigs en Democraten lagen ten gevolge der ontzettende hitte overal ter neder als afgematte vliegen, en ik meende dit voorbeeld te mogen volgen.

Buffalo, aan 't *Erie-meer*, 18 Julij.

Sedert mijne aankomst te St. Louis heb ik in twaalf dagen geen tijd gevonden de pen op te nemen. Mij blijft alzoo over het in dien tijd beleefde vrij wat mede te deelen. St. Louis heeft eene zeer gunstige ligging, en wies daardoor in den laatsten tijd uit een onbeduidend plaatsje tot eene groote stad aan. De voorbeeldeloos hooge waterstand van den Mississippi en alle daarmede in verband staande rivieren, is dit jaar hinderlijk aan het oprigten van nieuwe huizen (zoo is er b. v. gebrek aan hout en zand); die ramp evenwel geeft tevens eene nuttige les ten opzichte der verdere vergrooting der stad. Zij is, even als alle nieuwe Amerikaansche steden, regelmatig aangelegd, heeft breede straten, vele kerken en ('tgeen hier nergens ontbreekt) groote marktzaalen of hallen. Het stadhuis (*courthouse*) zondigt daarentegen tegen alle regelen van bouwkunst, vooral ten opzichte van vorm en plaatsing der ra-

(*) Gedenkdag der onafhankelijkheidsverklaring, 4 Julij 1776.

men, zoodat b. v. de hoogere niet met de lagere strooken, maar smakeloos zijwaarts geschoven zijn (*).

Maandag 8 Julij namiddag 4 uur bestegen wij de stoomboot Rariton, voeren in den nacht de plaats voorbij waar de Missouri en Mississippi zamenvloei-
jen, en sloegen des morgens den Illinois in. Ook deze rivier heeft frissche, groene woudoevers, welke thans onder water stonden. Het water was helderder dan het Mississippi- of eigenlijk Missouri-water. De vaart in zoo verre werelddoorden had iets eigenaardig belangwekkends, maar 25° warmte en tallooze moskieten stoorden alle genot. Op mijne rechterhand telde ik 115 steken, en op gelijke wijze was mijn gezicht als met mazelen bedekt, — een jammervollen aanblik; en evenwel verontrust men zich weinig over de ramp, wijl men geen spiegel voor zich heeft, en de steken jeukte noch pijn veroorzaken. Ook moet ik opmerken dat de diertjes het meer op mij dan op iemand anders schenen gemunt te hebben. Den 10den kwamen wij te Peoria en bereikten over Peru den 11den Ottava. De warmte was 's morgens tot 14° afgenomen, maar bereikte weldra de vroegere hoogte. Van Ottava reden wij in eenen maar al te zeer gevulden postwagen tot Chicago aan 't meer Michigan, door de zoo vaak beschrevene prairiën of grasvlakten. Eigenaardig merkwaardig is eene van alle zijden onafzienbare zee van gras en planten, in voor- en najaar, zoo men zegt, met tallooze bloemen bedekt,

(*) Mei 1849 werd St. Louis geteisterd door een hevigen brand die meer dan 400 huizen en 23 stoombooten vernielde. De grond voor het bouwen van huizen wordt bij de voet verkocht. Een stuk van 75 vierkante voeten (75 voet in 't vierkant?) geldt 30 à 40 dollars, en dan nog niet eens op de voor-
naamste plaatsen.

thans echter geheel groen, of met slechts weinige andere kleuren versierd. Op den duur, zonder eenige² afwisseling, eentoonig en vervelend. Waarom hier nu geene boomen staan, is moeilijk te bepalen; dat zij er groeijen willen, bewijst elke nieuwe nederzetting.

Te St. Louis deed men ons zulke beschrijvingen van de gevaren eener reis naar Chicago, bij dezen waterstand en in dit jaargetijde, dat velen hun reisplan opgaven, om het leven te behouden. Ik ben niet gewoon, mij te laten afschrikken en ben er ook heelshuids doorgekomen. Maar waarlijk, zulk een weg had ik nog nimmer aangetroffen. Wij werden in den wagen heen en weer geworpen als kaatsballen, en moesten, ik weet niet hoe dikwijls, uitstijgen, omdat het gevaar al te groot was omverworpen te worden. Dan ging het letterlijk door dik en dun, in of buiten den weg, door staand of nedergetrapt gras; tot dat wij bespat en bezoedeld met alle verscheidenheden van den grond, doodmoede en druipende van zweet, weder in den waggelenden wagen vielen, om ons te laten hotsen en botsen. Onder deze omstandigheden wilde niemand den nacht doorrijden; wij bleven te Juliet en bereikten des avonds van den 12^{den} Chicago. Deze stad ligt aan den zoom van het Michiganmeer, in een nog veel vlakker streek dan om Berlijn. Even als alle steden van het westen is zij in ongeloofelijk korten tijd uit het niet verrezen.

— — — Op den Rariton ontbrak het alweder niet aan staatkundige praatjes en twistredenen over de reeds meermalen genoemde onderwerpen, en ook zonder dat de goede luim er onder leed. Een ijve-raar vroeg allen reizigers af, of zij voor Clay of voor Polk stemden, ten einde hiernaar de sterkte

van beide partijen af te meten. Toen de beurt aan mij kwam antwoordde ik: »voor *beiden* of voor *geenen*; want volgens de eene reeks van dagbladen zijn beide even voortreffelijk en de waardigste mannen op aarde; en volgens de berigten der *andere* reeks zijn beide even onbekwaam, en in alle opzichten hoogst verachtelijk.»

— — Zaterdag den 15^{den} scheepten wij ons te Chicago in op de stoomboot Great Western, die ons Woensdag 17 hier te Buffalo bragt. De waterweg over de meren Michigan, Huron en Erie wordt begroot op meer dan 1000 Engelsche (250 geographische) mijlen en wij betaalden (met inbegrip der voeding voor 4½ dag) de persoon nog geen 40 gulden Ned. Hoeveel kan men in Europa zien, wanneer men zoo ver wil reizen; — maar hoeveel tijd en kosten moet men dan besteden! Wij zagen weinig, maar kwamen snel voorwaarts, en onze bestemming zooveel te nader. Deze zoetwatermeren, de grootste der nieuwe wereld, hebben schoon, vischrijk water; voor handel en verkeer zijn zij van onmetelijk belang en onschatbaar nut; maar de oevers hebben niet de minste schilderachtige schoonheid; zij zijn vlak en meestal zandig. Van land af mogen enkele punten zich schoon voordoen, den reizigers op de stoomboot blijven zij verborgen, en zelfs het geroemde Mackinaw, tusschen het Michigan- en Huron-meer, biedt van een lagen heuvel wel uitzigten op onmetelijke watervlakten aan, maar geene vormen of omtrekken, niets karakteristieks in den hoogerem zin des woords. Milwaukee aan 't meer Michigan, Detroit nabij 't meer St. Clair, Buffalo aan 't meer Erie, toonen daarentegen zoo bewonderenswaardige werkzaamheid en zoo verbazenden vooruitgang, dat klagten over gemis van

schilderachtige schoonheid niet mogen geuit worden door eenen reiziger, die niet bepaaldelijk als landschapschilder de wereld doortrekt.

— — Buffalo rijst als uit de zee op, even als Venetie, ligt ongemeen gunstig voor den *handel*, en is door deze tooverlamp onzer tijden binnen weinige jaren reeds tot eene groote stad aange-groeid. In de breede hoofdstraten winkel aan winkel, een handelsverkeer als wij in onze binnensteden nergens vinden, en op het Eriemeer, dat men voor een vijftig jaren nauwelijke bij naam kende, meer groote stoombooten dan bootjes op de Spree.

Even als overal verblijdden wij ons hier over de voorkomende vriendelijkheid. De Heer M. (afgevaardigde in het Congres) reed met ons de stad en omstreken rond, en de Heer T. verzelde ons naar het laatste Indiaansche dorp, 'twelk in deze landstreek aanwezig is. De Indianen hebben het land aan particulieren verkocht, en zullen naar de westelijke zijde van den Mississippi verhuizen. Het is voldoende, deze mannen, vrouwen en kinderen te zien, om zich te overtuigen dat de blanken een edeler, hooger begaafd menschenras zijn. Zoo is het door God ingerigt, en dit te loochenen of daarvoor te dweepen leidt tot niets. Is het vernuftigste, is het dapperste aller volken, zijn Grieken en Romeinen te gronde gegaan, zijn de Arabieren in hunne onbeduidendheid teruggezonden, hoeveel te meer moet ik mij dan troosten, en erkennen dat de voorwaarts drijvende stroom der wereldgebeurtenissen dit onvermijdelijk maakte. En hoe nietig doen al deze Indiaansche stammen zich bij die volken voor.

Den 18^{den} bezochten wij het buitenverblijf van den Heer ***, 'twelk van eene hooger gelegene plaats een zeer bekoorlijk uitzigt op land en water

opleverde, en ten bewijs strekte, dat er te lande vele schoone, zelfs schilderachtige punten zijn, waarvan de reiziger op de stoomboot niets vermoedt, veel min ontwaart. Evenwel wordt van wege deze regtmatige erkentenis het Michigan- of Huron-meer nog geen meer van Geneve of Como: *Suum cuique!*

Niagara, 20 Julij.

Zeide de voortreffelijke Jefferson vóór zijne reis naar Europa, dat Harpers-Ferry te zien, de reis uit Europa naar Amerika wel waard was; zoo laat zich hiertegen inbrengen, dat alleen in ons Duitschland zeer vele punten even schoon, ja schooner zijn. Is het welligt met den Niagara even zoo? Toonen alle afbeeldingen iets anders, dan eene groote massa water, die tusschen twee eentoonige aardwallen doordringt? Zeiden mij niet vele Amerikanen, die toch anders geneigd zijn het inlandsche bovenmate te verheffen, dat ik zeer *disappointed* (teleurgesteld) zoude worden, en ten minste acht dagen daar moest blijven ('t geen onmogelijk was), om de voortreffelijkheid der natuurverschijnselen te ontdekken en te begrijpen? »Gij zult u (beweerde een ander) geheel ter neder gedrukt en verpletterd gevoelen.» — »Men moet (zuchtte eene dame) zijn beklemd hart door tranen lucht geven.»

Ik kon mij uit dit alles, zoo als het spreekwoord zegt, geen vers maken, en begon derhalve naar Duitsche wijze de zaak bedaard na te denken. In alle opzigten is in Amerika de quantiteit de heerschende magt (*grootte* van 't land, der meren en vloedden, *algemeen* stemregt, *meerderheid* van getal enz.). Zoo ook is het met den Niagara. Zijn roem berust

op de *quantiteit*, bij zeer geringe *qualiteit*. In dit opzigt zouden echter kleinere quantiteiten meer indruk kunnen maken dan grootere zonder dezelve, en wanneer men dit gemis van *qualiteit* donker vermoedt of klaar inziet, dan gevoelt men zich *disappointed*, te leur gesteld, en zou men aan kleinere watervallen (Tivoli, Terni, Reichenbach, Handek) de voorkeur geven boven den Niagara, die, hoe groot en breed dan ook, van alle schoonheid, karakter en smaak is ontbloot.

Ziedaar de Amerikaansche en wijsgeerig-Duitsche beschouwingen. Gene echter, zoowel als deze, zijn niets, zijn *fudge!* De eerste blik op slechts een der watervallen sloeg alle wijsheid den bodem in. Toen ik te Chamouni, na een heeten dag, in den ijskouden nacht mij in de vrije lucht begaf, en de spitsen van den Mont-Blanc en zijne naburen in eeuwig en sneeuw verstijfd voor mij stonden, greep mij de beklemmende gedachte aan, wat toch van deze verstorvene natuur wel zou worden, wanneer God van haar en den zwakken mensch zijne hand; al ware 't slechts voor een oogenblik, aftrok. Toen ik op den Etna verdelging en dood van rondomme aanschouwde, toen die blik op de onbeteugelde natuurkrachten mij als verpletterden, beurde de verhevene gedachte mij op, dat de door God aan de menschen zoo genadig geschonkene ziel, in spijt van hare schijnbare zwakte, toch onvergelykbaar meer levenskiem, meer duurzaamheid moet hebben, dan grijze lava en vormlooze asch. Hoe geheel anders aan den Niagara! Ik had het wel van vreugde willen uitgalmen, en de juichtoonen mijner ziel stegen als die eener Aeolus-harp met het gedonder dezer natuurwonderen ten hemel! Het zwelgen in deze zee van schoonheden scheen mij jeugdige kracht en levens-

lust voor jaren te verleenen! Volstrekt niets, dat vreesselijk, ontzettend, nederdrukkend, vernietigend, terugstootend was, maar wel schoonheid der natuur, die hare verbazende verscheidenheid op de verhevenste wijze ten toon spreidde. Geen schilder kan deze *bewogene* wonderwereld in *volle* waarheid en schoonheid voorstellen, geene beschrijving kan die schetsen. Want houd ik mij aan de bewonderenswaardige eenheid en harmonie van al deze verschijnselen, dan beseft men hare verscheidenheid niet; laat ik met deze mij in, dan verdwijnen gene in het brokkelig mozaïk eener dorre optelling. Boven den Niagara zie ik in de verte de breede, rustige, schitterende spiegelvlakte van het Eriemeer. Allengs begint het water te bruisen, uitstekende rotsklompen, overhangende boomstammen vermeerderen de beweging, totdat de gansche vlakte in golfstroomen (*rapids*) van geweldigen omvang en zeldzame schoonheid pijlsnel daarheen schiet. Door eenige verstrooide eilanden heen maakt de snelle stroom gemakkelijk zich ruimbaan, maar dan stoot hij op een rotseiland (het Iris-eiland), bedekt met het heerlijkste hemelhoog geboomte; zijne kracht vermag niets, hij moet zich in twee armen verdeelen; maar niet voor altijd, want beiden staat hetzelfde lot te wachten, en beneden den val vinden de gescheidenen elkander terug in den stroom, die in alle schakeringen van 't groen, met zilveren linten op de zonderlingste wijze doorvlochten, majestueus daarheen golft. Die golfstroom, dit rivierbed zouden, zonder eenigen waterval, aan een landschap den regtmatigen roem van zeldzame schoonheid verleenen. En nu, welke omgevingen! Rotswanden, loodregt of overhangend, of terughellend en met boomen, struiken en bloemen bedekt en bekranst! Uit deze groene plant- en

rotswereld breken de wateren uit: hier de reinste smaragd, daar door de hemellichten roosverwig gekleurd; daarna opgelost in sneeuw wit schuim, als een nevel uit de diepte opstijgende, 'en zich heinde en verre over land en water verspreidende. Het is niet één, het zijn niet twee watervallen, het is eene reeks natuurwonderen, die met elke schrede zich nieuw en anders voordoen, en eene wereld van onvergelykelijke schoonheden aanbieden. Wie hier niet in 't eerste oogenblik geroerd en verrukt wordt, dien zal de tijd weinig baten; maar waarlijk in drie uren (zoo als velen, wien de spoortreinen geen langeren tijd vergunnen, beproeven) kan men zich daaraan niet verzadigen; bij onzen hoogst beperkten tijd werden uit één dag er drie; in de geheele wereld toch vindt men welligt geen gunstiger oord, om te worden ingewijd in alle geheimenissen en openbaringen der natuur.

Niagara, 21 Julij.

Wij hebben den waterval van beide zijden, van boven en beneden, van den vlakken grond en van heuvelen en torens gezien, en willen thans ten derden dage bij herhaling ons daarin verlustigen. Reeds van uit mijn venster (in 't Cataract-Hôtel op de Amerikaansche zijde) aanschouw ik de stroomsnelten, en zoo boven als benedenwaarts menig gebouw en aanleg, welke zich de waterkracht ten nutte maken. Nabij dit hôtel voeren twee bruggen over eenige kleine eilanden dwars over de stroomsnelten naar het Iris-eiland. Regtsom komt men aan de watervallen der Amerikaansche zijde, linksom aan de grootere, welke de Amerikaansche oevers van de Kana-

dasche scheiden. Langs eene trap en een ruwen weg, daalt men af tot de rivierbedding, waar men de schuimende diepte en de afstortende golven van naderbij aanschouwt. Omkeerende ziet men van een' toren op eene rotspunt den bovensten waterval in zijne geheele uitgestrektheid; en van een' anderen toren (die eerst onlangs gebouwd is) heeft men een panorama over meer, stroomsnelten, waterval, rivier en omstreken, zooals op aarde geen tweede voorhanden is. Met een ligt schuitje staken wij den sterk bewogen stroom over naar den Kanadaschen oever, welke al de watervallen, niet van ter zijde of verkleind, maar in de volle breedte toont, en wel wederom in ongeloofelijke verscheidenheid. Indien de Vereenigde Staten bij Europa achterstaan in bevalige landgezigten, het is dan toch buiten allen twijfel, dat ons werelddeel niets kan aantoonen 'twelk den Niagara evenaart, en dat zulk een overgroot rijkdom van schoonheden voorzeker wel eene reis over den Oceaan zoude beloonen. Al kan dan een schilder de beweging van 't water door zijne kunst niet teruggeven, zoo zou hij hier toch eene menigte gezigtpunten vinden, die allezins zijne kunst zouden waardig zijn en zich zeer tot aanschouwelijke voorstellingen zouden leenen.

— — In 't logement werden zes groote tafels vol gasten door 56 negers bediend, waarbij men de verdeling van den arbeid zoo ver dreef, dat brood, messen, lepels, vorken enz. steeds ieder afzonderlijk waren opgedragen. Deze eenheden marcheren naar slechte tafelmuziek in regelmatigigen tred, en doen alles op de maat. Zoo komen, zoo gaan zij, zoo brengen zij in elke hand twee schotels, en zetten elken volgens aanduiding van twee groote *muzikale fermaten* op tafel neder.

Montreal, aan de *St. Laurens-rivier*
in *Kanada*, 28 Julij.

Wij verlengden ons oponthoud te Niagara, en beschouwden de wonderen van land, water en hemel — dit hoogste lot uit de loterij van natuurgelot — nogmaals van alle zijden, deden nog eens eene wandeling om het Iris-eiland, en vertrokken toen per spoortrein naar Lockport. De terugblikken op de watervallen waren wonderschoon; zij verdwenen, en nu boeide ons een vrolijk, wel aangebouwd landschap. Van Lockport, belangrijk door groote sluizen aan het Erie-kanaal, reden wij met een' wagen naar Rochester. Deze stad is, even als zoo vele Amerikaansche steden, in verbazend snellen bloei. Nieuwe breede straten, schoone winkels en huizen, en buiten deze kern ligter, verstrooier aanbouw, maar altijd evenwel naar een te voren ontworpen, groot, stout plan. Deze steden schijnen elkander toe te roepen: Lustig! Voorwaarts! — terwijl zoo vele Europesche steden schijnen te zeggen: willen wij ons niet te rusten zetten? Rochester echter onderscheidt zich in kerken, openbare gebouwen, bruggen, waterleidingen, door een behagelijke, dichtelijke verscheidenheid, die, in weerwil van het groot verschil, aan Italie doet denken. Reeds in de stad vormt de Genessee op zijne aanmerkelijke breedte een schoonen waterval, en beneden de stad nog twee, die, zelfs wanneer men van den Niagara komt, een aangenamen indruk maken, vooral de hooge steenwanden uit rooden zandsteen in de diep uitgesnedene vloedbedding. Als nadeelig aan de schoonheid heeft men het bejammerd, dat bij den eersten val het water gedeeltelijk afgeleid en tot velerlei einden voor fabrieken gebezigd is. Ik

kan hiermede niet instemmen; want gezwegen van de belangrijke dienst, levert het een bekoorlijk gezigt, dat de huizen als aan de rotsen hangen, en tusschen door of van onder hen grootere en kleinere waterstroomen in het diepe dal storten. Wel is waar zijn die huizen geene Maecenas-paleizen, maar op den duur zal het sierlijke zich wel aan het doelmatige paren.

Den 25sten reden wij van Rochester naar Auburn, door lagchende, welbebouwde streken, en verlustigden ons in 't gezigt der ter zijde liggende meren Canandaigua, Seneka en Cajuya. Over de groote gevangenis te Auburn spreek ik elders, thans hebben de schoone nieuwe landhuizen met bekoorlijke tuinen meer aanlokkelijks voor ons, dan die stomme graven van levende menschen.

Namiddags van den 24sten bereikten wij langs den spoorweg Syracuse, met zijne meer nuttige dan wel schoone zoutziederijen, en eenige overijld van hout ontbloote heuvelen, maar naar den anderen kant met fraaije buitenplaatsen versierd. Den 25sten voeren wij op een kanaal van Syracuse naar Oswego aan 't meer Ontario. Het schip werd redelijk snel door paarden getrokken, en bevrijd van het geraas eener stoommachine, kenmerkte deze vaart tusschen groene oevers, zich door eene rust en stilte, die het hart goed deed. Een heuvel nabij Oswego verleende een ruim uitzigt over het meer Ontario, welks oevers schooner zijn dan die der overige groote Noord-Amerikaansche meren. Den 26sten voeren wij tot Ogdenborough en den 27sten bereikten wij Montreal.

De St. Laurens-rivier biedt welligt niet meer schoone gezigten dan de Ohio, maar wint het toch verre van den centoonigen, troebelen Mississippi.

Zijn water is helder groen, de duizend eilanden toonen in snelle afwisseling verscheidenheid van voor- en achtergrond, van waterlijnen of watervlakten doorsneden. Hier verbreidt zich de rivier tot de groote meren St. Louis en St. Francis, en daarna wordt zij zoo vernauwd, dat het schip over geweldige stroomsnelten (*rapids*) moest heen huppelen. Deze worden voor zoo gevaarlijk gehouden dat de meeste reizigers in een wagen er om heen rijden; voor mij waren zij het bekoorlijkste en aangenaamste van deze geheele reis.

Montreal 29 Julij.

Des Zondags vertrekt er geen stoomboot naar Quebec, waarom wij tot heden avond hier moeten vertoeven. Bij dag gaat er geene, zoodat wij slechts een gedeelte van de landstreek te zien krijgen. Zou ik echter niet zonder te zien, uit de berigten van anderen, die welligt niet meer zagen, uit vroegere studie en lectuur, een verslag over Kanada kunnen samenflansen? Bij voorbeeld over den invloed van grondwet en bestuur, of over de betrekkingen tot de Vereenigde Staten. In eenige weinige uren kan men nog al veel opmerken, dat zich eigenaardig onderscheidt; als: vele soldaten, en bovendien *sans-culottes*, dat is Bergschöten; geen spuwbakken in de logementen; op elke verdieping eene nood- en hulpinrigting; geen gedrang en geloop bij 't aan tafel gaan, en langer aan tafel zitten, maar ook langzamer bediening, en de door mij afgewezen eer om den post van voorsnijder te bekleeden. Politiebedienden op de straten, goede openbare gebouwen en waterwerken aan de haven; eene

grootte katholieke kerk (de sekten behoeven en hebben slechts *kerkjes*), die er van buiten statig genoeg uitziet, maar van binnen niet vrij is van strijd tegen den goeden smaak; schandalen en strijdigheden onder koninklijke zoowel als onder gemeenebestelijke heerschappij; ministeriëlen en oppositie enz. Eene wandeling door stad en voorsteden doet het verschil in karakter en neigingen der beide hoofdstammen, Franschen en Engelschen, sterk uitkomen. Het zou mij niet moeijelijk vallen eene dichtterlijke schets te leveren, van het edel, genoegelijk landleven der *Seigneurs*, van de opgeruimde tevredenheid der *Bourgeois*; en eene tegenovergestelde van de rustelooze, onvoldane, hardvochtige onrust van den Germaanschen stam. Van daar ook aan de overoude, eenvoudige Fransche huizen naauwelijks een spoor der verandering en verbetering, weinig van den snellen, nuttigen, smaakvollen vooruitgang der Amerikaansche steden. De Engelsche werkzaamheid wordt overal gestremd en verlamd door het *dolce far niente* der Franschen, die levensdoel en levensgeluk met een geheel ander oog beschouwen dan de Engelschen. Moge men de eene of de andere wijze van beschouwing voorstaan en prijzen, gewis blijkt het uit de meeste en schijnbaar nietigste omstandigheden, dat het de taak, de bestemming der Germanen en niet der Romanen was, Noord-Amerika te bevolken en in 't leven te roepen. Zoo heeft de slag bij St. Abraham het lot van een geheel werelddeel voor eeuwen beslist.

— — — Uit een en ander blijkt, welke eindelooze zwaarigheid het heeft, zoo verschillende stammen als Engelschen en Franschen, tot één staatsregtelijk geheel te verbinden en met elkander te

doen instemmen. Hoe kan men zich dan inbeelden, dat dit mogelijk zij voor Noord-Amerikanen en Negers!

Quebek 31 Julij.

Den 29sten voeren wij des avonds te 6 uur van Montreal af naar Quebec, waar wij den volgenden morgen te 7 uur aankwamen. Quebec en haar omtrek wordt in schoonheid en verscheidenheid door geene plaats, welke wij in Amerika zagen, overtroffen. De stad ligt op eene landtong tusschen de rivieren St. Laurens en St. Charles, gedeeltelijk aan de vlakke oevers; daarna stijgen de straten tusschen rotsen snel opwaarts tot aan Cap Diamond (*Diamant-kaap*), dat den ganschen omtrek overziet en bestrijkt, 'twelk mij Ehrenbreitstein herinnerde, ofschoon de eigenlijke vestingwerken zich minder schilderachtig voordoen. De St. Laurens en St. Charles vormen twee watermassa's, van welke de eerste zich bij het schoone eiland Orleans verdeelt. Dit geeft vier rigtingen, waarbij als vijfde de Montmorency komt, zich onderscheidende door de hooge, donkere aardwallen, waarachter zij in de diepte stort. Deze rijke waterwereld is omzoomd van vlakten, hellingen en heuvelen van allerlei aard: tuinen, weiden, wouden en landerijen, alles vruchtbaar en wel bebouwd, en huizen overal verspreid zoo ver het oog reikt. Door dit schilderachtig oord reden wij naar den schoonen, maar somberen val van de Montmorency, bestegen den burgt, doorkruisten de stad, zeilden naar het tegenover liggend Point Levi en hadden (na den Niagara) een in Amerika zeld-

zaam natuurgenoet, in den hoogerem zin des woords.

— — Weinig vreugde verschaft het onbeduidende slagvelden te zien; dat van St. Abraham bij Quebec verdient echter eene veel grootere opmerkzaamheid, en wekte mijne levendigste deelneming op. Even als Marathon besliste voor de Grieken tegen de Perzen, Zama voor Rome tegen Karthago, Tours voor de Christenen tegen de Mahomedanen; zoo ook werd bij St. Abraham beslist, dat in Amerika, ja op Aarde, de Germaansche beschaving en ontwikkeling voor langen tijd aan 't hoofd zouden staan. Beide veldheeren (Wolf en Montcalm) vielen, dapper strijdende voor hun vaderland; en in edele gezindheid heeft graaf Dalhousie voor *beide één* gedenkteeken in Quebec doen oprigten, waar op gebeiteld staat:

*Mortem virtus communem, Famam Historia,
Monumentum posteritas dedit. (*)*

Beide veldheeren, de overwinnaar en de overwonnene, waren gelukkiger door dezen heldendood, dan Hannibal en Scipio de oude door hun langer leven.

*Burlington, in Vermont, aan 't meer
Champlain 2 Augustus.*

Den 31 Julij leiden wij nog verschillende bezoeken af, deden eene uitgestrekte wandeling op den regteroever van den magtigen stroom, zagen het tegenover liggend Quebec van vele schoone hoogere en lagere standpunten, verlustigden ons over de

(*) Aan beide heeft de dapperheid den dood, de geschiedenis roem, de nakomelingschap een gedenkteeken geschonken.

rijzende en dalende op onderscheiden wijzen gekromde berglijnen en den rijk bebouwdn voorgrond. Namiddags te 3 uur bestegen wij de stoomboot, voeren half bij dag half bij nacht, naar Montreal en staken den 1sten Augustus de rivier over naar la Prairie op den regteroever. Van hier ging het per spoorweg door een vlak, onbelangrijk oord tot St. Johns. In plaats van den tijd met een al te vroeg middagmaal te verkwisten, wandelden wij door de steeds aangroeiende stad, en over de lange brug van de Sorell. Om één uur vertrokken wij met eene stoomboot, landden te 7 uur hier te Burlington aan, en lieten het ons in 't American-Hotel, na onze lange vaste, bijzonder wel smaken. In 26 uur hadden wij 60 Duitsehe mijlen afgelegd. De vlakke, karakterlooze omstreek van la Prairie, en de Sorell, tusschen hare vlakke oevers zich ver uitbreidende, leveren weinig genot op. Bij de intrede in 't meer Champlain werd het gezigt fraaijer, en toen wij Burlington naderden, werd de streek zoo verrukkelijk, dat ik ze gelijk stel met de schoonste die ik ooit gezien heb.

Albany, aan den Hudson in New-York,
6 Augustus.

De eerste gunstige indruk, dien de landstreek van Burlington op ons gemaakt had, werd des anderen daags nog versterkt. Eene morgenwandeling (deels wel is waar door natte weiden) leidde ons tot bekoorlijke gezigten; op de tinnen van de universiteit (of liever het gymnasium) hadden wij een rijk, wonderschoon panorama; en de directeur van 't

gymnasium had de goedheid, 's namiddags met ons in de omstreken rond te rijden, waardoor wij een rijk natuurgenoet smaakten. Aan de eene zijde het ruime meer, waarin groene landtongen zich uitstrekken en welks vlakke door grootere en kleinere eilanden afgewisseld wordt; daar achter de verrukkelijke golvende bergketenen van New-York; de stad zelve met rechte met boomen beplante straten, een ruimen langzaam stijgenden boezem vullende; verder landwaarts afwisselende heuvelen en bebouwde dalen, van eene rivier doorkronkeld, en de afgelegene verte omkranst en gesloten door de schoone, met regt zoo genoemde, *groene bergen* van Vermont.

Buiten dit natuurgenoet wachtte ons te Burlington eene letterkundige verrassing. Zeker Heer M., (lid van 't Congres) had eene uitstekende Spaansche en Portugesche bibliotheek; nog rijker was de Zweedsche en Deensche bezet, en in de IJslandsche ontbrak welligt geen daartoe betrekkelijk boekwerk. Hij had eene IJslandsche grammatica bewerkt, waarvan de druk door bijkomende omstandigheden tot nog toe verhinderd was.

Den 2^{den} Augustus des avonds (des daags gaat er, helaas, geene stoomboot) voeren wij over het meer Champlain naar Ticonderaga. Daar alle bedden reeds te St. Johns door reizigers besproken waren, moest ik mij op eene harde bank uitstrekken, maar hoopte mij te Ticonderaga schadeloos te stellen. Maar ook hier was toevallig het eenige logement zoo opgepropt vol, dat ik de tweede helft van den nacht op een paar stoelen, tusschen opene deuren en gebrokene vensterruiten, zeer slecht doorbrengen moest. Zoo vond mij de morgen moede en mat, en het uitzigt van den verwoesten burgt (welke bij dien van Burlington ver achter staat)

kon mij zoo veel te minder in eene vrolijke luim brengen, daar zich heimelijk en luid de mare verbreidde, dat er 's middags bezwaarlijk wagens genoeg zouden aankomen, om ons naar Caldwell te brengen. Toen deze eindelijk aankwamen, namen wij ijlings de slechtste maar onbetwiste plaats op het dek van den wagen in; terwijl binnen veel over de plaatsen gekibbeld werd, en de voerman tot eene zwaarlijvige dame zeide, dat zij voor twee moest betalen, daar de heer die naast haar moest zitten de bank niet eens kon aanraken. Tegen den avond kwamen wij per stoomboot te Caldwell, in een aangenaam oord aan 't meer St. George. Dit is veel kleiner dan 't Champlainmeer, en biedt wederzijds opener gezigten aan. De oevers zijn rijker bewassen dan die der Schotsche meren, maar wegens de steile helling minder bebouwd dan van vele Duitsehe en Italiaansche. In allen gevalle bood ook deze dag meer natuurgenoet aan, dan al de groote meren van 't westen, en de schoone achtermiddag en avond vergoedde den strengen morgen.

Den 4^{den} Augustus begaven wij ons eerst naar de watervallen van den Hudson, die over zwarte marmerrotsen schilderachtig nederstorten, en van welker kracht men, even als te Rochester, ten deele gebruik maakt. Toen naar Saratoga, de voornaamste badplaats der Vereenigde Staten. In de nieuwe, even als in de oude wereld wordt men naar deze zure, ziltige, zwavelige, bittere wateren gedreven, wanneer de buik te vol en het hoofd te ledig is; en het wordt voor den triumf en 't hoogste genot der *fashionable* wereld gehouden, wanneer men van den avond tot den morgen kan spelen, babbelen, dansen, zich dikwijls uit- en aankleeden, herhaaldelijk eten en drinken, enz. Tweemaal hield

ik revue of inspectie over de dames: eens bij daglicht, toen zij uit de druk bezochte kerk kwamen; en andermaal bij lamplicht, toen zij 's avonds na de thee in lange ellipsen, als op de maat in digte gelederen, haren eindeloozen loop aanvingen. Was ik een modehandelaar, welke lange beschrijvingen der kleedingen zou ik kunnen geven! Maar het gaat daarmee in Amerika even als in Europa: geen *selfgovernment*, maar slaafsche onderwerping aan de willekeurige heerschappij der Parijsche modes — —

Van Saratoga ging het langs den spoorweg naar Troje en den berg Ida, die wel een schoon uitzigt leverde, maar waar wij toch geene Helena of Andromache vonden. Intusschen had gewis koning Priamus en zijne talrijke familie niet zoo vele *comforts*, *conveyances* en *accomodations*, als de inwoners van dit nieuw prozaïsch Ilium.

Gister namiddag kwamen wij, na een aangename vaart op den boven-Hudson, hier aan. Albany, de zetel der regering van den Staat New-York, is eene aanzienlijke stad met fraaije openbare gebouwen. Van 't Kapitoel en van 't stadhuis heeft men een ruim, zeer schoon uitzigt over stad, rivier en landstreek.

New-York, 8 Augustus.

— — Eergisteren bragten wij in Albany een regt genoeglijken dag door, want het logement (Congres-Hall) was voortreffelijk, en geachte vrienden leidden ons rond, en deelden ons veel merkwaardigs mede. Gisteren voeren wij op eene groote, fraaije stoomboot den Hudson af naar New-York. Met regt wordt deze vaart hoog geroemd,

en vaak met die op den Rhijn vergeleken. Heuvels, loodregte rotsen, diepe welbebouwde bogten, treffende landschappen, sierlijke landhuizen op de hoogten, wisselen zoo aangenaam af, dat het oog niet moede wordt. De Rhijn en de Hudson leveren bij veel overeenkomst ook veel verscheidenheid op. De laatste verbreedt zich menigmaal tot de uitgestrektheid van een meer, de eerste behoudt bij schooner kleur eene gelijkmatiger breedte. Woud komt hier in de plaats van wijnbouw, en de elegante woning van den welgestelden burger vervangt den alouden ridderburgt. Deze is, reeds als ruïne en wegens velerlei herinneringen, poëtischer, maar mogelijk vergeet men te ligt, dat daar het volk eens van uit de roofofsloten geplunderd werd, 'twelk hier den vrijen burger niet te duchten staat. Thans nog zijn de woningen der arme wijnbouwers veel slechter dan die der bewoners langs den Hudson. Enkele plaatsen, als Westpoint, kunnen met de schoonste aan den Rhijn wedijveren. Over 't geheel echter hebben bergen en rotsen aan den Rhijn een meer stout en fantastisch aanzien.

Bij het heerlijkst natuurgenoet ontbrak het, helaas! alweder niet aan het reisgenot der Amerikaanse rookers — het walgelyk spuwen (*). De zeeziekte, tegen welke geen menschelijke wil iets vermag, is natuurlijk en verdragelyk in vergelyking met deze vrijwillige en zelfbehagelyke morserij.

(*) »Heiserkeitskrähengerakse, Stinktabacksbraunquellen, Spucknachtigallengezwitscher,» zegt de Schryver, in navolging van Aristophanes woordvorming.

New-York, 14 Augustus.

In de jonge, met volle levenskracht bezielde Staten van Noord-Amerika, is naauwelijke eene enkele stad, die, door de magt van belemmerende omstandigheden gedrukt, zoo zeer achteruit ging, als Venetië en andere steden van Europa. Veelmeer vertoont zich overal vooruitgang, waar de kracht van werkzame menschen en verstandige inrigtingen zich kunnen doen gelden. Onder vele gelijkmatig voortschrijdende steden, zijn er echter eenige door de natuur zoo zeer begunstigd, dat zij reeds thans alle andere overvleugelen of zulks in weinig tijds doen zullen. Hieronder tel ik St. Louis, New-Orleans en New-York. — Boston, Cincinnati, Pittsburg, Rochester, Philadelphia, Baltimore, Buffalo, Charleston, Savannah en andere, hebben een' bepaalden, als 't ware omschreven en afgeperkten kring van invloed, buiten welken deze niet gaan zonder inbreuk op andere kringen, zonder te hinderen of gehinderd te worden. De drie genoemde steden daarentegen zijn als hartaders, welke leven en beweging naar alle zijden verbreiden en van alle zijden ontvangen. Zij hebben daartoe eene natuurlijke, eene eigenaardige bestemming, en hoe meer de overige Staten en steden zich verheffen, des te meer moeten zij in grootte en belangrijkheid toenemen. Boston, ofschoon thans door een' spoorweg in verband met den Hudson, mist eene groote bevaarbare rivier en ligt te noordelijk, en te veel ter zijde, om New-York in handel en gewigt weder te evenaren. Het bewonderenswaardig zich ontwikkelend Cincinnati heeft aan Louisville, Pittsburg, Buffalo meer of min beperkende naburen. Caïro, aan de zamenvloeiing van Ohio en Mississippi, schijnt volgens de kaart bestemd te

zijn eene der eerste steden te worden, maar de lage ligging stelt het bloot aan overstromingen, en verijdelt al deze plannen en uitzigten.

St. Louis daarentegen is een natuurlijk, onontbeerlijk middenpunt van alle verkeer, van den oorsprong tot aan de uitwatering van den Mississippi. Met elken dag wordt voorts het reuzenland opwaarts van den Missouri steeds belangrijker en bevolkter. Door den Illinois eindelijk en weldra te wachten kanalen en spoorwegen, moet de verbinding met Chicago en de groote meren zoo gemakkelijk als gewigtig worden.

New-Orleans is het eindpunt van allen handel in het onmetelijk stroomgebied van den Mississippi. Hoe weinig deze rivier ook aanspraak op natuurschoonheden maken kan, zoo is of wordt die toch met zijne zijtakken de belangrijkste op aarde. De rustelooze werkzaamheid van het volk, dat die beheerscht, moet voorbeeldeloozen vooruitgang te weeg brengen, zelfs de ongezondheid van sommige plaatsen, als New-Orleans, door dammen, waterleidingen enz., min of meer verhelpen, en meer handelsvoorwerpen voortbrengen, in- en uitvoeren, dan zelfs de stoutste verbeelding thans kan vooruitzien. De St. Laurens-rivier is schooner dan de Mississippi, maar blijft binnen dezelfde breedte-graden, en heeft een veel te noordelijken loop om in handel en verkeer den Mississippi nabij te komen of te blijven. Deze heeft hierin veel vooruit, dat hij door zoo vele breedtegraden en wel van 't noorden naar 't zuiden vloeit. Ware dit omgekeerd, liep hij in 't hooge noorden in zee, zoo ware de groote watermassa even onbelangrijk en nutteloos als de Sibेरische rivieren.

Even als St. Louis een verbindend middenpunt

en New-Orleans de uitvoerhaven is, zoo is New-York de voornaamste plaats van invoer der republiek. Sedert door de schranderheid en volharding van Morris en de Witt Clinton, de Hudson door het Erie-kanaal met de groote meren is verbonden, gaat de scheepvaart, sterker dan ergens ter wereld, onafgebroken van den Atlantischen Oceaan naar het Boven-meer, de rotsgebergten van 't westen en de golf van Mexico. Reden genoeg, zoo 't schijnt, voor den duur van New-York's aanwas en bloei. De ligging van stad en omstreken is schoon, en wel eens met Napels vergeleken. Deze vergelijking is echter niet volkomen juist; door de natuur is Napels onvergelykelyk poëtischer, door den mensch New-York belangrijker.

New-York ligt op een spitsen driehoek, van welken de kortste zijde aan 't binnenland grenst, maar de langere zijden door den Hudson en den oostelijken stroom bespoeld worden. Ter plaatse waar deze zamenkomen, waar de blik over groote vlakten en verre oevers en eilanden zweeft, zeil- en stoomschepen voor anker liggen of in snelle afwisseling komen en gaan, — is een met hooge boomen bezet plein of tuin, de met regt druk bezochte en hoog geprezene *Batterij*. Van hier loopt de Broadway (*breestraat*) door de geheele lengte der stad; wegens hare levendigheid en drukte doet zij aan de Oxfordstreet en het Strand in Londen denken. Verscheidene straten loopen met deze evenwijdig en nog meer er regthoekig dwars door. De laatste echter zijn veel korter, zoo als dan ook de stad zich wel in de lengte, maar (wegens de rivieren) niet in de breedte kan uitbreiden.

Echter kunnen Hoboken over den Hudson, Brooklijn en Williamsburg over den oostelijken stroom,

door den geringen afstand en de hoogst gemakkelijke gemeenschap door stoombooten, als gedeelten van New-York worden aangemerkt. Vooral is Brooklijn in de laatste tijden buitengewoon toegenomen. Het ligt aan de helling van heuvelen, en biedt hierdoor bijna nog schoonere gezigten dan het vlakke New-York zelf. Hoboken strekt zich landwaarts in de vlakten van New-Jersey uit, aan den kant der rivier helt het sterk af, en heeft langs het water eene aangename wandelplaats.

De heer W. had de goedheid ons naar het landhuis zijner schoonmoeder op Staten-Island uit te noodigen. Wij doorkruisten met hem het gansche eiland, waar eenvoudige natuur met land- en tuinbouw, bekoorlijk wordt afgewisseld door kleinere woonhuizen en sierlijke villa's, en waar het panorama over eiland, rivier, stad en zee, bijzonder schoon en rijk was.

New-York heeft even als alle Amerikaansche steden vele deels sierlijke kerken; maar slechts ééne, die in Gothischen stijl is opgetrokken, verdient bij de grootere in Europa genoemd te worden. De waterleidingen daarentegen, de waterhouders, buizen, fonteynen, ter verfraaijing en gerief der stad, is een werk dat onder de grootste kunstgewrochten mag geteld worden, ja welligt in stoutheid, hechtheid, doelmatigheid, nut en omvang zijns gelijke niet heeft.

Het water komt in eene beslotene leiding tot aan de helling van eene zeer diepe en breede rivierbedding; wordt in zeer groote buizen onder de rivier door gevoerd; doet op de laagste plaats eene prachtige fontein springen; stijgt volgens hydrostatische wetten aan de andere zijde den berg op, en loopt dan door eene engere leiding in den besloten

waterhouder. Opdat echter genoemde buizen niet hinderlijk zijn voor de scheepvaart, heeft men veertien verbazende granieten zuilen uit den diepen grond tot de hoogte der beide bergen opgebouwd. Deze werden stout overwelfd en dan het water daarover geleid.

Het nut der waterleiding voor de stad (tot drinken, wasschen, stratenreinigen, allerlei fabrieken, baden, fonteynen) is ongelijk veel grooter dan men zich aanvankelijk voorstelt, en met het nut gaan kunst en schoonheid hand aan hand. De Romeinen hebben niets grooters of stouters volvoerd. De Egyptische pyramiden schenen mij hierbij slechts een gedenkteeken van onverstandige dwingelandij. Genoemde waterwerken kostten een verbazenden arbeid en zeer groote kapitalen, welke men deels opgenomen en verrent, maar nog niet terugbetaald heeft. Hoe laakbaar het zij, wanneer het levend geslacht zijne behoeften, genoegens of dwaasheden op kosten der nakomelingschap bevredegt, — komt het mij niet te min billijk voor, dat werken, die onmetelijke inspanningen vereischen, maar dan ook voor eeuwen van dienst zijn, ook door de latere voordeel trekkenden voor een deel gedragen en betaald worden. Een tegengesteld beginsel streng doorgedreven zou terug schrikken van ondernemingen, die ook der nakomelingschap ten zegen strekken.

— — Naast Londen is New-York gewis de eerste koopstad der beschaafde wereld; want Liverpool zelfs blijft in zijn verkeer eenzijdiger, en over 't algemeen minder bevallig en leerrijk. Het getal der omnibussen is in Broadway evenredig grooter dan in Londen en het geraas sterker, omdat men nog geen houtplaveisel heeft ingevoerd. De huizen zijn

meestal drie ramen breed, van rooden baksteen, sierlijk met witte lijnen uitgevoegd, en zeer verschillend van hoogte, gemeenlijk van een tot drie, zeldzamer van vier of vijf verdiepingen. De winkels, deels zeer rijk en smaakvol, bieden ten naasten bij alles aan wat het aardrijk of de mensch ten verkoop voortbrengt of bearbeit. New-York heeft minder groote pleinen dan het Westeinde van Londen, maar meer dan het oude gedeelte, en eenige zeer rijke fonteynen; een bewijs dat ook de democratie het schoone met het nuttige weet te verbinden. Gewis hebben Europesche koningen in dit opzigt vaak meer gedaan dan zoogenaamde constitutionele vergaderingen; een geschiedvorschcr mag echter daarom Athene, Florence, Venetië en het jeugdig, werkzaam Amerika niet vergeten.

— — — De democratie van New-York heeft meer tot stand gebragt dan menige groote monarchie. 's Namiddags staken wij over naar Brooklijn, om de met regt beroemde begraafplaats te zien, welke door haren fraaijen aanleg den levenden genoeg en ieder aangename rust belooft.

New-York, 20 Augustus.

Den 16^{den} bestegen wij des avonds de stoomboot tot een uitstapje naar Westpoint, dat wij te middernacht bereikten. In de duisternis klauterden wij op naar het hooggelegen logement. De in zijn eersten slaap gestoorde kastelein wilde of kon ons geene andere kamer geven, dan een schrikkelijk heet, dompig hokje zonder ramen, onder het dak; zoodat wij genoodzaakt waren om als met geweld het *parlour of the Ladies* (gezelschapszaal voor de

dames) te overmeesteren. Wij sliepen er bijzonder goed, zonder door spookverschijningen van Amerikaanse dames verontrust te worden.

Den volgenden morgen doorliepen wij de uitnemend schoone omstreken, en bestegen het fort Putnam. Door bergen van verschillenden vorm komt de Hudson aanstroomen, wordt door het vooruitspringende Westpoint ter zijde gedrongen, en zet, na eenen halven cirkel beschreven te hebben, zijnen loop naar New-York voort. De hoogten zijn meest met woud begroeid, de vlakkere deelen goed bebouwd en met gebouwen versierd. De groote krijgsschool alhier is eene welgeordende, zeer nuttige inrigting voor de Vereenigde Staten. De jonge lieden toonen eene goede houding, en meer wellevendheid, beschaving en bekwaamheid, dan menig ander ongedrild republikein.

Philadelphia, 25 Augustus.

Gisteren te 9 uur staken wij met de stoomboot van New-York naar den Staat New-Jersey over; toen langs den spoorweg tot Delaware en met eene tweede stoomboot naar Philadelphia, 100 Engelsche mijlen in 6 uur voor circa *f* 10 Ned. de persoon. De landstreek is groen, deels wel bebouwd, maar niet schilderachtig.

— — — Na geëindigden arbeid heb ik heden eene verre wandeling door de stad gedaan, tot aan gene zijde der brug over den Shuylkill. Ik had gelegenheid zeer vele vrouwen uit de kerk te zien komen. Bijna alle waren zij veel eenvoudiger, natuurlijker en smaakvoller gekleed (en zagen reeds daardoor er veel beter uit) dan de modedames, wie

eene pijpensteel op eene bierton geschroefd, het ideaal van vrouwelijke schoonheid schijnt te zijn. Over de stad Philadelphia wil ik niet herhalen, wat elk reisverhaal bevat. Lange, regte, deels met boomen beplante straten, zoo groote zindelijkheid, dat zelfs de voetpaden geboend en de benedenste deelen der huizen gewasschen worden; groote met ongemeen schoone boomen beplante pleinen, sierlijke en smaakvolle kerken, huisdeuren en stoepen omzet met wit marmer, sierlijke ijzeren leuningën, hek- en traliewerk enz. Van Kwakerdom, voor zoover dit dadelijk in 't oog zou vallen, heb ik nog niets bespeurd.

Philadelphia, 24 Augustus.

Heden hadden wij een even aangename als leerrijken dag. De Heer R. haalde ons af, en onder zijn geleide bezagen wij vooreerst de machine-fabriek van den Heer Norris, waar 500 personen werk en wekelijks 3 tot 8 dollars (12 à 20 guldens Ned.) loon vinden; en evenwel is hij in staat vele stoomwerktuigen naar Oostenrijk uit te voeren, zonder beschermende regten te verlangen.

De waterwerken verdienen, naast die van New-York, met roem vermeld te worden. Een geweldige dam stuwt het water van den Shuylkill op: groote raderen heffen het in de nabijgelegen behouders, van waar het zeer doelmatig door de geheele stad verspreid wordt.

Eene begraafplaats, door de bemoeijing van onzen geleider in de nabijheid van den Shuylkill aangelegd, op heuvels en hellingen, met schoone uitzigten, boomen en gedenkteekens, is naast *Père la*

Chaise en dat te Brooklyn, welligt het schoonste dat ik ooit zag.

Lancaster, 2 September.

— — Den 27sten geleidde de Heer D. ons eerst naar het Atheneum, welke wetenschappelijke inrigting, nevens eene leeskamer, eene goede bibliotheek bezit. De zoogenaamde philosophische academie bestaat reeds 100 jaren, en heeft zich in vele opzigten groote verdiensten verworven. Wij zagen daar zeer onderscheidene zaken: groote mammouthsbeenderen, onbehagelijke kunstwerken uit Middel-Amerika, het origineel der onafhankelijkheidsverklaring, een portret van Jefferson, 'twelk hem bejaard, maar veel schooner en geestvoller voorstelt dan andere afbeeldingen. Op 't raadhuis zagen wij de onveranderde zaal, waar de onafhankelijkheidsverklaring ondertee-kend werd, en van den zolder hadden wij een ruim gezigt over de groote stad en omstreken.

Den 28sten bezochten wij het krankzinnigengesticht, het armhuis, het instituut voor blinden en de gaswerken. Deze inrigtingen zijn niet slechts groot en doelmatig, maar de beide eerste zijn zoo prachtig ingerigt, dat zij paleizen gelijken.

Den 29sten voeren wij met den stoomwagen over Reading naar Pottsville en zagen welken onuitputtelijken rijkdom van steenkolen zich hier bevindt. Allengs zullen echter deze oorden zoo zwart worden als New-Castle en Wolverhampton.

Den 50sten keerden wij naar Reading terug, en beschouwden onder geleide van een Duitschen predikant en koster, van de tinne eens torens, de verrukkelijke landstreek. Des avonds bereikten wij

Harrisburg. In het Duitsche logement werden ons voor het eerst laarzenknecht en pantoffels aangeboden, en op den kandelaar lag een snuiter; maar het Duitsch was met menig Engelsch woord doorspekt. Van het Statenhuis in Harrisburg heeft men een schoon gezigt over den Susquehannah, de eilanden daarin, de heuvelen in de nabijheid en de bergen in de verte.

Van Harrisburg vertrokken wij door aangename, welbebouwde streken naar Lancaster. De bevolking dezer landstreek is grootendeels Duitsch; vrouwen, meisjes en kinderen zien er zoo gezond, welvarend, flink en vrolijk uit, als mij in Amerika bijna niet is voorgekomen. De gewone bleekheid is alzoo geen noodwendig gevolg van het klimaat.

Hartford in Connecticut.

Den 5den September voeren wij 's morgens met eene stoomboot van New-York naar New-Haven. Het weder was schoon, maar koel. Over 't algemeen heeft de zon des daags nog zeer veel kracht, maar 's morgens en 's avonds teekent de Thermometer 7—10 graden. De woonplaats van onzen vriend T. behoort tot de vrolijkste en bevalligste van Amerika, zoo sierlijk en smaakvol zijn vele huizen, zoo boomrijk de straten, zoo welgebouwd de kerken en openbare gestichten, zoo rijk de gezigten van eenige bergen in de nabijheid.

Vrijdag den 6den toonde de Heer O. ons schitterende proeven met prismatisch licht; hierop bezochten wij eene school, volgens de leerwijze van Lancaster ingerigt. De vertrekken waren groot en licht; het onderwijs toonde goede vruchten. Vele

knapen b.v. vermenigvuldigden uit het hoofd 55724 met 58452, en een meisje loste een gansch niet gemakkelijk algebraïsch voorstel op.

Boston, 10 September.

Gisteren morgen om half acht vertrokken wij van Hartford, voeren met de stoomboot den Connecticut op, en een daar langs loopend kanaal tot Springfield, hielden hier ons middagmaal en bereikten langs den spoorweg des avonds te 7 uur Boston. De geheele landstreek getuigt van de vlijt der bouwers, zij is echter noch schilderachtig, noch vruchtbaar; en als landbouwer zou ik gewis uit dit steenachtig drooge land naar het veel gezegender westen verhuizen.

Boston gelijkt meer naar eene Europesche stad dan eenige andere der Vereenigde Staten. Zij ontstond van lieverlede zonder een vooraf ontworpen, algemeen, regelmatig plan; van daar zijn de straten meerendeels krom. De gevels der huizen toonen groote verscheidenheid, terwijl nieuwere gedeelten der stad, welke sedert het openen van den spoorweg naar Albany sneller aangroeijen, aan de westelijke straten van Londen doen denken. Regelmatige uitbreiding wordt moeilijk gemaakt door vele watervlakten, waarover eenige zeer lange bruggen naar de voorsteden geleiden. De zoogenaamde Commons en de daaraan liggende openbare tuinen vormen, even als de Battery te New-York, aangepaste wandelplaatsen. De aanleg van talrijke pleinen, die in tuinen herschapen konden worden, is vroeger verzuimd, en thans niet te herstellen. De hooge granieten obelisk, ten aandenken aan den

moeijelijken aanvang van den moedigen strijd op Bunkerhill, levert een zeer ruim en schoon gezicht. Dit geldt ook van het Statengebouw, 'twelk van verre aan het kapitoel te Washington herinnert.

Boston, 15 September.

Na volbragten arbeid leiden wij gisteren verscheidene bezoeken af, en gingen toen naar 't Atheneum. Hier bevindt zich vooreerst eene verzameling afgietsels van oude kunstwerken en vele bustes van beroemde Amerikanen; ten anderen eene verzameling van originele schilderstukken en kopijen, die over 't geheel mij slechts middelmatig voorkwamen. Eene derde tentoonstelling van beeldhouwwerken des Heeren Crawford, een Amerikaansch beeldhouwer, bevat goede bustes en eene groep: Orpheus, onder geleide van Cerberus in de diepte afdalende. Onder den linkerarm heeft hij zijne lier, de uitgestrekte hand des rechterarms schijnt het aangezicht of wel de oogen tegen den glans van 't licht te beschermen. Het eene been schrijdt ver uit, en de mantel wappert in de lucht achterna. Aan dezen mantel of den rechterarm moge iets te berispen wezen, het geheel toont schoone, opmerkenswaardige vorderingen in de Amerikaansche kunst.

Het nieuwe tolhuis te Boston is in edelen stijl en goede verhouding, bijna geheel uit graniet opgetrokken. Zelfs aan dak en trappen vindt men niet het geringste van brandbare stof.

De markthal te Boston is groot en zindelijk. Geene Amerikaansche stad is zonder zoodanig gebouw, zoo aangenaam voor koopers en verkoopers, als dienstig voor de aangebodene waren; terwijl in de

aanzienlijkste steden van Europa alles aan sneeuw, wind, regen en stof wordt blootgesteld.

Nergens ter wereld vindt men eene zoo algemeene, zoo geheel volkomene en toch zoo rustige democratie als in New-Engeland. Aan onbehoorlijken invloed of geheime kuiperijen bij de verkiezingen wordt niet gedacht. Eene poging b.v. om handwerks- of kooplieden de begunstiging te onttrekken, wanneer zij niet willen stemmen gelijk de begunstiger, zou dadelijk bekend worden en hem die zulks beproefde aan de openlijke verachting prijs geven. Bij zekere twijfelachtige keuze zette een der aanzienlijke mannen in Boston zijnen koetsier aan om te gaan stemmen, in de onderstelling dat deze het voorbeeld van zijnen meester zou volgen. De koetsier antwoordde, dat *deze* zaak hem geheel onverschillig was, en hij daarom niet had willen stemmen. Wanneer hij echter stemde, zou dit tegen den kandidaat van zijnen heer zijn. Hij had dan ook vroeger in het stemmen steeds zijne eigene meening gevolgd. — In een ander, mede twijfelachtig geval, vreesde een der rijkste mannen des lands, dat zijn vrije, stemgerechtigde neger niet volgens zijne wenschen stemmen zou, en de vrouw des huizes nam op zich hem dit te beletten. Zij gelastte hem een groot vat wijn achter elkander af te tappen, en met blijdschap verhaalde zij haren man bij diens terugkomst, hoe aardig zij haren neger door kelderarrest verhinderd had, tegen den wensch van zijnen meester te stemmen. »De neger,» antwoordde de man, »was er en heeft medegestemd.» — »Scipio (zeide hierop de vrouw tot den neger) heb ik u niet bevolen den wijn af te tappen?» — »Ja, Miss, dat heb ik ook gedaan; maar er waren geen kurken genoeg, ik moest er nog wat halen, en ter-

wijl de koopman ze telde had ik tijd om te gaan stemmen.”

Boston, 19 September.

Nadat wij het Auburnkerkhof, 'twelk die van Brooklijn en Philadelphia op zijde streeft, hadden bezigtigd, reden wij naar een meer, aan welks oever groote gebouwen staan, ter berging van het ijs, 'twelk van Boston naar alle deelen van Amerika, zelfs naar China verzonden wordt. Een eenvoudig werktuig, eene soort van egge, wordt door paarden in de lengte en breedte over het ijs getrokken. Volgens de reten van dit net springt het ijs in groote regelmatige blokken, welke gemakkelijk er uit te nemen zijn, tusschen zaagsel en krullen huishoog zich laten opstapelen en duizenden mijlen verzenden, zonder te smelten.

Gisteren reden wij met den spoorwagen naar Lowell, de eerste fabriekstad der Vereenigde Staten. Zij is weder een der Amerikaansche wonderen, ontstaan door verstand, vlijt, deugd en volharding, alles derwijze vereenigd als men maar zelden vindt. Dat zulk eene stad met zoo vele aanzienlijke huizen, en zoo vele (1840 reeds 21,000) inwoners, met zoo verbazend groote fabriekgebouwen, waar alleen voor werkloon aan meer dan 2000 mannen en 6000 meisjes, jaarlijks bij de 5 millioen Ned. guldens wordt uitbetaald, — in weinig meer dan 20 jaren uit het niet verrees, wekt verbazing. Wie echter de vaak beklagde schaduwzijde kent van fabriekontwikkeling op groote schaal, kan niet zonder angstige bezorgdheid aan Lowell's toekomst denken, — hij moet de loffelike eigenaardigheden

van Lowell zien, om zich te overtuigen dat alles hier anders dan elders ingerigt is en (geve de Hemel!) blijven zal. Te gelijk met huizen en fabrieken, verrezen scholen en kerken, en 'tgeen nog van meer belang is: allen, zoowel meesters als arbeiders, zijn overtuigd, dat zedelijkheid en deugd de grondzuilen zijn, niet alleen van eeuwig, maar ook van tijdelijk welzijn. Uit de vele bijzonderheden, wier vereeniging eene schets van 't geheel zou geven, wil ik slechts enkele vermelden. Van de meisjes in de fabrieken zijn zeer weinige uit de stad zelve; bijna alle zijn dochters van grondeigenaars in New-England. Zij worden even gaarne door de ouders naar Lowell gezonden als zij zelve derwaarts gaan, want eene goede opvoeding gaat met den arbeid gepaard, voor hare zeden wordt doelmatig zorg gedragen, en zij vinden gelegenheid om naar haar doen een aardig kapitaaltje te besparen; zoodat zij, na 1 tot 4 jaren in den kring harer familie teruggekeerd, als bekwaam, beschaafd en niet onbemiddeld, bij voorkeur ten huwelijk worden gevraagd. Beneden de 13 jaar wordt er geene in de fabrieken aangenomen, en elke die zich niet wel gedraagt, wordt dadelijk ontslagen en in geene andere fabriek aangenomen. De kosthuizen staan onder het opzigt van waardige vrouwen, en de inrigtingen en kamers (van welke ik er onderscheidene zag) zijn zoo zindelijk, ja elegant, als burgermeisjes in Europa zelden hebben. Ontbreekt het aan de gelegenheid of wel mogelijkheid tot afdwalingen, dan wel zijn hier de vrouwen en meisjes daartoe van nature minder geneigd? de *nood* althans dringt haar niet tot uitspattingen. De gedrukte schriften van onderscheidene arbeidsters, waaronder vroegere schoolonderwijzeressen, die na 't opsparen

van eenig kapitaal tot hare vorige bezigheid terugkeeren, toonen een' graad van beschaving, waarvan men in de Europesche fabrieken geen denkbeeld heeft. En staan dan ook slechts weinige op deze hoogte, de andere volgen toch en maken zich de aangeboden boekverzamelingen ten nutte. Ja, de handwerkslieden hebben zich hier een huis gebouwd, eene leesbibliotheek en leeskamer gesticht, zoo als tot hiertoe, b.v. in Berlijn, zelfs door letterminnaars en geleerden niet is tot stand gebragt.

Moge hier of daar de natuurlijke neiging der meisjes tot opschik, haar tot enkele overdrevene uitgaven vervoeren; over 't algemeen blijft het verblijdend, dat zich nergens nood of slordigheid vertoont, en de grillen der Parijsche modes de natuurlijke vormen niet verminken. In eene enkele fabriek (en dit herhaalt zich in alle) zag ik welligt meer sterke, bloeiende, hupsche meisjes, dan tot hiertoe in geheel Amerika. Zij zweven niet tusschen de gevaren van te weinig of te veel levensgenot, maar bewegen zich behoorlijk tusschen arbeid en uitspanning. De vraag: of zich tegenover dit alles geene wezenlijke gebreken doen zien? — mag ik beantwoorden met: mij zijn er geene voorgekomen, maar wel voedt mijne hartelijke deelneming bezorgdheid voor de toekomst, en ik kan de uitboezeming mijner wenschen niet weerhouden: dat de vriendschappelijke eensgezindheid tusschen ondernemers en arbeidenden niet door eigenbaat of aanmatiging gestoord worde; — dat niet in Lowell zelve eene bloot fabricerende kinderwereld moge opwassen; — dat de verkeerde meening over het nut en de noodzakelijkheid van beschermende regten niet tot hoogst gevaarlijke kunstnarijen moge verleiden; — en niet vergeten wor-

de, dat slechts dan rijkdom geoorloofd is en waarde heeft, wanneer die niet ten koste zijner medeburgers is verworven!

Boston, 21 September.

Den 19 hadden wij hier een' regt Amerikaanschen dag, namelijk eene algemeene bijeenkomst (*mass meeting*) der Whigs, waarbij het nog wel zoo uitbundig en toch niet minder ordelijk toeging, als ik vroeger van Charleston en Louisville heb vermeld. Bij het genoeg over de geestdrift des volks, van den grootsten tot den geringsten, ter deelneming aan vaderlandsche aangelegenheden, wekt het echter een smartelijk gevoel, dat men hier een feest ziet, niet van het Amerikaansche *volk*, maar van eene Amerikaansche *partij*; — dat millioenen smalen op'tgeen millioenen loven; — en datgene waarover men zich verstaan *kan*, ja noodzakelijk verstaan *moet*, tot schijnbaar onoverkomelijke zwaarigheid opgedreven wordt. Amerika heeft grootere dagen beleefd dan deze bijeenkomsten van ééne *partij*. Welke roemrijke, welke éénige dagen, toen Jefferson en zijne aanhangers den adelaarsblik in den nacht der toekomst sloegen, en eene waarlijk nieuwe wereld als in profetische verrukking zagen ontluiken; — toen Washington, de roemrijke krijgsman, zijn zwaard in handen der burgerlijke overheid nederleide; — toen hij, na een langdurig vreedzaam bestuur, gewillig tot den stillen huisselijken kring terugkeerde. Dat waren feestdagen zonder gelijken! En ook aan de edelste dagen van rouw ontbreekt het niet, waar tranen van droefheid met vreugde-tranen zich vermengden: het vijftigjarig bestaan van

den Staat, te gelijk den sterfdag van Jefferson en Adams, deze doopheffers en opvoeders des grooten, heerlijken Verbonds. Zoodanige herinneringen staan mij, — eenen vreemdeling — zoo levendig voor den geest, dat hetgeen mijne oogen thans aanschouwen, in weêrwil van allen luister daarbij ten toon gespreid, mij bijna slechts als theatrale decoratien voorkomt.

Gisteren reden wij naar het naburige Cambridge, den zetel der *Harvard University*, en hoorden eerst eene vloeiende voorlezing van den Regter Story over zeeassurantiën. Daaruit bleek onder anderen, hoe moeilijk het is, gedachten zoo juist in wettelijke woorden voor te dragen, dat zij voor geene andere uitlegging vatbaar zijn. Daarna hoorden wij eene zeer duidelijke, leerrijke voorlezing van den Heer Spark over de vroegere staatsregelingen van Amerika. Eindelijk woonden wij het onderwijs in eene Latijnsche classe bij, die met onze Tertia eenige overeenkomst heeft, en waar de leerlingen blijken gaven van goede vorderingen.

In plaats van de vermelding der heden gehoorde leerrede, de volgende anecdote: Toen de vader van den Heer P. vele jaren geleden, des Zondags door Connecticut reisde, trad een ambtenaar aan den wagen en vroeg, »of hij de wet niet kende, waarbij het reizen op Zondag verboden is?» — »Die ken ik.» — »Dan moet gij met mij terugkeeren.» — »Volstrekt niet; gij hebt wel het regt mij aan te houden, maar niet mij terug te brengen. Ik zal tot het aanbreken van den Maandag hier vertoeven.» Tevens zet hij zich op zijn gemak in den wagen, en begint te lezen, tot dat de ambtenaar, na eenig bedenken, heengaat, als wanneer de reiziger — wegrijdt. — Nog eene: Waterkracht, en het regt

om daarvan gebruik te maken heet hier *priviledge*. Ziet een Yankee voor 't eerst den Niagara, dan roept hij uit: »welk een voortreffelijk *priviledge*.” Eenigen voorspellen, dat binnen weinige jaren dit toppunt van landelijke schoonheid verstoord, en zijne verhevene natuurspraak in het gekletter van spinmāachines zal veranderd zijn. Ik hoop echter, dat de oude stroomgod zich zal te weer stellen, wanneer men zijne kristallijnen stroomen wil indammen of afleiden.

Boston, 26 September.

Eergisteren stoomden wij naar Salem en bezigtigden de vriendelijke, boomrijke stad, en het Museum, ontstaan door vrijwillige bijdragen van Salemer schippers. Het is, naar verhouding, rijk aan voorwerpen uit alle werelddoorden.

Wij hadden te Boston eene banknoot ontvangen die men' aan het station te Salem niet wilde aannemen. Dit is dan het zoo dikwijls hoog geroemde gerief der 800 soorten van papieren geld voor reizigers.

Des avonds gingen wij te Boston naar het zogenaaamde Museum. Beneden was eene kapel vol zingende personen; op de tweede verdieping een museum *de omni scibili et quibusdam aliis* (over al wat wetenswaardig is en eenige andere zaken), Frederik II met het opschrift Frederik I, eene groote giraffe, en daar tegen over eene Venus van Medicis in miniatuur. Eene verdieping hooger werd, terwijl men beneden geestelijke liederen zong, op een tooneel »de dronkaard” gegeven, (volgens het berigt) een hoogst zedelijk stuk in 3 bedrijven.

Wij gingen, om voldoende redenen, reeds na het tweede bedrijf heen, voordat de zondaar lid wordt van 't matigheidsgenootschap.

Van den Heer Staatssecretaris P. bekom ik zoo even eene verzameling der belangrijkste geschriften en verslagen over Massachusetts. Overal eene dienstvaardigheid, die in alles de onze overtreft. Zoo haalde de Maire van Boston, de Heer B., ons gisteren (bij regen- en stormachtig weder) met rijtuig af, en toonde ons het krankzinnigengesticht, de gevangenis, het armhuis en het gesticht voor hulpelooze en verwaarloosde kinderen; alle groote, nuttige, doelmatige inrigtingen. Verder bezocht ik een gerechtshof om te hooren pleiten, en daarna de zoogenaamde *mechanics exposition*. Eene tallooze menigte van allerlei voorwerpen, om alle welke naauwkeurig te zien en te beoordeelen eene ruime mate van tijd en kunde zou vereischt worden.

Boston, 28 September.

Heden voormiddag bragt de Heer B. ons in verscheidene welingerigte scholen, en des namiddags reed hij met ons naar vele sierlijke en smaakvolle landhuizen en buitenplaatsen, waar heuvelen en dalen eene genoegelijke afwisseling geven, en menig schoon vergezigt opleveren, vooral naar Boston. Op zulk een rid met een kundig man bespreekt en leert men veel.

De listige inhaligheid b. v. der Yankees strekt dikwijls ten spot, zelden echter doet men opmerken, hoe buitengewoon groot hunne offers en giften voor openbare instellingen zijn. Het thans voortreffelijk ingerigt Atheneum had vroeger behoefte aan meer-

dere ruimte. »Ik wil u,» zeide de Heer P., »mijn huis schenken, wanneer gij een ander even groot huis daarbij koopen wilt.» Dankbaar werd dit aangenomen. — Later zou de Bibliotheek worden uitgebreid. Hij teekende in voor 8000 dollars, onder beding dat men buiten hem nog even zoo veel bijeen bragt. De ondernemers gaan nu naar zijn neef. »Wat heeft mijn oom ingeteekend?» — »8000 dollars.» — »Welnu, dan teeken ik voor even zoo veel in, mits dan nog 16000 dollars worden ingezameld.» Op deze wijze kwamen meer dan 40,000 dollars (*f* 100,000) bijeen. — Zoodanige voorvallen doen zien, dat men hier niet alleen de kunst verstaat geld te winnen, maar ook het op eene onbekrompen wijze uit te geven.

— — Des avonds gingen wij »de Schepping» hooren. Men had ons gezegd dat de uitvoering voor ons als vreemdelingen iets merkwaardigs kon hebben, maar de muziek ons niet zou voldoen. Ik had in Amerika nog niet anders dan dansmuziek gehoord, zoodat die waarschuwing ons niet kon afschrikken van deze gelegenheid partij te trekken. De zaal was groot en eenvoudig, met langzaam klimmende zitplaatsen en eene galerij. Tegenover in 't midden een orgel, daarvóór het orkest en ter wederzijde de zangers; meer mannen dan vrouwen en meisjes, en deze bijna zonder uitzondering natuurlijk en eenvoudig gekleed. Wanneer ik de uitvoering met groote Europesche vergelijk, dan staat zij gewis verre achter. Maar wanneer ik, die ten opzigte van muziek zoo zeer verwend ben, in de uitvoering een wezenlijk groot genoeg vond en die welgelukt noem, zoo moesten zij niet vitten, maar liever helpen, die nooit in Europa geweest zijn. De moeilijke introductie werd door het

gansch niet talrijk orkest met kracht en gevoel uitgevoerd, de koren zongen krachtig en zuiver; onder de zangeressen onderscheidde Miss Stone zich vooral door omvang, zuiverheid en voordragt. Alle muzikaal schoolonderwijs, al het lesnemen der elegante dames, zal echter de Amerikanen nooit in een muzikaal volk herscheppen, zoolang zij zich streng houden aan den Puriteinschen sabbat, en betere muziek, dan het gewone kerkgeschreeuw, op zondag verboden is. In gevalle het tot nog toe onmogelijk is, groote, echt dramatische muziekstukken hier waardiglijk uit te voeren, zoo zou ik het een geluk noemen, dat de Amerikanen niet met de gedachte- en karakterlooze opera's van vele nieuwe componisten (zoo als maar al te dikwijls in Europa) tot een oppervlakkig, belagchelijk enthousiasme vervoerd werden. Het muziekgenootschap waarvan ik hier spreek, werd, zoo ik hoor, door *handwerkers* gesticht en in stand gehouden. Of de rijken en aanzienlijken hier betrekkelijk minder ijver en deelneming aan den dag leggen (zoo als men mij verhaalt), kan ik niet beslissen. Moeijelijk echter kan ik gelooven, dat in dit opzigt Boston zich aristocratischer zou toonen dan Berlijn.

Boston, 30 September.

Gij hebt volkomen gelijk, dat men over Amerikaanse *zeden* en *gebruiken* een groot, even onderhoudend als leerrijk boek zou kunnen schrijven. Mijne eigene waarnemingen echter zijn hiertoe ontoereikend, en het lust mij niet die van anderen na te schrijven, van wier juistheid ik niet overtuigd

ben; het zij mij daarom vergund met eenige eigene opmerkingen te volstaan.

De Amerikanen klagen en niet zonder reden, dat vele reizigers hun verhaal trachten op te sieren, door zich toevoegsels van eigene vinding, of wel volstreckte leugens, te veroorloven. Wil men (zoo als 't behoort) der waarheid getrouw blijven, dan is er dikwijls weinig te verhalen. Ook is het in 't algemeen hoogst moeilijk, afwijkende zeden en gebruiken onbevooroordeeld op te merken en juist te beoordeelen; hoogst bedenkelijk en gevaarlijk, uit eene enkele omstandigheid een' algemeenen regel af te leiden. Of wordt niet over de Amerikanen in duizenderlei opzigten het lijnregt strijdige uitgekraamd, zoodat men volstrekt *niets* meer — of liever *alles* diende te gelooven; elke waarneming toch kan op zichzelf waar zijn, doch er is de hoogste voorzigtigheid noodig, om niet het deel voor het geheel te nemen. Zoo zegt men b. v.: de Amerikanen zijn koel en onverschillig — zij zijn ligt opgewonden en dweepziek; zij hebben geene — zij hebben veel zelfbeheersching; zij huwen bijna nooit om 't geld — zij huwen meestal om 't geld; zij zijn wellevend — zij zijn onbeschoft; beschaafd — onbeschaafd; aan dronkenschap overgegeven — matig in zinnelijk genot; hoffelijk jegens de vrouwen — onverschillig jegens vrouwen enz.

Vele inrigtigen en gebruiken wijken niet slechts van de onze ver af, maar zelfs in de afzonderlijke deelen van den Bondsstaat zijn zij zoo onderscheiden, dat elke algemeene beoordeeling bijna noodwendig verkeerd moet zijn. Daarentegen is er ook veel overeenkomstigs, dat algemeen doorgaat, de eigenaardigheden der verschillende bestanddeelen afrondt, kerkelijke strijdigheden verzacht, en de trap-

pen van beschaving elkander doet naderen. Vooral is in 't openbare leven en de algemeene liefde voor de republikeinsche staatsregeling een sterke band van eensgezinde werkzaamheid gegeven; zoodat noch het bijzondere, noch het algemeene geheel de overhand bekomt, maar verscheidenheid en overeenstemming verblijdend voortduren zal.

De gelijkheid en 't verschil der menschen doet in Amerika zich geheel anders voor dan in Europa. Nadat de *staatsregtelijke, staatkundige gelijkheid* voor allen verworven en erkend is, scheiden de *gezellige* kringen zich natuurlijk af, en oefenen rijkdom en beschaving hunnen onvermijdelijken invloed uit. Het is en blijft echter een onmetelijk onderscheid, of genoemde *staatsregtelijke* gelijkheid *bestaat* dan *ontbreekt*, of zij een' bevredigenden invloed uitoefent, dan of nevens de gezellige afzondering ook staatkundige voorregten van een' erfelijken stand bestaan, welke dan het voorkomen aannemen van een dubbel hatelijk monopolie of privilegie.

Men laakt het, dat de rijke kooplieden in Amerika met de kleine kramers niet gezellig verkeerden. Maar geschiedt dit dan in Europa, of komen zelfs voor den lager geplaatsten in ons werelddeel ooit de lentedagen eener volks- of kiesvergadering, waar hij zijne waarde, zijne beduidenis kan gevoelen en doen gelden? Daar *deze* zijne belangrijkheid den burger der Vereenigde Staten niet wordt betwist, kan hij welgemoed aanzien, dat anderen in andere opzichten hooger geplaatst zijn; hij laat deze aristocraten zich in hunne kringen bewegen zonder hen te benijden, maar wedijvert met hen in geestdrift voor Amerika's groote mannen.

Op stoombooten en wagens, in logementen en diligences heeft geene afscheiding in klassen plaats;

hierdoor komen Europesche reizigers met de meest onderscheidene lieden in aanraking, en vallen vele gewoonten onaangenaam in 't oog, als: spuwen, de beenen op stoelen en tafels te leggen, en dergelijke. Deze ultra-vrijheden veroorlooft zich echter niemand in een beschaafd gezelschap; niemand zal beweren: een echt republikein mag niet aan de Gratiën offeren. Er bestaat eene beschaving, bevalligheid, innemendheid van gedrag, evenzeer verwijderd van lomphed als gekunstelde fatterigheid; deze nu vindt men in Amerika's beste gezelschappen, en Jefferson's raad wordt meer en meer opgevolgd: »Ten opzichte van hetgeen men fijne zeden noemt, wensch ik dat mijne landgenooten zooveel van de Europesche wellevendheid zullen overnemen, als noodig is om bereid te zijn tot al de kleine offers, welke inderdaad de zeden beminnelijk maken, en het gezelschap vrijwaren voor de ongenaamheden, waartoe ruwheid zoo dikwijls aanleiding geeft.»

Al heeft men in Amerika geen hoftoon, daarom ontbreekt de goede toon er niet; en uit natuurlijke oorzaken, die wij meermalen deden opmerken, zijn de laagste klassen in Amerika niet zoo onbeschaafd en onwetend als in andere landen. Zelfs de bewoners van het binnenland aan gene zijde der wouden, lezen dagbladen en toonen zich ervaren in vele zaken. Wij mogen lagchen, wanneer daar een majoor van de landweer den postwagen rijdt en een overste kleederen aanmeet; maar wij mogten wel schreijen, dat Europesche dorpsonkers beweren het regt te hebben, voor geheele gemeenten te denken en te handelen.

Het ware een gewin wanneer de Amerikanen zich niet met de routs, soirées en het salongedrang ophielden, welke zoo velen der *hante volée* als het

toppunt van Europesche gezelligheid aanmerken, maar waar aan verstandige gesprekken, aan wisseling van denkbeelden niet kan gedacht worden. Wie in de fijne etiquette der hovelingen eener oude aristocratie, in de valsche nederbuigende minzaamheid der grooten, in de bloote pligtplegingen van onderling gelijken stand, het hoogste genot van den omgang stellen, zullen dit verlies bejammeren, want men moet in Amerika zulks niet zoeken. Even zoo min is er eene albeheerschende hoofdstad, die den toon aangeeft, of eene zoo scherpe tegenstelling van stad en land, als in de meeste Europesche staten.

Geen verwijt is den Amerikanen veelvuldiger gedaan, dan dat zij aanmatigend, ligtgeraakt en groote vrienden van vleijerij zouden zijn; zoodat men niets zoude mogen berispen, naar niets onderzoek doen, geene tegenwerpingen maken, met één woord, in geenerhande opzigt eene ongunstige meening zou mogen doen blijken. Ik kan uit mijne ervaring die klagten niet bevestigen. Over *allerlei* onderwerpen heb ik mij dikwijls vrij, ja scherp uitgelaten en andersdenkenden levendig wedersproken, zonder *deswege* zelfs de zachtste berisping te ondervinden. De waardige mannen, die mij aanhoorden, wisten, dat ijdelheid noch aanmatiging mij hiertoe aanzetteden, maar de wensch om de zaken van alle zijden te beschouwen, ten einde daardoor grondige kennis te bekomen. Terwijl ik met slavenhouders tegen de slavernij, met abolitionisten tegen de plotselinge afschaffing der slavernij sprak, bij Whigs de gevoelens der Democraten, en bij deze de grondstellingen der Whigs verdedigde, werd het onderhoud zoo belangrijk en veelzijdig als omgekeerd bij slaafsche toestemming volstrekt onmogelijk is. Veel meer reden zouden de Amerikanen hebben mij over mijn

gedrag te berispen, dan ik hen. Ook spreekt het van zelf, dat bij onbepaalde vrijheid van woord en pers, de angstige bezorgdheid voor kwalijk nemen en de gevolgen daarvan, niet zoo sterk zijn kan als daar, waar ambtenaren, geleerden enz. geene berisping gewoon en op alle plaatsen zoo ligt kwetsbaar zijn.

Dat de Amerikanen bovenmatig nieuwsgierig ^{den} den zijn en iederen vreemdeling met vragen ^{val} vallen, heb ik evenmin ondervonden. In dit opzicht schenen zij mij veeleer onverschillig toe, althans heb ik honderdmaal meer gevraagd dan men mij deed. — Voorzeker prijzen de Amerikanen zich zelven dikwijls en gaarne, en wel vooreerst omdat er in hun vaderland veel te prijzen is; zij zoeken berisping af te weren, gelijk elk, die zijn vaderland bemint, dit jegens vreemdelingen gewoon is, zonder daarom met wezenlijken ernst alle gebreken te loochenen. In Amerika wordt gewis het volk evenzeer geveleid als in Europa de koningen; want overal behoort er moed toe de waarheid te zeggen en te hooren. Tegenover dezen eigenlof vinden wij echter daar zoo ernstige, gemoedelijke, bittere beschuldigingen, dat geen vreemdeling de Amerikanen strenger beoordeelen kan, dan zij zelven doen; ja soms vervoert het zedelijk gevoel en de edele smart (ook wel bloote gemelijkheid) hen tot zwaarmoedige, bijna hopelooze klagten.

Toen eens bij eenen optocht in de straten een groot gedrang was, zeiden eenige heeren: »maakt plaats, want wij zijn afgevaardigden des volks!» — Men antwoordde: »maakt gijlieden plaats, want wij zijn *het volk zelf!*» — Deze enkele anecdote werpt een helder licht over des volks gevoel van eigenwaarde. Van daar zegt een Fransch opmerker:

» Aan de onwillekeurige ruwheid van den burger, geef ik de voorkeur boven de aanmatigende beleefdheid van den hoveling.» De reisbeschrijvers en hunne lezers blijven gewoonlijk bij hun denkbeeld omtrent Europesche *hooger* geplaatste personen staan, in plaats van de zaken ook eens uit het oogpunt van de lager geplaatsten te beschouwen. Van daar *der* de klagten van reizigers over aanmatiging en *duane* van *dienstboden* in Amerika. Het hooger loon is dezen natuurlijk hoogst welkom, en een natuurlijk gevolg van navraag en aanbod. Bovendien wil ieder veel liever een vrij, onafhankelijk grondbezitter, een burger der Vereenigde Staten, dan dienstbode zijn, en aanvaardt die betrekking slechts onder de voordeeligste voorwaarden, om des te eerder zich daaruit te kunnen ontslaan. Dit heeft overigens ten goeden gevolge, dat de meesters zelden meermalen handen aan 't werk slaan, in plaats van een sleep dagdieven als bedienden er op na te houden.

Dit staat met hoogst belangrijke omstandigheden in verband. In een land, waar het arbeidsloon hoog, de grond goedkoop en geene lastige gedwongene krijgsdienst is, *moet* de menigte er wèl aan toe zijn. Uit dit *wel zijn* spruit *tevredenheid*, oneindig meer waard dan de zucht om op alles te vitten. Hiertoe draagt ook de gelijke verdeeling aller nalatenschappen het hare bij. Had men ongelijke erf-, eerstgeboorte- en andere dergelijke regten behouden of ingevoerd, de rijkdom zou zich meer hebben opgehoopt, en eene klasse van werkeloos genietenden hebben doen ontstaan.

Bancroft Library

In Amerika wordt elk voor oogen gehouden, dat nuttige *arbeid* eerst waarde geeft aan het leven. De een moge dit onzin heeten, de ander bezorgd zijn,

dat deze bedrijvige onrust den geest ledig moge laten; met werkzaamheid echter, zelfs van de hand, staat de beschaving van den geest in verband. De opvoeding der Amerikaansche grondwet strekt zich verder dan tot de scholen uit, van elk wordt meer gevorderd dan elders. Tallooze malen is het herhaald: dat de Amerikanen op die wijze tot lage eigenbaat vervallen; dat geld te winnen de ziel van hun leven is en bij hen boven alles gaat (*). De Amerikaan beschouwt het geld als middel tot verdere werkzaamheid: hij wil het niet in kisten en kasten opsluiten, noch opgehoopt aan een enkelen luijen erfgenaam achterlaten; hij is geen vrek, die het geld niet gebruikt, noch een verkwister die het misbruikt, maar hij tracht naar deszelfs ware nuttige aanwending. Misslagen zijn hier uitzonderingen, maar vormen den regel niet, zoo als bij gierigaards en verkwisters. Met regt zijn de Amerikanen afkeerig van nuttelooze uitgaven, waardoor in Europa zoo dikwijls personen en staten verarmen (†); tot alle groote, vreedzame ondernemingen toonen zij daarentegen zich bereid, en veeleer al te roekeloos, dan wel te karig en te voorzigtig.

De klasse van nietsdoeners buiten rekening gelaten, werkt de Amerikaan niet meer dan de arbeidende Europeaan, ja deze moet zich oneindig meer inspannen dan gene, zonder immer in zoo gunstigen toestand te komen. Maar juist daardoor heeft arbeid en verdienste in Amerika meer aanlokkelijks dan in Europa. In weerwil van alle aangewende

(*) Zou men niet denken, dat deze berispers een natuurlijken afschuw van goud en zilver hadden. En waartoe speculeren zij dan in fondsen? Wel, om *zonder* arbeid rijk te worden ten koste van anderen!

(†) Hoor, hoor!

moeite om rijk te worden, is het hier meestal onmogelijk het doel te bereiken; terwijl het ligter slagen in Amerika, zeer natuurlijk tot verdubbelde vlijt aanspoort.

Geen grooter hinderpaal tegen het welzijn van ligchaam en ziel bestond in de Vereenigde Staten, dan de over hand toenemende dronkenschap. Hier-tegen zijn de Matigheidsgenootschappen van heilzamen invloed geweest; ofschoon de matigheid uit vrije beweging de voorkeur verdient boven eene soort van gelofte, welke ook het geoorloofde, uit vrees voor overmaat, ontzegt, en daardoor aanleiding geeft weder tot de oude dwaling te vervallen (*).

Op het drinken kan ik gevoegelijk het *eten* laten volgen, als niet slechts eene zaak van genoeg, maar ook van gezondheid. In de rijkere familiën moge men Jefferson's voorbeeld volgen en zich aan de Fransche keuken houden; over 't geheel echter staat de kookkunst in de Vereenigde Staten nog op lagen trap; en hoe voortreffelijk ook de voorwerpen (vleesch, visch, groenten, vruchten) mogen zijn, men verstaat er zich niet op die te bereiden en te verfijnen. De overmaat van peper en zout, ontnemt aan alles den eigenaardigen smaak, verwekt onnatuurlijken dorst en verhit het bloed. Het gebrad is meestal hard en droog, de sausen zonder verscheidenheid, menige groente (b. v. erwten) te oud, het brood vaak kleijig en te heet enz.; zoo dat zelfs Amerikaansche deskundigen ootmoedig verklaren, dat zij hierin nog verre ten achteren zijn.

(*) In Massachusetts, Rhode-Island, Tennessee en Mississippi zijn wetten uitgevaardigd tegen den verkoop van sterken drank bij kleine hoeveelheden, als ook tegen kroegen. Ik heb in de Vereenigde Staten niet één volkomen dronkene gezien, maar wel menigeen die veel sterken drank gebruikte.

Ik waag het, hier ter plaatse mij tegen het Engelsche en Amerikaansche gebruik te verklaren, volgens hetwelk de gastheer en gastvrouw gedurende den geheelen maaltijd bijna niets doen of doen mogen, dan links en regts de spijzen aan te bieden. Dit noodigen en de nietige antwoorden daarop breken elk gesprek af; daarentegen brengt het rondreiken door bedienden de spijzen in veel beteren omloop, terwijl de gastheer en vrouw in de gelegenheid zijn, door geestige gesprekken hunnen invloed ter veraangenaming te doen gelden.

Het schielijk eten, niet genoegzaam kaauwen, enz. heeft zelfs de opmerkzaamheid der schoolbesturen tot zich getrokken; zij zeggen tot kinderen en ouders: »men moet het voedsel langzaam tot zich nemen, in gezelschap en onder aangename gesprekken.» In geen land ter wereld lijden zoo vele menschen aan gebrekkige spijsvertering als in Noord-Amerika, en eene geheele hervorming van het gansche kook- en eetstelsel moest de heilzaamste vruchten dragen. Het zou voor gezondheid, genoegen, tevredenheid en huisselijk geluk, de verblijdendste gevolgen hebben, wanneer de kookkunst in het onderwijs voor 't vrouwelijk geslacht werd opgenomen.

Men kon het ongepast noemen, hier tot eenige algemeene opmerkingen betreffende de vrouwen over te gaan, indien niet deze overgang zich hier als van zelve aanbood.

Ieder reiziger, ja elk man spreekt zijn oordeel over vrouwen uit, ofschoon de meesten zelfs niet den minsten smaak bezitten zelfs omtrent hare uiterlijke schoonheid. Wij willen ons hierin niet verdiepen, en even min herhalen, wat mijne voorgangers over de Amerikaansche vrouwen hebben gezegd. Al-

leen dit, dat zij hare schoonheid bewonderen en tevens bejammeren dat zij zoo spoedig verouderen en de tanden verliezen. Gewis zag ik voor mij in geen land ter wereld nevens vrouwelijke schoonheid, zoo vele bleeke, ziekelijke gezigten. Dit moge nu een gevolg van klimaat, voedsel (*), leefwijze, rijgen, azijn drinken, — of wel van al deze oorzaken te zamen zijn: de daadzaak laat zich niet loochenen. Ik zou van het azijndrinken niet spreken, indien niet mannen, vrouwen, artsen, mij eenstemmig verzekerd hadden, dat dit middel zeer dikwijls aangewend werd, om de roode kleur der wangen (men beschouwt dit als gemeen, boersch!) te verdrijven; eene verkeerdheid, nog schadelijker en onnatuurlijker dan het blanketten. Het betreft hier niet alleen het gevoel van schoonheid, maar het geldt het bestaan en de welvaart van toekomstige geslachten. Klagen thans niet reeds vele deskundigen over het groot aantal dood- of ontijdig geboren.

Dat in Amerika de vrouwen overal met achting en onderscheiding worden behandeld; dat zij zonder de minste bezorgdheid onverzeld het gansche land kunnen doorreizen, zonder last van onbescheidenheid, zelfs van hen, die tegen mannen alles behalve wellevend zijn zouden, strekt ten bewijze van goede zeden en loffelijke zelfbeheersching. Ik kan echter niet ontveinzen dat sommige gebruiken, waaruit deze achting moet blijken, iets gedwongens en ongezelligs hebben, of zelfs het voorkomen aannemen van een onontbeerlijk voorbehoedmiddel.

(*) Dikwijls zag ik dat jonge meisjes reeds des morgens niet alleen het harde vleesch aten, maar ook, 'tgeen welligt nog ongezonder is, het nog rookend maïsbrood met smeltenden boter gebruikten.

De stijve, drooge, uiterlijke onderscheiding der dames, verschilt magtig veel van ridderlijke, poëtische huldiging onder allerlei vormen. En zelfs blijft men zich hieromtrent weinig gelijk, daar het b. v. op eene stoomboot voor onbescheiden wordt gehouden, zich bij de dames te voegen; maar niet dat men den vloer bespuwt, waarover zij met hare lange kleeding gaan moeten. De kleinste meisjes vorderen die inschikkelijkheid reeds als een regt, terwijl men hier geen spoor vindt van eenen pligt, die in andere republieken geroemd en algemeen beoefend wordt, namelijk eerbied voor den ouderdom.

Ook de afsluiting der dames in afzonderlijke gezelschapsvertrekken is voor elk reiziger onaangenaam. Weken lang kan men met 20—50 vrouwen hetzelfde logement bewonen, zonder eene enkele te leeren kennen. Zij ontbijten, eten, drinken, lezen, musiceren alleen, en slechts echtgenooten, ouders of kinderen is het vergund dit serail binnen te treden. Uit eigene beweging kennis te zoeken of een gesprek aan te knopen, zou op zijn minst groot opzien baren. Een enkel uur brengt in Frankrijk het bontste gezelschap nauwer in kennis en betrekking, dan in Amerika verscheidene maanden.

Zóó is het gewisselijk niet in de eigenlijke gezelschappen, waar de vrouwen door vriendelijke tegemoetkoming en levendige, verstandige gesprekken, blijken geven eener beschaving die voor geene Europesche behoeft onder te doen. Wel is waar gaat in de nieuwe zoowel als in de oude wereld, vaak tijd en smaak verloren door het lezen van slechte romans, en wordt de geest zoo vermoeid en verzwakt, dat men ernstige lektuur bemint

noch begrijpt; anderzins zou men eer mogen gelooven, dat in Amerika de opvoeding der meisjes te geleerd, te mannelijk is, wanneer men hoort, dat zij in algebra en staatsregt, in technologie en logica onderwezen worden. Dit is echter slechts bij uitzondering, of het onderrigt is bestemd voor toekomstige onderwijzeressen. Ik heb overigens nergens ondervonden dat de Amerikaansche vrouwen met geleerdheid pronken; zelfs zij wier schriften geroemd zijn, liepen met hare geleerdheid geenszins te koop; en de eenige vrouw of wel jonge dochter, met welke ik toevallig over wijsbegeerte sprak, paarde aan kennis en ware zucht tot onderrigt, de grootste vrouwelijke bescheidenheid.

Gelijk overal blijft ook in Amerika *huis en gezin* het middenpunt voor de liefde en werkzaamheid der vrouwen, en het is even dwaas als ongegrond, het tegendeel te beweren; inzonderheid dat zij lui zijn, en weinig uitrigten, of wel den tijd aan de toilletafel verbeuzelen. Dit moge met enkele verwaarloosde of vertroetelde het geval zijn; klimaat en leefwijze mogen menige inspanning moeilijker maken; men moge de gewraakte romanlectuur met nietsdoen gelijkstellen; — het is niettemin onloochenbaar, dat werkzaamheid en beschaving van den geest, die algemeen gevonden worden, hooger te schatten zijn dan bloot lichamelijke arbeid. Hoe men op de gedachte kan komen en anderen wijs maken, dat gegoede vrouwen haren natuurlijke, geliefden werkkring als gade en moeder onbezorgd, gevoelloos zouden verwaarloozen; — dat vrouwen van ambachts-, land- en werklieden den ganschen dag in den wiegelstoel zouden verluieren, — dit is onbegrijpelijk! Even zoo wonder-

baar klinkt het, dat in Amerika het leven van den man geheel materiëel, dat der vrouw daarentegen geheel moreel zou wezen; — als lage in den arbeid, in het openbaar staatsleven geen wezenlijk moreel bestanddeel ten grondslag. Elk het zijne!

Onder vele toasten, in publieke gezelschappen uitgebragt, geef ik eenige ten proeve: »Aan de Vrouwen, aan hare eenig duldbare aristocratie! Zij heerschen zonder wetten, beslissen zonder hooger beroep, en hebben nimmer ongelijk! — Aan de Vrouwen! In geluk en ongeluk ons altijd waard en dierbaar; zonder haar was het leven onverdragelijk! — De schoonheid eener beschaafde vrouw is de eenige heerschappij, waaraan een man zich mag onderwerpen!» Met zoodanige beleefdheid niet te vrede, klaagt een reiziger, dat de republikeinsche Amerikanen zich zelve niet gelijk blijven, door hunne vrouwen de uitoefening van volle burgerregten te onthouden. Het blijkt echter niet, dat deze naar zoodanige emancipatie zeer begeerig zijn, noch hare tegenwoordige magt en invloed te gering achten.

Hoe veel mij ook nog te verhalen overblijft, zoo noopt tijdgebrek mij, dezen laatsten Amerikaanschen brief af te breken en te sluiten. Ik heb hier meer gezien, gehoord, geleerd, dan immer in eenig gelijk tijdperk mijns levens; zoodat mijne reis volkomen geregtvaardigd en meer dan rijk beloond is. Immer zal ik met deelneming, met dankbaarheid en (in weerwil van eenige schaduwzijden) met bewondering aan de Vereenigde Staten terugdenken!

E I N D E.

